DÖNEM : 2 CİLT : 34 TOPLANTI : 4

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

58 nci Birleşim

21 . 2 . 1969 Cuma

İçindekiler

	Sayfa
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	386:387
2. — GELEN KÂĞITLAR	387
3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	388
1. — Vazife ile yurt dışına gidecek olan Köy İşleri Bakanı Salâhattin Kılıç'a Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi, (3/1091)	388
2. — Batı Avrupa Birliği Assamblesinin 14 ncü dönem 2 nci kısım toplantısında Türk Parlâmentosundan Ordu Milletvekili Ferudun Cemal Erkin'in katılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/1092)	388
3. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 1017 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle değişik 74 ncü maddesinin, siyasi partilere Hazinece para ödenmesi düzenleyiş şekli yönünden ve 1017 sayılı Kanunun 2 nci ve 3 ncü maddelerinin de, uygulama yerleri kalmadığından iptal edildiğine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi (3/1093)	388
4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	389
1. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyon raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/618; Cumhuriyet Senatosu : 1/990) (Millet Meclisi S. Sayısı : 824; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1211)	389,419,508:509,516:519
2. — Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/604; Cumhuriyet Senatosu : 1/956) (Millet Meclisi S. Sayısı : 825; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1205)	389,419,510:511,520:523
3. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu-	

Sayfa

na dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/572; Cumhuriyet Senatosu 1/947) (Millet Meclisi S. Sayısı : 811; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1167) 389,419,512:513,524:527

4. — Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/579; Cumhuriyet Senatosu 1/948) (Millet Meclisi S. Sayısı : 812; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1174) 389,419,514:515,528:531

5. — 1969 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 1/567; Cumhuriyet Senatosu 1/955) (Millet Meclisi S. Sayısı : 800; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1162) 389

A) ULAŞTIRMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ : *389:419,420:422*

6. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/570; Cumhuriyet Senatosu 1/951) (Millet Meclisi S. Sayısı : 813; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1165) 389:419,420:422,422:424,532:535

B) ÇALIŞMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ : *460:473,473:507*

7. — 14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân Komisyonları raporları. (1/623) (S. Sayısı : 829) 424:460

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Ankara,
Ege,
İstanbul,
İstanbul Teknik ve
Hacettepe üniversiteleri ile
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü,
Petrol Dairesi Başkanlığı,
Karayolları ve
Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlükleri 1969 yılı bütçe kanunu tasarıları açık oya sunuldu ise de, oyların ayırımının oturum sonunda açıklanan sonuçlarına göre çoğunluk sağlanamadığı, oylamaların gelecek oturumda tekrarlanacağı bildirildi.

1969 yılı Büçe kanunu tasarısının görüşmelerine devam olunarak;

Gümrük ve Tekel Bakanlığı bütçesinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandı.

Birleşime saat 13,22 de ara verildi.

İkinci Oturum

Birinci oturumdaki oylamalarında çoğunluk sağlanamıyan 9 bütçe kanunu tasarısı tekrar açık oya sunularak oyların ayırımı sonunda kanunlaştıkları bildirildi.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı bütçesinin bölümleri kabul olundu.

Tekel Genel Müdürlüğü 1969 yılı bütçe kanunu tasarısının maddeleri kabul olunarak tümü açık oya sunuldu ve oyların ayırımı sonunda kanunlaştığı bildirildi.

Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığının önergesi üzerine, aşağıdaki kanun tasarılarının gelen kâğıtlardan gündeme alınmaları, basılıp dağıtılmalarından 48 saat geçmeden öncelikle görüşülmeleri onaylanarak :

1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı (S. S. 828),

Ege Üniversitesi 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı (S. S. 826),

1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı (S. S. 827),

Devlet Su İşleri (S. S. 823) Genel Müdürlüğü 1968 Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarılarının maddeleri kabul olunarak tümleri açık oya sunuldu ve oyların ayırımı sonunda kanunlaştıkları bildirildi.

Karayolları (S. S. 824) ve

Tekel (S. S. 825) Genel Müdürlükleri 1968 yılı Bütçe kanunlarına bağlı cetvellerde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarılarının maddeleri kabul olunarak tümleri açık oya sunuldu ise de oyların ayırımının birleşim sonunda açıklanan sonuçlarına göre çoğunluk sağlanamadığı, oylamaların gelecek birleşimde tekrarlanacağı bildirildi.

Tarım Bakanlığı ve

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bütçeleri kabul olundu.

Devlet Üretme Çiftlikleri ve

Orman Genel Müdürlükleri 1969 yılı Bütçe kanunu tasarılarının maddeleri kabul olunarak tümleri açık oya sunuldu ise de, oyların ayırımı sonunda çoğunluk sağlanamadığı, oylamaların gelecek birleşimde tekrarlanacağı bildirildi.

21 . 2 . 1969 Cuma günü saat 10 da toplanılmak üzere birleşime saat 21,15 te son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Kars
Nurettin Ok	*Muzaffer Şamiloğlu*
Kâtip	Kâtip
Urfa	Afyon Karahisar
Ramazan Tekeli	*Mehmet Göbekli*

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — T. C. Ziraat Bankası kuruluş kanunu tasarısı. (1/624) (Tarım, Maliye, Ticaret, Adalet ve Plân komisyonlarına.)

Teklifler

2. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley ve Kontenjan Üyesi Zerin Tüzün'ün, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 68 nci maddesine 2 fıkra eklenmesine dair kanun teklifi. (2/841) (Maliye ve Plân komisyonlarına.)

3. — Uşak Milletvekili M. Fahri Uğrasızoğlu ve Gaziantep Milletvekili Naşit Sarıca'nın, Millî Eğitim Mensupları Yardımlaşma Kurumu Kanunu teklifi. (2/843) (Millî Eğitim, İçişleri, Ticaret, Maliye ve Plân komisyonlarına.)

Tezkere

4. — İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi. (3/1090) (Anayasa ve Adalet Komisyonlarından mürekkep Karma Komisyona.)

Raporlar

5. — Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti arasında yakın akrabaları 1952 yılına kadar Türkiye'ye göç etmiş olan Türk asıllı Bulgar vatandaşlarının Bulgaristan Halk Cumhuriyetinden Türkiye Cumhuriyetine göç etmeleri hakkında Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Plân komisyonları raporları (1/522) (S. Sayısı : 822) (Dağıtma tarihi : 20 . 2 . 1969) (Gündeme)

6. — 14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân Komisyonları raporları. (1/623) (S. Sayısı : 829) (Dağıtma tarihi : 20 . 2 . 1969) (Gündeme)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili, Âtıf Şohoğlu

KÂTİPLER : Ramazan Tekeli (Urfa), Barlas Küntay (Bursa)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 58 nci Birleşimini açıyorum.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Sunuşlarımız var, onları okutacağım.

1. — Vazife ile yurt dışına gidecek olan Köy İşleri Bakanı Salâhattin Kılıç'a Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/1091)

Millet Meclisi Başkanlığına

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Köy İşleri Bakanı Salâhattin Kılıç'ın dönüşüne kadar, Köy İşleri Bakanlığına Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün vekillik etmesinin, Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Cevdet Sunay
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

2. — Batı Avrupa Birliği Assamblesinin 14 ncü dönem 2 nci kısım toplantısında Türk Parlâmentosundan Ordu Milletvekili Feridun Cemal Erkin'in katılmasına dair Başbakanlık tezkeresi (3/1092)

Millet Meclisi Başkanlığına

Batı Avrupa Birliği Assamlesi'nin 20-21 Şubat 1969 tarihlerinde Paris'te yapacağı 14 ncü dönem 2 nci kısım toplantısına Türk Parlâmentosundan Ordu Milletvekili Feridun Cemal Erkin'in katılması hakkında Dışişleri Bakanlığından alınan 12 . 2 . 1969 tarih ve 704 250 - Batı - 3 - 116 sayılı yazının sureti ilişik olarak sunulmuştur.

Bu hususta Anayasamızın 73 nci maddesine göre alınacak kararın gönderilmesine müsaadelerinizi rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

BAŞKAN — Bu okuttuğum tezkereyi tasvibinize sunuyorum.

Kabul edenler lûtfen işaret buyursunlar.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

3. — 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 1017 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle değişik 74 ncü maddesinin, siyasi partilere Hazinece para ödenmesi düzenleyiş şekli yönünden ve 1017 sayılı Kanunun 2 nci ve 3 ncü maddelerinin de, uygulama yerleri kalmadığından iptal edildiğine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi (3/1093)

Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye İşçi Partisi Millet Meclisi grupunca açılan dâva üzerine :

648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 1017 sayılı Kanunun 1 nci maddesi ile değişik 74 ncü maddesinin, siyasi partilere Hazinece para ödenmesi ilkesi bakımından, Anayasaya aykırı olmadığına, ancak :

1. Söz konusu 74 ncü madde hükümlerinin, siyasi partilere Hazinece para ödenmesini düzenleyiş şekli yönünden tüm olarak, Anayasaya aykırı bulunduğuna ve iptaline,

2. 1017 sayılı Kanunun 2 nci ve 3 ncü maddelerinin de 44 sayılı Kanunun 28 nci maddesi uyarınca uygulanma yerleri kalmadığından iptaline;

18 ve 19 Şubat 1969 günlerinde yapılan görüşmeler sonunda karar verilmiştir.

Bilgilerini rica ederim.

Lûtfi Ömerbaş
Anayasa Mahkemesi Başkanvekili

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvelerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyon raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/618; Cumhuriyet Senatosu: 1/990) (Millet Meclisi S. Sayısı : 824; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1211)

2. — Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/604; Cumhuriyet Senatosu : 1/956) (Millet Meclisi S. Sayısı : 825; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1205)

3. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/572; Cumhuriyet Senatosu 1/947) (Millet Meclisi S. Sayısı : 811, Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1167)

4. — Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/579; Cumhuriyet Senatosu 1/948) (Millet Meclisi S. Sayısı : 812; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1174)

BAŞKAN — Muhterem Milletvekilleri, dün açık oylaması yapılıp nısabı bulunamıyan Karayolları Genel Müdürlüğü ile ilgili, Tekel Genel Müdürlüğü ile ilgili, Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü ile ilgili, Orman Genel Müdürlüğü ile ilgili açık oylamalar tekrarlanacaktır.

Kupaları lûtfen dolaştırın. Arkadaşlarımın oylarını kullanmalarını istirham ediyorum.

5. — 1969 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 1/567; Cumhuriyet Senatosu 1/955) (Millet Meclisi S. Sayısı : 800; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1162)

A) ULAŞTIRMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ :

6. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütç Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/570; Cumhuriyet Senatosu 1/951) (Millet Meclisi S. Sayısı : 813; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1165)

BAŞKAN — Ulaştırma Bakanlığının 1969 yılı Bütçe tasarısı üzerindeki müzakerelere başlıyoruz.

Güven Partisi Grupu adına Sayın Ruhi Soyer buyurun efendim.

GÜVEN PARTİSİ GRUPU ADINA RUHİ SOYER (Niğde) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Güven Partisi Meclis Grupunun, Ulaştırma Bakanlığı ile bu Bakanlığa bağlı teşekkül ve tesislerle Genel Müdürlüklerin 1969 bütçesi üzerindeki görüş, tenkid ve mütalâalarını Yüce Meclise arz etmek istiyorum.

Bu bakanlık, memleketimizi iktisadi bir bütün haline getirmek; millî yakınlaşma ve kaynaşmayı artırmak bakımlarından hizmetleri büyük önem taşıyan ve 3613 sayılı Kanunla 27 Mayıs 1939 tarihinde kurulmuş bulunmaktadır. Halk ile en çok teması olan bir Bakanlıklardan birisidir.

İkinci Dünya Savaşından sonra ulaştırma faaliyetlerinin kazandığı büyük gelişme karşısında 4777 sayılı Kanunla 27 Haziran 1945 tarihinde bu Bakanlığın hizmet sınırları genişletilmiş bulunmaktadır.

Hızla kalkınma çabasında olan memleketimizin, Ulaştırma faaliyetlerinin tümünde, gerek teknik ve gerekse ekonomik yönlerden büyük gelişmeler olmuş, ulaştırma ve haberleşme hizmeti gören kamu kuruluşlarının hukukî bünyelerinde bu gelişmelere müterafik değişiklikler yapılarak katma bütçeyle idare olunan kuruluşların bir kısmı, İktisadi Devlet Teşekkülü, bir kısmı da Anonim ortaklık haline getirilmiş ve ulaştırma kamu kuruluşlarının iştirakiyle veya

tamamen özel sektör tarafından Kara, Deniz ve Hava nakliyatı müesseseleri meydana getirilmiş bulunmaktadır.

Bu duruma göre, Bakanlığın Teşkilât Kanunu gelişen ve değişen teknik, ekonomik ve sosyal şartlara uygun hale biran evvel getirilmelidir.

Bu bakanlığın 1969 malî yılı bütçesine gelince :

Yekûn olarak 17 054 125 lira olup 1968 bütçesine nazaran yükseliş % 5,1 oranındadır Bunun 14 038 125 lirasını cari harcamalar 2 400 000 lirasını yatırımlar ve 616 000 lirasınıda transfer harcamaları teşkil etmektedir. Geçen yıla kıyas edilince cari harcamalarda 770 800 lira fazlalık, yatırımlarda 235 000 lira noksanlık ve transfer harcamalarında ise, 291 000 liralık bir fazlalık dikkati çekmektedir.

Şimdi de bu bakanlığa bağlı teşekkül ve tesislerle bunlara ait görüş ve tenkitlerimize geçiyorum.

Deniz Ticaret Okulu, yahut Yüksek Denizcilik Okulu.

Bu okul 1909 yılında Kaptan Hamit Naci tarafından (Millî Ticaret-i Bahriye Kaptan ve Çarkçı Mekteb-i Âlisi) adıyla Azapkapı'da özel bir okul olarak açılmış ve 1928 - 1929 ders yılında İktisat ve Ticaret Bakanlığına bağlanıncaya kadar 19 yıl içinde 107 si güverte, 68 i makinadan olmak üzere 238 mezun verdikten sonra (Ticareti Bahriye Mektebi) adı altında resmî bir okul haline gimiştir.

Biz, prensibolarak, plânlamanın mütalâasına rağmen meslek okullarının alâkalı bakanlıklarda kalmasını daha faydalı bulduğum için, bu okulunda Ulaştırma Bakanlığı bünyesinde kalmasını tercih ediyoruz.

PTT İşletmesi Gene Müdürlüğü:

128 yıllık bir geçmişi olan bu Genel Müdürlük 1933 yılına kadar genel bütçeye dâhil bir kuruluş olduğu halde 2208 sayılı Kanunla Katma Bütçeli bir idare haline getirilmiş ve daha sonra da Ekim 1935 te (6145) sayılı Kanunla da bir İktisadi Devlet Teşekkülü hüviyetini iktisabetmiş bulunmaktadır.

Bu İktisadi Devlet Teşekkülümüz Hükümetçe desteklenir ve takviye edilirse bugünkü kâr haddinin çok üstüne çıkabileceğine inanmaktayız.

Devlet memurlarına, belediye ve özel idareler personeline yapılmış bulunan % 10 - 15 avans zammının bu idare personeline teşmil edilmemiş bulunmasını büyük bir noksanlık ve hattâ insafsızlık olarak görmekteyiz.

Gece ve gündüz demeden vazife başında çalışan ve kış, yaz, kar ve çamur demeden mahalle mahalle, ev ev ve köy, köy yarım pabuçla dağıtıcılık yapan personelin bir üvey evlât gibi bu zammın dışında bırakılmış olmasının Devlet baba olmanın sosyal adaleti ile bağdaştıramadığımızı açıkça ifade etmek istiyorum.

Köy dağıtıcılarının vasıtadan mahrum hali köylerimizin haberleşme ihtiyacının gününde ve zamanında yerine getirilmesini güçleştirmekte olduğu gibi dağıtım memurlarının da karda, fırtınada, çamurda veya güneş altında yaya olarak çalıştırılması da modern haberleşme zihniyetiyle bağdaştıramadığımız bir davranıştır.

Bu dağıtıcılara yollarının icabına göre bisiklet, motosiklet veya hayvan verilmesinin temini Güven Partisi olarak temennimizdir.

Telefon Başmüdürlüğü :

Milletle Devletin en çok temasta bulunduğu gayet mühim ve mübrem bir haberleşme teşekkülüdür.

Bugünkü dünyamızda medeniyetin başlıca ölçülerinden birisi de hiç şüphe yok ki, telefon şebeke ve teşkilâtının adedi ve genişliğidir.

Bu itibarla, telefonun her istiyen ihtiyaç sahibine verilmesi, behemahal temini bu kurulumuzun başlıca ve biran evvel yapmıya mecbur olduğu görevdir. Halbuki bugün telefonla konuşmadaki müşkülât kadar vatandaşın âsabını bozan pek az şey vardır.

Muhterem Başkan, sayın milletvekilleri; Telefon şebekemizin köylerimize kadar ulaşılması, elektrik götürmek kadar ve belki de ondan daha mühim ve müstacel bir ihtiyaçtır. Ani hastalanan hastasına acele doktor isteme mecburiyetiyle kıvranan, hastasını hastaneye nakil için vasıta getirmeye gönderilen adamın avdetine kadar beklemenin cehennem azabını ve çaresizliklerini düşünürsek, köylerimiz için telefon sahibi olmanın ne derece hayati bir zaruret olduğunu takdir etmek güç değildir.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım,

Telefon idaremizin bugünkü halinin ıslah ve takviye edilmeye ne kadar muhtaç bulunduğunu yüksek takdirlerinize arz etmek istiyorum.

Her gün değiştirilen binlerce numarayı sadece (01) den normanın ve alınan yanlış nurama ile yanlış bir yeri açmış bulunmanın yarattığı reaksiyon her gün defalarca tekerrür eden âsap bozucu sebeplerin başında gelmektedir.

Yıllardan beri bir telefon rehberi çıkarmak imkânını dahi bulamıyan Telefon Başmüdürlüğünün biran önce PTT Genel Müdürlüğünden ayrılarak müstakil bir İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmesi ve Telekomünikasyon Fabrikasının da bu teşekküle bağlanmasının çok âcil bir zaruret haline gelmiş bulunduğunu Hükümetin ehemmiyetle dikkatine arz etmek isterim.

Milletlerarası telefon şebekelerinin bile otomatikleştirildiği bu günlerde el'an birçok şehirlerimizin telefonlarının otomatik hale getirilmemiş bulunması üzüntü vericidir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri,

Telekomünikasyon Fabrikası :

Yerinde bir karar ve teşebbüsle kurulmuş olan bu fabrikanın memleket ihtiyacını biran evvel karşılayabilecek bir hale getirilmesi ve müstakil bir Kamu İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilecek Telefon Genel Müdürlüğüne bağlanması hususunu Güven Partisi Millet Meclisi Grupu olarak temenniye şayan bulmaktayız. Bilhassa Telekomünikasyon Fabrikasının süratle tekâmülüne verilecek emek ve masrafın pek yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Telgraf :

Telgraf trafiğinde bir ara görülen cüzi düşmenin geçen seneden beri durmuş bulunduğu ve teleks servisinin gelişmesine rağmen bu trafiğin gün geçtikçe artmaya başladığı öğrenilmiştir. Hattâ alıcılara telgrafların daha çabuk ulaştırılabilmesi için trafiği fazla olan merkezlerimizde (Telem) tesisleri kurulmaktadır. Hâlen sadece il merkezleri ile 40 kadar ilcede kurulmuş olan bu tesisin bütün ilçelerimize de teşmilinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Sermaye durumu :

Sayın Başkan, aziz arkadaşlarım;

PTT Genel Müdürlüğüne 6145 sayılı Kanunla tahsis edilmiş bulunan sermaye 300 milyon liradır. Bu teşekkülün 1964 yılı sonuna kadar ödenmiş bulunan sermayesinin yekûnu ise, 196 milyon 900 bin Türk lirasından ibarettir. Mütaakıp yılların bilânçosu henüz Millet Meclisince tasdik edilmediğinden, bu yıllara ait kârların tevzii ve ödenmiş sermaye ilâvesi henüz yapılamamıştır. Bu duruma göre ödenmiş sermaye nominal sermayenin ancak % 65,6 sını teşkil etmektedir.

Bu kadar mahdut bir sermaye ile yurt çapında posta, telgraf ve telefon hizmetinin lâyıkı veçhile yapılamıyacağı aşikârdır. Ancak PTT nin bu sermaye eksikliğini finansman müesseselerine borçlanmak ve faiz ödemek suretiyle kapatmak mecburiyetinde kaldığı anlaşılmaktadır. Müessese yalnız 1968 yılında Devlet Yatırım Bankasından 58 milyon lira borç almak zorunda kalmıştır.

Müessesenin bu malî sıkıntısına son verilmeli ve görevini yurdun her köşesine ve köylerine kadar genişletebilecek imkânlara sahip kılınmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları »

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

1927 yılında 1042 numaralı Kanunla (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları ve Limanları Genel Müdürlüğü) adıyla mülhak bütçeli bir umum müdürlük halinde kurulmuş olan bu müessese 27 . 7 . 1953 tarihinde 6186 numaralı Kanunla bir (Kamu İktisadi Devlet Teşekkülü) hüviyetini iktisabetmiş bulunmaktadır.

Bu tesis her sene muntazaman büyük zararlar vermekte ve bu zararların büyük kısmı da Devlet Hazinesinden ödenmektedir.

Buna mukabil de personel adedi mütemadiyen artmakta ve 1963 yılında 53 701 iken 1968 yılının 9 ncu ayında 61 077 yi bulmuştur.

Hiç şüphe yoktur ki, zararların yalnızca personel artışından mütevellit olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Hattâ belki de personel artışı, bâzı yeni hat, istasyon ve tesislerin kuruluşundan ileri gelmiştir.

Her ne olursa olsun bu müessesemizin zararının bir değil, birçok sebeplerinin mevcut bulunduğu muhakkaktır. Bizce Bakanlık bu müessesede ilmî ve ekonomik bir araştırma yaptırmalı ve zarar sebeplerini bularak mümkün mertebe ortadan kaldırmaya çalışmalıdır.

Plân devresindeki 6 yıl içinde bu müesseseye yapılmış bulunan 1,5 milyara yakın yardımla bu memleketin birçok derdine çare bulunurdu.

Eğer bu koca tesis bir özel şirketin elinde olsa da devlet memuru zihniyetiyle değil, ticaret zihniyetiyle işletilebilseydi başka yerlerde olduğu gibi kazançlı durumda bulunacaktı.

Bu mütalâamızla Devletçiliğin aleyhinde olduğumuz zannolunmamalıdır. Biz, Devlet tarafından kurulmuş tesislerin memur zihniyetiyle işletilmesini ve zarara sebebolunmasını tenkid ediyoruz. Kanaatimizce hata, işletme zihniyetinden ileri gelmektedir.

Bu suretle işletme açığı yıldan yıla bir çığ gibi büyüyen Devlet Demiryollarımızın 1967 yılı itibariyle borçlarının başlıca kalemleri şunlardır :

	Tl.
Devlet Yatırım Bankası	1 360 000 000
Hazine	551 000 000
Diğer iç ve dış borçlar	536 000 000
Toplam	2 417 000 000

Şu arz ettiğim matematik bilgiden anlaşılacağı gibi bu müessese finansmanının tümünü borçlanmalarla karşılamaktadır.

Bir taraftan bu borçlanmalar karşılığı ödemek zorunda kaldığı ağır faiz ve diğer taraftan, her yıl meydana gelen yeni zararın Hazinece ödenen kısmından arta kalan zarar farklarının birikimi TCDD yi iktisaden her gün biraz daha fazla eritmektedir.

Bir İktisadi Devlet Teşekkülünün bu şekilde çalıştırılması dünya yüzünde eşine ender raslanacak kadar hatalı bir gidiştir.

Güven Partisi Millet Meclisi Grupu olarak talebediyoruz; Hükümet derhal bir inceleme kurulu vasıtasiyle tetkik yaptırmalı ve bu tesisin her yıl artan zararlarına bir çare bulup islah etme imkânlarını biran evvel temin etmelidir.

Bundan başka;

Trenlerin vaktinde hareket ve muvasalat programlarına dikkat edilerek yolcuları usandırıcı teehhürlerin önüne geçilmelidir.

Fiyatlar ucuzlatılarak Karayolları nakliyatına yakın bir hale getirilmelidir.

Raylar birbirlerine perçinlenerek asap bozucu ray tıkırtıları önlenmeli ve sürat artırıcı tedbirler alınmalıdır.

Devlet memurlarına yapılan % 10 - 15 avans, bu müessese personeline de teşmil edilerek, ağır iş gören bu personeldeki üvey evlât muamelesi görmüş olmak kompleksinden kurtarılmalı ve bu kanayan yara kurutulmalıdır.

Devletin bir taşıt politikası olmalı ve kara, deniz ve demiryolları nakliyatında bir koordinasyon vücuda getirilmelidir.

Adapazarı Vagon Fabrikası genişletilerek daha çok binek ve yük vagonları imaline imkân hazırlanmalı ve vagon ihracına elverişli bir hale getirilmelidir.

Lokomotif imalinde bilhassa dizel motörlü lokomotifler imaline geçmeye çalışılmalıdır.

Yeniden inşa edilecek 4 000 kilometrelik hatla birlikte uzunluğu 12 bin kilometreye çıkacak olan demiryollarımızın her türlü ihtiyacını fabrikalarımız yerli imalâtla karşılıyabilir ve besler hale getirilmelidir.

Hükümetçe resmî nakliyatın mutlaka ve mutlaka Devlet Demir ve Denizyolları tarikiyle yaptırılması hususunda kesin bir prensip kararı alınmalıdır.

Demiryollarımızda çalışanların bu işte çalıştıkları sırada çoluk ve çocuklarının halinden emin olmaları temin edilmelidir.

İşçi ve personelden siyasi kanaat farkı aranmamalıdır.

İşçilerimiz emekliye mütenasip yeterli ücrete kavuşturulmalı ve işçi sendikalarımızın demokratik inanca sahip millîyetçi vasıfları takviye edilmelidir.

Orta - Doğu memleketleriyle iyi ve sıkı bir ticari işbirliği ve nakil kolaylığı yaratılmalıdır. Trafiğin tanzim ve ıslahı için kanuni ve idari bütün tedbir alınmalı ve karayollarımız birer maktel olmaktan kurtarılmalıdır.

Doğu illerimize işletilen vagonların eskiliği ve pisliği bir an önce düzeltilmeli ve yolcuları bizar eden bu perişanlığa son verilmelidir.

Yataklı vagonların pahalılığı dikkati çekecek haldedir. Önlenmesi için Bakanlıkca gerekli tedbirler alınmalıdır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri:

Devlet Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı :

Evvelce Devlet Denizyolları ve Limanları İşletmesi İdaresi adı altında ve mülhak bütçe ile idare olunan bir teşekkül iken 1 . 3 . 1952 tarihinde 5842 sayılı Kanunla bu nam altında bir İktisadi Devlet Teşekkülü hüviyetini iktisabetmiş bulunmaktadır.

Malî bünyesi:

Bankanın 500 milyon lira olan nominal sermayesinin bugüne kadar 490 milyon 900 bin lirası ödenmiş bulunmaktadır. Bu. İktisadi

Devlet Teşekküllerimiz içerisinde sermayesi tamamına yakın ödenmiş bulunan yegâne müessesemizdir. Ancak bu kadar sermayeyle koca bir işletmenin yürütülmesinin ve gereği gibi bir ticaret filosunun kurulmasının mümkün olamıyacağı da aşikârdır.

Üzülerek ifade etmeliyiz ki, Ulaştırma Bakanlığının bu müessesesi de büyük finansman güçlükleri içinde kıvranmakta olup 1952 - 1967 yılları arasında 272 milyon 300 bin lira borç faizi ödemiş bulunmaktadır.

Kâr ve zarar durumu :

1952 yılı ile 1967 yılları arasındaki 16 sene zarfında bankanın hesap neticeleri itibariyle 9 senesi kâr, 7 senesi de zararla kapanmıştır. Kâr ve zararlarının karşılaştırılması sonucunda ise Bankanın ancak bu müddet zarfında 14 milyon 800 bin liradan ibaret bir kâr elde ettiği anlaşılmaktadır. 500 milyon sermayeyle bir nevi tekel durumundaki işletme için 16 senede 14 milyon 800 bin liradan ibaret kâr hiçbir şey ifade etmez. Halbuki daha eskiden bu işletmenin yerinde birisi, Seyri - Sefain İdaresi Genel Müdürlüğü adı ile ve diğeri ise Şirketi Hayriye namı altında, özel olan iki işletme mevcuttu ve her ikisi de kâr etmekteydi.

Şu hale göre Denizcilik Bankası Deniz Nakliyatı Anonim Ortaklığı bu ağır finansman sıkıntısından ve faiz yükünden biran önce kurtarılmalıdır.

İkinci Dünya Harbinden sonra satışa çıkarılan ve Amerika tarafından harb esnasında inşa edilmiş bulunan ticaret gemilerinin o zamanki müsait şart ve fiyatla satınalınmasına mâni olunmuş bulunulmasının memleketimizi kuvvetli bir deniz ticaret filosu kurmak imkânından mahrum bırakmış olduğunu ve bu fırsatın Yunanistanın eline geçmesine sebebolduğunu esefle ifade etmek mecburiyetindeyim.

Deniz nakliyatı, gerek bayrağımızın yabancı sularda dalgalanması ve gerekse deniz ticaretinin verimliliği bakımlarından kuvvetlendirilmelidir.

Memleketimize turist getiren Yunan vapurlarının sahillerimize yaklaşırken turistlere Türkiye'den alış veriş yapmamaları telkin edilerek kumanya dağıtıldığı ve vapurlarda turistlere hoparlörlerle memleketimiz aleyhinde neşriyatta bulundukları ifade edilmektedir.

BAŞKAN — Sayın Soyer, vaktiniz doldu efendim.

RUHİ SOYER (Devamla) — Sayın Başkan, bir genel müdürlüğün bütçesine 20 dakika ve birçok genel müdürlükleri bünyesinde toplıyan bir bakanlığın da bütçesi üzerinde 20 dakika konuşulamıyacağını takdir buyurursunuz.

BAŞKAN — Muhterem Soyer, bunun takdiri benim değil, Yüce Meclisin. Karar altına aldınız, ben onu tatbikle mükellefim.

RUHİ SOYER (Devamla) — Sayın Başkan, elbette karara itaat edeceğiz, ama müsamahanıza sığınıyorum, mümkünse benim konuşmamı biraz daha uzatın.

BAŞKAN — Kaç dakika istiyorsunuz efendim?

RUHİ SOYER (Devamla) — Tahmin ediyorum, her halde 10 dakika sürer.

BAŞKAN — Sayın Ruhi Soyer 10 dakika daha konuşmasının devam edeceğini söylerler.

Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... 10 dakika daha buyurun efendim.

G. P. GRUPU ADINA RUHİ SOYER (Devamla) — Çok Sayın Başkanım, muhterem arkadaşlarım, gösterdiğiniz kıymetli müsamahaya bilhassa şükranlarımı sunarım.

Yalova kaplıcaları :

Bu kaplıcaların tanzim, ihya ve işletilmesi 1929 yılında Büyük Atatürk tarafından o zamanki Seyri Sefain Umum Müdürlüğüne görev olarak verilmişti. Atatürk'ün vefatından sonra 3653 sayılı Kanunla bu görev Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmişti. Bu bakanlıkça da gereği gibi işletilememesi ve işletilmesinin başarılamaması üzerine tesis 30 bin lira senelik kira karşılığı olarak Denizcilik Bankasına devredilmiştir. Burada da işletmecilik zihniyetinden mahrum idarenin başarısızlığını bir defa daha görmekteyiz. «Nasıl olsa zararı Devlet baba kapatır» zihniyeti kökünden sökülmedikçe ve bir mal sahibi gibi işletilmesine gayret edilmedikçe bu zararlar devam edecektir. Başlangıçtan itibaren Büyük Atatürk'ün denizyollarımıza bir vediası olan bu tesis turizm teşkilâtımızın da yardım ve reklâmları ile değerlendirilmelidir. Turizm broşür ve reklâmlarının hiç birisinde Yalova'ya ait, Yalova tesislerine ait hiçbir resim ve yazı görmediğimizi esefle tebarüz ettirmek istiyoruz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şimdi bu bakanlığa bağlı başka bir teşekkülden, Türk Havayolları Anonim Ortaklığından bahsetmek istiyorum.

Bu Anonim Ortaklık 1956 yılında 6623 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yerli - yabancı hissedarların ortaklığı ve 60 milyon lira itibari sermayeli bir anonim şirket olarak kurulmuştu. Bilâhara şirketin artan ve genişliyen faaliyetleriyle iç ve dış hatları jetleştirmek ihtiyacı duyulmuş ve 31 Mart 1967 tarihinde sermaye miktarı 90 milyon liraya çıkarılmış ise de, bu miktarın da yetersizliği kısa zamanda anlaşılmış ve 27 Temmuz 1968 tarihinde bu sermaye miktarı 200 milyon liraya yükseltilmiştir. Ancak bu sermayenin şimdiye kadar sadece 90 milyon lirası ödenebilmiştir. Mütebaki 110 milyon lirası ise tamamı Hazine tarafından taahhüdedilmiş bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri; bu ortaklığın 1968 malî yılı sonundaki iç ve dış borçları toplam olarak 113 965 277 liradan ibarettir.

Havayollarımız kuruluşundan bu yana geçen altı yıl içinde sadece 1966 yılında 2 042 149 lira kâr etmiş ve bu altı senenin beş senesinde hesabını hep zararla kapatmış bulunmaktadır. Esas itibariyle Havayollarımızın zarardan, bir tek senesi müstesna, diğer yıllarda kurtulamadığı da kabili inkâr değildir.

Muhterem arkadaşlarım, Havayollarımızın bu zararında hava yolu ile taşımacılık işlerinde henüz yeni ve acemi oluşumuzun da bir ölçüde rolü olduğu kabul edilebilir. Ancak, Devlet Demiryollarındaki 40 yıllık tecrübemiz ve Denizyollarında da zarar etmekte bulunmamız düşünülürse işletmeciliğimizde düzeltilmesi icabeden bir aksaklık ve hatalarımızın mevcudolduğu neticesine varmamak mümkün değildir.

Muhterem Başkan, sayın milletvekilleri,

Kamu İktisadi Devlet Teşekkülleri Komisyonunda çalıştığım zamanlarda da görmüşümdür ki; Devlet eliyle işletilmekte bulunan teşekküllerimizin tümünden gerekli rant alınamamaktadır.

Kalkınmamıza büyük katkısı olması icabeden ve milletin altmış milyar liradan fazla sermayesinin yattığı bu teşekküllerimizin idaresinin islaha muhtacolduğu meydandadır ve Hükümetin tekrar dikkatine arz ediyorum.

Havayollarımız için alınan jet uçaklarının bakım ve onarımının hariçte yaptırılması için 30 milyon lira ödendiği anlaşılmaktadır. Bu işlerin yurdumuzda yapılabilmesi için gerekli tertiplerin alınmasını Bakanlıktan rica ediyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri,

İnsanoğlunun binlerce yıldan beri kullanmakta olduğu kara ve denizyollarından bıktığı, zaman ve mesafe mefhumlarından kurtulma çabasında olduğu ve müstakbel ulaştırmaların bu sebeple havayollarına intikal edeceği anlaşılmaktadır.

Binaenaleyh havacılığa ve hava yollariyle ulaştırma işlerine lâyık olduğu önem verilmelidir.

Bütün uçak şirketleri otellerden bile müşteri toplarlarken bizim de reklam işlerine çok önem vermemiz zaruridir.

Uçak kaptanlarımızın ehliyet ve kabiliyetleri fevkalâde ve personelimiz de cidden iyidir. Ancak, personel politikamız islâh edilmelidir.

Yaş meyva ve sebzelerimizin en süratli kısa yoldan nakledilerek Avrupa pazarlarına ulaştırılması için bir araştırma yapılmalıdır.

İç ve dış hava yollarında kullanılmakta olan uçaklarımız azdır. Yüksek Plânlamanın öngördüğü 6 aded iç ve bir aded dış hatlar için alınacak jet uçakları süratle alınmalı ve çalıştırmaya başlanılmalıdır.

Uçaklar içi servis iyi değildir. Uçaklarımız ve gemilerimiz Türk mutfağının bir ölçüde reklâm yeri olmalıdır. Bilhassa iç hatlarımızdaki servis hakikaten bozuktur.

Yurt dışına, bilhassa Devlet parasiyle yapılan seyahatlerin kendi uçaklarımızla yapılması prensip olarak mecburi olmalıdır.

Milletlerarası servise daha fazla jet ilâve edilmelidir.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü : Bu genel müdürlük tesbit olunan standardlar çerçevesinde uçuş emniyetini sağlıyacak tesis ve servisleri kurmak, işletmek; gene Devlete ait olup kendisine verilen hava limanlarını, meydanlarını ve tesislerini beynelmilel standardlara uygun şekilde işletmek görevleriyle 28 . 2 . 1956 tarihinde 6685 sayılı kanunla kurulmuştur.

Hava seyrisefer emniyetinin kusursuz sağlanması gibi, çok ağır sorumluluk ve gerek teçhizat ve gerekse personel yönünden son derece yüksek standartların temin ve muhafazasını gerektiren bir görev yüklenmiş bulunan Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü bu amaçla; halen mevcut 5494 kilometre kontrollu ve 750 kilometre tesviyeli ve topyekûn 6244 kilometrelik hava yollarına hizmet için bütün yurt sathında çeşitli servis ve sistemler kurmuş olup işletmektedir.

Hava seyrüsefer emniyetinin sağlanması amaciyle işletilen trafik kontrol servisleri aynı zamanda yurt hava savunması bakımından da büyük önemi haizdir. Bu bakımdan personelin yüksek kaliteli olarak muhafazası gerekmekte fakat, bu hususta büyük güçlüklerle karşılaşılmaktadır.

Bu genel müdürlük görevlerinin tümünde beynelmilel vecibelerin yerine getirilmesi bakımından öngördüğü bütün hususları İkinci Beş Yıllık Plân hedeflerinin ışığı altında 1969 malî yılı bütçe tasarısı ile belirtmiş bulunmaktadır.

1956 da kurulduğu tarihte 8 612 372 liradan ibaret olan toplam geliri 1969 yılında, bir mukayese için arz ediyorum; 69 044 054 liraya çıkmış bulunmaktadır.

İşletilmekte olan 16 meydan iki kontrol uçağı, 49 aded seyrüsefer yardımcı istasyonu ile 303 taşıt, 120 elektrojen grupunun idamesi, bakım ve onarım hususları göz önünde tutularak, kullanılacak kâr mücadele vasıtaları, iş makinaları, keza kırım ve yangın söndürme araçları gibi teçhizatın temini için (A/2) yatırım ödeneğinin ileriki yıllarda artırılması şayanı arzudur.

Bu Genel Müdürlük yabancı uçakların inip kalkma hizmetlerinden gelir sağlamakta ve bu gelir doğrudan doğruya Bütçeye irat kaydolunmaktadır.

Bu Genel Müdürlük, kuruluşundan 1967 yılı sonuna kadar Hazineye 91 834 520 Tl. gelir sağlamıştır. 1968 yılı gelirler yekûnu ise 16 milyon lirayı aşacağı ümidedilmektedir.

1968 yılı hava uçak ve yolcu trafiğinde geçen yıllara kıyasla hissolunur bir artış mevcuttur.

1969 yılından itibaren çok yolcu taşıyan, büyük kapasiteli jetlerin servise girmesi sebebiyle bugünkünden daha çok trafik artımı olacağı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla İkinci Beş Yıllık Plândaki hava ulaştırma tedbirlerinin behemehal yerine getirilmesi zarureti meydandadır.

1969 yılı yatırım programı hazırlanmış olup 18 milyon Tl. olarak tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Bu Genel Müdürlüğün 1969 yılı Bütçe Kanunu tasarısında teklif ettiği ödenek talepleri tasarruf mülâhazasiyle son derece kısıtlanmış ve ihtiyacın çok altına düşürülmüştür.

BAŞKAN — Sayın Soyer bir dakikanız kaldı, lûtfen toparlayın.

G. P. GRUPU ADINA RUHİ SOYER (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Bakım ve onarım hizmetleri için istenen tahsisat plân ve projelere bağlı ise de, tahsisat plânlanmış olan işlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda değildir.

Teknik elemanlara verilen ücretlerin tatmin edici olmaması sebebiyle; hava trafik kontrol, muhabere ve elektronik hizmetlerde istihdam olunan 37 teknik personele 1108 sayılı Kanunun 8 nci maddesi hükümlerine göre vekâlet görevi verilmesine zaruret hâsıl olmuştur.

Bugünkü şartlar altında 1969 yılı içinde dahi aynı şekilde hareket edilmesi ve kanunun aynı müsaadesinden istifade edilmesini zaruri görmekteyiz.

Bu Genel Müdürlüğün Kuruluş Kanununun ikinci maddesiyle belirtilen hava seyrüsefer ve meydan işletme emniyetini sağlamak görevini ve bahis konusu hizmetlerin cümlesini yürüten teknik sınıflar personelini temin edememesi ve yetişmiş personeli idarede tutamaması sebebiyle büyük güçlüklerle karşılaşılmakta olduğu anlaşılmıştır. Son iki yıl zarfında bu hizmetler kadrolarının % 60 nisbetinde boşalmış ve yerlerine lüzumlu kalifiye eleman bulunamamıştır. Sayın Bakanın dikkatini çekerim.

Bu itibarla; İngilizce bilen ve havacılık bilgisiyle mücehhez personele şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Bu personelin temin edilememesi halinde ise çok büyük mesuliyetlere sebeboluna-cağı aşikârdır.

Orta - Doğunun en mühim hava meydanı olan Yeşilköy hava limanı pist ve yolcu hizmet tesislerinin yetersizliği sebebiyle 1968 yılında

başlıyan yeni Yeşilköy hava limanı inşaatının en kısa zamanda bitirilmesi zaruridir.

Yurt içi mevcut hava meydanlarının jet uçaklarının iniş ve kalkışlarına müsait hale getirilmesi zaruridir.

Mevcut hava meydanlarının daimî bakım ve onarımları için gerekli ödeneğin bütçeye behemahal konulması zaruridir. Misal : Malatya hava meydanı bakım imkânsızlığı yüzünden kapatılmıştır.

İstanbul'dan Ankara'ya normal olarak bir saat beş dakikada; jetlerle ise 30, 32 dakikada gelinebilmesine mukabil Esenboğa - Ankara yolunun çok virajlı ve bozuk olması yüzünden çok zaman kaybedilmektedir. Bu yolun süratle ıslahı lâzımdır.

Bu Genel Müdürlükte hariçten satınalınan malzemenin tutarı döviz olarak vaktinde transfer edilememekte olması yüzünden aksaklıklar meydana gelmektedir. Önlenmesini dileriz.

Sivil maksatlarla kullanılmakta bulunan ve mülkiyeti Millî Savunma Bakanlığına aidolan meydanların mülkiyet ve intifa hakkı da bu Genel Müdürlüğe devrolunmalıdır.

Devlet Hava Meydanları Genel Müdürlüğünün hizmetinde bulunan teknik ve kalifiye elemanın Genel Müdürlüğün elinden çıkmamasını temin için gerekli terfilerin zamanında yapılması icabeder.

BAŞKAN — Sayın Soyer, lûtfen bağlayınız.

G P. GRUPU ADINA RUHİ SOYER (Devamla) — Bitti Başkanım.

Sayın Başkan sayın milletvekilleri;

Yüklendiği görevler, kullandığı gayet hassas araç ve gereçler ile bunları kullanan elemanlarının milletlerarası standarda uygun ve kalifiye olmaları bakımlarından en modern ve mühim bir Genel Müdürlüğümüzün bütçesi üzerindeki Güven Partisi Meclis Grupunun tenkid ve mütalâalarını bu suretle tamamlamış bulunuyorum. Bu vesileyle Yüce Meclisi Grupum adına hürmetle selâmlarım. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Yeni Türkiye Partisi Grupu adına Sayın Muslih Görentaş.

Buyurunuz efendim. Saat 10,42 efendim.

Y. T. P. GRUPU ADINA MUSLİH GÖRENTAŞ (Van) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Y. T. P. Meclis Grupu adına Ulaştırma Bakanlığının 1969 malî yılı Bütçesi üzerindeki tenkid ve temennilerimizi arz etmek üzere huzurunuza çıkmış bulunmaktayım.

Muhterem arkadaşlar; Devlet Hava Meydanları, Posta - Telgraf - Telefon, Devlet Demiryolları, Denizcilik Bankası, Deniz Nakliyat ve Türk Havayolları Genel Müdürlüğü gibi dev müesseseleri bünyesinde barındıran Ulaştırma Bakanlığı Bütçesinin teferruatına inmeye, takdir edersiniz ki, zamanımız kâfi gelmemektedir. Bu bakımdan görüşlerimizi objektif olarak kısaca arz etmekle yetineceğiz.

Posta hizmetlerinin köylere kadar gittiğini ve bu hizmetlerin günden güne geliştiğini görmekle ve 1968 senesi içerisinde 60 bin otomatik, 30 bin manyatolu telefonun telefon abonelerine verileceğini Sayın Bakanın beyanlarından öğrenmiş bulunmaktayız. Bu da memnuniyetimizi muciptir.

Hat bakıcıları ile posta dağıtıcılarının tazminatlarının 100 liraya çıkarılmasına dair kanun tasarısının biran evvel kanunlaşması temennilerimiz meyanındadır.

Birinci plân döneminde 112 yolcu ve 1 100 yük vagonunun Adapazarı ve Sivas fabrikalarında imâl edildiğini görmekteyiz. Dost ve kardeş Pakistan'a 197 yolcu ve 1 719 aded yük vagonunun verileceğini, 197 yolcu vagonu için 15 sene vâdeli 9 137 000 dolârlık kredi anlaşmasının Hükümetimiz ile Pakistan Cumhuriyeti arasında imzalandığını memnunlukla duymuş bulunmaktayız. Bunun dışında Eskişehir'de bir dizel lokomotif fabrikasını kurma imkânlarının sağlandığını görmekle sevinç duymaktayım. Bilhassa tenviratta ve sanayide kullanılacak yüksek takatli elektrojen grupları ile orta devirli gemi motorlarının da bu fabrikalarda imâl edilmesi hususundaki çalışmaları takdir etmemeye imkân yoktur.

Bütçe raporunda her ne kadar 1969 yılında Doğuya işliyen bütün trenleri dizel lokomotiflerin çeker hale getirileceği işaret edilmekte ise de bunun kuvveden fiilen çıkacağına şüphe ile bakmaktayım. Çünkü yıllardan beri Doğu ve Güney - Doğu Anadolu'ya işliyen trenlerin iyi bir hale getirileceği vadedilmekte buna rağmen halen bu hatlarda pis vagonlar, köhneleşmiş, çekme kabiliyetini kaybetmiş lokomotifler, kağnı arabaları gibi sefer yapmaktadır. Türkiye'nin

en uzun yolculuğunu yapan bu trenlerdeki yolcuların çektiği çile hakikaten yürekler acısıdır. Asgari on saat rötarla, Nuh devrinden kalma o bozuk lokomotiflerin çektiği bu vagonlardaki yolcular aç kalmakta ve pislikten boğulur hale gelmektedirler. Restoransız, uydurma ufak bir büfe ile yolcuların doyacağına inanmak güçtür. Sayın Bakan ve ilgililerin bu hususlar üzerinde hassasiyetle durmalarını temenni etmekteyiz.

Devlet Demiryollarından bahsederken şu hususa da değinmeden geçemiyeceğim. Wagon Lee Şirketi hemen her sene yatak ücretlerine zam yapmaktadır. Bu zamları yaparken Devlet Demiryollarına danışmakta mıdır? Bu fiyatlar hangi esasa göre tesbit edilmektedir? Bu hususları tenvir ederlerse müteşekkir kalırız.

Denizyolları ile, Deniz Nakliyatın zarar nisbetlerinin gittikçe azalmasını ve hattâ kâra geçtiğini gösteren rakamları ve ticaret filomuza yeni gemilerin alındığını görmekle bahtiyarlık duymaktayız. Ancak, bu filonun hâlâ komşumuz Yunanistanın filosundan çok aşağı sayıda ve ve tonajda olduğunu görmekle de üzüntü duymaktayız.

Yalova Kaplıcalarının da Denizyollarına bağlı olmasına bir mânâ vermek güçtür. Senede Denizyollarına 800 ilâ 900 000 lira zarar veren bu sıhhi müessesenin esas sahibi olan Sağlık Bakanlığına devredilmesi zaruretine inanmaktayız ve temenni etmekteyiz.

Muhterem milletvekilleri, konuşmama son vermeden evvel biraz da Türk Havayollarına değinmek isterim.

Türk Havayolları Anonim Ortaklığı 1956 yılında 60 000 000 itibari sermaye ile kurulmuş, 1967 de sermayesi 90 000 000, 1968 de de 200 000 000 liraya tezyit edilmiştir. 1963 yılından beri bilânçosunu zararla kapatan Türk Havayolları sadece 1966 yılında iki milyon gibi bir kâr sağlamıştır. Bugünkü medeni âlemde en mühim nakil vasıtası hiç şüphesiz ki havayollarıdır. Bu bakımdan Havayollarımızı modern bir hale sokmaya, son model jetlerle teçhiz etmeye mecburuz. Bütün imkânlarımızı kullanmak zorundayız.

Bir dış seyahat dönüşümde Frankfurt Hava meydanında üzerinde Türk Bayrağı bulunan ve Türk Havayolları ibaresi yazılı olan jet uçağını gördüğümde duyduğum sevinç ve heyecanı tarif etmeme imkân yok. Aynı uçakla Türkiye'ye çok rahat bir yolculuk yaptım. Hakikaten çok kabiliyetli ve kıymetli pilotlarımız vardır. Bunu yalnız biz değil, bütün dünya da teslim etmektedir. Buna rağmen esefle arz etmek mecburiyetindeyim ki, Türk Havayollarında aşırı derecede bir ihmalkârlık, laübalilik ve lâkaydilik mevcuttur. Rötarsız sefer yapmak enderdir. Bu rötarlar bazan dakika ve saat değil gün dahi olmaktadır. Lübnan'dan Ankaraya dönüşümüzü Mustafa Uyar arkadaşımız gündem dışı konuşmasında beyan ettiler. Yetmiş yolcu Beyrut Havaalanında iki gün bekliyor. Türk uçağı ne zaman gelecek dendiği vakit, yabancı uçak mürettebatı adeta alay edercesine, belli olmaz, diye cevap vermekte idi. İki uçakla, oniki uçaklık kapasiteli sefer tanzim etmek Havayollarımızın itibarını kırar. Uçaklarda yer bulma meselesi de bir zamanlar aynı vaziyette idi. Yer yok deniliyor, uçağa gittiğimiz zaman asgari on koltuğun boş olduğu görülüyordu. İç hatlarda bilet satışını acentalarda değil, sadece Havayolları gişelerinde satışı yapılırsa bu aksaklık giderilir kanısındayız.

Çok gülünç, fakat bir hâdiseyi de zikretmeden geçemiyeceğim. Rahmetli Fuad Köprülünün cenaze merasiminde bulunmak üzere görevlendirilmiştim. Esenboğa'da Mardin Milletvekili İbrahim Aysoy ile uçağın kalkışını bekliyorduk. İstanbul yolcuları uçağa diye anons yapıldığı anda uçak iki bin metre irtifaa yükselmişti. Bu surette bizim gibi birkaç yabancı yolcu da meydanda kaldık. Nerede ise, uçağı kaçırmasaydınız, diye haksız çıkacaktık.

Nihayet en son hâdise. Bu ayın ikisinde Diyarbakırdan gelen Set uçağı, iniş tertibatı direğe çarptığı için arka kısmı ve kanat parçalanıyor, yolcular kuyruğun kopan kısmından yere atlıyorlar. Uçak yanıyor. Bir itfaiye arabası gelirken o da şarampola düşüp orada kalıyor. Yolcular ve etraf köyden gelenler uçağın yanışını seyrediyorlar. Uçak infilâk edecek dendiği zaman hostes; «Diyarbakır'dan ikmal yapmadık, infilâk etmez», diye cevap veriyor. Bu da ihmalkârlığın derecesini gösteriyor.

Sayın Bakan, bilâhara hâdise mahalline gidip tetkiklerde bulunuyor. İkinci gün çıkan gazetelerin bir kısmında; «26 kişiyi bir teknisyen kurtardı» başlığı altındaki yazıyı, uçak yol-

cularından üç tanesi odamda okudukları vakit hayretlerini gözliyemediler ve şunu ifade ettiler; «Uçak yere düşüp arka kısmı koptuğu vakit oradan ilk olarak Halit Hasan ismindeki yolcu atladı, onu takiben diğer yolcular indi, hiç kimse yoktu, aradan yarım saate yakın bir zaman geçtikten sonra uçak yanarken etraftan gelenler oldu.» Bu hâdise de gösteriyor ki, meydanda daima uyanık ve tetikte bir ekibin bulunması zaruretiyle karşı karşıyayız.

Burada konuşmama son verirken Ulaştırma Bakanlığının 1969 malî yılı bütçesinin hayırlı olmasını diler, Y. T. P. Meclis Grupu adına Yüce Heyetinizi saygı ile selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Millet Partisi Grupu adına Sayın Hilmi İşgüzar, buyurunuz efendim.

M. P. GRUPU ADINA HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, 1969 yılı Ulaştırma Bakanlığı bütçesi üzerinde Millet Partisi Meclis Grupu adına tenkid ve temennilerimi arz etmek üzere söz almış bulunmaktayım.

Hepinizin de malûmu olduğu üzere Ulaştırma Bakanlığı asrınençok önem verdiği bir Bakanlık durumundadır. Eskiden memleketimizde Ulaştırma Bakanlığının gördüğü hizmetlerin bir kısmını Nafıa Vekâleti, bir kısmını da İktisat Vekâleti tedvir etmekle görevlendirilmişti. Bilâhara çıkarılan kanunlarla bunlar tamamen Ulaştırma Bakanlığına verilmiş bulunmaktadır. Son olarak 10 Mart 1954 tarihli ve 6382 sayılı bir Kanunla da Ulaştırma Bakanlığına Sivil Havacılık Dairesi de bağlanmış bulunuyor. Bu durum karşısında Ulaştırma Bakanlığının bünyesi içerisinde yer alan Genel Müdürlükler, çeşitli İktisadi Devlet Teşekkülleri dikkate alınırsa, oldukça geniş bir şekilde çalışan Genel Müdürlükleri bünyesinde toplıyan bir Bakanlık olarak bulunmaktadır. Ulaştırma Bakanlığının görevleri asrımızın önemle üzerinde durduğu haberleşme ve ulaştırma imkânlarını ve bu imkânların memleket gerçeklerine en uygun şekilde tedvinini üzerine alan ve bu uğurda en iyi şekilde politikayı yürütmekle görevli bir Bakanlıktır. Bu Bakanlık vazifesini ifa ederken elbette ki, asrımızın teknik, ekonomik, sosyal icaplarına ve kamu yararına, millî güvenlik esaslarına uygun tedbirleri almak zorundadır. Bunları bir taraftan almakla görevli olan Ulaştırma Bakanlığı diğer yönden de, arz ettiğim vehçile, 20 nci asırda akılları durduracak şekilde teknik sahadaki ilerlemeleri dikkate alarak ona ayak uydurmak için de gerekli tedbirlerini alacak, geliştirecek ve bunları memleket ihtiyaçlarına uygun hale getirecektir. Ulaştırma yatırımlarını haberleşmenin yatırım ihtiyaçlarını da tesbit etmek suretiyle yerine getirmekle görevli Ulaştırma Bakanlığı bilhassa son zamanda, daha önceki zamanlarda kıymetli ve ehemmiyeti belli olmadığı için, bilâhassa İkinci Cihan Harbinden sonra dünya devletlerinde haberleşmenin ve ulaştırmanın birden bire ilerlemesi karşısında milletlerarası çeşitli temaslar yapılmak suretiyle andlaşmalara gidilmiş ve dünya devletlerinin tek olarak telâkki edilmek suretiyle haberleşmeleri milletlerarasındaki siyasi, ekonomik, kültürel hattâ askerî yönden birbirleriyle en iyi şekilde muhabere yapmalarını temin edici mahiyette çeşitli temaslara geçilmiş bulunmaktadır. Buna da memleketimizin Ulaştırma Bakanlığı ayak uydurmuş, çeşitli dış münasebetlerle ilgili konularda çeşitli temaslar yapmıştır. Buna bu şekilde işaret ettikten sonra ulaştırma ve haberleşmenin Devletler arasındaki önemi kadar kendi Devletimiz içerisindeki gerek kamu teşekkülleri arasında olsun, gerekse her türlü özel teşebbüslerin ve fertlerin aralarındaki münasebetlerin en iyi şekilde düzenlenmesinde gerçekten büyük önemi vardır. Devletin bugün en seri şekilde birbirleriyle her sahada münasebetlerini teminde, ulaştırma, haberleşme hizmetlerini büyük çapta yerine getirebilecek tedvirleri alması lâzımdır. Mevcut olan bu günkü haberleşme sistemimiz her ne kadar diğer memleketlere nazaran geri ise de bunun kısa zamanda daha da iyi bir şekle sokulmasını temenni etmekteyiz.

Hepinizin de bildiği gibi bugün iki kutup halinde çalışan ve rejimleri itibariyle birbirinden tamamen ayrı liberal, hür devletlerle sosyalist veyahut da komünist rejimlerin bulunduğu ülkeler arasında bile haberleşmenin önemi çok büyüktür. Kırmızı telefonların veyahut beyaz telefonların konmuş olmasını ifade ettiği mâna bunu göstermektedir. Asya ile Avrupa ve Amerika ile Rusya arasındaki haberleşme vasıtası olan telefonların, telgrafın çeşitli telsizlerin ehemmiyeti ortadadır. Bu, böyle olduğu gibi emtiaların çeşitli, kültürün bir ülkeden diğer ülkeye girişinde de Ulaştırma Bakanlığının büyük hizmetleri vardır. Yalnız hemen şunu ifade edelim

ki, Ulaştırma Bakanlığı bünyesi dışında Bayındırlık Bakanlığına bağlı karayollarının da Ulaştırma Bakanlığının bilhassa ulaştırma hizmetlerine yardımcı olduğunu burada işaret ederken Ulaştırma Bakanlığına maddi külfet yükliyen ve bütçelerinde her sene zarar hanesinde büyük miktarları işgal eden DDY. ile ilgili hususlara menfi olarak Karayollarının da tesir ettiğini bu vesile ile işaret etmek isterim.

Karayolları, Ulaştırma Bakanlığı bünyesindeki demiryollarında takibedilen siyasetin dışında bir siyaset takibedildiği için ve gerek yolcuların ve gerekse yüklerin sigortasız olarak nakledilmesi ve yola sarf edilen paranın endirekt olarak taşıyıcılardan veyahut da otomobil yolcularından vergi olarak alınmadığı için vasıtaların miktarının da fazla olması itibariyle aralarında gerçekten büyük bir rekabet olmakta ve bu da fiyatların düşmesine sebebiyet vermektedir. Bu yüzden, esasında ekonomik güçden mahrum olan milletimizin imkânlarının kısırlığı da daha ziyade karayollarına doğru onları teşvik etmekte ve bu yüzden de karayollarına daha çok rağbet gösterilmektedir. Bu dengenin zamanla düzeltileceğine inanmaktayız. Çünkü, bunlar bir ekonomik meseledir. Biz her ne kadar karayollarına yapmış olduğumuz yatırımların ve masrafların karşılığını endirekt veyahut da direkt olarak ondan istifade eden insanlardan alsak bile bunları temin etmemiz mümkün olmıyacaktır. Çünkü bu ekonomik güç meselesidir.

Bu girişten sonra Ulaştırma Bakanlığı bünyesi içerisinde yer alan Devlet Demiryollarının üzerinde kısaca durmak istiyorum:

Devlet Demiryolları sonradan çıkarılmış olan bir kanunla 440 sayılı Kanunun kapsamı içine alınmak suretiyle İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmiştir. Bugün her türlü yük taşıyan, insan naklini temin eden Devlet Demiryolları memleketimizde olduğu gibi bütün memleketlerde de tarihî hizmetler görmüştür. Bilhassa Millî Mücadelede Devlet Demiryollarının görmüş olduğu hizmet gerçekten unutulamaz. Zaten bu sebeptendir ki, Atatürk devrinde bilhassa yol şebekesine kendi millî gücümüzün artırılması bakımından önem verilmiş ve Devlet Demiryollarına özellikle önem verilmek suretiyle yurdumuzun yolsuz olan mıntakalarına demiryolu ulaştırılmıştır. İkinci Cihan Harbine kadar önemini muhafaza eden Devlet Demiryolları memleketimizde her nedense birden bire diğer memleketlerin aksine İkinci Cihan Harbinden sonra, 1946 dan sonra hattâ 1950 den sonra çeşitli dış yardımların getirdiği imkânlarla çeşitli nakil vasıtalarına kavuşan, Türkiye'de, Devlet Demiryolları ikinci, hattâ üçüncü plâna atılmıştır. Bu yüzdendir ki, Devlet Demiryolları unutulmuş bir müessese haline getirilmişti bir zamanlar; pislikten vagonlara girilemez hale gelmiştir ve bu husus onu tedvirle görevli yetkililer için halkikaten bir üzüntü olmuş, memurlar arasında da vazifeye karşı bir soğukluk doğmuştu. Bu husus son zamanlarda, memnuniyetle ifade edelim ki, ele alınmış, her ne kadar, şimdi arz edeceğim şekilde, bütün nakil vasıtalarında olduğu gibi, Devlet Demiryollarında da emniyet, sürat, konfor ve ücrette de her vatandaşın ödiyebileceği bir târifenin tatbik edilmesi istenmektedir. Bunlar tam mânası ile tahakkuk etmemiş olmakla beraber, öyle zannediyoruz ki, çift hatların servise açılmasından sonra yine artan ekonomik gücümüzün de yardımı ile bu meseleler halledilecektir.

Bizde neden tren yollarına önem verilmez, neden meslek okulları kapatılır, neden bunlar zamana göre nispî olarak kıymetlendirilir, bunu anlamak da mümkün değildir. Bu, daha ziyade Ulaştırma Bakanlarının, ya da Hükümetlerinin tutum ve davranışlarına bağlı bir meseledir. Bu gerçek de bize gösteriyor ki, her sahada olduğu gibi ulaştırma sahasında da Hükümetlerin yahut da devletlerin önceden tesbit etmiş oldukları gerçek bir ulaştırma siyasetinin prensipleri çizilmemiş, ortaya konulmamıştır. Halbuki iktidarlar, hangi partinin iktidarı olursa olsun, o memleketin gerçek ihtiyaçlarına göre her sahada olduğu gibi; ulaştırma gibi önem taşıyan, asrımızda ençok önem kazanan bir bakanlığın politikası tesbit edilmelidir. Birinci ve İkinci Beş Yıllık Plânları da tetkik ettiğimiz zaman bu hususta bizi tatmin edici mahiyette esaslara rastlıyamayız.

Eğer Devlet Demiryolları zarar ediyorsa bunun çeşitli sebepleri vardır. Bu sebepler üzerinde durmak suretiyle onların giderilmesine çalışmak mecburiyetindeyiz. Yoksa zarar ediyor diye muayyen müesseseleri bir tarafa itmek doğru değildir. Kaldı ki, 440 sayılı Kanun muvacehesinde İktisadi Devlet Teşekkülü haline ge-

tirildiğine göre, bunun çok daha az zarar etmesi, kârlı çalışması icabeder.

Bugün Devlet Demiryollarında sürat dediğimiz mefhum gerçek mânası ile yok gibidir. Belki bunun sebepleri yıllardan beri ihmal edilmesi ve alt yapının iyi bir şekilde ele alınmamış olmasıdır. Çünkü süratin yapılabilmesi için, rayı üzerinde seyreden vagonların gayet iyi bir şekilde süratli yürüyebilmesi için tabanının çok iyi olması, bakımlı olması lâzımgelmektedir. Bu olmadığı için trenlerde sürat beklemek mümkün değildir. Ancak, İstanbul - Ankara hatları arasında çalışan mototrenler muayyen ölçüler içerisinde normal bir nakil vasıtası olarak telâkki etmek mümkündür.

Benden önce konuşan arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, 20 nci asırda saatlerce tehir bir tarafa, 30 - 40 kilometrenin üzerine çıkamayan süratle seyreden tren yolculuğunun halkı ve vatandaşı ne kadar sıkacağını tahmin etmek zor değildir. Yalnız, en önemli unsuru emniyettir. Çünkü yaz ve kışın ve bilhassa memleketimizdeki trafik kazalarının, ölüm saçan trafik kazalarının karayollarındaki vermiş olduğu endişe ve korkudan dolayı vatandaşlarımız bugün daha ziyade Devlet Demiryollarının vasıtası ile gidip gelmeyi tercih etmektedir, bunda da haklıdır. Daha önce bir bültende işaret edildiği gibi, dünyada nüfus artışının başında Kızıl Çin'in geldiği, fakat trafik hâdiseleri bakımından en çok can kaybına sebebiyet verilen bir ülkenin de Türkiye olduğu işaret edilmiştir. Bu bakımdan gerçek mânada emniyetli bir yolculuğun yapılabileceği tek yerimiz Devlet Demiryollarıdır.

Yalnız, konfor bir tarafa, fiyat tarifelerinde her ne kadar 1962 - 1963 yıllarında % 35 nispetinde bir düşürülmeye gidildiğine işaret edilmişse de, esasında bunlar tamamen nisbîdir, bunlar vatandaşların alım gücüne paranın iştira kabiliyetine bağlı bir meseledir. Bizim en büyük temennimiz memleketimizde gerçek mânası ile tarihî bir vazife yapmış olan Devlet Demiryolları vasıtası ile seyahat edecek vatandaşlara daha iyi şekilde kolaylık gösterilmesi, fiyatların bugünkü fiyatların da dondurulmuş olarak bırakılmasıdır.

Seferler daha sık yapılmalıdır. Bilhassa bütün arkadaşlarımızın da mâlumu olduğu üzere 10 - 15 gün öncesinden tamamen yerlerin kapatılmış olduğunu ve büyük bir izdihamın bulunduğunu dikkate alırsak bu durum, Devlet Demiryollarına karşı olan rağbeti ifadeye yeterdir. Yalnız, Devlet Demiryolları zarar ediyorsa buna bilvesile işaret edeyim; Hiçbir Devlet Demiryolu insan taşımakla zararını kapatamaz. Bu da bir gerçektir. Ancak madenlerin, zirai sahada istihsal edilen bütün maddelerin kamu sektörüne ait olan maddelerin Devlet Demiryolları ile nakledilmesini sağlamak, bunun için gerekli tedbiri almak lâzımdır. Tatbikatına geçildiğini memnuniyetle öğrendiğimiz evden eve, haneden haneye bilhassa eşya taşımına girişilmiş olması, geç kalınmakla beraber, yerinde bir harekettir. Bunun daha iyi bir şekilde organize edebilmek suretiyle yaygın hale getirilmesi zararın azalmasına sebebolacaktır.

Bir de iyi organize etmek; ehemmiyetle vazifeyi benimsemek ve Devlet Demiryollarını iyi çalışır bir hale sokmak zararın azalmasında payı olacak teşebbüslerdir.

Bu arada memlektimizin, bilhassa dış memleketlere en fazla ihraç metaı olarak kabul edebileceğimiz yaş meyva ve sebzelerin de bir yerden diğer yere nakledilmsi bakımından soğuk hava depolarına koymayı bilhassa Ulaştırma Bakanlığı ele almalı, üzerinde durmalıdır. Bunlar yapıldığı takdirde gerek madenlerimizin, yeraltı servetlerimizin işletilmesi, gerekse ziraat memleketi olarak telâkki edildiğimiz ülkmizde zirai mahsullerin, hayvanların ve nihayet yaş sebze ve meyvaların Devlet Demiryolları ile en emin ve süratli bir şekilde zamanında istenilen yere götürülmesi temin edildiği takdirde, öyle tahmin ediyoruz ki, yapılan milyonlarca liralık zararda asgarî % 30 nisbetinde bir azalma olacağı kendiliğinden meydana çıkar.

Bu arada cer atelyeleri ve Devlet Demiryolu fabrikalarındaki çalışmaların memleketimizde memnuniyet verici olduğunu görmek de bize ayrı bir haz vermektedir. Gerek Adapazarı'nda, gerek Sivas'da ve gerekse Eskişehir'deki fabrikalarımız ve bu fabrikalarda çalışan insanların hüsnüniyetle Türk gücünü orada göstermesi gerçekten takdire değerdir. Bizim de temennimiz, zamanla dizel motorlarının daha da çoğaltılarak bütün hatlara mototrenin verilmesi ve servise konulmasıdır.

Dış ülkelere, bilhassa geri kalmış olan, kendimiz için bize yakın olan memleketlere; Af-

ganistan, Pakistan, Irak, İran vesaireye, çeşitli yönleriyle vagonların, hattâ motorların ihracı bakımından yapılan, ufak da olsa, çalışmaları takdirle karşılıyoruz. Bunun üzerinde önemle durulmak suretiyle daha da genişletilmesini bilhassa istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Sayın İşgüzar bir dakikanız kaldı efendim.

HİLMİ İŞGÜZAR (Devamla) — Bir 5 dakika daha müsaade ederseniz hemen bağlıyayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Efendim, sayın Hilmi İşgüzar konuşmasının beş dakika daha uzuyacağını söylerler.

Oyunuza sunuyorum; kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Devam edin efendim.

M. P. GRUPU ADINA HİLMİ İŞGÜZAR (Devamla) — Çok teşekkür ederim efendim.

PTT üzerinde de kısaca durmak istiyorum. Basının tam çalışabilmesi, haberlerin zamanında ulaşması, devletlerarası ticari, siyasi, kültürel sahada itibarlarının sağlanabilmesi veya çeşitli ihtiyaçların giderilmesi bakımından PTT nin yani İktisadi Devlet Teşekkülü halinde bulunan bu idarenin önemi çok büyüktür.

Yurt içinde, fertler arasında olduğu gibi, devletlerarasındaki haberleşmede büyük vazife alan PTT nin daha da üzerinde önemle durulmasına, istenilen tahsisatın verilmesine Millet Partisi Meclis Grupu olarak biz taraftarız. Bunların, bilhassa telsizlerin hizmete girmesini ve vatandaşların âmme hizmetlerine bu vasıtaların da verilmesini, bu asrın kaçınılmaz bir icabı olarak telâkki etmekteyiz. Yeri gelmişken ifade edelim ki, gerek PTT de çalışan ve gerekse Demiryollarında çalışan, kış - yaz demeden büyük fedakârlık gösteren ufak memur tabakalarının durumları tekrar ele alınmalıdır. Fakat biz bunu, muayyen teşekküller arasındaki personel meselesi olarak değil, tüm olarak, memleketin personel politikasının halledeceğine inandığımız için, hükümetlerin bu konuyu ciddiyetle ele alması ve bu vesile ile de bunlara da medar olması lâzımgeldiği inancındayız.

Denizcilik Bankasının çalışmalarına da bir iki kelime ile dokunmak istiyorum. Denizcilik Bankası Türk Anonim Şirketinin çalışmaları, ortalama olarak kârla kapatılmakla beraber, fakat Nakliyat Bankası, Denizcilik Bankasına bağlı bu anonim şirketinin her yıl zararla kapatılmış olması karşısında, bunların reorganize edilmek suretiyle birleştirilmesinde bir fayda vardır. Yalnız, Bütçe ve Plân Komisyonunda da sayın bakanlığın dikkatine sunmuştuk : İstanbul'da kurulan «Hür Denizcilik Sendikası» nden, kanunsuz olarak istihkaklarından 3 milyon liraya yakın paranın kesildiği ve kesilen paraların «Sarı Sendika» ya mensubolan üyelere verildiği hususuna işaret etmiştik. Bu husus, mahkemenin kararı ile tesbit edilmiş ve infaz edilmemiştir. Bunun sebebini sayın bakanlıktan öğrenmek istiyoruz. 3 milyon liraya yakın ve doğrudan doğruya bağımsız, Denizcilik Sendikasının üyelerinden kesilen bu meblâğın iadesine dair, İstanbul Asliye Mahkemesinin verdiği karar, Yüksek Yargıtayın da onayından geçtikten sonra kesinleştiği halde, neden kendilerine iade edilmez? Bunun mânasını anlamakta güçlük çekiyoruz. Bu hususun bilhassa açıklanmasını, bu vesile ile istirham ediyoruz.

Tersaneler, tamamen plân hedeflerine uygun olarak yapılmamıştır, memleket gerçekleri düşünülmemiştir. Stratejik durumlar olsun, sosyal denge bakımından olsun, bunlar tamamen bir tarafa itilmiştir ve bu yönü ile de Pendik Tersanesi, yersiz olarak plâna geçirilmiştir.

Türk Havayolları ile ilgili bir iki kelime ile sözlerimi bağlarken, şunu hemen ifade edelim ki, Türk Havayolları ile yapılacak seyahatlerimizin Hükümetçe teşvik edilmesi lâzımgelmektedir. Memurların bilhassa Türk Havayolları ile gitmesi sağlanmalıdır. Havayollarında tehirler ortadan kaldırılmalıdır. Dış ülkelerde, Türk Havayollarını tanıtıcı propagandaların kesafetine daha da önem verilmelidir. Dış hatlardaki durumumuz, bazan bizi, güldürücü hale sokmaktadır. Bunun da üzerinde ciddiyetle durulmasını temenni ederken, bilhassa bütçenin 1969 yılında Ulaştırma Bakanlığına ve onun sayın mensupları ile Türk Milletine hayırlı olması dileği ile, hepinize saygılarımı sunarım arkadaşlarım.

BAŞKAN — Türkiye İşçi Partisi Grupu adına Sayın Yahya Kanbolat Buyurunuz efendim, Saat : 11,16.

T. İ. P. GRUPU ADINA YAHYA KANBOLAT (Hatay) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Görünüşte gayet önemsiz bir bakanlığın bütçesini incelemekte ve eleştirmekteyiz. Çünkü, Ulaştırma Bakanlığının 1969 yılı Bütçesi için 17 milyon küsur liralık ödenek Yüce Kurula teklif olunmaktadır. Bu şekli ile, bakanlığın bütçesi, emsal bakanlık bütçelerini bir yana bırakalım, Başbakanlığa bağlı tâli bütçelerden çok daha önemsiz bir manzara arz etmektedir. Ama, gerçek öyle değildir. Çünkü Ulaştırma Bakanlığı arkasında, mevcut defter kayıtlarına göre bile, milyarlarla ifade edilen bir Devlet serveti yatmaktadır. Yani Ulaştırma Bakanlığı 17 küsur milyon liralık bir bütçe ile, Türkiye'nin - milyarlarla ifade edilen - en büyük tesislerinin emir vericisi ve yürütücüsüdür.

Sayın Başbakan, «Mülkiyet Devletin namusudur.» demiştir. Sayın Tarım Bakanı, daha dün bu deyimi Meclis kürsüsünde ifade etmiş ve gayet hoş bir ifade ile, «Kimin mülkünü kime vereceğiz?» demiştir. Bugün, Türkiye'de karma ekonomi, hem tarihî ve fiilî bir düzen ve hem de Anayasamızın öngördüğü bir ekonomik sistemdir. Bu duruma göre, Türkiye'de mevcut mülkiyet iki cephelidir. Bir yanda özel mülkiyet vardır ve öbür yanda da Devlet mülkiyeti bulunmaktadır. Türkiye'nin tarihsel geleneği, daima Devlet mülkiyetini özel mülkiyetten önce tutmuştur. 19 ncu asrın ikinci yarısına kadar, Devletin toprak mülkiyeti üzerindeki hakkı esas değil mi idi? Şu halde, «Mülkiyet, Devletin namusudur.» deyiminden, özel mülkiyet Devletin namusudur, anlamını çıkarıyorsak, bu hem Türkiye'nin tarihî mülkiyet anlayışına ve hem de Anayasamıza aykırı düşmektedir. Bu iki sebep muvacehesinde, büyük özel mülkiyet Devletin namusu değildir ve olamaz da. Şu halde, ancak Devlet mülkiyeti Devletin, yani vatandaşın namusunu teşkil eder. Bugünkü Anayasamızın öngördüğü reform ve vecibeler karşısında, özel mülkiyeti bütünü ile Devletin namusu telâkki etmek, Anayasamızın hayata geçirmek istediği ekonomik düzene daha baştan direnmek olur. Çünkü, küçük özel mülkiyet Anayasamızda esastır. Büyük özel mülkiyet ise, kamu çıkarlariyle çatışmadığı ve kamu yararı istikametinde faydalı olduğu sürece serbesttir. Şu halde, ancak Devlet mülkiyeti, Devletin namusu olabilir. Gerek Türkiye'nin tarihî evrimi ve gerek bugünkü Anayasamız, başka türlü bir meşru mülkiyeti tanımamaktadır.

Sayın milletvekilleri; Ulaştırma Bakanlığının 17 milyon liralık bu küçük bütçesi ile uğraşmayı doğru bulmamaktayız. Bakanlığın emrettiği ve yürüttüğü milyarlık müesseselerin eleştirmesini yapmayı, daha gerçekçi bir yol olarak görmekteyiz. Fakat, zaman darlığı dolayısiyle, burada sadece Denizcilik Bankasına değinmek isterim.

Bir müessesenin iyi idare edilip edilmediği hususu, yıllık mubayaa hacmı ile, stoklariyle, ödediği faiz miktarı ile ve alacaklarını takibetmekteki ısrarı ile ve iştirakleriyle anlaşılır. Denizcilik Bankası, İktisadi Devlet Teşekküllerimiz arasında, bu yönden en olumsuz örneklerden birisini teşkil etmektedir. Yani sırasiyle, Devlet mülkiyetin, Devletin namusu telâkki eden bir zihniyet içinde değildir. Hep mütedavil sermaye eksikliğinden ve zarardan şikâyet edilir. Ama malzeme stokları, 1966 yılına göre, 109 milyon lirayı aştığı halde, her yıl milyonlarca liralık mubayaa yapılmaktan çekinilmez. Ve stokların yıllar boyu artışına bile bile gidilir. Her yıl alınan malzeme hacmının, gerçek ihtiyaç için mubayaa edilip edilmediği ve malzeme alımlarında uygulanan fiyatların ticari bir zihniyetle yapılıp yapılmadığı hususunda, çok ciddî şüpheler vardır. Mütedavil sermaye yokluğundan şikâyet edilir. Ama, eldeki hâsılat da başkalarının malları için cömertçe pazar olarak kullanılır.

İktisadi Devlet Teşekküllerimizin diğer bir özelliği de, borç para almaktan hiç kaçınmayışlarıdır. Aralarında sıkı borç - alacak münasebeti vardır. Alınan borç paralar israf edilir. Buna karşı, ödenen faizler teraküm eder ve muhasebe kaydında büyük rakamlara varılır. Borç almak hususundaki bu tehalük, bunların ilerde iptali cihetine gidileceği umuduna dayanmaktadır. Borç yüzünden Devlet kendi müessesesinin iflâsını ilân etmez ya. Denizcilik Bankası da, işte bu zihniyeti apaçık temsil etmektedir. Zarardan veya düşük kârdan şikâyet edilir. 440 sayılı Kanuna göre, müdebbir bir tüccar gibi hareket etmeleri gerekirken, bir bakarsınız ki, Denizcilik Bankasının milyonlar-

ca alacağı vardır. Örneğin, 1966 yılına göre, senetler cüzdanı 8 milyon, borçlu cari hesapta 36 milyon, çeşitli borçlular 171 milyon liradır. Haydi bunların bir kısmı diğer Devlet müesseselerinden doğma alacaklardır. Ama, özel teşebbüsten doğma alacakların da, böyle gayet ciddî bir şekilde takibedilmediği de bir gerçektir. Muhasebeye; «Adresi belli değildir» diye kayıt düşülen bir borçlunun, sonradan Denizcilik Bankasında memur olduğu meydana çıkarılmıştır. Hem mütedavil sermayeden şikâyet edilir ve hem de borçlular ciddî şekilde takibedilmez, olmaz öyle şey.

Banka, Polatlı'daki bir un fabrikasına öyle bir para kaptırmıştır ki, Devlet parasının nasıl insafsızca hesapsız bir şekilde kullanıldığının tipik bir örneğini teşkil etmektedir.

Yalova Kaplıcalar İşletmesi bir fecaattir. Sayıştay bile kendi yıllık raporlarında bu işletmedeki düzensizliği anlata anlata bizar olmuş durumdadır. Kaplıcada muhasebe ve ambar giriş çıkışı düzensiz ve bankadaki memurların bir sayfiye ve dinlenme yeri mahiyetindedir.

Liman Lokantasının durumu bundan da beter.

İstanbul şehir iç hatlarındaki büfeler yıllık kiraya verilse banka daha fazla kâr edecek, ama verilmez.

Bütün bu israf ve düzensizlikler içinde zarar etmek veya bazan cüzi kâr etmek normaldir ve ortaklığın mütedavil sermaye eksikliğinden yakınması da haksızdır. Her şeyden önce 440 sayılı Kanuna uyulmalıdır ve Devlet mülkiyeti, de Devletin, vatandaşın namusu olduğuna inanılmalıdır. Onun için bu düzensizliklere, bu israflara son verilmesi mecburiyeti vardır ve bunu Sayın Bakandan haklı olarak beklemekteyiz.

T. İ. P. Meclis Grupu adına Yüce Kurula saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — C. H. P. Grupu adına Sayın Niyazi Özgüç, buyurun. Saat 11,24.

C. H. P. GRUPU ADINA NİYAZİ ÖZGÜÇ (Sinop) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Ulaştırma Bakanlığının 1969 yılı bütçesi vesilesiyle bu Bakanlığa bağlı ve bu Bakanlığın murakabesi altında bulunan teşekkküllerin durumları üzerindeki görüşlerimi C. H. P. Grupu adına arza çalışacağım.

Muhterem arkadaşlar; kara, deniz, hava ulaştırması ile PTT işletmelerinin yönetim ve denetiminden sorumlu bulunan Ulaştırma Bakanlığı millî ekonomimiz yönünden son derece önemli bir bakanlıktır. Ulaştırma sektörü, Türkiye millî gelirinin % 7 sinden fazla bir kısmını karşılamakta, tarım, sanayi, hizmet ve ticaretten sonra gelerek millî gelirimizde 5 nci anasektörü teşkil etmektedir. Ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesini ve sektörler arasındaki bağlantıyı sağlıyacak başlıca faaliyet kolu olan ulaştırmada sabit fiyatlarla gelir artış hızı 1966 yılında % 7.5 iken, bu oran 1967 yılında % 7 ve 1968 yılında % 9 a yükselmiştir. Böylece 1968 yılında ulaştırma gelirinde sâfi millî hâsıladan, yani millî gelirden daha hızlı bir artış meydana gelmiş bulunmaktadır.

Millî ekonomimiz içinde bu kadar önemli bir yer işgal eden ulaştırma sektöründen tam anlamı ile istifade edildiği söylenemez.

Nitekim bu konuda Plânın öngördüğü çalışmalar yapılmamış ve ulaştırma sektörünü düzenleyici temel tedbirlerden hemen hiçbiri alınmamıştır. Plânlı dönemden önceki düzensiz durum aynen devam etmektedir.

Değerli milletvekilleri, bugün çeşitli ulaştırma sistemlerini içine alacak genel ulaştırma etüdlerini yapma ve genel ulaştırma politikasını tâyin etme görevi açıkça ne Bayındırlık Bakanlığına ne de Ulaştırma Bakanlığına verilmiştir. Gerçekte bugün Karayolları Genel Müdürlüğü, Demiryolları ve Limanlar İnşaat Dairesi Başkanlığı gibi ulaştırma ile ilgili daireler Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde bulunmaktadır. Genel ulaştırma etüdlerinin tek bir elden yapılmaması doğru bir ulaştırma politikasının tâyinine imkân vermemekte, işlerin ahenkli bir şekilde yürütülmesini engellemektedir. Bu bakımdan uzun vâdeli ulaştırma etüdlerinin ve bütün şebekeleri kapsıyan incelemelerin yapılması sorumluluğu açıkça Ulaştırma Bakanlığına verilmelidir. Bugün karayolu ulaştırmasında taşıma işleri bakımından Ulaştırma Bakanlığına verilmiş hemen hiçbir görev voktur. Bu durumun, koordinasyonu sağlama yönünden, zararlı olduğu açıkça görülmektedir. Nitekim bu işbirliğinin yokluğu yüzünden karayollarına önem verilirken demiryolları, Denizyolları ihmal edilmiş ve bugünkü zararlı duruma zemin ha-

zırlanmıştır. Bilindiği üzere karayolu ile taşıma demiryolu ile taşımaya nazaran daha pahalı ve daha fazla döviz sarfını gerektirmektedir. Motorlu araçların kendisi ve akar yakıtının temini dövizle sağlanmaktadır. 1968 yılında akar yakıt ithalinin 50 milyon dolâr civrında olduğu düşünülürse meselenin önemi daha iyi anlaşılır. Halbuki demiryolu inşası ile ilgili malzemelerin tamamen yurt içinden sağlandığı dikkate alınırsa demiryolu taşımasının yurt ekonomisi için ne kadar yararlı olduğu anlaşılır. Az gelişmiş ekonomilerde demiryolu taşımasına öncelik verilmesinin asıl sebebi bundandır. Bugün haksız karayolu rekabeti karşısında demiryolları kadar Denizyollarımız da gerilemiştir.

Diğer taraftan karayolu taşımacılığının çok çeşitli markada kamyon, otomobil ve otobüsle yapılması, yedek parça servisi ve tamir hizmetleri ile ithalât ve stok konularında güçlüklere yol açmaktadır.

Bütün taşıma sistemlerinde, Demiryolu, Denizyolu ve Havayolu gibi büyük işletmelerde bile ayrıntılı bir maliyet hesabı yoktur.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında ulaştırma sistemleri arasındaki yıkıcı rekabete son vererek taşıtları toplum ve ulusal ekonomi yararına kullanmak hedefi gösterilmesine rağmen bu konuda hâlâ bir tedbir alınmış değildir.

Muhterem arkadaşlar, Ulaştırma Bakanlığının en büyük ve en eski teşekkülü olan Devlet Demiryollarında altyapı eskimiş, işletme ve ekonomik rantabilitesini kaybetmiştir. Bugün Demiryollarının işletme açıkları büyük bir hızla artmakta ve genel bütçeye olan ağırlığı gittikçe büyümektedir. 1967 yılında 199 milyon lira olan işletme açığı 1969 programında 841 milyon liraya yükselmiştir. Buna 247 milyon lira tutan 1969 yılı yatırımlarını da ilâve edersek toplam finansman açığı, 1 milyar 88 milyon liraya yükselmektedir. Bu kadar büyük çapta açık veren kuruluşun köklü tedbirlerle düzeltilmesi zamanı gelmiştir. Devlet Demiryolları bünyesinde bulunan ve büyük bir kapasiteyi ihtiva eden Eskişehir, Adapazarı, Sivas fabrikalarının 1969 yılı programında ifade edildiği üzere müstakil bir ünite olarak teşkilâtlandırılması tavsiye edilmektedir. Bu yolda Ulaştırma Bakanlığının geniş etütler yaparak duruma kesin bir hal yolu bulmasını önemle tavsiye ederiz.

Değerli milletvekilleri; Denizyollarına gelince; bunun da durumu farklı değildir. Filo yaşlı ve rantabilitesini kaybetmiş gemilerden mürekkeptir. Gemilerin yüzde 40 ı 20 yaşından daha yukarı yaştadır. Türk limanları ile yabancı limanlar arasındaki taşımalarda ise ithalâtımızın % 62 si ve ihracatımızın % 83 ü yabancı gemilerle yapılmaktadır. Dış taşımalar için 1967 yılında Norveç'e 99, İngiltere'ye 61, İsveç'e 31, Danimarka'ya 22, Amerika'ya 21, Rusya'ya 16 milyon lira karşılığında döviz ödenmiştir. Aynı yılda Yunan bandıralı gemilere 83 milyon lira tutarında döviz ödenmiştir. Ayrıca, Yunan asıllı ve Amerikan tabiiyetindeki armatörlere, Liberya gemilerine 96 milyon, Panama gemilerine 54 milyon lira tutarında döviz ödenmiştir.

Türk Kaptanlar Cemiyetinin hazırladığı bir raporda, 1962 - 1966 yılları arasında yabancı gemilere ödenen dövizle, Amerika hattı için 18 millik 12 500 tonluk 9 şilep alabileceğimiz ifade edilmektedir. Böylece ödediğimiz bu dövizlerle bizim ihtiyacımız olan gemileri yabancılar alarak filolarını takviye etmektedirler.

Durum bu iken, Denizcilik Bankası bugün birbiri ile ilgisiz birçok işlerle meşgul olmaktadır. Bankacılık işletmesinden otelciliğe, lokantacılıktan gemi kurtarma ve kıyı emniyetine, liman işletmeciliğinden, gemi inşaatına kadar her türlü işler bu kuruluş tarafından kötü bir şekilde yapılmaktadır. Bu düzensizlik ve teşkilât koordinasyonu yokluğu yüzünden bu kuruluş devamlı zararlara dûçar olmaktadır. Misal olarak 1967 yılında Boğaziçi hattı 30 milyon, Marmara hattı 11 milyon, Haliç hattı 9 milyon lira zarar etmiştir. İç hatlardan Karadeniz hattı 25 milyon, Akdeniz hattı 11 milyon, Ege hattı 4 milyon lira zarar etmiştir. Dış hatlarda da durum farklı değildir. Ayrıca, Yalova Kaplıcaları İşletmesi 1.7 milyon, Liman Lokantası 600 bin lira zarar etmiştir.

Denizcilik Bankası 1967 yılında bilânçosunu 14 milyon lira zararla kapatmış gibi görünüyorsa da aslında bu zarar 158 milyon liradır. Çünkü 5842 sayılı Kanun gereğince Gümrük idarelerince tahsil edilen rıhtım resminden Denizcilik Bankasına bir pay verilmektedir. Denizcilik Bankasına bu yolla verilen para 1967 yılında 144 milyon liradır. İşletme faaliyetleri ile ilgili olmıyan bu parayı ilâve ettiğimizde Bankanın toplam zararı 158 milyon liraya yükselmektedir. İşletme-

nin kâr eden faaliyetlerinden Kıyı Emniyeti İşletmesi 1967 yılında 30 milyon lira kâr sağlamışsa da bunun başlıca kaynağını fener ve tahlisiye resimleri teşkil etmektedir.

Görüldüğü üzere durum iç açıcı değildir. Köklü reformlar yapmak bir zarurettir.

Değerli arkadaşlarım,

Haberleşme sektörü konusunda aşağıdaki hususlar önemlidir : Her sahada inkişaf eden posta işlerinde, mektup, havale koli hizmetlerinde belirli bir düzen sağlanması, işyerlerinin çoğaltılması, çalışma saatlerinin uzatılması, telgraf hacmının yükseltilmesi yurt içi ve yurt dışı teleks muhaberesinin ihdası, şehir içi, şehirler ve milletlerarası telefon hizmetlerinin gelişmesi ticari ve ekonomik yönlerden memleketin iş hayatına geniş çapta tesir etmektedir.

PTT Genel Müdürlüğü 1967 yılı faaliyetlerini 105 milyon lira kârla kapamıştır. Posta hizmetlerinden 6 milyon 333 bin lira kâr etmiştir. Telgraf hizmetlerinden ise 26 milyon lira zarar edilmiştir. Telefon gelirleri ile giderleri arasındaki müspet fark ise 125 milyon liradır. Bu duruma göre PTT yi kârlı hale getiren hizmet, telefon faaliyetleridir. Bu kârlı duruma rağmen PTT nin en fazla aksıyan faaliyeti telefon hizmetlerinde görülmektedir.

İstanbul ve Ankara telefon şebekelerinde çevir sesinin geç alınması, aranan numaranın geç bulunması, bilhassa yıllardan beri bekliyen telefon isteklerinin yerine getirilmeyişi, birçok merkezlerden istenen şehirlerarası konuşma taleplerinin çok gecikmeli temin edilmesi gibi hususlar başlıca şikâyet konusu olmakta devam etmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması halinde, telefon idaresinin büyük kârlar sağlıyarak sermaye birikimine yardımcı olacağı muhakkaktır.

Havayolları ve Hava Meydanlarına gelince :

Anonim ortaklık halinde çalışan THY 6623 sayılı Kanunla kurulmuştur. Dünya havacılığının hızla geliştiği ve sık sık modern tayyarelerle teçhiz edildiği bugünkü devirde THY nın da aynı yola gitmesi bir zarurettir. Özellikle kargo tayyareciliği üzerinde durulması, ihracat yönünden büyük önemi haizdir.

Diğer taraftan yurt içi seferlerinin artırılması için, çeşitli bölgelerde hava meydanları inşa edilmelidir..

Hava meydanları ve terminal hizmetlerinin aksamadan yürütülmesi, seyahat emniyetinin başlıca şartlarını teşkil eder.

Hava Meydanları Genel Müdürlüğü emrinde çalışan teknik personel, maaş durumları düşük olduğu için, dışarı gitmektedir. O kadar ki, bugün kadronun yüzde 62 si boşalmıştır. Bunun önlenmesi için Hükümetçe âcil tedbirlerin alınması gereklidir. Bununla ilgili olarak Hava Seyrüsefer Kanununun günün şartlarına göre hazırlanması zaruridir.

Muhterem arkadaşlarım; buraya kadarki, izahatımız ulaştırma sektöründe büyük bir koordinasyon yokluğunu, hâlâ temel bir politika tesbit edilmediğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Çeşitli ulaştırma sistemlerini yurt ekonomisi ile birleştiren ve koordine eden Ulaştırma Kanunu hâlâ Yüce Meclisten çıkmış değildir. Ulaştırma Bakanlığına bağlı bir teşekkül olan Devlet Demiryolları finansman açığının 1969 yılında Maliye Bakanlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtınca 1 milyar liranın üstünde tahmin edilmesi konunun ne kadar hayati olduğunu bize göstermektedir. Türkiye ekonomisinin en önemli problemleri ulaştırma sektöründe kendini göstermektedir.

Büyük dâvaların çözümünde Ulaştırma Bakanlığına hayati görevler düşmektedir. Şurası unutulmamalıdır ki, bu problemler palyatif ve suni tedbirlerle halledilemez. Hükümetin radikal tedbirler getirmesi şarttır. Bu aynı zamanda gelecek nesillere karşı bizim bir borcumuzdur.

Ulaştırma sektöründe gittikçe büyüyen bu dâvaların çözülmesi her şeyden önce, bilgili, tecrübeli ihtısas elemanlarının yerinde istihdam edilmesine bağlıdır. Halen bulundukları mevkide fedakârça çalışan bu çeşit elemanların partizanca emellere alet edilmemesi en önemli konuyu teşkil eder.

Sözlerime son vermeden önce önemli gördüğümüz bir noktadaki görüşümüzü de açıklamak isteriz.

1969 bütçesinin Bütçe ve Plân Karma Komisyonunda görüşülmesi esnasında bir milletvekili arkadaşımızın bir ayakkabı yolsuzluğu dolayısiyle yaptığı tenkidlere kızan Devlet Demiryolları Genel Müdürünün Meclis koridorunda milletvekili arkadaşımıza; «Sen herkesi kendin gibi mi sanıyorsun?» diyerek dille tecavüzde bulunması, tecavüzkâr sözleri ve davranışları, kürsü ve Parlâmento dokunulmazlığına karşı girişilmiş

ve şimdiye kadar emsaline rastlanmamış çirkin bir tecavüzdür. Gerek Sayın Bütçe ve Plân Karma Komisyonu Başkanının ve gerekse Sayın Bakanın Komisyondaki üzüntü bildiren beyanlarını takdirle karşıladık. Bu vesile ile bu haddini bilmez Genel Müdür hakkında ne gibi bir işlem yapıldığını da öğrenmek isteriz.

Sözlerime son verirken, 1969 bütçesinin geçen yıllar bütçelerinde olduğu gibi bu sektördeki problemlere köklü çözümler getirmediğini beyan ederiz.

Ulaştırma Bakanlığı Bütçesinin memleket ve mensupları için hayırlı olmasını diler, saygılarımı sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Açık oya katılmıyan yeni arkadaşlarım lûtfen oylarını kullansınlar. A. P. Grupu adına Sayın Şükrü Akkan, buyurun efendim. Saat 11,43.

A. P. GRUPU ADINA ŞÜKRÜ AKKAN (İzmir) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, iktidarımızın ulaştırma alanındaki gayesi, taşıma ve haberleşmeyi sistemli, ucuz, emniyetli ve süratli bir duruma getirmektir.

Memleketin, artan ihtiyaçlarına cevap verilecek, turizm gelişmesinde kolaylık sağlıyacak tarzda ıslah, tevsi ve tanzim yoluna gitmektir.

Anahatları, yukarda belirtilen ulaştırma politikası muvacehesinde Ulaştırma Bakanlığına tahmil edilmiş bulunan görevlerin ne seviyelerde tahakkuk ettirilmiş olduğunu burada birlikte inceliyor ve tenkid ediyoruz.

Türkiye'mizde taşıma, genellikle mevcut ulaştırma sistemi, taşıma talebinin yoğunlaştığı belirli süreler dışında gelişmekte olan ekonomik faaliyetin yarattığı talebi karşılıyacak kapasiteye sahiptir.

Ancak, alt sistemler arasında gerekli koordinasyon henüz temin edilememiş, taşıma hizmetleriyle ilgili faaliyetlerin ve gerekli denetimin çok çeşitli eller tarafından yürütülmesi önlenememiştir.

Ulaştırma Bakanlığının konunun sorumluluğunu bilinçli bir şekilde ele almasına ve yapıcı, işletmeci kuruluşlar arasındaki ilişkilerin plân ve programlarda öngörülen tarzda çalışmaya, gelişmeye başlamasına rağmen koordinosyon henüz yeterli seviyeye gelememiştir.

Ulaştırma sistemi taşıt kapasitesi bakımından yeterli seviyede olduğu halde özellikle bâzı alt sistemlerde alt yapı ve taşıtların eskiliği, işletmenin bozukluğu, gerekli yeniden düzenlenme tedbirlerinin zamanında alınamaması, koordinasyon yetersizliği farklı mükellefiyetler gibi nedenlerle sistem, eski ve dinamik bir yapıya sahibolamamakta ve gelir gider dengesi olumsuz yönde gelişmeye devam etmektedir.

Demiryolları modern bir işletmenin sahibolduğu gerektiği yapıya kavuşamamıştır. Bir taraftan hatların eskiliği, uzunluğu ve günümüzün standartlarına uygun teçhizatın eksikliği, diğer taraftan iyi bir işletme düzeninin kurulamaması, pazarlama, rekabet, fiyat esnekliği, kaliteli servis gibi hususların ihmal edilmesi ve bunlara ek olarak bir çok sosyal ve iktisadi mükellefiyetler yüzünden trafik gereği kadar gelişememekte ve dolayısiyle gelir gider dengesi olumsuz yolda büyümektedir, diyor. İkinci Beş Yıllık Plânın 1968 programı.

Hal böyle iken, 1968 yılında Devlet Demiryolları İdaresi neler yapmış ya da kendisine bütçe ile verilen malî imkânları nasıl kullanmıştır?

Bunlara eğildiğimiz zaman görüyoruz ki, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü alt yapısının yenilenmesi için elindeki bütün imkânları seferber etmek suretiyle bir faaliyetin içerisine girmiş bulunmaktadır.

Şöyle ki; 1969 programında 151,1 milyon lira olan ödenekten 141 milyonu harcanarak yol yapımı ve onarımı % 93 oranında tahakkuk ettirilmiştir. Bu oran, Birinci Beş Yıllık Plânda % 80 dir.

Cer yatırımları; 114,5 milyon lira olan ödenek yerine 127 milyon harcanarak program % 110 seviyede başarılmıştır. Hareket, 10,5 milyon lira ödenekli iken 7 milyon harcanarak % 66 nisbetinde tahakkuku sağlanmıştır. Tesisler için konulan 26,9 milyon yerine 50 milyon harcanarak % 185 oranında başarı sağlanılmıştır.

Limanlar 8 milyon ödenekli iken 2 milyon harcanarak % 25, sağlık işleri de 800 000 liranın ödeneği karşılığı 500 000 lira harcanmak suretiyle % 62 oranlarında tahakkuk sağlanabilmiştir.

Görülmektedir ki, bu sektörde toplanan 310 milyonluk 1968 ödeneğinden 237,5 milyon lira harcanılarak ortalama olarak % 106 oranında başarı temin edilmiştir.

Sırası gelmişken ifade ederiz ki, Birinci Beş Yıllık Plân dönemi içerisinde 112 yolcu vagonu yapılmışken sadece 1968 de 84 yolcu vagonu yapılmıştır. Birinci Beş Yıllık Plân süresince 1 100 aded yük vagonu yapılmışken 1968 de yapılan yük vagonu 880 in üzerindedir. 1969 la da malî imkânlar nisbetinde bu yöndeki gayretlerin devamı şayanı temennidir.

Memnuniyetle belirtiriz ki Devlet Demiryolları, dizel lokomotifi ve dizel motorları imalâtı projesini gerçekleştirme yoluna girmiş bulunmaktadır. Fransızlarla yapılan dizel lokomotifleri imalâtı ile lisansları anlaşması on yıllıktır. Avrupa Yatırım Bankası tarafından kredisi karşılanacak olan 11 milyon dolârlık anlaşma gereğince 10 aded komple dizel lokomotifi satınalacak ve aynı yıl % 35 nisbetinde parçaları yerli imal edilecek olan on aded lokomotif Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları fabrikalarında monte edilecek ve müteakıp yıllar yerli imalât % 5 oranında artırılmak suretiyle yıllık 20 şer aded üzerinden lokomotif imali plânlanmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan on yıl süreli olarak yine bir Fransız firması ile yapılan ve Fransız Hükümeti tarafından kredisi karşılanacak olan iki milyon dolârlık dizel motorları ve imalâtı lisans anlaşması ile de ilk üç yıl içinde lokomotif ihtiyacı dışında % 40 yerli malzemeden imal edilecek olan sabit tesis ve deniz vasıtalarında kullanılmak üzere 50 aded dizel motoru yapılacaktır.

Yolcu trenlerinin dizel motorlariyle sevki hususundaki teşebbüs müspet bir şekilde gelişmekte olup 1967 Temmuzunda Sivas'a, bu yıl Çetinkaya'ya varan dizel lokomotifleri 1969 yılında Doğuya işliyen bütün trenleri çeker hale getirecektir.

Yıllardan beri üzerinde ittifak edilen şikâyetlerden başlıcası olan Doğu trenlerindeki izdiham ve pislik yeni imal edilmiş bulunan vagonların peyderpey bu hatta tahsisi suretiyle oldukça giderilmiştir. Dizelleşmenin tahakkuku 1969 yılında imkân dairesine girdiği takdirde bu hattaki şikâyetlerin de tamamen izale edileceğine inanıyoruz.

İhdas edilen yeni seferlerle bilhassa bayram ve tatillerde önlenemiyen izdihamın önlendiği müşahade edilmektedir. Birinci Beş Yıllık Plân döneminde heleflerine varan yolcu taşımalarındaki artış 1968 inkişafına göre de İkinci Beş Yıllık Plân hedeflerine ulaşacağı anlaşılmaktadır.

Yolcu taşıma hizmetlerinde olumlu hamleler yapılmıştır. Yolcuların konfor, rahatlık, emniyet ve süratle seyahatlerine özellikle önem verilmiştir. Bu yıl da indirimli taşımalara ve turizmi teşvik edici faaliyetlere devam edilmiş, ayrıca günün şartlarına uygun bâzı trenlerde ücret indirimleri yapılmıştır.

Elektrikli olarak yapımı tamamlanan Haydarpaşa - Gebze hattı 1969 da işletmeye açılacaktır.

Yük taşımalarında Birinci Beş Yıllık Plânın öngördüğü % 10,8 oranındaki artış, hampetrol taşımalarının boru hattına intikali ve karayollarının diğer maddeler üzerindeki rekabeti sebebiyle hedeflerine ulaşamamıştır.

Şimdi, iktisadi hayatımızdaki gelişmeler ve Devlet Demiryollarınca alınmakta olan tedbirlerle, İkinci Beş Yıllık Plândaki hedeflere varılacağı anlaşılmaktadır.

Yeni ve günün ihtiyaçlarına uygun imal edilen yük vagonlariyle lokomotiflerin servise girmesi ve bir de götürü ücret uygulaması, ücret indirimleri, ücretlerde esnekliğe gidilmesi, mevsimlere göre tarife uygulamalarına gidişin yük taşıma faaliyetlerine de müessir rol oynıyacağı aşikârdır.

Kapıdan kapıya eşya taşıma faaliyetlerine başlanılmış olması memnuniyetle karşılanan işlerdendir. Kademeli olarak önemlerine göre bütün hatlara teşmili şayanı temennidir.

Topyekûn 1968 programı uygulamasında enerjik ve dinamik hareketleriyle Devlet Demiryolları başarılı olmuştur.

Muhterem arkadaşlar, «Denizyolları iç ve dış hatlarda yolcu taşıma önemini kaybetmiştir. Türk Deniz Ticaret Filosu genellikle yaşlı ve hızı düşük gemilerden ibaret kalmakta olup gerekli himayeden yoksundur.» diyor 1968 proğramı. Bu deyimin muvacehesinde 1968 de Devlet Denizyollarının faaliyetlerine kısaca göz attığımızda, Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü 1 . 3 . 1968 tarih ve 5842 sayılı Kanunla Anonim Ortaklık haline gelmiştir. Banka, 440 sayılı Kanunla da İktisadi Devlet Teşekkülü hüviyetini iktisabetmiştir. Ye-

ni kuruluş Kanunu çıkamadığından, hukukî hüviyeti kesin olarak tesbit edilememekte, bu nedenle tatbikatta zorluklarla karşılaşılmaktadır. Bankacılık muamelelerini ifa eden, bankacılık şubeleri yolcu ve yük nakliyatını yapmakta olan Denizyolları, Şehir hatları ve Van Gölü işletmeleri liman hizmetlerini ifa eden, İstanbul, İzmir, Trabzon ve Giresun liman işletmeleri gemi inşaat tamir ve çeşitli imalât işleri yapan, Haliç, Camialtı, Hasköy, İstinye, Alaybey tersaneleriyle kıyı emniyeti, gemi kurtarma, Yalova Kaplıcaları, liman lokantacılığı, hastane başhekimliği ve merkez teşkilâta dahil olup müstakil muhasebeleri bulunan sigorta ve malzeme müdürlüklerinden ibaret teşkilâtı ile faaliyetine denizlerde ulaştırma işlerini ve kuruluş Kanununun gerektirdiği kısmen tekel ve kısmen de görev ve yetki şeklindeki diğer hizmetleri ifa ile deniz ulaştırması görevlerini yerine getirmektedir.

Banka, 1968 proğramına 1967 den intikal eden 19 aded projeyi bu yıl içinde gerçekleştirmeye muvaffak olmuştur. Yetersiz durumdaki ticaret filomuzun, memleketimizde inşa edilecek 10 ilâ 15 bin tonluk gemilerle takviyesini sağlamak ve ayrıca 8 bin ton saç işliyebilecek hale getirmek maksadiyle 1965 ten itibaren Camialtı Tersanesinin tevsiine karar verilmiş, yatırım proğramlarında bu proje için ayrılan 49 milyon 100 bin liralık tahsisattan bu yıl sarf olunan 11 milyon lira ile bu projenin 38 milyon liralık kısmı ikmal edilmiş ve 1968 proğramındaki diğer belli başlı projelerde tamamen tahakkuk ettirilmiştir.

Proğrama nazaran Bankanın 1968 yılında 1 milyon lira zarar edeceği tahmin edilmişken 1968 yılı programında öngörülmiyen muhtelif sendikalarla yaptığı toplu sözleşmelerin malî portesinin Bankaya 24,2 milyon lira tahmil etmesi, Denizcilik Nakliyatının esas mukavelesi hükümlerine göre mahkeme kararına istinaden 1962 - 1967 yılarından müterakim % 5 rant garantisinden mütevellit 14,3 milyon liranın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına ödemek mecburiyetinde kalması ve sair nedenlerle Bankanın zararı 52.1 milyon lira tahmin edilmektedir. Banka sermayesinin 500 milyon lira artırılması ve Bütçe Karma Komisyonu raportörlerinin raporunda öngörülen temennilerden gerekenlerin yerine getirilmesi bizce de temenniye şayan görülmektedir.

Denizcilik Bankası Deniz Nakliyatı Türk A. Ş. Genel Müdürlüğünün faaliyetlerine gelince: 5482 sayılı Kanunun tanıdığı yetkiye istinaden 110 milyon Türk Lirası nominal sermayeli bir anonim şirketi olarak 18 Haziran 1965 tarihlerinde kurulmuş olan bu ortaklık, Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı, T. C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Türk Ticaret Bankası A. Ş., Petrol Ofisi A. Ş., T. Emlâk Kredi Bankası, İş Bankası Anonim Ortaklığı, ortaklıklarından teşekkül etmektedir. 1964 senesine kadar anonim şirket olarak faaliyet gösteren teşekkül, 440 sayılı Kanun hükümleri gereğince Bakanlar Kurulu kararıyla 1964 yılında 440 sayılı Kanununun kapsamı içinde mütalâa edilmiştir. Bunun da hâlâ kuruluş kanunu çıkarılamamıştır.

Ortaklık iç ve dış sularda her türlü yük, hayvan ve yolcu nakliyatı yapmaktadır. Şirket kuruluş yılından 1962 yılına kadar bilânçolarını kârla kapatmıştır. 1961 yılında neşredilen 70 sayılı tebliğ ile Deniz Ticaretinin libere edilmesini mütaakıp Deniz Ticaret Filosu üzerindeki himaye tedbirlerinin kaldırılması ve dünya deniz navlunlarındaki kriz nedenleriyle 1962 yılından 1966 ya kadar şirket bilânçoları zararla kapatılmıştır. 1966 da 11.2 milyon kâr edilmiştir. Bu yıl da bilânçosunu 1.8 milyon zararla kapayan şirketin rantablitesini kaybetmiş gemilerin yerine yenisini ikame etmek ve ihtiyaç duyulan tonaja ulaşmak amaciyle 25 . 2 . 1960 gününde yaptığı teşebbüse paralel olarak hareketlere ihtiyacı vardır.

Ulaştırma Bakanımız Sayın Doktor Bilgiç'in Cumhuriyet Senatosundaki beyanlarına istinaden öğrendiğimize göre, bu yıl 10 bin tonun üzerinde 10 tane geminin 1969 - 1970 yılları içerisinde teslim şartiyle mubayaası için pazarlıklar son safhaya girmiştir. Ayrıca iki gemi de kızaktadır. Birisi denize indirilmiştir. Bunlar da 1969 da filoya girecektir. Böylelikle 1969 da 6 ve 1970 te de 6 aded ki, cem'an 12 aded dış hatlara, tarifeli seferlere konacak, şirket emrinde hizmete girecektir. Rantabl olan projelerin finansmanı Hükümetimizce sağlanacaktır. İlk taksitleri % 20 oranında olduğu için, 5 milyon dolârdır. Bu meblâğ Maliyemizce karşılanmıştır.

Bu meyanda, Denizcilik Bankası Camialtı Tersanesinde 1966 dan beri 44 milyonluk önproje ile inşaatı devam etmekte olan 12 400 tonluk Amiral Sadık Altıncan kuru yük gemisinin 18 . 10 . 1968 tarihinde denize indirilmiş olmasının, keza 1966 dan beri aynı tersanede 44 milyon liralık proje bedeli ile inşa edilmekte bulunan 12 400 tonluk Amiral Şükrü Okan yük gemisi çalışmaları için burada şükrân hislerimizi ifade etmeyi borç biliriz.

Denizyolları filomuzun gençleştirilmesi için yapılan çalışmaların daha da hızlandırılmasını ve şirketi zarardan kurtaracak olan diğer köklü tedbirlerin alınmasını dileriz.

Devlet Havayollarımız ve meydanlarımız 1968 programında; «Hava alanlarında gerek yer hizmetleri ve gerekse uçuş emniyetiyle ilgili teçhizatın yeterli seviyeye getirilmesi gerekmektedir. Bâzı hava alanlarının esaslı onarılmasına ihtiyaç vardır,» denilmiştir. «Türk Havayolları, modern bir işletmede bulunması gereken yapıya henüz ulaşamamıştır. Hava alanlarındaki yer hizmetleri yetersiz ve düzensiz» diye de ilâve edilmektedir.

1968 başında böylece tespit olunan durum muvacehesinde Havayollarımızın 1968 yılında neler yaptığına göz attığımızda, bu yıl zarfında Türk Havayollarının dış hatları için satınaldığı iki aded jet uçağı 1968 Ağustos ve Eylül aylarında servise konulmuş ve bu suretle bütün Avrupa hatları jetleştirilmiştir.. İç hatların da jetleştirilmesi hazırlıklarının da ikmali ile ihalelerin biran önce yapılanlarının kesinleşmesini ısrarla istiyoruz.

1969 programında öngörülen 6 aded iç, 1 aded dış hatlar için jet uçağı satınalınması projesi % 100 oranında gerçekleştirilmelidir. Uçak tipleri seçimlerinin gecikmesi sebebiyle 1968 de jetleştirme tamamen gerçekleştirilememiştir. Bu engel de aşıldığından 1969 da projenin tamamının gerçekleştirilmesi umulmaktadır. İnşallah yerine getirilecektir.

Jetlerin iç hatlarda uçabilmelerine imkân verecek yer teçhizatının 1969 da teminine çalışılmalıdır. Bütçe Karma Komisyonu raportörlerinin öngördükleri dileklerden olan, hiç olmazsa devlet parasiyle yurt dışına gidenlerin Türk Havayollarına ait uçakları tercih etmelerinin bir nizama bağlanması mutlak temin edilmelidir.

BAŞKAN — Sayın Şükrü Akkan, bir dakikanız var efendim.

A. P. GRUPU ADINA ŞÜKRÜ AKKAN (Devamla) — Muhterem Başkan, izin verirseniz bitimine kadar uzatmanızı istirham edeceğim.

BAŞKAN — Ne kadar müddet istiyorsunuz?

ŞÜKRÜ AKKAN (Devamla) — Daha 4 - 5 sayfam var efendim.

BAŞKAN — Müddet verin efendim, bitimine kadar diye...

ŞÜKRÜ AKKAN (Devamla) — 10 - 12 dakika arasında bitiyor efendim, o müddetle mukayyet olalım.

BAŞKAN — Sayın Akkan bir on dakikalık daha müddet isterler.

Kabul edenler lûtfen... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Devam edin efendim.

A. P. GRUPU ADINA ŞÜKRÜ AKKAN (Devamla) — Teşekkür ederim efendim.

Yerine harcandığı takdirde reklâma verilen paraların kısılmasının isabetsiz olacağı aşikârdır. Ortaklığın son yıllarda sağlamış olduğu gelişme sonucu olarak iç ve dış borçları toplamı 113 965 227 liradır. Bu borçların taksitlerinin muntazaman ödendiği ve 1963 yılında 27 676 484 lira 89 kuruş olan yıllık zararların 1967 de 4 470 229 lira 83 kuruşa indirildiği memnuniyetle müşahade edilmiştir.

İstidraden arz ederim ki; İzmir Büyük Çiğli Hava Alanının hava limanı haline getirilmesine dair verilen sözlerin, yerine getirilmesi için ciddî bir şekilde çalışmalara geçilmesine Ege'nin iktisadi ve turistik önemi nedenleriyle mecburiyet vardır. Bu yoldaki çalışmalara hız verilmesi şayanı temennidir.

18 . 2 . 1969 günlü gazetelerden, memnuniyetle öğrendiğimize göre 1969 programı cümlesinden olan 2 jet uçağının Ağustos 1969 da teslim şartiyle satınalındığı anlaşılmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, 1968 programında haberleşmenin anameseleleri şöylece tesbit edilmiştir: Kamu hizmetine arz edilmiş haberleşme işleri PTT Genel Müdürlüğü eliyle yürütülmektedir. Posta hizmetlerinde sürat ve özellikle küçük yerleşme dilimlerinde zamanında varabilme bakımından tıkanıklar vardır.

Telgraf hizmetinde, telefon ve telekse'deki gelişmeler nedeni ile fazla kapasite mevcuttur ve bir tıkanıklık yoktur.

Telefon şebekesi henüz, talebi karşılıyacak seviyeye gelmemiştir. Ancak telefon şebekesinin yetersizliği, PTT işletmesi dışında ve çok kere PTT tesisleri bulunan yerde dahi telefon şebekesi kurulmasına imkân verememektedir. Böylece kamu kaynaklarının israfına ve PTT İşletmesi gelirlerinin azalmasına yol açmıştır. PTT İşletmesi hizmetlerinden yurt çapında tam olarak yararlanılabilmesi ve hizmetlerin yerlerine yeterli bir hızla götürülmesi henüz sağlanamamıştır.

Bu görüşlerin ışığı altında haberleşme işlerimize göz attığımız zaman PTT İdaresinin son yıllarda olduğu gibi 1968 de de üstün başarılı olduğu görülüyor. 1968 senesinde bütün iş kollarında 9 563 kadrolu personel, 1 629 işçisi mevcuttu. Kadro artışı 1963 yılına nazaran 1968 de % 44,3 oranında olmasına rağmen, aynı devre zarfında işyeri artışı, % 60,3, posta trafiği % 56,2, şehiriçi telefon konuşmaları % 70,2, şehirlerarası konuşmaları % 96, gelirde de % 78 oranında artışlar kaydetmektedir. Özellikle 1968 de artışlar, programın öngördüğü hedefleri aşmıştır.

Posta işlerimiz: 1967 yılında 917 adedolan kara postası, 1968 de 1 043 e ulaşmıştır. Kısa süreye indirilmesi için artmıştır. Köylere dağıtım, bütün yurtta 7 güne indirilmiştir, bunun daha kısa süreye indirilmesi için yapılan çalışmalara hız verilmesini dileriz. Yabancı memleketlerdeki işçilerimizin, PTT aracılığı ile gönderdikleri para 1968 yılında 281 milyon lira karşılığında 471 500 havaleye yükselmiştir. Tüzüğü Danıştayca tasdik edilmiş olan posta çekleri servisinin bu yıl içinde kurulması kesinleşmiştir.

Telgraf işleri : 1968 de son yılların aksine teleks servisinin gelişmesine rağmen, telgraf trafiği de artışlar kaydetmiştir. Trafiği fazla olan merkezler arasında telem tesisleri kurulmaktadır. Halen bütün illerimizde ve 40 ilçemizde telgraflar telem makinalariyle geçirilmektedir. Teleks aboneleri de artmaktadır. 1965 te 25 teleks abonesi mevcut iken, bu rakam 1967 de 507 ye, 1968 de 648 e yükselmiştir. Fono - telgraf servisi de, gelişmektedir, ELT telgrafları da kabule başlamıştır. Telgraf dağıtımının daha da süratlendirilmesi ciddî olarak ele alınmalıdır.

Telefon işlerimiz : 10 . 7 . 1967 günü temeli atılmış bulunan santral ve telefon fabrikasının 1968 yılı başında faaliyete geçmesi ve 1968 yılı içinde 30 000 otomatik telefon makinası imal ederek PTT ye teslim etmesi sevinç vericidir. 1969 da bu fabrikada santral yapımına da başlanacaktır. Santral imalâtına değin, otomatik santral alanındaki boşluğu doldurmak üzere 60 000 hatlık otomatik telefon santrali ithal edilmiştir. Bu cümleden olarak, Gaziantep'te ve Eskişehir'de dörder binlik yeni santraller Kasım 1968 de, İzmir'de de 2 binlik otomatik santral 1968 de faaliyete geçirilmiştir.

İstanbul'da 7 000 lik santral, Ocak 1969 da ikmal edilmiştir. Önümüzdeki her yıl 40 bin hatlık otomatik santral kapasitesi kendi imkânlarımızla imale ilâve olunacaktır.

Ayrıca, 1968 de, 64 işyerinde 3 640 manoel santral tesis edilerek işlemteye açılmıştır. Bu suretle 1963 te 564 yerde 200 143 olan santral kapasitesi 1965 te 771 yerde 285 406 ya, 1968 de ise 1 092 yerde 314 840 a yükselmiştir.

Telefon trafiğine gelince : İkinci Beş Yıllık Plânda 1972 nin sonunda şehirlerarası trafiğin 30 milyon civarında olacağı hesaplanmış idi. İktisadi ve sosyal hayatımızın gelişmelerine paralel olarak telefon hizmetine olan talep, tahminlerin çok üstüne çıkmıştır. 1972 hedefi olan 30 milyonluk trafiğe 1968 yılında varılmıştır. Bu sebeple bu yönden PTT İdaresi çok sıkışık durumdadır, gecikmelerle de olsa, trafiğin karşılanmasına muvaffak olunmuştur. Bilhassa turistik bölgelerdeki merkezler arasına konulan kurunportörler trafiğin temininde müspet rol oynamıştır. 1960 da 12,5 milyon, 1965 te 18,5 milyon olan şehirlerarası trafiği 1968 de 30 milyona ulaşmış bulunmaktadır.

Şehirleriçi konuşmalarda artış hızlıdır. Bu rakam da 1968 de 500 milyona yükselmiştir. PTT işyerlerinin şebekeye bağlanması çok büyük yatırımlar istiyen bir konudur. Bu yolda da çabalar harcanmaktadır. Ezcümle 1961 - 1965 arasındaki beş yılda 136 işyerine karşılık 1966 - 1968 arası üç yıllık sürede 4 işyeri şebekeye bağlanmıştır. Bu işler övgüye değer olmakla beraber, daha büyük çaba sarf edilmesini dileriz.

Malî bünye : Bugünkü inkişaf şartları muvacehesinde yıllık kârı 100 milyonu bulan İşletmenin kuvvetli bir iktisadi bünyeye sahiboldüğu aşikârdır. Sermayesinin kifayetsizliği yüzünden borç paralar almakta olan bu teşekkülümüzün sermayesinin günün ihtiyaçlarına cevap verecek seviyeye yükselten kanun tasarısının bir an önce çıkartılması şarttır.

Yatırımlar : Ekonomik, kültürel ve sosyal faaliyetlerimizdeki müspet artışı nazarı itibara alan Birinci Beş Yıllık Plânda bu sektör için bir milyar liralık yatırım öngörülmüştür. 1963 - 1965 yılları arasında bu miktarın ancak % 47,8 i gerçekleşebilmiştir. 1966 dan itibaren yıllık programlar % 100 üzerinden gerçekleşme kaydetmiştir. 1966 oranı % 100,8 dir. 67 de program % 31,7 milyon lira iken 150,1 milyon olarak gerçekleşme oranı % 114 seviyesine yükselmiştir.

İkinci Beş Yıllık Plân döneminde, 960 milyon liralık yatırım yapılması öngörülmüştür. 1968 programı 161,5 milyon lira tesbit edilmiş iken 179,9 milyon sarfı ile Kasım 1968 itibariyle gerçekleşme oranı % 114 olmuştur. Yıl sonunda % 36 ya yükselmesi bâzı şartların tahakkuku halinde mümkün olabilecek idi. Kesin sonuç yakında belirecektir.

En büyük ve önemli projelerden şehiriçi telekomünikasyon projesinin ikmaline hızla devam edilmektedir. Diğer bir önemli proje de Ankara - İzmir - İstanbul ve Edirne'ye kadar uzanan 1 800 kanallı rayoling projesidir. Projenin Ankara - İstanbul - İzmir arasına ait kısmı ihale edilmiş ve sözleşmeye bağlanmıştır. Bir diğer önemli proje de 2 000 hatlık otomatik teleks santrali işidir. Bunun da ihale hazırlıkları ilerlemiştir. Bütçe Karma Komisyonunun bu konudaki teklif ve temennilerine iştirak ediyoruz.

Muhterem arkadaşlar, büyük bir çoğunlukla 1968 programı, hedeflerine varmış ve yer yer de aşan Ulaştırma Bakanlığı kuruluşları çalışmaları övülmeye hak kazanmıştır. Plân ve programın öngördüğü yönden koordinasyonun tahakkuku haklı mükellefiyetlerin izalesine daha fazla çalışılmalıdır. Karayolları Ulaştırma ve Trafik Genel Müdürlüğü biraz önce kurulmalıdır. Özellikle Yüksek Deniz Okulunun akademi haline getirilmesi biran önce kanunlaştırılmalıdır. Bakanlığın ve ona bağlı kuruluş ortaklıklarının kuruluş sermaye tezyidi ve diğer lüzumlu kanunların bir kısmının Meclislerde, bir kısmının Bakanlar Kurulunda ve bir kısmının da Bakanlıkta hazırlık halinde bulunduğu malûmdur.

BAŞKAN — Sayın Akkan lûtfen toparlayın efendim.

A. P. GRUPU ADINA ŞÜKRÜ AKKAN (İzmir) — Bitiriyorum Sayın Başkan, bir dakikanızı rica edeceğim.

Önem sıralarına göre bu tasarılardan en mühimlerinin yasama meclislerimizin bu devresinde çıkarılmasına Bakanlıkça, yasama organlarımızca, çok ciddî mesai sarfedilmesi şayanı temennidir.

Muhterem arkadaşlar, Devlet Personel Kanununun malî hükümlerinin bilinen nedenleri ile yıllardan beri uygulanamaması sebebiyle, Devlet ve Silâhlı Kuvvetler personellerine ve hâkimlerimize ve mütaakiben de mahallî idareler personeline kanunlarla verilen % 10, % 15 oranlarındaki avans tazminatlarının Devlet İktisadi Teşekkül ve kuruluşlarına da bir Kanunla verilmesi kanaatimizi muhafaza etmekteyiz.

Hükümetimizden ve Ulaştırma Bakanımızdan bu hakların tahakkuku için imkânlar aramalarını önemle rica ederiz.

Arkadaşlar, muhasebe ve eleştirme sonucu bütün sektörleri ile oldukça başarılı olan Bakanlığa grupumuzun teşekkürlerini arz eder, olumlu çalışmalarının daha büyük hız ve güçte devamı dileği ile başta Sayın Bakan Dr. Bilgiç olmak üzere Bakanlık ve kuruluşları mensuplarının tümünü kutlularız.

Yüce Heyetinize teşekkür ve hürmetlerimi sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Sayın Ulaştırma Bakanı buyurun efendim. (A. P. sıralarından alkışlar).

ULAŞTIRMA BAKANI SADETTİN BİLGİÇ (İstanbul) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Ulaştırma Bakanlığı bütçesi üzerinde söz almış bulunup da tenkid, temenni ve tavsiyelerde bulunan kıymetli arkadaşlarımın hepsine teşekkür ederim.

Grupları adına yapılan konuşmaların dikkatle takibinde ortaya çıkan hususlar, bundan evvelki bütçelerde olduğu gibi Bakanlığımızın daha fazla inkişafı noktasında toplanmakta ve

hemen bütün grup sözcüleri daha iyiyi daha güzeli, daha çabuk yoldan istemektedirler. Ve bu konuşmalarda kıymetli arkadaşlarım hemen hemen birbirlerinin konuşmalarını da cevaplandırmış bulundukları için, ben kıymetli vakitlerinizi fazla almak istemiyorum. Sadece 1969 da ilâve olarak ne yapacağız ve 1968 bütçe müzakerelerinde ve ondan evvel yapılan temennilere göre hangilerini kuvveden fiile çıkardık, bunları huzurunuzda ifade etmekle yetineceğim.

Muhterem arkadaşlar, 1968 senesi içerisinde Ulaştırma Bakanlığı bakanlık bünyesinde bir Plânlama Ünitesi kurmuştur. Bununla, bakanlığımıza bağlı büyük teşekküllerin yatırımlarının daha iyi organize edilmesi, koordine edilmesi ve hükümet nezdinde takibedilmesi mümkün hale gelmiş olacaktır. Yine 1968 senesinde bakanlığımız çalışmalarına başlamış ancak 1969 da tahakkuk ettirilecek olan Ulaştırma Araştırma ve Geliştirme ünitesi, Birleşmiş Milletlerin de yardımı ile Bakanlığımızda önümüzdeki Mart ayından itibaren faaliyete geçecek, gerek Demiryollarımızın gerekse ulaştırmanın bütün ünitelerinde ulaştırma araştırma ve geliştirmesini, kendi mütehassıslarımızla beraber etüdedecektir. Buna ilâve olarak Bakanlığımızda Ray Sigorta'yı Bakanlığa bağlı kuruluşların arasında, Ray Sigorta'dan Bakanlığımıza bağlı kuruluşlara hisse aldırmak suretiyle âdeta Ray Sigortayı bir ulaştırma sigortası haline getirmiş ve Bakanlığın kuruluşlarının sigortalarının bu sigorta şirketi eliyle yapılması mümkün hale getirilmiştir.

Deniz, Havayollarında bütün yolcu ve yük sigortası yapılmaktadır. Demiryollarımız da 1969 senesi içerisinde yolcunun sigortasına başlamak üzere çalışmalarımızı son safhaya getirmiş bulunmaktayız. Yalnız Başvekâlet Murakabe Komisyonunun bâzı görüşleri var, bunun müesseseye intikal etmemesi, inikas etmemesi, yolcudan alınacak ücretler ile temin edilmesini istemektedir. Biz bunun ne yolcuya, ne de müesseseye intikalini mümkün kılmadan yapılacak indirimlerde nazarı itibara alınmak suretiyle yolcunun sigortalanmasını mümkün hale getirmek istiyoruz. Ayrıca, bilhassa son senelerde kuruluşlarımızı büyük ölçüde tesir altında bırakan toplu sözleşmeler, sendika ve işveren arasındaki münasebetlerin daha iyi düzeltilebilmesi için Bakanlık, Ulaştırma İşverenler Sendikasını kurmuş bulunmaktadır. Çünkü, sendika sayısı iş koluna ve işyerine göre fazla olan müesseselerimizle, denilebilir ki müessesenin üst kademesindeki umum müdür, umum müdür muavini gibi, mesaisinin büyük bir kısmını müessesenin çeşitli işletme yapım, onarım gibi diğer sahalara teksif etmesi lâzım gelen üst kademe personelinin mesaisinin büyük bir kısmını bu toplu sözleşmelerden doğan ihtilâflar almaktadır. İşte bunu ortadan kaldırabilmek için de bu Ulaştırma Sendikası kurulmuş bulunmaktadır. Bundan sonra toplu sözleşmeler Ulaştırma Sendikası marifetiyle yapılacak ve her türlü ihtilâflar da onun yardımı ile giderilmeye çalışılacak ve bu suretle işveren umum müdür ve muavinlerle sendikalar arasında bir hiyerarşinin devamı mümkün hale getirilecektir.

Muhterem arkadaşlarım, bunların yanıbaşında 1968 bütçesinde de ifade ettiğimiz gibi, biz demiryollarında seyyal tarifeler tatbik etmek suretiyle boş malzeme akımını değerlendirmeyi, bilhassa boş vagon akımını değerlendireceğimizi ifade etmiştik. Bütün bunlar başlamış bulunmaktadır.

Şimdi 1968 de ulaştırma sektörü içersinde yapmış olduğumuz bu yeniliklerin bütün gayesi, sektörler arasındaki ahengi birbirlerinin zararına olmadan muvazeneli gelişmeyi mümkün kılmak içindir. Ama bunları yapmış olmaklığımız mutlaka neticeyi istihsal etmiş olduğumuz mânasına gelmez.

Ulaştırma, önceleri de ifade ettim; 32 milyon vatandaşımızın 32 milyonunun da 24 saatini ilgilendiren bir konudur. Hal böyle olunca ulaştırma hizmetlerinin kemaliyle ifa edilmesi pek zannedildiği kadar kolay olmıyacaktır. Bütün yapılan yeniliklere, bütün yapılan gelişmelere rağmen millet bu yenilikleri büyük ölçüde hissetmek imkânlarını arzu edildiği seviyede bulamıyacaktır. 1968 de söylemiştim, yine de ifade ediyorum; 1968 ve 1969 da 60 000 otomatik, 30 000 de manyetolu telefonu devreye koymuş bulunacağız; fakat buna rağmen yine arzu edilen rahatlığı getirebileceğimizi tahmin etmiyorum.

Bundan evvel hiç yoktu, çünkü 1956 dan beri otomatik telefon sahasında ciddî bir ilâve

yapılamamış. Ve uzun seneler bu mesele sürüncemede kalmış, ihaleleri gecikmiş, yapılan küçük ünite ilâveler bâzı vilâyetlerde beş yüzlük ilâveler şeklinde kalmış, santraller şeklinde; öyle olunca da bu gecikmelerin neticesi İstanbul, Ankara, İzmir'de değil, bütün Türkiye'nin vilâyetlerinde, otomatik telefon bulunan vilâyetlerinde hattâ son zamanlarda manyetolu telefon kullanılan yerlerde dahi telefonların ilâvesi, bir aboneye telefon tahsisi tercihli duruma düşmüştür.

İşte 60 000 manyetolu telefonumuz mevcuttur şu anda. 1969 da buna 30 000, % 50 nisbetinde bir ilâve yapabilirsek, her halde manyetolu telefon sahasında bir ferahlığı meydana getirebilmiş olacağız.

Fakat otomatik telefonlarda bu ferahlığı sağlamaklığımız zannedildiği kadar mümkün olmıyacak. Çünkü biz bu işe başladığımız zamanda 81 bin İstanbul'da bekliyen vardı, bu sene 40 000 vereceğiz. yine de bekliyenin sayısını 81 000 den aşağı inderemiyeceğimiz gibi bunun 100 000 olacağını tahmin etmekteyiz.

Bu, üzünülmesi icabeden bir mesele değil. Bilâkis memnuniyetimizi mucibolan bir konudur. Şöyle ki; memlekette bu gelişmeye muvazi vatandaşların da ihtiyaçlarında, telefon ihtiyaçlarında bir gelişme mevcuttur.

Kıymetli arkadaşlarım saydılar; posta hizmetlerinde şu, açılan şubelerde şu efendim, telem hizmetlerinde şu, teleks hizmetlerinşu kadar inkişaf vardır diye. Ben bunların üzerine tekrar dönmek istemiyorum.

Biz, 1969 da yeni mukaveleye bağlamış bulunduğumuz ve bugünlerde akreditifini açıp transferini yapacağımız bir bağlantı ile 25 aded on iki kanallı, 35 aded üç kanallı ve 120 aded de tek kanallı kuramportör sistemini şehirlerarası devreye ilâve etmek suretiyle şehirler arasındaki sıkıntıyı da kısmen gidermeye gayret sarf edeceğiz.

Belki 1970 Eylülünde bitecek bulunan bu sistemin, İstanbul, Ankara, İzmir, Edirne'ye kadar uzanacağını ifade etti arkadaşlarım, fakat bu sistemle şehirlerarası konuşmalarımızda yine büyük ölçüde bir ferahlık sağlanması mümkün olmıyacak; ama bu üç büyük şehir arasındaki konuşma otomatiğe, yarı otomatiğe çevrileceği için onlar devreden çıkacaklarından diğer şehirlerin İstanbul, Ankara ve İzmir'le görüşmeleri daha mümkün hale gelecektir.

Şimdi, haberleşme konusunda bunu söylediğim gibi, deniz sektörü ve hava sektöründe de 1968 yılında ne gibi bir çalışmamız olmuştur; 1969 da neyi yapmak istiyoruz, bunu ifade etmek isterim.

1960 tan bu tarafa ticaret filomuzda bir ilâve mümkün olmamış. Birinci plân Türkiye'ye dıştan gemi, ticaret filosu için gemi ithalini menetmiş bulunmaktaydı. 1967 senesinde iki şilep, A. P. iktidarı plânda yapmış olduğu değişiklikle satınalınmıştır, tanker satınalınmıştır, fakat ondan sonra şilep mubayaası için yapılan hazırlıklar neticeye ulaşamamış, İkinci Beş Yıllık Plâna bu konmuş, 1968 çalışmalarımız ancak bugünlerde neticeye ulaşmış bulunmaktadır. Polonya'lılardan ve Yugoslav'lardan bu anlaşmalarımız gereğince 1969 da, dört, 1970 de altı 12 000 tonun üzerinde on tane kuru yük gemisi satınalmış ve teslim alınmış bulunulacaktır. İki tane de, denize, birisini Gölcük'te indirdik, birisini de yarın İstanbul'da indireceğiz. Bunun yerine, İstanbul'da indirdiğimizin yerine bir yenisini yarın tekrar kızağa koyacağız ve Gölcük tersanesine de 23 000 ton Dead Weight tonluk bir dökme yük gemisi kızağa konmak üzere sipariş verilecek müessese tarafından hazırlıklara geçilmiş bulunmaktadır ve onun da çok kısa bir gelecekte, önümüzdeki günlerde kızağa alınmasını temin edeceğiz.

Bu suretle 1969 da ve 1970 de mevcut ticaret filomuza 127 bin Dead Weight ton dışarıdan ve 30, 25 Dead Weight tonu da içeriden olmak üzere 150 000 Dead Weight ton kapasitede yeni ticaret filosu eklenmiş bulunacaktır.

Bu sahade görüşler farklıdır, muhterem arkadaşlarım, armatörlere sorarsanız çok geç kalınmıştır. Gemi Mühendisleri Odasına sorarsanız Türkiye'nin tersaneleri boşken dışarıya fuzuli para verilmektedir.

Demek ki, her meselede olduğu gibi bu meselelerde de insanların veyahut müesseselerin içinde bulundukları şartlara ve durumlara göre görüşleri de farklı olmaktadır. Ama Hükümet karar vermiştir; bu kararını kuvveden fiile çıkartacaktır, çıkarmak üzeredir. Bugün yarın kararname çıkacak ve müessese de mukavelesini katî şeyc bağlamış bulunacaktır.

Denizcilik Bankası Deniz Nakliyat Anonim Şirketimiz bu suretle ticaret filosunu bilhassa Amerika hattı için inkişaf ettirdikten sonra kontinental hattâ Adriyatik hattı için de memleket içerisinde yeni gemiler yapılmasına başlanmıştır. Dört tane bin tonluk koster memleketimizde yapılmaktadır.

Denizcilik Bankasına gelince; Denizcilik Bankası için de gemilerde yenilik yapmak gayreti içerisindeyiz. Bilhassa marmara tipi olarak vasıflandırılan eski gemilerimiz vardı, bunlar mikst gemilerdi, hem yolcu hem yük gemisi. Bunların, yüklerden artık vazgeçilerek sadece yolcu gemisi haline getirilmesi için kendi tersanelerimizde tamirine başlanmıştır. Maalesef bunlar 1969 da giremiyor ama tahmin ederiz ki, 1970 mevsimine yetişmek imkânlarını bulacaktır.

Bilhassa Adriyatik hattı için İzmir - Venedik arasında çalıştırmakta bulunduğumuz Truva feribotu eşini kızağa almış bulunuyoruz, ama onu da 1971 den evvel yetişmesi mümkün olmıyacaktır. Fakat biz ondan evvel bu hattı kaybetmemek için bir yenisi hazırını piyasadan almanın çalışmaları içerisindeyiz.

Denilebilir ki, bütün bu yenilemelere rağmen işletmedeki reorganizasyon sağlanmadığı müddetçe bunlar arzu edilen randımanı veremiyecektir.

Muhterem arkadaşlarım, size şunu ifade edeyim ki, bizim Amerika hattında çalışan yedi gemimizin dördü sürpirime girmiştir, yahut üçü sürpirime girmiştir, ancak dört tanesi normaldir. Bunlar da tonajları itibariyle oraya işliyen emsali gemiler seviyesinde değildir, süratleri de çok düşüktür. Bu vaziyette başkaları ile rekabet edip para kazanmak imkân dâhilinde değildir. İşte hem teknik gelişmesini bu müesseselerin sağlıyacağız, hem de teknik gelişmenin yanında işletmelerde gerekli ıslahatı da yapacağız ki, arzu edilen neticeyi istihsal etmiş bulunalım.

Şimdi, Denizcilik Bankası denilince, her konuşan arkadaşımın konuşmasında geçen sene de vardı, bu sene de var; bu konuşmalarda sanki Denizcilik Bankasının bütün sıkıntısı ve zararı yalnız Liman Lokantası ve Termal Oteli imiş gibi, Yalova Kaplıcaları imiş gibi bu kürsüye devamlı surette getirilir ve denir ki; neden bu müessese bu kadar çeşitli iş yapıyor? Muhterem arkadaşlarım; vapurlardaki ikram hizmetlerini esasen bu müessese yapmaya mecburdur. İkram hizmetlerini yapan bu müessesenin ona muvazi bir lokantasının bulunmuş olması ve bu lokanta aracılığı ile de bunu tanzim etmesi pek o kadar endişe duyulacak mesele değildir.

İkincisi; bu Yalova Kaplıcaları - ben de itiraf edeyim ki, sizler gibi düşünüyorum - ama işin içine girdikten sonra gördüm ki, Yalova Kaplıcaları Denizcilik Bankasının eline verilmemiş olsaydı, Bütçe Komisyonunda arkadaşlarıma resimlerini göstermiştim, bugün Yalova Kaplıcasından eser kalmaz duruma geliyor idi. Yeni ilâveleriyle, yeni yatırımlariyle bu kaplıcalar otelleri düzeltilmiştir. Fakat şunu da söyliyelim ki, Yalova Kaplıcalarında odalarda lavabo ve yüznumara yoktur, banyo yoktur. Bu haliyle de Yalova Kaplıcası dediğimiz büyük otel dâhil, Termal, hiç birisi için turistik belge alınamamıştır ve bu mevsimlik çalışan otelin mutlaka kâra geçmesinden bahsetmek ve bunun büyük zararları ika ettiğini iddia etmek mümkün olmaz. Termal bir tedavi yeridir, bilhassa civarındaki küçük köylerin yaz aylarında tedavi için gelen hastalara tavsiye edilen küçük köylerin inkişafına da yardım etmektedir. O hizmetinin yanı başında otel tarihî hüviyetiyle ayakta kalmaktadır, bu müessese. Bunun için senede 5 - 600 bin lira zarar ediyor diye bu oteli mutlaka kapatmaya kalkışmak mümkün değildir. Biz de devrini düşündük, Turizm Bankasiyle ve diğer çeşitli teşekküllerle temasa geçmiş olduğumuz halde devri mümkün olmadı. Mümkün olmadığına göre de müessese bunu çalıştırmaya devam edecektir.

BAŞKAN — Sayın Bakan; bir dakikanızı alacağım.

Açık oylama işlemi bitmiştir efendim.

Kupaları kaldırınız.

Buyurun efendim.

ULAŞTIRMA BAKANI SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Aynı şekilde büyük işletmelerde birçok işletmelerin birbirinin içinde olduğunu görmek de mümkündür. Demiryolu işletmesi yapan bâzı büyük şirketlerin yabancı memleketlerde havayolu işletmesi ve otel de işlettiği görülegelmiştir, halen de görülmektedir. Bizde ise müesseseleri küçülterek

daha iyi bir işletme yapacağımızı zannetmekteyiz. Halbuki bu müesseseleri küçültmenin doğurduğu mahzurlar müesseseleri büyültmeden çok daha fazla olmaktadır. Onun için büyük müesseselerin işliyememesi bahis konusu ise, bunu işler hale getirmek için gereken tedbirlerin peşinde koşmaktayız. Öyle ümidediyoruz ki, bu aksaklıkların büyük bir kısmı, demin de söylemiş olduğum Araştırma, Geliştirme Ünitesinin kurulması ve bunun çalışmalarından sonra ve Bakanlığın toplamış olduğu Ulaştırma Şûrasında verilen kararlarla biraz daha düzeltilmeye gayret sarf edilecektir.

Bilhassa sözümü burada uzatmak istemiyorum. Yalnız deniz sektörü için bu izahatımdan sonra Demiryollarından da bir parça bahsetmek isterim. Demiryollarındaki gelişmeyi rakamlarla kıymetli arkadaşlarım burada saydılar. Ben onlara fazla bir şey ilâve edecek değilim. Yalnız, Türkiye'nin her tarafına 1969 Eylülünden sonra dizel lokomotifli yolcu trenleri götüreceğimizi ifade etmek isterim. Biz de isteriz; elbette ki, Türkiye'nin her tarafına, bütün vatandaşlara aynı hizmeti, aynı şekilde arz edebilelim. Birine diğerinden farklı hizmet arz etmek işletmeciliğin en kötü tarafıdır. Hiçbir işletme müşterilerine farklı muamele yapmayı düşünmez. Bizim için, geçende de ifade etmiştim; vatandaşlarımız bizim karşımızda müşteridir, çünkü biz onların paralarını almaktayız. Doğu'da da parasını alırız, Batı'da da parasını alırız. Parasını aldığımız insana da hizmet etmek isteriz.

1968 senesinde İstanbul - Kars arasında Pasinler Ekspresi ilâve edilmiştir. Ankara - Malatya motorlu treni ilâve edilmiştir. Adana - Erzurum üzerine sebze nakliyatını mümkün kılmak üzere tren seferleri ihdas edilmiştir. Bilhassa bayramlarda, tatil aylarında ilâve tren seferleri yapılmak suretiyle grup gezileri mümkün hale getirilmektedir. Fortrafik mevsimlerin dışında gruplar, tenzilât yapılmak suretiyle Demiryollarına çekilmeye çalışılmaktadır. Artık Demiryolları şimdi eskisi gibi, benim tarifem falan yerden falan yere falan kuruştur, binersen bin, binmezsen binme, şeklinde değil; mümkün olduğu kadar müşteriyi kendine celbetmek için bir gayretin içerisindedir. Demiryollarımızın kâr edeceğini iddia etmiyorum. Geçen seneki bütçede de aynı şeyleri söylemiştim. Biz, Demiryollarında bir kâr vadetmiyoruz. Ama Demiryollarında iyi hizmet vadediyoruz. Hizmeti iyileştirdiğimiz anda zaten zannederim ki, zararımızı pek sormıyacaksınız. Bizim bütün bugünkü bahtsızlığımız, hizmetle beraber, iyi hizmet getirip getiremeyişimiz ve buna mukabil zarar edişimiz, arkadaşlarımızın bu mesele üzerinde hassasiyetle durmalarını mümkün kılmaktadır. 274, 275, 931 sayılı kanunların tatbikinden sonra, her sene, iki senede bir yapılan toplu sözleşmelerle işçilerimize verdiğimiz ücretlerden sonra, mutlaka zararımızı kapatacağımızı iddia edersek veyahut zararımızda büyük bir indirmeye doğru gideceğimizi söylersek bu, hayal ile uğraşmaktan başka bir mâna taşımaz. Ama biz size, demin de ifade ettiğim gibi, iyi bir hizmet getireceğimizi, yani Ulaştırma Bakanlığı olarak ben şahsan söylemiyorum, bakanlık adına konuşuyorum, çünkü Temmuz dedi mi, bizim bakanlık bitiyor, o bakımdan ben size şunu ifade edeyim ki, Ulaştırma Bakanlığı önümüzdeki yıllarda size iyi hizmet getirecektir.

Muhterem arkadaşlarım; ayrıca, Devlet Demiryollarında vagon ve lokomotif yapımına da başlanmıştır. Biz isteriz ki, daha fazlasını, daha iyisini, mükemmelini yapmaya devam edelim. İkinci Beş Yıllık Plân dönemi içerisinde 6 000 yük vagonu yapabilecek durumdayız. Plân ise bunun 3 650 sini programlamıştır. Fakat icra programlarında maalesef bu 3 650 ye ulaşacak tahsisat da konamamaktadır. Demek ki, bu bir imkân meselesidir. Biz bu imkânı, ihracatı temin etmek suretiyle sağlamaya çalışmaktayız. Ve bunun için de çeşitli memleketlerle, icabında müşterek ihracat imkânları araştırılmaktadır. Bunda muvaffak olabilirsek elbette ki, bizim için büyük bir netice istihsal edilmiş olunacaktır.

Bilhassa vagonların kapasitesinde, ki, bizim büyük sıkıntımız çok mütenevvi, çok çeşitli malzeme kullanmak, 5 ton nakleden vagondan 40 ton nakleden vagona kadar çeşitli vagonlar indirilir, 5 ton nakleden vagonun dolusu gider boşu gelirse bu bir boş akımdan başka birşey ifade etmez ve müesseseyi kârlı hale getirmez ama, biz ne zaman ki, vagonların kapasitesini muayyen bir seviyenin üzerine çıkartırsak ve dizilerimizi böyle 500 ton değil, 1 500 ton çeker hale getirirsek o zaman muhakkak

ki, büyük bir netice istihsal edilecektir. Dizisi telekomünikasyon gibi teknik tesislerle, banliyölerde elektrik ve dizele gitmekle muhakkak ki, Demiryolları birçok yenilikler getirmektedir. 1969 Mart ayı içerisinde Pendik'e kadar İstanbul banliyösü elektrikli trene çevrilmiş bulunacaktır. Gebze'ye kadar olan kısmını Hazirandan evvel bitirmeye çalışıyoruz. Arifiye'ye kadar olan kısmı 1972 den evvel bitirilmiş olacaktır. İkinci Beş Yıllık Plân dönemine, öyle tahmin ediyoruz ki, Arifiye - Ankara arasındaki en kısa çift hat uzunluğu Esenkent üzerinden yapılması mutasavverdir, çift hat plâna girmiş bulunacaktır ve bu suretle İstanbul - Ankara arası 5 saatlik bir tren mesafesine indirilmiş bulunacaktır. Buna denilebilir ki; treni beş saate indireceksiniz, tayyare 35 dakikada gidecek, ama hava meydanından hava meydanına gidiş ve geliş birer saatten iki saat olacaktır, 2,5 saatte tayyare ile gidileceğine 5 saatte trenle gitmeyi tercih eder, bu sektörler arasındaki dengeyi, muvazeneyi bozar, böyle de düşünülebilir. Elbette ki, o zamana kadar hava meydanlarından, hava limanlarından şehirlere giriş de kolaylaştırılacaktır.

Şurası muhakkak ki, 1975 te İstanbul'un nüfusu 4,5 milyona, Ankara'nın ki 2,5 milyona yükselecektir. Bu iki büyük şehir arasında demiryolundaki bu ıslahat da, havayollarındaki bu gelişme de, karayollarındaki, otoban da kendisine devamlı surette müşteri bulma imkânlarına sahibolacaktır. Bu sektörler arasında muvazene sağlanmadan yatırım yapıldığı iddiaları da pek vârid değildir. Gerek 1960 dan evvel, gerek 1960 dan sonra plânlı döneme girdiğimiz zamanda daima bu mümkün olduğu kadar sağlanmaya çalışılmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, bilhassa Doğu trenlerinin ihmal edildiği hususunu kabul etmek istemiyoruz, gönlümüz istemiyor. Ama, bir vâkıayı da kabul etmek zorundayız. Maalesef muayyen merkezlerden uzaklaştıkça işletmenin bâzı aksaklıklar meydana getirdiği de bir vâkıadır. Dizele geçtiğimiz andan itibaren bütün bu yolcu trenlerindeki sıkıntıların büyük bir kısmının azalacağını ifade edebiliriz. Birçok vatandaşlarımız ve birçok arkadaşlarımız çok uzak mesafeler için bizden motorlu tren istemektedirler. Motorlu treni 10 saatten fazla götürdüğümüz gün gelişme imkânlarına sahibolamayız. Bu takdirde bizim yönümüzden kârlı bir işletmeye götürmez bizi. Zonguldak için motorlü tren koyduk. Bilhassa Karabük - Zonguldak arasında günde iki sefer motorlu trenle nakliyat yapmaktayız. Bunlarla kısmen bir ferahlık yarattığımızı ifade edebiliriz.

1968 senesi içerisinde ise, demiryollarında daha büyük bir gelişme sağlıyacağız. Demin ifade etmiş olduğum CPC ve telekomünikasyon cihazı sayesinde ve diğer teknik tesisleriyle rötarları bilhassa azaltmak arzusundayız. Büsbütün kaldıracağımızı da ifade etmiyoruz. Ayrıca biz, demiryollarında yük nakliyatı için de bir tarife yaparak, tarifeli seferler tatbikine başlamış bulunmaktayız ki, Türkiye'mizde marşandizler için, yani yük nakleden trenler için bugüne kadar tarifeli seferler tatbik edilmemekte idi. İşte bütün bu tedbirlerle, öyle tahmin ediyoruz ki, demiryolları daha düzenli bir işletmeye doğru gitmektedir. Maalesef altyapı için almış olduğumuz tahsisler çok azdır. Altyapı onarımları için, senede 100 - 120 kilometre yol değiştirebilmekteyiz. 9 500 kilometrelik demiryolu şebekesine sahip bir memlekette, 150 kilometre yol değiştirmekle, yollarımızın kolaylıkla ıslah edilebileceğini kabul etmek mümkün değildir. Bunu mutlaka senede 400 - 500 kilometreye çıkarmak zorundayız ki, ondan sonra bu altyapı ıslah edilsin, dizel lokomotiflerinin sefere girmesiyle sürat artırma imkânları ve büyük tonajda lokomotifler, büyük tonajda dizeller tertipbetme imkânları ortaya çıksın. İşte bu suretle de demiryolları daha rantabl bir işletmeye doğru gitsin. Bunların hepsini bir araya getiremezseniz, bunlara lâzımgelen maddi imkânları bulamazsanız demiryollarında arzu edilen seviyede bir işletme yapmayı beklemek belki biraz hayal olacaktır.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, biraz da hava sektörümüzden bahsetmek istiyorum: Hava meydanlarımızı dünyadaki emsali hava meydanları seviyesine getirmenin çalışmaları içerisindeyiz. Bilhassa hava trafiği mevzuunda Türkiye'deki mevcut tesislerimiz bugünkü teknik ölçülerle yeterli seviyededir denilebilir. Ama, bunu kâfi görmemekteyiz, her sene yeni ilâveler yapılmaktadır. 1969 - 1970 de Yeşilköy Hava Limanının yeni pisti bitirilmiş bulunacaktır. Terminal binasının bitirilmesi 1972 yılını bulacaktır. Bu terminal binası ve pistinin

yapımında Devlet Hava Meydanları yetkilileri ve Bakanlığımız yetkilileriyle, Bayındırlık Bakanlığı yetkilileri arasında devamlı ve müşterek bir çalışma vardır. Çünkü işletmeci kuruluş olarak, yapıcı kuruluşlarla teşriki mesai etmezsek, bazen İzmir Çiğli hava limanında olduğu gibi terminal binaları gayrikâfi olabiliyor, bunu gidermek için de müşterek bir çalışmanın içerisindeyiz. Büyük bir tesis olacaktır ve 250 küsur milyon liraya mal olacaktır. Bunların ikmali ile yalnız yolcular için değil, kargo nakliyatında da büyük bir gelişme meydana getirilecektir.

Kars hava meydanı ne olacaktır, Muğla hava meydanı ne olacaktır gibi sualler sık sık soruluyor. Bunlar plânlara, programlara konmuştur. Konulanlar tahakkuk ettirilmeye peyderpey gayret edilecek, programda olmıyanlar ise, yeni imkânlarla yine düşünülecektir. Bugün Çiğli hava limanını tarifeli dış seferlere de açmaya karar vermiş bulunmaktayız. Genelkurmaydan müspet cevap geldiği takdirde, -ki gelecektir- onu, çünkü askerî hava meydanı olması itibariyle Çiğli hava meydanı, Hava Kuvvetlerinin mütalâası vardı, biz burada eğitim yapıyoruz, tarifeli seferleri buraya açmıyalım diye, onların eğitim sahalarını başka mıntıkaya naklettiler, daha müsait bir yere ve bize verecekler, bu suretle Çiğli hava limanı da tarifeli seferlere önümüzdeki günlerde açılmış bulunacaktır.

16 hava meydanına iniş - kalkış yapmaktayız. Bunların bir kısmı bugünkü şartlara göre elverişli, bir kısmı pist uzunluğu ve diğer teknik tertibatı itibariyle kâfi değildir. Bunları kâfi duruma getirmek için gayret sarf olunmaktadır. Bilhassa Samsun ve Trabzon hava meydanlarının geliştirilmesi zarureti ile karşı karşıya bulunmaktayız.

Muhterem arkadaşlar; Türk Havayollarının çalışmalarını iyi bulan arkadaşlarımız da var, Türk Havayollarımızın çalışmalarını beğenmiyen arkadaşlarımız da var. İkisi de haklı. Çünkü, hizmetlerimizin, arkadaşlarımız biraz müsamahakâr olurlarsa iyi bulmaktadırlar, haklıdırlar. Arkadaşlarımız biraz daha titiz davranırlarsa o zaman da birçok eksiklikler görmektedirler, onlar da haklıdırlar. Biz bu eksiklikleri gidermenin çabası içerisindeyiz. Hakikaten 1968 in son aylarında iki jet uçağının sefere girmesiyle iç hatlarda bir gelişme olacağı düşünülerek İstanbul, Ankara, İzmir arasında fazla miktarda seferler ihdas edilmiş bulunduğu, uçaklarımızın da arkası arkasına yaptığı arızalar yüzünden bu seferlerin uygulanamadığı, satış şubeleri de biletleri satmış bulunduğundan yolcu, hava meydanlarına geldi ve bu yüzden hakikaten hem müessese olarak, hem Bakanlık olarak, hem de müşterilerimiz olarak vatandaşlar, sıkıntı çektiler.

Bu sene bunun üzerinde dikkatle durduk. Umum Müdürlük daha titiz tarifeler yapmayı ve uygulamıyacağı tarifeleri koymamayı kararlaştırmış bulunmaktadır. Biz de kendilerine bu mevzuda bilhassa ısrarlı şekilde tavsiyelerde bulunduk.

1969 senesinde iki yeni jet uçağımız daha, Eylül ayı içerisinde, sefere girmiş olacaktır. Bu suretle dört yeni jetimiz bulunacaktır. Dış seferlerimizin sayısını artırmak ve bunların bir kısmı da icabında içerde kullanmak veya çarter seferlerinde kullanmak imkân dâhiline girecektir. Fakat Eylül ayını beklemeden yine Türk Havayolları çalışma içerisindedir. İmkân bulabilirse, jet uçakları kiralamak suretiyle dış hatlarımızı takviye etmek, dış hatlarımızda çalışan kendi uçaklarımızı da iç hatlarımıza çekmek suretiyle 1969 yılında bir gelişme kaydetmek istiyoruz.

Şimdi, muhterem arkadaşlarımızın burada yapmış oldukları konuşmalara bu beyanlarımla kısmen izahat vermeye çalışmış bulunuyorum. Yalnız bir arkadaşımız, Hilmi İşgüzar Bey olsa gerek, bağımsız sendikadan kesilen üç milyon liraya yakın paranın mahkeme kararına rağmen ilgililere verilmediğini ileri sürdüler. Yargıtayın bu hususta ki ilâmı evvelce kendilerinin söyledikleri gibi idi. Fakat son Yargıtay ilâmı bunu değiştirdi ve Yargıtay 9 ncu Hukuk Dairesinin 17 . 12 . 1968 gününde oy birliği ile karar vermiş olduğu ilâmında; Sendikanın böyle bir toplu sözleşme yapmaya hakkı bulunduğu ve Sendika ile bu müessesenin böyle bir toplu sözleşme yaparak % 35 sendika hissesi, sendikaya üye aidatı kesilmesini, % 65 inin de kendisine verilmesini, yapılan zamların kanunlara aykırı bulmadığını kabul ettiler. Onun için de biz aynı uygulamayı yapmaktayız.

Evvelce ilâmı getirenlere paralarını iade ettiriyor idik, sendika marifetiyle. Çünkü sen-

dika ile anlaşmamız o şekilde idi. Bu bize rûcu etmemek şartiyle olacaktı.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, ben daha fazla vaktinizi almak istemiyorum. Çünkü tekrar tekrar meselelere dönmek, meseleleri; kanun şöyle idi, mevzuat böyle idi, bizden evvelkiler şunu yaptı, biz bunu yaptık şekline dökmeyi de doğru bulmuyorum. Onun için yaptıklarımız bunlar, yapılacakları da kısmen ifade ettim. Kıymetli arkadaşlarımın konuşmaları da burada zapta geçmiş bulunuyor. Bütün arkadaşlarımızın temennileri Ulaştırma Bakanlığı camiasının bundan sonraki çalışmalarına yardımcı olacak, ışık tutacaktır. Her gelen sene daha iyi imkânlarla huzurunuza çıkmak için gayret sarf edeceğiz. Hürmetlerimle. A. P. sıralarından (Sürekli alkışlar, «Bravo» sesleri)

BAŞKAN — Sayın Bakan, Kütahya Milletvekili Sayın Himmet Erdoğmuş'un, aşağıdaki iki sorumun Sayın Ulaştırma Bakanı tarafından mümkünse sözlü, değilse yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim, şeklinde bir talebi var. Sözlü olarak cevaplandıracaksanız burada okuyayım. Yazılı olarak vereceğim, derseniz size tevdi edeceğim.

ULAŞTIRMA BAKANI SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Yazılı olarak vereyim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Soruyu zapta geçmesi bakımından okuyorum efendim:

«1. Devlet Demiryolları Limanlar İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerine verilecek harcırah, tazminat ve tahsisatları hakkında 15 . 9 . 1936 tarih ve 2/5333 sayılı Nizamnamenin bir hizmetin gereği olarak idarece hizmet eri tahsis edilen veya hizmet eri tahsisatı verilenlere bir hak olan fazla mesai ücreti verilemiyeceği hakkındaki Tüzüğün 14 ncü madde, 4 numaralı bendi hükmünün, sonradan çıkan ve halen yürürlükte bulunan kanunlar muvacehesinde fazla mesai ücreti talebetme hakkı yönünden yürürlükte olduğu kanaatinde midir? Değilse Bakanlıkca bu konuda ne düşünülmektedir?

2. Tüzüğün, hizmet eri tahsis edilenlerle, hizmet eri tahsisatı verilenler arasında, hizmet eri tahsisatı verilenler aleyhine mevcut adaletsizliğin giderilmesi için Bakanlıkca ne düşünülmektedir?»

Soru bunlar efendim. Size tevdi edelim, yazılı olarak cevap vereceksiniz.

Buyurun Sayın Kemal Aytaç, sual soracaksınız.

KEMAL AYTAÇ (Muş) — Sayın Başkanım, telgraf ücretlerini maktu görüyoruz. Hakkâri'ye de çekilse, Kırıkkale'ye de çekilse aynı ücret alınır. Ama telefon işletmesinde bu durum yok. Van ile konuşan arkadaşımızla Hakkâri ile konuşan arkadaşımız ayrı ücretler ödemektedirler. Bu, eşitlik ilkesine aykırıdır. Sayın Bakan bu hususta ne düşünüyorlar?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ULAŞTIRMA BAKANI SADETTİN BİLGİÇ (Devamla) — Sayın Başkan, bu sual bana Senatoda da tevcih olunmuştu. Orada buna cevap vermiştim. Hattâ gazetelere yanlış olarak, telefon ücretlerinde indirim yapılacak, diye geçti. Bizim oradaki beyanımız aynen şu idi :

Şehirlerarası konuşmalarda 40 Km. ye kadar PTT İdaresi 210 kuruş alır. 40 - 300 Km. ye kadar olan şehirlerarası konuşmalarda üç dakika için 3 lira alır. Yalnız bu mesafeler kuş uçuşudur. 600 Km. ye kadar olandan 6 lira, ondan sonra 800 Km. ye kadar olandan 9 lira, ondan sonrasından da 10 lira 20 kuruş üç dakika için alınır. Şimdiye kadarki tatbikatımız budur.

PTT Genel Müdürlüğü yetkilileri ve Genel Müdürlük İdare Meclisi ile yaptığımız temasta bunu muayyen bir ölçüde bir seviyeye getirmeye çalışmaktayız. Bundan sonraki tatbikatımız, kuşuçusu mesafede, 600 Km. ye kadar tahmin ediyorum, bir değişiklik arz edecektir. 600 Km. den sonra seyyanen tatbikat yapılacaktır. Ancak, 600 Km. ye kadar giderken de 300 Km. ye kadar üç dikakada 3 lira ödiyen arkadaşımız, 450 Km. ye gittiği zamanlar 6 lira ödemiyecek, muayyen bir indirimle bu 300 kuruşa ilâve olacaktır. 600 Km. ye gittiği zaman da yine onun da muayyen bir indirimi tatbik edilecektir. Biz bu usulü Devlet Demiryollarındaki ücretlerde tatbik etmekteyiz. Mesafe uzadıkça tatbik edilmektedir. Bunu arkadaşlarımız hazırlamaktadırlar. İdare Meclislerinden karar da çıkarmak suretiyle önümüzdeki günlerde şehirlerarası konuşma yapan uzak mesafeerdeki vatandaşlara, müşterilere bir kolaylık olmak üzere bu tarife-

lerimizde bir değişiklik meydana getirilecektir. (A. P. sıralarından, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

Muhterem milletvekilleri,

Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının yapılan açık oylamasında (133) üye oy kullanmış, (111) kabul, (21) ret, (1) çekinser oy çıkmıştır. Gerekli nısap elde edilemediğinden bu açık oylama tekrarlanacaktır.

Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısının yapılan açık oylamasına (137) üye oy kullanmış, (112) kabul, (24) ret, (1) çekinser oy çıkmıştır. gerekli nısap elde edilemediğinden açık oylama tekrarlanacaktır.

Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe Kanun tasarısı ile ilgili açık oylamaya (132) milletvekili iştirak etmiş, (109) kabul, (22) ret, (1) çekinser oy çıkmıştır. Gerekli nısap elde edilemediğinden bu açık oylama da tekrarlanacaktır.

Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanun tasarısı ile ilgili açık oylamaya (129) üye iştirak etmiş, (107) kabul, (21) ret, (1) çekinser oy çıkmıştır. Bunda da gerekli nısap elde edilemediğinden bu oylama da tekrarlanacaktır.

Çalışma saatimizin dolması sebebiyle saat 14,30 da Ulaştırma Bakanlığı Bütçesinin müzakerelerine kaldığımız yerden devam etmek üzere Birleşime ara veriyorum.

(Kapanma saati : 13,00)

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14,30

BAŞKAN — Başkanvekili Âtıf Şohoğlu.

KÂTİPLER : Ramazan Tekeli (Urfa), Barlas Küntay (Bursa)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 58 nci birleşiminin ikinci oturumunu açıyorum.

1. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyon raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/618; Cumhuriyet Senatosu : 1/990) (Millet Meclisi S. Sayısı : 824; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1211)

2. — Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi : 1/604; Cumhuriyet Senatosu : 1/956) (Millet Meclisi S. Sayısı : 825; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1205)

3. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başaknlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/572; Cumhuriyet Senatosu 1/947) (Millet Meclisi S. Sayısı : 811; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1167)

4. — Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/579; Cumhuriyet Senatosu 1/948) (Millet Meclisi S. Sayısı : 812; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1174)

BAŞKAN — Bu kanun tasarılarının birinci oturumda yapılan oylamasında nısap temin edilemediği için, açık oylamaları tekrarlanacaktır.

Açık oylarınızı kullanmanızı istirham ediyorum.

A) ULAŞTIRMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ (Devam)

BAŞKAN — Efendim, Ulaştırma Bakanlığı Bütçesi üzerindeki müzakerelere devam ediyorduk.

Sayın Bakan konuştu. Sıra C. H. P. Grupu adına ikinci turda Niyazi Özgüç'ün, Söz istiyor musunuz efendim?

NİYAZİ ÖZGÜÇ (Sinop) — Vaz geçtim.

BAŞKAN — G. P. Grupu adına buyurun Sayın Adnan Şenyurt. Saat 14,31.

G. P. GRUPU ADINA ADNAN ŞENYURT (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1969 bütçe kanun tasarısı vesilesiyle sayın grup sözcüleri, bütçe kanunu tasarısı üzerindeki görüşlerini, tenkid ve temennilerini Yüce Meclise arz etmiş bulunuyorlar. Sayın Bakan da bütçe kanun tasarısı üzerindeki grup sözcülerinin bu tenkid ve temennilerini ele almak suretiyle, Bakanlığının geçmiş ve gelecek yılar için icraatı hakkında Yüce Meclise mâruzatta bulundular.

Biz grup olarak Sayın Bakanın konuşmalarından müstefidolduk ve sanırım ki, memleket de bu konuşmalardan müstefidoldu. Zira Sayın Bakan bir münakaşa içerisine girmeksizin, kendisini ve plânı zorlamaksızın yapılmış ve yapılacak işleri burada izah ettiler. Biz bu anlayıştan memlekt nam ve hesabına fayda mülâhaza ederiz. Bunu evvelâ peşinen arz etmek isteriz.

Muhterem arkadaşlarım, hakikaten memleket iktisadiyatında mühim rolü olan bir bakanlık, nefsinde birçok hizmetleri yürütmekle mükellef genel müdürlükleri de, arz ettiğim gibi, nefsinde cemetmiş Bakanlık.

Sırası ile ve kısaca bu bakanlığa bağlı teşekküller ve umum müdürlükler hakkında mâruzatta bulunmak istiyorum.

Denizyolları hakkında Sayın Bakan yapılmış olan işlerin hülâsasını burada izah ettiler. Bir geminin yarın, hatırımda kaldığına göre, yanlış zapdetmedimse, yarın merasimle, belki merasim demediler, ama bir merasim yapılması da mümkündür, o hususta bir mâruzatım olmuyor, yarın hizmete gireceğini ifade ettiler ve kısa bir zaman sonra da yeni bir tanesinin tezgâha konacağını beyan ettiler. Kendilerine başarılar dileriz. Üç tarafı denizle çevrilmiş olan bir memlekette bu gibi hizmetlerin elbeteki Türk Milletinin bugünü ve yarını için mühim bir unsur olduğunu kaydetmek iktiza eder. Bu yoldaki faaliyetlerini her zaman için görmek isteriz ve takdir de ederiz. Bu hususta başka bir mâruzatım olmıyacak.

Muhterem arkadaşlarım; Devlet Demiryolları hususundaki görüşlerimize gelince; aşağı - yukarı günde 1 milyon lira civarında bu umum müdürlük zarar etmektedir. Sayın Bakan burada tam bir açıklıkla; bizden beklenilecek husus sadece hizmetin daha iyi olmasını sağlamaktır, yoksa biz bu zararın tamamen ortadan kaldırılması gibi bir hedef tâyin etmiş değiliz, dediler. Belki bu hizmetin daha iyi yürütlmesi şıkkı ile beraber, ona muvazi olarak bir nisbet dâhilinde zararın da haddi asgariye indirilebileceğini de ifade ettiler. Hakikaten bu realiteler içerisinde hizmetin daha iyi görülmesi yanında zararın da hiç olmazsa bir nisbet dahilinde hergün biraz daha küçültülmesi lâzımdır ve zaruridir.

Sayın Bakan bir komisyonun teşekkülünden ve çalışmalarından bahsettiler. Zannederim yakın bir zamanda bu her halde kuvveden fiile girecek, hatırımızda yanlış kalmadı ise.

Evvelâ hedef olarak, Devlet Demiryollarının zararını ne nisbette azaltabiliriz şeklinde işe girişmek iktiza eder. Zira Türk Milletinin bugünkü imkânları içerisinde, 300 küsur milyon lira gibi bir miktar, hakikaten iktisadi hayatımızda bugün bütçemize ve yapılacak işlere tesir icra eden hususlardır. O itibarla bir hedef ittihaz edilmesini ve zararın mümkün mertebe azaltılması için gereken çalışmalar içerisinde bulunmasını arzu ve temenni etmekteyiz.

Havayolları hususunda da gereken izahlar sayın grup sözcüleri tarafından yapıldı. Sayın Bakan tarafından yine bütün bu tenkid ve görüşlere cevap olarak Yüce Meclise mâruzatta bulunuldu. Bizim de görüşümüz hülâsa olarak şudur; hakikaten asrın icaplarına göre, değişen dünya görüşüne göre bu mevzuda daha fazla mesafe almak mecburiyetinde ve durumundayız. Filhakika turizm sahasında açığımızı kapatmak daha fazla gelir temin etmek endişesiyle mülhem olduğumuz bu günlerde, şu sıralarda bilmek iktiza eder ki, turizmin inkişafı da havayollarımızın inkişafı ile yakinen ilgilidir.

PTT Umum Müdürlüğü hakkındaki mâruzatımız ve görüşümüz şudur; hakikaten büyük bir hizmet. Bu hizmetin büyüklüğü ile mütenasibolacak şekilde bir çalışma müşahade olunmaktadır. Gelecek yıllarda bu tempo ile inşallah bu hizmetlerin daha iyi yürütüleceği kanaatini taşımaktayız.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, G. P. Grupu olarak mâruzatımızı ifade etmeye, toparlamaya çalışıyoruz: Sayın Bakanın demin vermiş olduğu izahatın ışığı altında bu çalışmaların bu anlayış içerisinde devam etmiş olması ve aynı zamanda devam ettirilmiş olması bizim yarın, gelecek günlerde Türk Milleti olarak birtakım mevzularda bir mesafe alacağımızın ümidi içerisinde bizi bırakmıştır. G. P. olarak Bakanlığın Bütçesinin memlekete hayırlı olmasını temenni ediyor, Yüce Meclisi saygılarımla selâmlıyorum. (Alkışlar).

BAŞKAN — Kifayet önergesi vardır, okutuyorum.

MUZAFFER ŞÂMİLOĞLU (Kars) — Sayın Başkanım, Sayın Bakana sual sormak mümkün değil mi?

BAŞKAN — Soruldu efendim, bitti; daha evvel oldu.

Yüce Millet Meclisi Başkanlığına

Ulaştırma Bakanlığı Bütçesi hakkında yapılmakta olan görüşmelerin kifayetini arz ve teklif ederim.

Adana
Kemal Çetinsoy

BAŞKAN — Kifayetin aleyhinde Sayın Kasım Gülek, buyurun.

KASIM GÜLEK (Adana) — Sayın arkadaşlarım, kifayet aleyhinde tekrar huzurunuza çıktığım için çok üzülüyorum, ama ben bir vicdan vazifesi yapıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, bütçe vaktinde çıkmalı; elbette. Bilhassa bu sene Bayram da geliyor, daha süratli çalışmak lâzım. Ama bu demek değildir ki, özel görüşünü belirtecek tek milletvekili konuşmadan bütçe çıksın. Elbette istenen bu değil, elbette bu olmamalı. Bu konu her partiden milletvekilini ilgilendirir.

Aziz arkadaşlarım, İçtüzük tefsir edilerek bu nizam kurulmuş. İçtüzüğün bu tarzda tefsirinin yanlış olduğu kanısındayım. Bunun Anayasaya da aykırı olduğuna inanıyorum. Milletvekillerinin burada özel görüşlerini ifade imkânı selbedilmektedir. Anayasanın ruhuna da bu uygun değildir. Başkanlık Divanının bu şekilde tefsiri yanlıştır; gün gelir bunun da hesabını sorabilirler. Ben vicdan görüyorum, ikaz ediyorum, bunun değişmesi mutlâka lâzımdır. (Gürültüler).

Aziz arkadaşlarım, hesabı soracak yine bu Meclistir, hesabı soracak yine sizlersiniz, bu yanlış tefsir dolayısiyle hakkı selbedilmiş milletvekilleridir. Günü gelecek İçtüzük de değişir, elbette önümüzde seçim var, seçimden sonra nasıl bir İçtüzük gelecek bilmiyoruz. Ama temenni ederiz ki, milletvekillerine çalışma imkânı veren, konuşma imkânı veren, görev yapma imkânı veren bir İçtüzük gelsin.

Muhterem arkadaşlarım, Meclisin çalışmasını, Meclis içi çalışmayı bir grup sözleri demokrasisi halinden kurtaralım. Meclis içine, milletvekilleri arasına demokrasiyi getirme imkânını getirelim.

Muhterem arkadaşlarım, burada çok söylenecek önemli şeyler var. Lûtfedin yeterlik aleyhine oy verin ve bu Bakanlığın işleri üzerinde kısa da olsa yeni döviz istemeden, yeni yatırım istemeden kolaylıkla halli kabil birçok yönlerin belirtilmesine müsaade buyurun.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar; Riyasette bulunan bütün arkadaşlarımız elimizdeki İçtüzüğü harfiyen tatbik etmeye çalışıyoruz. İçtüzüğün 103 ncü maddesi gayet açıktır. Başkanlığı işgal eden hiçbir arkadaşımız bunu kendine göre tefsir etmemektedir. Bundan dolayı her hangi bir mesuliyet bahis mevzuu değildir. 103 ncü madde; 6 milletvekili konuşmadan kifayet oylanamaz, der. 6 grup sözcüsü konuştu, Hükümet konuştu; son söz milletvekilinindir, diye bir arkadaşımız daha konuştu, Hükümet de dâhildir, 8 olmuştur. Biz elbette milletvekili arkadaşlarımızın gruplar dışında konuşmalarını arzu ederiz. Ama Yüce Meclisin her üyesinin, Sayın Gülek'in konuşma arzusu gibi, kifayet önergesi verme hakkı da vardır. Biz bunu Yüce Meclisin takdirine, tasvibine sunuyoruz. Kabul ederlerse müzakereleri kesmek mecburiyetinde kalıyoruz. Etmezlerse devam etmek bizim için vazife oluyor. Bunu arz ederim.

Kifayeti oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümlere geçilmesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum.

A — ULAŞTIRMA BAKANLIĞI

(A/1) Cari harcamalar

Bölüm		Lira
11.000	Ödenekler	12 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
12.000	Personel giderleri	10 707 024
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
13.000	Yönetim giderleri	1 282 975
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
14.000	Hizmet giderleri	58 901
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
15.000	Kurum giderleri	1 615 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
16.000	Çeşitli giderleri	159 600
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
	(A/2) Yatırım harcamaları	
22.000	Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri	0
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
23.000	Makina, teçhizat ve taşıt alımları ve onarımları	2 210 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
	(A/3) Sermaye teşkili ve transfer harcamaları	
32.000	Kamulaştırma ve satınalmalar	220 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
34.000	Malî transferler	300 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
35.000	Sosyal transferler	46 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
36.000	Borç ödemeleri	50 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	

Ulaştırma Bakanlığı Bütçesinin tümünü oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olsun efendim.

6. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/570; Cumhuriyet Senatosu 1/951) (Millet Meclisi S. Sayısı : 813; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1165) (1)

BAŞKAN — Muhterem milletvekilleri, Devlet Hava Meydanları İşletmesi 1969 yılı Bütçe kanun tasarısının müzakeresine başlıyoruz.

Maddelere geçilmesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddeyi okutuyorum.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe Kanunu

Madde 1. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı cari harcamaları için A/1 işaretli cetvelde gösterildiği üzere (49 946 084) lira, yatırım harcamaları için A/2 işaretli cetvelde gösterildiği üzere 18 500 000 lira, sermaye teşkili ve transfer harcamaları için de A/3 işaretli cetvelde gösterildiği üzere 1 097 970 lira ki, toplam olarak 69 544 054 lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Bölümleri okutuyorum.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

(A/1) Cari harcamalar

Bölüm		Lira
12.000	Personel giderleri	33 672 779
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
13.000	Yönetim giderleri	4 479 922
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
14.000	Hizmet giderleri	10 315 383
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	

(1) 813 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Bölüm		Lira
16.000	Çeşitli giderleri	1 478 008

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

(A/2) Yatırım harcamaları

21.000	Etüt ve proje giderleri	942 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

22.000	Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri	7 330 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

23.000	Makina, teçhizat ve taşıt alımları ve onarımları	10 228 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

(A/3) Sermaye teşkili ve transfer harcamaları

32.000	Kamulaştırma ve satınalmalar	75 000

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

34.000	Malî transferler	17 700

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

35.000	Sosyal transferler	593 670

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

36.000	Borç ödemeleri	411 600

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci madde üzerinde söz istiyen?.. Yok.

1 nci maddeyi okuttuğum ve kabul ettiğiniz bölümlerle birlikte oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 69 544 054 lira olarak tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — B işaretli cetveli okutuyorum.

B - CETVELİ

62.000	İşletme gelirleri	14 830 001

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

63.000	Çeşitli gelirler	650 001

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

72.000	Özel gelirler	54 064 052

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci madde üzerinde söz istiyen?.. Yok. Kabul ettiğiniz cetvelleriyle birlikte maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 3. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünce 1969 bütçe yılında elde edilecek gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümler, bağlı (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı gelirin tarh ve tahsiline 1969 bütçe yılındna da devam olunur.

BAŞKAN — 3 ncü madde üzerinde söz istiyen?... Yok.

Maddeyi cetveliyle tekrar oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum.

Madde 4. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün 30 . 6 . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 ncu maddesine giren hizmetlilerine ait kadrolar bağlı (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

3656 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için Bakanlar Kurulu kararı ile kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar, ertesi yıl Bütçe kanunu tasarısı ile Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

BAŞKAN — 4 ncü madde üzerinde söz istiyen?... Yok.

Maddeyi cetveliyle birlikte oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 5. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğünün kuruluşu hakkındaki 28 . 2 . 1956 tarihli ve 6686 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolardan, bağlş (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1969 bütçe yılında kullanılamaz.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz istiyen?... Yok.

Maddeyi cetveliyle birlikte oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum.

Madde 6. — (Geçen yıllar borçları) maddesindeki ödeneğin yetmemesi halinde :

a) 1968 yılı Bütçesindeki tertibinde karşılığı bulunan borçlar ilgili oldukları hizmet tertiplerinden bu maddeye,

b) 1928 - 1967 bütçe yıllarına aidolup da Muhasebei Umumiye Kanununun 93 ncü maddesine göre zamanaşımına uğramamış ve karşılıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar, 1969 yılı Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya (Aylık ve ücretler kesimleri hariç) (A/1), (A/2) ve (A/3) cetvellerine dâhil ödeneklerden (Geçen yıllar borçları) maddesine,

Maliye Bakanlığınca aktarılacak ödenekten ödenir.

BAŞKAN — 6 ncı madde üzerinde söz istiyen?... Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 7. — Bütçe Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin (Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri) bölümüne dâhil tertiplerden (A/3) işaretli cetvelin (Kamulaştırma ve satınalmalar) bölümüne aktarma yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde söz istiyen?... Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 8. — Gider bölümlerinden yapılacak harcamalara ait formül, bağlı (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — 8 nci madde üzerinde söz istiyen?... Yok.

Maddeyi cetveliyle birlikte oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum.

Madde 9. — Bu kanun 1 Mart 1969 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz istiyen?.. Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

10 ncu maddeyi okutuyorum.

Madde 10. — Bu kanunu Maliye ve Ulaştırma Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen?.. Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bu kanun tasarısı da açık oya sunulmuştur. Kupaları gezdiriniz.

7. — 14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân Komisyonları raporları (1/623) (S. Sayısı : 829) (1)

BAŞKAN — Efendim, Bütçe Karma Komisyonu Başkanlığının bir önergesi var, okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Bugünkü gelen kâğıtlarda yer alan 14 . 7 . 1965 tarihli, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmasının ertelenmesiyle ilgili 1/623, 821 sıra sayılı Kanun tasarısının müstaceliyetine binaen her işe takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini ve dağıtılmasından itibaren 48 saat geçmemiş olduğundan bu hususta karar alınmasını saygı ile arz ve rica ederim.

Bütçe Karma Komisyonu Başkanı
Kütahya
Mesut Erez

BAŞKAN — Efendim, okuttuğum önerge üzerinde bâzı hususlarda tasvibinizi almak durumundayız.

Şimdi okunan önergeye göre bahis mevzuu olan kanun tasarısının gündeme alınıp alınmaması hususunu tasvibinize sunuyorum.

Gündeme alınmasını kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Öncelik talebi vardır. Bu hususu tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Dağıtılmasından itibaren 48 saat geçmeden görüşülmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

---

(1) 829 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Tümü üzerinde söz istiyenler.

Efendim, C.H.P. Grupu adına Sayın Hamdi Orhon, T.İ.P. Grupu adına Sayın Kanbolat, M.P. Grupu adına Sayın Faruk Önder, G.P. Grupu adına Sayın Hilmi İncesulu.

Şahsı adına Sayın Gıyasettin Karaca, şahsı adına Sayın Mehmet Ali Arsan.

Şimdilik söz alan arkadaşlarımız bunlar.

Buyurun Sayın Orhon.

C.H.P. GRUPU ADINA HADİ ORHON (Trabzon) — Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım; talihsiz, hazin âkibete uğrıyan Personel Kanununun yine ertelenmesi için Hükümet huzurunuza gelmiş bulunuyor.

Personel nizamı 400 000 insangücünün bu Devlete ve millete hizmetini katan insanların 4 yıldan beri Personel Kanunu hasreti içinde mustarip bekler dururken bu tasarı ile karşı karşıya gelmiş oluyoruz.

Bilindiği gibi, bütçe kanunlarının formülleri içinde bu erteleme yapılıp geliyordu. Anayasa Mahkemesi; bütçe kanunları içinde yalnız bütçeye taallûk eden hususlar bu kanunda yer alır, özel kanunlarla tesbit edilen hususlar bütçe kanununda yer alamıyacağından Anayasaya aykırı görerek, 28 Şubat'a kadar mehil tanımak suretiyle bütçe formülleri içindeki ertelemeyi iptal etti.

Hükümet hemen en kısa yol olarak bir kanun tasarısı ile erteleme yoluna yöneldi.

Muhterem arkadaşlar, Personel Kanunu diyince akla gelen birkaç noktayı izahtan sonra, erteleme teklifinin ve Personel Kanununun bugüne kadar, 4 yıldan beri Yüce Meclise getirilmeyiş sebeplerinin ciddiye alınamıyacağını izah edeceğim.

Personel Kanunu Anayasamızın 117 nci maddesinin emrini yerine getiren bir kanundur. Anayasanın 117 nci maddesini okuyarak sözlerime devam edeceğim.

«Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar eliyle görülür.

Memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve hükümleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.»

Yeni Anayasa nizamına uyularak hazırlanan ve Yüce Meclislerden çıkan 657 sayılı talihsiz kanunun başına beceriksiz ve ciddiye alınmıyan sebeplerle bugün bu hâdise gelmiş bulunuyor.

Muhterem arkadaşlarım, Personel Kanunu üç esasa dayanır; hukukî esasları, sosyal esasları, malî esasları. Hukukî esasları; memurların nitelikleri, memuriyete alınmaları, disiplin cezaları, izinleri ve sair hususları tesbit eder.

İkinci kısım, memurlara sosyal birtakım haklar tanır. Yani memur ve ona mensubolanların sağlık ve güvenliğini tesis eder.

Bir üçüncü kısım da memurların ödeneklerini tesbit eder.

Muhterem iktidar hizmet başına geldiği zaman, bu kanunla karşı karşıya gelince, malî hükümlerin tatbikinde tereddüde düşünce, Personel Kanununun malî hükümlerini bütçe formülleriyle erteledi. Ve hayretle müşahade ederiz ki buraya çıkar bir Sayın Bakan, hâlâ 925 sayılı Memurin Kanununun hayatta olduğundan bahseder. Bunu arz etmekteki maksadım. Bu personel sistemi ile Bakanlıklar olarak, Hükümet olarak, iktidar olarak ciddiyetle ilgilenememiştir. Bir bakarsınız. Sayın Başbakan çıkar; kesin olarak Hükümet programında vardır, beyannamemde vardır, Personel Kanununu getireceğim, der. Sene 1968 başlarına gelir, her Mecliste ve her Bütçe Plân Komisyonunda aynı konular görüşülür; getireceğiz, geldi, gidiyor. Maliye Vekili sayın arkadaşımız Amerika seyahatine çıkarken «Kanun hazırdır, Yüce Meclislere sunulmak üzeredir» der... Bu avutma devri bugüne kadar gelir. Şimdi de karşımıza bir gerekçe ile ben yetiştiremedim, bu iş, çok güç iş, halledemedim, binaenaleyh Yüce Meclisten bunun bir kanun ile ertelenmek suretiyle Anayasa Mahkemesinin kararına uymak istiyorum, der. Gerekçesi elimizdedir. Tetkik edersiniz, gerekçede hiçbir esaslı sebep yoktur.

Dün tesadüfen Bütçe ve Plân Komisyonuna gittim. Acaba ne gibi sebepler serd edildi ciddî midir bu sebepler, bu sebepler üzerinde biraz meşgul olalım dedik, şahsan gittim dinledim. Gerekçe şu arkadaşlar; bu gerekçede mevcut olmaz da orada hükümet adına beyan edilen gerekçe şu; sınıf tüzüklerini tesbit etmek zor. Sonra, Devlet kadrolarını tesbit et-

mek zor. Sonra, üçüncüsü; efendim bu kanun çıkmaz ise ben Martta maaşları ödiyemem..

Şimdi bunları birer birer tahlil edeceğim. Hiç birisi vârit değildir. Hiç birisi ciddî değildir. Evvelâ şunu belirtmek isterim ki, Yüce Meclis, üzerinde hassasiyetle, Milletvekilleri olarak, millet olarak bu Parlâmentonun itibarı üzerinde tek tek ve toplu olarak hassasiyetle dururuz. Ama şunu kabul etmek, açık seçik kabul etmek lâzımdır ki, bir müessesenin itibarı onu teşkil eden topluluğun hassasiyetine, dikkatine vâbestedir. Bir kanun yapıyoruz, Anayasanın 117 nci maddesine göre kabul ediyoruz, kuvvetler ayrılığına dayanarak, Parlâmento olarak hükümete icra emri veriyoruz. Fakat hükümet savsaklıyor; şimdi geliyor, bunu erteleyin, diyor. Bu, Parlâmentonun vakarı ile de izah edilir bir hâdise değildir.

Tek tek izah edeceğim.

Personel sınıf tüzüklerinin yapılması :

Arkadaşlar iktidar ne diyor; bu Personel Kanununun mühim güçlüklerinin başında bâzı hususlar geliyor, halledemiyoruz, diyor. Evet, Personel Kanununu değiştirmek istiyorsa iktidar, halen malî hükümleri ertelenmiş olan Personel Kanununun malî hükümlerini aynen kabul etmekle mükellef değildir. Sınıf tüzükleri sistemi onu güçlüğe çıkarıyorsa, ki bu bir İngiliz sistemidir, bunu terkeder. Kabili tatbik bir sistem getirir. Demek ki, gayriciddîdir. Anayasada böyle bir hüküm yoktur. O halde kabili tatbik bir sistem getirin. Sınıf tüzükleri sistemine sımsıkı bağlı kalıyor. Bu ciddiyetsizlikle bu iş devam ederse bir gün karşımıza gelecek : «Arkadaşlar ben sınıf tüzükleri ile bu işin altından çıkamadım, ben bu sistemi bıraktım, falan milletin falan sistemine döndüm.» diyecek. Bu mümkün. Bir sınıf tüzüğü arkasına iltica ederek bu ertelenemez..

İki; kadrolar, Devlet kadroları meselesi : Biz yediyüz yıldan beri bir Devlet kadrosu içinde bulunuyoruz. Çeşitli usullerle, Devlet kadrolarımız var. Bunlara ruh vermek, bunları Anayasanın emrettiği esaslar dâhilinde ve Personel Kanunu sistemi içinde değerlendirmek var. Bu da gayriciddî

Bir üçüncü mesele; ben maaşları veremem, diyor. Bu ciddî meseledir. Eğer doğru ise ciddî meseledir. Yani artık hükümet Meclisle karşı karşıya geliyor, benim yapacak bir işim yoktur, ben Martta maaşları veremem dediği zaman bunun üzerine, ciddî ise, ciddî olarak eğilmek lâzım. Onun üzerinde duracağım.

Arkadaşlar, basit bir hukuk sistemidir, müktesep haklar hiçbir surette kimsenin elinden alınamaz. Martta maaşları veremem sözü de ciddî değildir ve hukukî değildir. Hukukan izahı mümkün değildir. Şu gerekçe ile huzura gelindiğine göre hiçbir tarafı ciddiye alınmıyacak gerekçe karşısında erteleme mümkün değildir.

Bugün durum nedir? Şunu salâhiyetle, naçizane iddia ederim ki, Parlâmentodan beş kişilik bir heyet seçsinler, biz iki ay zarfında Personel Kanununu Yüce Meclise sunalım. Gelsin Hükümet desin; üç ay zarfında eğer, bana da hizmet terettübeder de, üç ay zarfında bunu buraya getirmezsek ben şahsan siyasi hayatıma nihayet veririm. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Yani iş bu kadar gayriciddî tutulmuştur.

Dahası var; efendim, Personel Kanunu bütçemize geniş malî külfet tahmil ediyor, deniliyor.

Muhterem arkadaşlar, muhterem iktidar hizmet aldığı günden bugüne ödenekler ve tazminatlar suretiyle birbuçuk milyar lira - gelsin Maliye Vekili sayın arkadaşımız inkâr etsinler bunu - birbuçuk milyar lira ödenekler ve tazminat altında bütçeye külfet getirmiştir. Dahası var; halen encümenlerde ve Yüce Parlâmentoda bulunan bir beşyüz milyon lira daha var; eder iki milyar lira. Eğer iş, başında ciddî tutulsa idi, biz bunu bir milyar lira ile halletmek imkânına sahip idik.

Şimdi arkadaşlarım, bu tazminat sistemi, ödenek sistemi devam ettikçe şunu muhterem iktidar bilsin ki, artık Personel Kanununu tatbik etmek imkânlarını tamamen kaybeder. Yığın halinde gelecektir. Yarın karşısına birtakım müktesep haklar gelecektir. Yarın karşısına birtakım dilekler gelecektir. O hale gelecektir ki, bundan bir dönüş yaparak memurlar arasındaki uçurumları, memurlar arasındaki psikolojik çöküşü halletme iktidarını ve ipini elinden kaybedecektir. Bu bir gerçektir.

Bütçe Plânlama Komisyonunda bir hatip arkadaşımı dinledim; iktidar kanadından idi. O da mustarip. Tahlil etti Personel Kanunu-

nun başına gelenlerini, bir söz söyledi, dikkatimi çekti; eğer bu şartlarla olursa bu Personel Kanunu, buraya gelmez. Söz şu : «Öyle memurlar vardır ki, maaşının dışında her ay cebine başka hizmetlerden ötürü 5 tane zarf giriyor.» Şimdi, Personel Kanununun âkıbetini Hükümet bu şekilde bir zümrenin eline verir de bunu hazırlayınız der ise, bu Personel Kanunu yıllar boyu çıkmaz arkadaşlarım. (C. H. P. sıralarından, «Bravo» sesleri)

Dahası var muhterem arkadaşlar; bir Personel Dairesi kurduk. Üzüntüyle, esefle beyan etmek isterim ki; Personel Dairesi kendisi bir çıkmaza girmiş, çıkar yol aramamış ve gönül razı olmuyor, hizmetinin önemini daha müreffeh olmanın, ücret ve maişet bakımından daha müreffeh olmanın imkânlarına terk etmiş, hizmeti göremez hale gelmiştir. 10 milyon lira verdik beyler. Sordu orada bir arkadaş; ne verdik bugüne kadar? Kirası ve saire verilenler hariç, personel masrafları olarak Personel Dairesi mensuplarına 10 milyon lira vermiş bu fakir millet. Bize ne getirdi Personel Dairesi? Bu felâketi getirdi, bu felâketi getirdi.

Muhterem arkadaşlarım, bu işin ne polemiğe, ne siyasi yatırıma tahammülü yok. 400 000 memurumuz var. Bu 400 000 memur arasında 100 000 inden biraz fazla, biraz eksik, tazminatlar, ödenekler gibi usullerle tatmin edilmiştir, tatmin edilme yoluna gidilmiştir. 300 000 memur, artık tahammülsüz, ruhen patlıyacak bir hale gelmiştir. Eğer bu memlekette memur, sefalet içinde bulunan bu memur kütlesi sükûnetle, sabırla iktidardan ve Hükümetten Personel Kanununu bekliyor ise onun da tükenen bir sabrı vardır.

Dikkatimi çekti muhterem arkadaşlar, başladı yer yer gelmeye; Diyarbakır kaza mercileri mensupları, gazetelere intikal eden, Cumhurbaşkanına, Sayın Başbakana ve Hükümet mensuplarına protesto ediyorlar. Bakın nereye geliyor? Bunun yarın arkasından başka bir teşkilât, onun arkasından bir teşkilât... Yeter artık dediği zaman, ne yapıyorsun beyler, ne eyliyorsun beyler, sizi de mi tahrik ediyorlar, sizi de mi teşvik ediyorlar, siz de mi katıldınız bu gürültülerin içine? gibi haksız, yersiz tutumlarını kamufle edecek yollar aranacaktır.

Muhterem arkadaşlarım Personel Kanunu belki sayın iktidar kanadına mensup arkadaşların ıstırabiyle, ben inanıyorum buna, ben daima bir noktaya dikkat ederim, elimden geldiği kadar objektif olma, benim çok itina ettiğim bir taraftır, belki muhterem iktidar kanadına mensup olan arkadaşlarımın el kaldırmasiyle bu iş belki ertelenecektir. Şimdi ertelemeye bakın muhterem beyler. Hayret ettim Maliye Komisyonunun görüşüne. Hükümet diyor ki, metninde; «Bana izin verin». Müddet istemiyor. Maliye Komisyonu bunu zannediyorum aksine yorarak şunun elini, kolunu bağlayalım da Hükümetin bunu biran evvel getirsin zihniyetiyle olacak ki, müddeti de tesbit etmiş, tamamen ters yapmış. Ne yapıyor; 1969 yok. 1970 yok. Yine ümit kaldı Kaf Dağının arkasında. Eh iktidara gelirsem çaresini düşünürüm. İktidarı millet benden alır da başka bir ekibe verirse, ne yapayım ben de bu kadar yaptım der, işin içinden çıkarım. İki sene müddet tesbit edilmiş. İki sene, beyler iki sene. Maliye Komisyonu iki sene olarak ne hakla veriyor efendim? Halbuki ben komisyonda Hükümet adına konuşan muhterem arkadaşımın şu beyanını orada tesbit ettim. Sıkıştırdı muhterem hatipler; «Efendim en çok bunu böyle bir bahar, Mart, Nisan, Mayıs aylarında Yüce Meclise sunmak ihtimalimiz var.» dedi. Ama beni mâzur görsün sevimli Maliye Vekili ve onun temsilcisi olan arkadaş, artık bunlara inanmanın imkânı yoktur. İmkânı yoktur. Bunlar çok söylendi 4 seneden beri. İmkânı yoktur. E... ne yapıyor Maliye Komisyonu: «Hayır efendim ne lüzum var telâşa; 1 Ocak 1971 e uzattım» diyor. Yani hayretler içinde kalmamak mümkün değil. O zaman Hükümet, Yüce Meclis tasvibetti, bana 1971 e kadar izin verdi. Acelem de yok. Şöyle bir çalışıveririm, yetiştirebilirsem yetiştiririm havasına girecek. Bunu, rica ediyorum yüce muhterem iktidar kanadı arkadaşlarımdan, bunu eğer erteliyecekseniz 3 aydan fazla müddet vermeyiniz. Yarın Parlâmento mensuplarının durumu da münakaşa konusudur. Bizden sonra bu millet kime hizmet verecek, bilinmez. Kaderi ise, nasibi ise, millet seviyorsa, şurada gördüğümüz muhterem arkadaşlardan bir kısmına vekâletini verecek, bir kısmına vermiyecek. Haklımız değildir onların hukukuna müdahale etmeye. Bunu da nazarı dikkate alınız.

Muhterem arkadaşlarım, memur mustarip. Sonra bir nokta daha karıştırıyorlar. Yine ben

onu mâzur görürüm. Hükümetin mümessili Maliye Bakanlığının mümessili olarak bulunan arkadaşı mâzur görürüm. Yapamaz başka bir şey, imkânı yoktur, içi öyle değildir. Efendim, işte mahallî idare mensupları, İktisadi Devlet Teşekkülleri, hâkimler, askerler, hepsini bir biribirine karıştırarak bütün bunları yapmakla bu konunun hiç ilgisi yoktur beyler. Bu Devlet, hizmetlerini şu kanatlarla yürütür : İktisadi Devlet Teşekkülleri kanadı. Personel Kanunu ile uzak, yakın hiçbir ilgisi yoktur. Şâyet onların da durumları tanzim edilecekse, ayrı bir kanun meselesidir, münakaşamızın dışındadır.

Adlî merciler, yani kaza mercileri tâbir ettiğimiz, esasen elimizdeki Anayasa, kaza mercilerinin sistemini, hukukunu göstermiştir, o da ayrı bir sistem. Personel Kanunu ile hiç ilgisi yok. Ve esasen o şekilde de birtakım usullerle tazminatları tanzim edilmiştir.

Sonra üniversiteler; görüyorsunuz ki, onu da Anayasa Mahkemesi bozmuştur. Personel Kanunu ile uzak, yakın alâkası yoktur.

Sonra, Silâhlı Kuvvetlerimiz mensupları; o da yine Anayasadan alınan kuvvet ile, Yüce Meclisin kabul ettiği bir personel sistemi ile ayarlanmış; bir tek hususu, eğer «Kat sistemi» devam edecekse, kat sisteminden bir kuvvet almak üzere, bir o noktası açık kalmıştır.

O halde, şu Personel Kanunu dediğimiz hangi kütleye hitabediyor? İşte bunların dışındaki kütleye hitabediyor. Binaenaleyh, o arz ettiğim kısımların, personel nizamı ile hiçbir ilgisi yoktur. «Onlara da yapacağız, bunlara da yapacağız. İş güçleşti» deyip, Personel Kanununu gömmek ziyaret edilmiyecek bir kabir haline getirmek, hakkımız değildir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Personel Kanunu; bunun dışında, yarı aç, yarı tok, kendisini Devletine ve milletinin hizmetine tahsis etmiş mahallî idareleri de sonra ilâve etmek suretiyle, 400 000 memura hitabediyor.

Sözümün başında arz ettiğimi tekrarlayarak, Yüce Meclise saygı sunarak ayrılacağım.

Arkadaşlar iddia ediyorum; kendimi ortaya koyarak iddia ediyorum: Parlâmentoda 5 kişi seçilsin, 3 ay sonra bu Kanunu, bütün hepinizi tatmin eder şekilde size getireceğiz. Var mısınız?

Saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

BAŞKAN — Türkiye İşçi Partisi Grupu adına Sayın Yahya Kanbolat, buyurunuz efendim, söz sırası sizindir.

T. İ. P. GRUPU ADINA YAHYA KANBOLAT (Hatay) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

657 sayılı Delvet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile, 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasını öngören bu kanun tasarısını çok olumsuz ve umut kırıcı olarak telâkki etmekteyiz.

Yıllardan beri Bütçe Kanununa konulan bir madde ile, Personel Kanunu ertelenmesinin, Anayasaya aykırılığı Anayasa Mahkemesince tesbit edilmiştir. Ancak, ayrı bir kanun ile Personel Kanununun ertelenmesi, kanaatimizce bu hem hukuk anlayışına, hem Anayasa Mahkemesi iptal kararına, hem de Anayasaya aykırıdır. Şöyle ki, bir kanun başka bir kanun ile yürürlükten kaldırılabilir, fakat uygulanması ertelenemez. Böyle bir işlemin hukuk anlayışında yeri yoktur. Anayasa Mahkemesi kararında, «470 milyon liranın Personel Kanunu uygulaması için ayrıldığını, başka şekilde sarfına devam edilemiyeceğini ve sırf Personel Kanunu uygulaması tedbirlerinin alınması için 28 Şubata kadar mehil verildiğini» ifade etmiştir. Bu durum karşısında, ayrı bir kanunla da olsa, Personel Kanunu ertelenemez. Aksi halde, Anayasa Mahkemesi kararına ve dolayısiyle Anayasaya, yani yeni bir aykırılık doğmuş olur.

Ayrıca, personel ile ilgili bugünkü uygulamalarda Anayasaya aykırılıklar pek çoktur. Bunun devam etmemesi, hukuk Devletinde baş koşuldur. Erteleme Kanunu, mevcut olan bu aykırılıkları devam ettiren, yeni bir Anayasa dışı işlem olmaktadır. Kanunun uygulanması için, teknik, ya da malî hiçbir güçlük yoktur. Kanun, sadece 3 - 5 bordrodan maaş alan büyük memurlar tarafından önlenmektedir. Gayet açıktır ki, Personel Kanunu yürürlüğe girmesiyle, büyük Devlet memurlarının aylık maaşlarında düşüklük olacaktır. Bildiğimiz kadariyle, sınıflandırma ile ilgili çalışmalar da tamamlanmıştır.

Esasen, 1965 yılında, Hükümet Programının müzakeresi sırasında, Sayın Başbakanın bu konu üzerinde nasıl kesinlikle konuştuğunu, hepimiz gayet iyi hatırlamaktayız; «Personel Kanu-

nunun malî hükümlerinin en yakın zamanda uygulanacağını» ifade etmiştir.

Bu durum muvacehesinde, kanun tasarısının reddi gerekmektedir.

Yüce Kurula saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Açık oylama işlemi devam etmektedir. Yeni gelen arkadaşlarımın oylarını kullanmalarını istirham edeceğim.

Söz sırası, Millet Partisi Grupu adına Sayın Faruk Önder'indir, buyurunuz efendim.

M. P. GRUPU ADINA S. FARUK ÖNDER (Konya) — Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Personel Kanununun iki sene daha ertelenmesini öngören bu kanun tasarısını, Millet Partisi olarak biz, Hükümet için âdeta yüz kızartıcı bir tasarı şeklinde nitelemekteyiz.

1966 senesinde, Personel Kanununun tatbik edileceğini, haysiyetini de kefil koyarak va'deden iktidar ve Hükümet, bugün bu kanunu getirmekle âdeta va'dini kefiline ödetecek mevkie düşmüş olmaktadır. O zaman, 1966 senesinin Mart ayında bu kanunu tatbik edeceğini söylemekle Hükümet, ya bir oy avcılığı yapmanın hesabı içindeydi veyahut hiç hesabedememiş, bu kanunu çıkaramıyacağını düşünememiş ve bu bakımdan da böyle açık bir söz vermişti. Her halü kârda, bunun hangisini kabul edersek edelim bu, Hükümetin ciddiyetiyle, Hükümet vazifesi yapmanın icaplariyle kabili telif değildir.

Personel Kanunu daha çok, memurların garantilerini ve diğer birçok hukukî durumlarını ıslah etmek üzere kabul edilmiş olan bir kanun idi. Küçük maaşlı memurların durumunu ıslah edebilmek ve onlara geçim imkânları sağlayabilmek ve lokmalarını biraz daha büyültüp, çocuklarının benizine kan getirebilmek için hazırlanmış bir kanundu. Bugün bunu, iki sene daha ertelemek için bir kanun teklifi getirmesi, Hükümetin hiçbir zaman Anayasanın sosyal adalet ilkesine samimî olarak bağlanmadığının da bâriz bir misalini teşkil edecektir. (M. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Büyük memurların durumu, esasen çıkarılmış bulunan muhtelif tazminat kanunlariyle düzeltilmiştir. O halde bugünkü ertelenecek tasarı, küçük memurların aleyhine olan bir tasarıdır ve bunun içindir ki, Personel Kanununun çıkması yalnız küçük memurların durumunu düzeltecek ve büyük memurlara belki de bir parça, daha çok lokmalarını kısmak mecburiyetinde bırakacağı içindir ki, çıkarılmamakta ısrar edilen bir kanundur.

Biz, Millet Partisi olarak, daha çok büyük memurların lokmasından kısılıp, küçüklere ilâve edilmesinin ihtiyacını duyduğumuz için, bu kanunun ertelenmesine katiyen taraftar olmuyoruz.

Bugünkü Personel Kanunu ve personel rejimi Devlet memurlarının gittikçe maaşlarının azaltılmasını intacettiği için Devlet dairelerindeki personelin kalitesinin de düşmesini intacetmektedir.

Devlet dairesindeki memurlar dışında daha iyi işler buldukları için ve daha çok imkânlara kavuştukları için, bu imkânlar kendilerine vadedildiği için Devlet kadrolarından kaçmakta ve Devlet kadroları zayıflarla dolmaktadır. Bu, işi yapmaktan âciz kimselerin yerlerini kapatabilmek için de Devlet her gün yeni yeni kadrolar ihdas etmek lüzum ve mecburiyetini hissetmektedir. Halbuki Personel Kanunu tatbik edilirse bu kadroların artırılması ve bir yerine iki memur istihdam edilmesi yerine daha çok imkânlı çalışacak daha kaliteli memurlar koymak suretiyle bugünkü güç durumun da önüne geçilmesi mümkün olur ve daha çok ilâve maaşlar ve kadrolarla asıl maaşının birkaç misli maaş alan memurların maaşlarından bir miktar, tazminatlarından bir miktar kesilmek suretiyle az maaşlı memurlara da nefes almak imkânı verilir.

Bu Hükümet 1969 da işini bırakacak ve bugünkü iktidar muhtemelen bugünkü gibi tek başına iktidara gelmiyecektir. O halde kendisinden sonra gelecek bir iktidarın da hakkına tecavüz ederek bugünden iki sene ertelemeyi öngören bir tasarıyı nasıl kabul edeceğiz.

Bizim teklifimiz şudur ki, olsa olsa üç ay veya altı ay gibi kısa bir müddet için Hükümete bir imkân sağlayalım ve bu tasarıyı en kısa bir zamanda getirmesi için kendisine vazife verelim.

Personel Kanunu hakkında en veciz bir şekilde grupumuzun görüşünü açıklayan Genel Başkanımızın bir beyanını okumakla sözlerime nihayet vereceğim.

Genel Başkanımızın demeci şöyledir: «Personel Kanununun tatbiki ağır geçim şartları altında bulunan Devlet memurları için beklenen ve fakat gelmiyen bir hızır olmuştur. Onlar da söz verip tutmayanların mağdurları arasına karışmışlardır. İktidar ya vaktiyle bir hesaba dayanmadan 1 Mart 1966 tarihinden itibaren Personel Kanununu uygulayacağını bildirmiştir ya da bâzı siyasi çıkarları hesabederek yerine getirmeyeceği bir taahhütte bulunmuştur. Her iki ihtimal de Devlet idaresi ciddiyeti ile bağdaşacak darvanışlar değildir.

A. P. iktidarının sözünü tutmamasının mağduru yalnız yüzbinlerce memur ve onların aile efradı değildir, topyekûn Türk Milletidir. Zira Devlet işlerinin aksamadan yürütülmesi, maddi ve mânevi kalkınmamız memur kütlesinin huzur içinde bulunmasiyle çok yakından ilgilidir. Memur kütlesini huzursuz kılan her hâdise çeşitli yollarla millete intikal eden zararlar ve ıstıraplar doğurur. Bir taraftan geçim sıkıntısının, diğer taraftan aldatılmanın acısı içinde yaşıyan huzursuz Devlet memurlarından çalışmalarında tam randıman, güler yüzlü Devlet idaresi beklemek bir hayal olur. Bu durum, yokluk asaleti bozar, diyen atalar sözünün bir tecellisi olarak kötü cereyanları ve suiistimalleri de körükler. Devlet sözüne güven sarsıldığı takdirde Hükümet bütün kanuni yetkilerine rağmen otoritesini ve iş yaptırma kabiliyetini kaybeder. Bu güvensizlik genel bir güvensizliğin ve huzursuzluğun doğmasına da sebebolur. İktidarların bu konuda aradığı tevil kapıları, icadettiği mâzeretler ve Personel Kanunu bir zam kanunu değildir, şeklinde kesilip atılan sözler yüklendiği ağır sorumluluğu ortadan kaldırmaya hiç şüphesiz yetmiyecektir.

İktidara tavsiyemiz, Personel Kanunu ile alâkalı sözünü yerine getirmesi ve millete büyük zararlara sebebolacak bugünkü duruma süratle son vermesidir.»

Bu veciz sözlerin üzerine ilâve edecek başka bir şey bulamıyoruz.

Hepinizi hürmetle selâmlarım. Hükümetten biran evvel Personel Kanununu getirmesini beklediğimi tekrar etmek suretiyle sözlerime nihayet veriyorum. (M. P. sıralarından, alkışlar)

BAŞKAN — G. P. Grupu adına Sayın Hilmi İncesulu.

G. P. GRUPU ADINA HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

657 sayılı Devlet Personel Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmasına dair bir maddelik kanun tasarısını müzakere ediyoruz.

Müzakere ettiğimiz bu madde bir talihsiz kanun maddesi olarak gözüküyor. Benden evvel konuşan grup sözcüsü arkadaşlarım kendi açılarından bu talihsizliği tesbit etmiş oluyorlar. Benim talihsiz olarak tavsifimin sebebi sadece madde ile yapılmak istenilen erteleme değildir.

Muhterem arkadaşlarım; İmparatorluğun son yıllarında ve Cumhuriyetin ilk yıllarında memur kadroları, istihdam, ücret politikası, sınıflama, yetkiler, çeşitli şekiller arz ettiği için düzenlenmek çabası gösterilmiş ve ilk defa 1452 sayılı Kanunla bir eşik tesis edilmiş idi. Sonra 3656 sayılı Kanunla bir yenileme yapıldı ve bugün yürürlükte olan da 657 sayılı Kanuna rağmen kadroları dolayısiyle yürürlükte olan da odur.

Devletin fonksiyonlarının icrasında asli unsur olan memurların gerek istihdam bakımından ücret seviyeleri, gerek sosyal hakları ve gerek yetkileri, yani kadrolanmaları ve kadrolara göre ifa ettikleri hizmetler dolayısiyle kullandıkları yetkilerin yeniden tanzim edilmesi zarureti 1960 yılından evvel hissedilmiş idi ve bunun üzerinde de çetin münakaşalar ve tartışmalar yine Yüce Mecliste olmuştu.

Hâdisenin evveliyatı 1954 senesine dayanır. 1954 yılında hazırlanan bir tasarı kanunlaşamamıştır. 1960 yılına gelindiği zaman âmme personelinin durumunu tanzim etmek ve bir istikrara kavuşturmak amacı ile bir adım atıldı ve Devlet Personel Dairesi kuruldu. Devlet Personel Dairesi yeni bir açıdan ve birçok ümitleri gerçekleştirmek amacı ile kurulmuştu. Devlet Personel Dairesi kurulurken düşünülen sadece 657 sayılı Kanun değildi. İstihdamın bütünlüğünü sağlamak, niteliklerde beraberlik sağlamak, ücreterde birtakım prensiplerden hareket ederek eşit hizmete eşit ücret prensibini sağlamak gibi temel meselelerin yanında bakanlıkların kuruluş kanunlarını yenilemek, meslek içi eğitim gibi diğer prensipler de devamlı olarak Devlet kamu personelinin hem çalışmasında, hem yetişmesinde devamlı olarak işleyecek prensipler hayal

edilmişti. Hayal edilmişti, diyorum, çünkü kabul buyurduğunuz 657 sayılı Kanun çıkarken Personel Dairesi uygulamada birtakım sübjektif prensiplere saptı ve bu sübjektif prensipler 657 sayılı Kanun burada müzakere edilirken belirtilmedi değil, ama kanun heyeti asliyesi ile kabul edildi, sonra da karşımıza uygulanma zorlukları çıktı. Aslında zorluk da diyemiyeceğim; çünkü bu bir tutum meselesi idi. Kanun çıktıktan sonra İktidar Başkanı Sayın Demirel başta omak üzere, Personel Kanununun halen 570 000 kadro, 490 000 istihdam nazarı itiraba alınırsa, demek ki, bu kadar, yani 490 000 memuru ve bir aile beş kişilik bir ünite sayılırsa 2.5 milyon vatandaşı ilgilendiren bir konuyu gerçekleştirmek için «Sözüm senettir», dedi ve bugüne karar bu senet icraya verilemedi. Çünkü icra da kendileri. İcra edilemedi.

Sonra, bir müddet evvel sayın Maliye Bakanımızın çeşitli beyanları oldu. Son beyanlarında, tahmin ederim ki kanun dolayısiyle burada açıklarlar sayın Maliye Bakanımız, Mart ayına kadar, amacı kısmi olarak da sağlasa yeni bir kanunu geçici bir rejim tavsif ederek Yüce Meclise getireceklerini, yanılmıyorsam beyan ettiler. Fakat sonunda Anayasa Makemesinin iptal kararı üzerine karşılaştığımız tehir kanunu karşımıza geldi...

Şimdi muhterem arkadaşlarım, tecil kanununun getirilmesinde, Hükümet tasarısı müddetsiz idi. Maliye Komisyonunda kanunun 1971 takvim yılı başına ertelenmesi konuşuldu, kararlaştırıldı. Ben de komisyonun üyesi olarak orada fikrimi beyan ettim. Hükümetin 1966 dan bugüne kadarki tutumu karşısında asıl metni kabul etmenin mahzuru hâkim fikir oldu. Ama 1971 yılına kadar bu Personel Kanununun çıkarılmasını beklemeyeceğiz şeklinde de Hükümet adına beyanda bulunuldu. Bu bakımdan Personel Kanununun Devlet memurlarına bahşettiği hukuki ve sosyal durumları dışında, asıl onların bekledikleri malî neticeleri sağlıyabilmek için kanunun ertelenmesi yapılırken sayın Maliye Bakanımız Mart ayına kadar Yüksek Meclislere takdim edeceğini beyan ettiği geçici rejime ait düşüncelerini ve hazırlıklarını da burada öğrenmek isteriz. Çünkü, Komisyonda Hükümet adına izahat verilirken 9 aydan evvel hiçbir uygulama başarısına ulaşamıyacağı, mehiller ve müddetler hesap edilerek beyan edilmiştir. 9 ay, yani 1969 yılının 11 nci ayı, yeni dönem demektir. Kanunun ertelenmemesi halinde, şimdi uygulanması halinde 9 aylık bir hazırlığı Hükümet adına mehillendirerek 2 ay şunun için, bir şunun için, 15 gün bunun için sıralamışlardır.

Bu izahat da bizim Personel Kanununun ertelenmesi için direnmemizi gerektirmiştir. Fakat, muhterem arkadaşlar, talihsizlik şuradadır Hükümet çeşitli beyanlarına rağmen bugüne kadar Personel Kanununun malî hükümlerinin yürütülmesini sağlıyamamıştır. Bu bir gerçektir. Sebepleri çeşitli açılardan izah edilebilir. Devletin kendi kadrosuna karşı verdiği sözün yerine getirilmemiş olmasıdır ki, emri kumanda bakımından hükümet icrası bakımından çok acıdır. Ve bunun tesirleri Türk toplumuna mal olmaktadır. Devlet dairelerinin işleyişi, hizmetlerin görülüşü, tutum, davranış ve kanunların yasak ettiği bâzı fiilerin, yani menfaat temeline taallûk eden bâzı fiillerin meşru hale gelir gibi bir akım alması, tereddi ettirici sebeplerdir ve korkunçtur.

Personel Kanunu sadece bir malî ıslahat kanunu olmıyacaktı. Bunu takibeden diğer kanunların da çıkarılması gerekiyordu. Meselâ, Memurin Muhakemat Kanunu gibi ıslah edici bir kanun. Ona ait Hükümetten bugüne kadar da hiçbir beyan dinlemedik. Sadece 1965 bütçesi vesilesiyle sorduğum zaman sayın Hasan Dinçer. «İçişleri Bakanlığı ile işbirliği halindeyiz» demekle yetinmişti. Bugüne kadar hiçbir davranışa, hiçbir tasarıya şahit olmadık. Talihsizlik buradadır.

İkincisi; muhterem arkadaşlarım, Erteleme Kanun tasarısının kabul edilmemesi için oy kullanacağım. Ama benim oy kullanmam ve Grupumuzun oy kullanması netice sağlamıyacaktır. Karşısında kaldığımız durum düşünüldüğü takdirde hakikaten feci olacaktır. Bütün kadrolar Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra kaldırılmış sayılmaktadır. 1 Mart günü bütün Devlet Kadrosunda bulunan ve fiilen çalışan 490 000 kişi açıkta kalacaktır. O halde Türk icra gücü, Türk Devlet gücü ne olacaktır arkadaşlar? Bir çıkmazın içindeyiz; talihsizliğin bir tarafı da bu. Bu bakımdan Sayın Hükümet adına Sayın Maliye Bakanı Bilgehan'ın durumu bütün açıklığı ile ve samimiyetle ortaya koymasını

ve çok uzatmadan bu işin bir müspet şekle bağlanmasını huzurunuzda tekrar beyan etmesini ve taahhüdetmesini de talebediyorum. Karşısında bulunduğumuz durum hafife alınacak bir durum değildir. Grupum adına saygılarımı sunarım. (G. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Efendim söz sırası şahsı adına Sayın Gıyasettin Karaca arkadaşımızın idi. Fakat sizden sonra sırada olan Mehmet Ali Arsan arkadaşımız, grup başkanvekilleri tarafından verilen bir yazıya göre, ikinci defa grup adına söz alıyorlar. Bu bakımdan tercih etmek mecburiyetindeyim.

Buyurunuz Sayın Arsan.

M. P. GRUPU ADINA MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, personel kanununun malî hükümlerinin uygulanması konusu, uzun senelerden beri cemiyet bünyemizde süregelen bir mesele olmuştur. İktisaden geri kalmış memleketlerin ekonomik ve iktisadi kalkınmalarının başarıya ulaşabilmesindeki temel faktörlerden bir tanesi de personeldir. Yani bir memlekette memurlar, çalışan insanlar, o memleketin ekonomik kalkınmasında yararlı enerjiyi gösteremezler ve bu çaba içine giremezlerse o memleketteki kalkınmalar da, plânlı ekonomilerde kalkınma hızlarına yavaşlatıcı tesir edebilecek nitelik arz ederler.

Şimdi, uzun senelerden beri münakaşası edilen ve 1965 seçimlerinden sonra milletin iktidarı tevdi ettiği, vazifelendirdiği siyasi partinin lideri bu kürsüye gelerek «sözümüz senettir, Personel Kanununu uygulıyacağız» demişlerdir. Aradan üç sene gibi bir zaman geçer, henüz bu uygulamadan gerçek, müspet bir hareket dahi görülmez ve birtakım erteleme kanunları ile Personel Kanununun malî hükümleri âdeta uyutulmaya doğru yön alır. Maliye Bakanı arkadaşımız ve Adalet Partisi iktidarının yetkili kişileri bunun üzerinde hassasiyetle durduklarını, uygulıyacaklarını gerek bu kürsüden, gerekse Parlâmento dışında siyasi demeçlerinde, basın toplantılarında beyan etmişlerdir. Şimdi, evvelemirde şu noktaya gelmek istiyorum. Eğer bir memlekette fertlerin iktidarı tevdi ettiği insanların beyanlarına karşı, yani Hükümet edenlerin beyanlarına karşı inançları sarsılırsa, bu inanç sarsıklığı memleketin demokratik nizamına, yani rejimine karşı inancı zedeler. Evvelemirde iktidara gelen, iktidar mesuliyetini omuzunda tutan insanların behemahal ciddî ve gerçekçi beyanlarda bulunması; asgari iktidarda bulunmak kadar bir meziyet, bir özelliktir. Bunun aksini tatbik edeceğimiz zaman vatandaşları bir ümitsizlik içine atmış oluruz. Senelerden beri binlerce Devlet memurundan âdeta yalvarır şekilde telgraflar alırız. Bugün sayıları yarım milyona yaklaşan, aile efradlariyle birkaç milyonu bulan bu insanların meselelerinin, bir siyasi partinin veyahut diğer bir siyasi partinin polemik unsuru veya iktidarın oy mekanizması şeklinde mütalâa edilmesi de doğru bir hareket olmaz.

Bu, Türkiye'de bulunan bütün siyasi partilerimizin müşterek meseleleridir. Bugün iktidarda olan yarın muhalefette, yarın muhalefette olan ertesi gün iktidarda olacağına göre, yine iktidar mesuliyeti içinde bu memur arkadaşlarımızla çalışacaklarına göre, memlekette meseleleri yalnız bir partinin meselesi halinden çıkartıp tüm Parlâmentonun meselesi haline getirmek lâzımdır. Yani, üç seneden beri söyleriz; Personel Kanunu şunun için uygulanmıyor, bunun için uygulanmıyor, siyasi partilerimiz demeçler verir, ama Parlâmento olarak biz bugüne kadar bu hususta ne yaptık? Ancak şu kürsülerden meseleleri beyan etmekle kendi siyasi kanaatlerimiz yönünde halka siyasi demeçler iradetmek ve iktidarda bulunan Maliye Bakanını ve yetkili Hükümeti uyarma çabalarından ileri gitmemiştir.

Halbuki bu mesele tüm Parlâmentonun meselesi olduğuna göre, dışarıda dolaşan dedikodulara göre, Personel Kanununun uygulanmasına yüksek derecedeki memurların engellediği yönünde memur arkadaşlarımızın zihinlerinde düğümlenmiş bir meselenin veya buna benzer siyasi iktidarda bulunanların kendi siyasi kanaatlerinin vatandaşa taahhütlerinin dışındaki beyanlarının samimiyetle tatbik edilmemesi ve iktidara ehil olmadıkları yönündeki mütalâaların ortadan kalkması bakımından bu Meclis bir Meclis araştırmasiyle meseleyi tüm partilerin, ihtısas sahibi olan arkadaşlarımızın da içinde bulunacağı bir komisyonda meseleleri enine boyuna inceler ve Türk kamu oyuna; Türkiye'de Personel Kanunu şu şartlarla uy-

gulanamaz, şu şartlarla uygulanır, çünkü, bizim İçtüzüğümüze göre belirli konularda Meclis araştırması istemesi her siyasi partinin, her milletvekilinin kendi üzerine yüklenmiş olduğu vazifelerden bir tanesidir, yani Devlet Personel Kanununun uygulanmama nedenlerinin neler olduğunu bu Meclis tesbit edebilirdi. Ama bugüne kadar bu yol yapılmamıştır. Ve bugün artık bir seçim dönemine giriyoruz. Erteleme kanununun getirilen ikinci maddesinde, Maliye Bakanlığına 1971 e kadar bir mühlet tanınmıştır. Yani, 1969 seçimlerinden sonra gelecek iktidarlara, âdeta bir külfet, kambur üzerine kambur bırakır gibi bir meseleyi istikbale ait bir iktidara tevdi etmiş olacağız.

Ama 1965 yılında bu kürsüye gelip, «sözümüz senettir» diyen iktidarların seçim dönemlerini aşan bâzı temel meseleleri kendilerinden sonra gelecek iktidarlara tevdi etmesi de vazife anlamiyle bağdaşmıyacak bir görüştür.

Biz arzu ederdik ki, A. P. iktidarı Hükümetinin; ben iktidara geldikten sonra bu Meclis kürsüsünden, memurlarımıza beyan ettim, benim sözüm senettir, Personel Kanununu uygulıyacağım diyen insanların, ben bu meseleyi benden sonraki iktidarlara bırakmıyacağım diyecek kadar da açık niyetle bu kürsüden aynı beyanları yapması lâzımdı.

Gerek komisyon üyelerinden dinlediğimiz tarzda veya yetkililerden dinlediğimiz tarzda, Sayın Maliye Bakanımızdan samimî olarak rica ediyoruz; Devlet Personel Kanunu hakkında bugüne kadar ne yapmış, bu hazırlıkları nedir ve ne safhadadır, bize lûtfen bilgi versinler. Ama biz inanmıyoruz ki, Maliye Bakanlığının Devlet Personel Kanununun malî hükümlerini uygulamasında ciddî, esaslı tedbirleri yoktur. Ve bu çalışma dönemine girememiştir. Bir kanun tasavvur ediniz, üçbuçuk senedir bu Meclisteyiz, bu Devlet Personel Kanununun malî hükümlerinin nasıl uygulanacağı hakkında sanırım ki, muhalefet milletvekili olarak benim gibi birçok arkadaşlarımın gerçek bir bilgisi yoktur. Ve ancak sağdan soldan duyduğumuz, birtakım bilgilere sahibiz.

Şimdi, bir iktidar bu mesele üzerinde samimiyetle çalıştığını beyan ediyor ve bu Meclisin sayın üyelerinin, bu çalışmalardan haberi olmuyor. Bu, şunu gösteriyor ki, hakikaten iktidar meseleyi samimiyetle ele almış değil. İçinde bulunduğu müşküllerden dolayı da girmiş olduğu taahhüdün altından kurtulabilmek hedefine mâtuf meseleyi, 1971 e doğru iterek kurtulma gayretindedir.

Tahmin ediyoruz ki, iktidarın bu gayret ve çabası dar gelirli, her gün şu Yüce Meclisin sayın üyelerine binlerce telgraf gönderen memurlar tarafından değerlendirilecek ve mesele kendi yönlerinde tecelli edebilmesi için Anayasanın ve kanunların kendine vermiş olduğu hakları kullanacakları kanısındayız.

Biz de M. P. olarak siyasi partileri bu meselede seçim kanunlarında ve milletvekillerinin diğer temel meselelerde birleşip birtakım içtüzük hükümleriyle kanunların çıkmasını engelleme gayretleri karşısında bu temel meselede Millet Partisinin bu erteleme kanunlariyle meseleyi uzatamıyacağını ve İçtüzüğün bize verdiği yetkiler çerçevesinde bu kanunun ertelenmemesi ve Devlet memurunun hakkı olan Devlet Personel Kanununun malî hükümlerinin uygulanması yönüne gideceğimizi bildirir, saygılarımı arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Gıyasettin Karaca, buyurun efendim.

GIYASETTİN KARACA (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; arkadaşlarımız bu konu hakkında gruplar olarak görüşlerini beyan ettiler. Bendeniz şahsım adına düşüncelerimi arz etmek üzere huzurlarınızdayım.

Bu tasarı, arkadaşlarımızın da ifade ettiği gibi, Maliye Komisyonuna geldiği zaman müddetsizdi. Hangi gün, hangi yıl içerisinde genel kadro kanunu ile sınıf tüzüklerinin yapılacağı ve ne zaman yürürlüğe gireceği belli olmadığı için, Hükümetin de bugüne kadar bu kanunun yürürlüğe girmesi için yapmış olduğu vaitlerin çok uzakta kalması ve güveni sarsması sebebiyle komisyonda bulunan arkadaşlarca, müddetsiz bir tasarının kabul edilmesindense, uzak da olsa, müddetli bir teklifin, tasarının kanunlaşmasının daha iyi olacağı kanaatine varıldı.

Şimdi arkadaşlarım, 1965 yılında Dördüncü Koalisyona geçen Adalet Partisi büyük kanat olarak 7 ay; 1965 seçimlerinden sonra birkaç ayı da ilâve edersek, tam 4 sene 7 aydır iktidardadır. Hükümet, 4 sene 7 aydan beridir

tatbik edeceğini her ay, her yıl, her bütçe döneminde demeçleriyle beyanlariyle kamu oyunu ve kamu personelini ümitlendirmiş bulunmasına rağmen, henüz bunu tatbik etmek safhasına gelememiştir. Üstelik, kendi iktidarının da ötesinde 1971 yılına kadar ertelemek mecburiyetini duymuştur.

Kanaatimiz odur ki, isterseniz Yüksek Meclis 1971 yılı desin, isterse 2001 yılı desin, bu iktidarın bu kanunu uygulıyacağına bendeniz inanamıyorum.

MAHMUT BOZDOĞAN (Adana) — Çok doğru, çok. Tebrik ederim, esas mesele bu işte.

GIYASETTİN KARACA (Devamla) — Bunların sebepleri muhteliftir. Kanaatimize göre, fazla miktarda dağınık işlerin peşinde bulunan iktidar; miktarı kâfi bir zaman ayırıp da bu Personel Kanununun, kendinden evvel Üçüncü Koalisyon Hükümeti tarafından getirilmiş bulunan Personel Kanununun malî hükümleri nedir, yeni hükümler nedir; bunun üzerinde bizzat kendileri çalışabilip inceliyebilecek zamanı ve fırsatı bulamadıkları için havale ettikleri devlet yetkilileri de bu kanunun çıkarılmasından dolayı bâzı maddi durumlarında sarsıntıların mevzuubahsolacağını düşünerek, yetkili genel müdürler veya müsteşarlar arasındaki toplantılarda varılan kararlar Bakanlar Kuruluna getirildiği zaman, haklı olarak Hükümet de bunun malî portesinin çok fazla olduğu düşüncesine kapılarak, kanunu yıldan yıla tâlik ve tehir etmek durumunda kalmaktadır.

Şimdi arkadaşlarım, elimizde 1968 malî yılı bütçesinde memur ve ücretlilerin aylık, ücret, yevmiye ve çeşitli ödenekleri için konan tahsisatı gösteren bir cetvel vardır. Bu cetvel münderecatına göre bir yıl içinde aylık ve daimi ücret alan kamu görevlilerinin dışında her yıl, daha doğrusu 1968 yılında, ki, yılları takibettikçe bu miktar yükseliyor, normal aylık ve daimi ücretin dışında 1968 yılında 34 milyon 402 bin 53 lira geçici ücret karşılığı ödenmiştir arkadaşlarım.

Ayrıca, 1968 yılında «ödenek ve tazminatlar» namı altında 531 634 406 lira ödenmiştir arkadaşlarım. Dahası var: Yine 1968 yılında fazla mesai karşılığında 30 828 491 lira ödenmiştir arkadaşlarım. Dahası var. Fazla mesainin dışında geçici görev yolluğu olarak 27 285 750 lira ödenmiştir. Diğer kısımlarına devam etmiyorum.

Şimdi, arkadaşlarım, hesabını yaptık, Personel Kanununun malî hükümleri, malî imkânsızlıklar sebebiyle yürütülemiyor, deniliyor. rakam her yıl bu Personel Kanununun dışında alması lâzımgelen maaşların dışında her yıl bütçeye, 623 150 680 Türk Lirası bütçe dışında, ek ödenek, geçici görev, tazminat ve mumasil tahsisatlar şeklinde ödenmektedir.

Şimdi Adalet Partisi iktidarı 4 yıl 7 ay iktidarda olduğuna göre 4 yıl içinde vermiş olduğu bu fazla tahsisatların tutarı; 2 492 602 720 liradır. Geçmiş 7 ayı da buraya eklediğimiz takdirde 3 milyara yaklaşıyor. Bu 3 milyarın üzerine gelecek 1971 e kadarki, 2 yılı da eklediğimiz takdirde 7 milyara yaklaşıyor. Görülüyor ki, arkadaşlarım, para yoktur diye ödiyemediğimiz bu kanunun malî hükümlerinin dışında, ödediğimiz takdirde gelecek maaşın bir misli veya maaşa mukabil olacak katsayıdaki rakam her yıl bu personel kanununun dışında ödenmektedir. El'an Devlet hizmetinde 150 binden fazla memur 75 ile 1 620 lira arasında ödenek ve tazminat namı ile maaş almaktadır.

Arkadaşlarım, bunun bir kısmı almaktadır, bir kısmı almamaktadır. Yeni getirilen zamlarla piyasa alt üst olmuştur. Dar gelirlinin almış olduğu mahdut ve muayyen aylık veya ücret, piyasadaki artan hayat pahalılığını karşılıyamamaktadır. Memurun haysiyeti ve şerefi rencide edilmektedir. Hatırlarsınız geçen yıl bir arkadaşımız, kanun teklif etmiştir, Devlet memurlarının piyasadan almış oldukları yiyecek, giyecek karşılığını ödiyemediği için maaşlarına haciz konmuştur, haczin karşılığında maaşın 1/4 inin haczedilmemesi için hususi kanun çıkardık arkadaşlarım. Yani Devlet hizmetinde devletin haysiyetini, şerefini temsil eden görevlilerin piyasada esnafın, tüccarın ve sair kimselerin karşısında bu kadar müşkül bir duruma düşebilmesine Yüce Meclisin daha fazla müsamaha göstermemesi lâzımdır. Devlet hayatında, parlömanterler de dâhil, hükümetler de dâhil, mesuliyetlerini mutlak surette bilmelidirler. Hiçbir Hükümet üyesine hiçbir kimse istemediği bir sözü zorla söyliyemez. Ama Hükümetin Başkanı bulunan Başbakan kendi iradesiyle, kendi düşüncesiyle, «1966 yılının

Mart ayında Personel Kanununun malî hükümlerini uygulıyacağım, sözüm senettir, ben bunu tatbik edeceğim.» dedi. 1966 yok, 1967 yok, 1968 yok, 1969 yok, 1970 yok, 1971 yok. Daha ne zamana kadar gideceği de belli değildir.

Şimdi, vatandaşın arasına dağıldığımız zaman, memur bize Başbakanın bu va'dini söylüyor. Biz Başbakanı müdafaa etmek istiyoruz, ama müdafaanın da bir hududu, bir şümulü olur. Bunun dışına çıkamıyoruz. Bu durum karşısında Sayın Maliye Bakanımız da Elâzığ'da Öğretmenler Derneğinde birkaç yıl evvel ve bundan başka birçok yerlerde Personel Kanununun malî hükümlerinin Başbakanın konuşmasına ve beyanatına uygun olarak tatbik edileceğini söylemişlerdi. Ama ortada hiçbir şey yok.

Yine bundan birkaç ay önce bir Personel Kanunu rejiminin tatbik edileceği ifade edilmişti. Bu da yok. Maliye Komisyonunda Hükümet temsilcisine, «Bu kanun 1971 senesine kadar ertelendiği takdirde acaba piyasadaki hayat pahalılığını önliyecek yeni geçici bir zam tasarısı düşünüyor mu?» diye sordum. Bunun cevabı da; «Hayır» olmuştur arkadaşlar. Bugün bu hayat şartları karşısında sadece Devletten aldığı aylık veya maaşla çoluk çocuğunun ve kendisinin nafakasını temin etmek durumunda bulunan Devlet memurlarının durumunu Yüce Parlâmentonun düşünmesi lâzımdır ve elzemdir.

Muhterem arkadaşlarım, bir konuya kısaca temas ettikten sonra huzurlarınızdan ayrılacağım. Maksadımız Hükümeti iğnelemek değildir. Maksadımız Hükümeti tenkid etmek değildir. Sizi bütün ciddiyetimle temin etmek isterim ki, sadece bir uyarma vazifesini yerine getirmek için huzurlarınızdayım. Tahminen bir ay önce huzurlarınıza gündem dışı konuşmak üzere çıkmıştım. Öğretmenlerin ek ödeneklerinin ve ücretlerinin verilmesi için burada konuşmuştum ve o konuşmamda; ben bu kürsüye çıkmadan önce Kanunlar Müdürlüğüne gittim, araştırma yaptım, henüz bu yolda Hükümet, Meclis Reisliğine bir tasarı getirmemiştir, bir teklifi yoktur, demiştim. Sayın Devlet Bakanı Seyfi Öztürk buraya çıktığı zaman; arkadaşımız böyle diyor ama biz bu ödeneklerin verilmesiyle ilgili kanun tasarısını Meclise getirmişiz, arkadaşımız bilmiyor, demişti. Bu ve bunun dışında bana ağır isnatta bulunmuştu. Fakat arkadaşlarım, dün bu Mecliste öğretmenlere ek ücret verilmesiyle ilgili kanun tasarısı Devlet Bakanının söylemiş olduğu gibi bir ay evvel veya benim konuştuğum zaman değil, benim konuşmamdan bir ay sonra buraya getirildi, hepiniz buna şahidoldunuz.

Arkadaşlarım, Devlet hizmetinde mesuliyet deruhde eden kişiler mutlaka ve behemehal her şeyden evvel doğru söylemek durumundadırlar. O gün için benim yalan söylediğimi ifade ettiler. Tekrar söz söylemek imkânım olmadığı için çıkamadım, ama hakikaten o gün getirilmeyip de dün getirildiği burada evrakı müsbite ile Yüce Meclisin huzurunda şahitlendi ve ispatlandı.

Şimdi demek isterim ki; o gün konuşmamızdan sayın Bakan son derece alındı ve hiddet ile çıktı, o gün söylediği sözün yanlış olduğu birbuçuk ay sonra, Allaha şükür olsun ki, burada tesbit edildi.

Şimdi bu konuşmalarımız da, muayyen delile, esbabı mucibeye istinadetmektedir. Bunun dışında bir konuşmamız ve beyanımız yoktur. Hükümeti müşkül durumlardan kurtarmak için yardımcı olmak maksadiyle bu konuşmaları yaptık. Başka bir maksadımız yoktur.

Ümidederiz ki, Hükümet bu konuşmaların ışığı altında bu Mart ayı içerisinde Personel Kanunu ile ilgili bir geçici personel rejimi kanunu getireceğini va'deder, Devlet memuru da içinde bulunduğu bu geçim darlığından kendisini kurtarmış olur.

Vaktinizi aldığım için özür diler, Yüce Meclise saygılarımı sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Açık oylama işlemi devam etmektedir. Oyunu kullanmıyan arkadaşlarıma oyunu kullanmalarını istirham ediyorum.

Sayın Maliye Bakanı konuşacak mısınız efendim? Kifayet önergesi var.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Evet.

BAŞKAN — Buyurunuz, söz sizin.

Kifayet önergesi aleyhinde Hatipoğlu.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Sayın Başkan, Millet Meclisinin değerli üyeleri; halen müzakere edilmekte bulunan kanun tasarısı, 657 sayılı Devlet Memur-

ları Kanununun 237 nci maddesiyle, 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrası hükümlerinin tecilline dair olan bir kanun tasarısıdır.

Şimdi değerli hatipler, burada bu kanunun Hükümet tarafından getirilmiş olmasını tenkid ettiler.

Bu kanun niçin getirildi? Evvelâ onu izah etmek için müsaadenizi istirham edeceğim. Halen Yüksek Heyetinizde müzakere konusu olan 1969 senesi Bütçe kanun tasarısının 36 ncı maddesi; «Genel Kadro Kanunu yürürlüğe girinceye kadar, 657 sayılı Kanunun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasındaki (Kanunun diğer maddeleri; kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izliyen malî yıl başından itibaren yürürlüğe girer.) hükmü uygulanmaz.» hükmünü ihtiva etmektedir.

Bu tasarı; bildiğiniz gibi evvelâ Bütçe Karma Komisyonunda, ondan sonra da Senatoda kabul edilmiş bulunmaktadır. Ancak, geçen sene Bütçe Kanununun 35 nci maddesini teşkil eden bu hüküm, C. K. M. Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine müracaat edilerek iptali istenmişti. Anayasa Mahkemesi, Bütçe-Kanununun 35 nci maddesini, yapılan inceleme sonunda 1029 sayılı Bütçe Kanununun 31 nci maddesinin Anayasanın 64 ve 92 nci maddelerine ve 126 ncı maddesinin 3 ncü fıkrasının son hükmüne aykırı olduğundan iptaline ve iptal kararının 28 . 2 . 1969 gününde yürürlüğe girmesine 7 . 1 . 1969 gününde 1968/24 e 1969/4 sayı ile karar verilmiştir, demek suretiyle, 1968 Bütçe Kanununun 35 nci maddesini iptal etmiştir.

Şimdi hal böyle olunca, bundan evvelki tatbikata uygun olarak 1969 Bütçesi Kanununda 36 ncı madde olarak konulmuş bulunan bu hükmün Anayasa Mahkemesinin bu kararı muvacehesinde burada kalmasına imkân olmadığı için, böyle bir tasarıyı hazırlamak ve Yüksek Meclise sevk etmek durumu hâsıl olmuştur.

Binaenaleyh bir değerli arkadaşımızın; bu kanunun buraya sevk edilmesi gayriciddidir veyahut 28 Şubat 1969 a yetişmemesi halinde memurlara maaş verilmiyecektir, şeklindeki çok heyecanlı iddialarını kabul etmeye imkân yok. Eğer biz bu kanunu sevk etmemiş olsaydık, o takdirde her zaman bu kürsülerde tenkid konusu yapılan, Anayasa Mahkemesinin kararını infaz etmemek gibi bir durumda olacaktık. Binaenaleyh bu kanunun bugün burada müzakere edilmesinin esası Anayasa Mahkemesinin böyle bir hükmü iptal etmiş olmasındandır.

Binaenaleyh değerli Orhon arkadaşımızın, bu kanunun gerekçelerinden üçüncü noktayı tenkid etmesinin hukukî bir mesnedi yoktur. Bu kanunun gerekçesinde de bu husus etraflı bir şekilde ifade edilmiştir. Vaktinizi almamak için bu anda okumıyacağım.

Şimdi buraya gelen arkadaşlarımız, sanki Hükümet 657 sayılı Devlet Memurları hakkındaki Kanunun malî hükümlerini hiç tatbik etmiyecekmiş gibi veya bu konuda hiçbir gayreti, hiçbir çalışması yokmuş gibi, bilhassa Maliye Bakanlığını da itham eder şekilde konuşmalarda bulundular.

Her şeyden önce şurasını, tabiî mesuliyet Hükümette tektir, yalnız şurasını tavzih ve tasrih etmek mecburiyetindeyiz ki; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile doğrudan doğruya Devlet Personel Dairesi meşgul olmaktadır. Bunun sadece hazırlanıp Yüksek Meclislerin tasvibini aldıktan sonra çıkacak olan kanunun malî hükümleriyle Maliye Bakanlığı doğrudan doğruya ilgilidir.

Şimdi arkadaşlarımız geldiler, burada, Devletin memurlar hakkındaki tutumundan şikâyette bulundular. Ve bir arkadaşımız kalktı, dedi ki; beş kişi ile beraber burada bir heyet teşkil edelim, ben 3 ay içinde bu kanunu hazırlayıp getireceğim.

Arkadaşlar; Devlet Memurları Kanununun 3 ncü maddesinin temel ilkeleri şunlardan ibarettir. Sınıflandırma; Devlet Kamu Hizmetleri görevlerini ve bu görevlerde çalışan Devlet memurları görevlerinin gerektirdiği inceliklerde, mesleklere ve Devlet için taşıdığı değere göre sınıflara ayırmaktır.

Demek ki; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun anailkesi; her hangi bir memurun, Devlet için taşıdığı değere göre sınıflara ayrılmasıdır. Şimdi, bu sınıflar nasıl yapılacak? Bu sınıflandırma bu kanuna tabi kurumlarda müşterek yetişme ve meslek nitliklerini gerektiren Devlet kamu hizmetleriyle, bu hizmetler için tesbit edilen kadrolara atanan Devlet memurlarının toplamından meydana gelir ve bu sınıf-

landırma yapıldıktan sonra, Genel Kadro, Kadro kanunu tasarısının hazırlanması icabeder. Bu tasarı da, Devlet memurlarının kadro ünvanını, sınıfını, derecesini, derecelerin enaz veençok göstergelerini, kadro adedini, sözleşmeli personelin kadro adedini, her kadronun karşılığını, yıllık enaz ve en çok tutarını, özel ihtısasın tanımını, 4 ncü maddenin (B) bendinde tanımı yapılmış olan özel ihtısas ve öğretimin, yurt içinde yapılmadığına dair Millî Eğitim Bakanlığından ve Üniversiteler arası kuruldan ayrı ayrı belge alındığına dair kaydı, yevmiyeli pernelin adetleriyle yevmiyelerinin enaz veençok miktarlarını gösteren ve her kurum için hazırlanmış bulunan kadro cetvelleri «Genel Kadro kanun tasarısı», adı altında düzenlenerek Maliye Bakanlığı tarafından Bakanlar Kuruluna sunulur.

Şimdi, bu kanun 1965 te çıktı. O tarihte Meclisde bulunan arkadaşlarımız bu kanunun nasıl çıkmış olduğunu - zannediyorum ki - hatırlarlar.

Biz iktidara geldiğimiz zaman, 657 sayılı Kanun hükümlerini uygulanabileceğini, uygulanacağını, burada ifade ettik.

Şimdi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu sadece memurlara birtakım malî imkânlar getiren bir kanun değildir. Yani, 657 sayılı Kanunu; bir zam kanunu olarak kabul ettiğimiz takdirde meselenin içinden çıkmıya imkân yok. Bu bir Reform Kanunudur. Memurlara buna rağmen, tatbik etmediniz diye, tenkidlerde bulundu arkadaşlarımız.

Biz geldik, muhterem arkadaşlar, iktidara geldik, elimizde böyle bir kanun var, 657 sayılı Kanun. Tüzükler yapılacak ve bu tüzükler Danıştay tarafından tasdik edildikten sonra ayrıca bir kadro kanunu çıkarılacak.

Biz geldik ve elimizde mer'i bulunan bir kanunun tatbik edileceğini ifade ettik. Hangi Hükümet olursa olsun muhterem arkadaşlar, elinde bulunan bir kanunu, ben tatbik etmiyeceğim demesine imkân yoktur. Binaenaleyh, Sayın Başbakanın burada, 657 sayılı Kanunu tatbik edeceğiz demesi, buna ilâveten bendenizin - demin Sayın Karaca arkadaşım ifade buyurdular - Elâzığ'da veyahut bir başka yerde, bu kanunu tatbik edeceğiz deyip de bunu tatbik edememiş olmamızın bir mazereti, bir sebebi olacaktır. Yani elimizde Yüksek Heyetinizce kabul edilmiş, parlâmentodan çıkmış bir kanun var. Buna Hükümet olarak geleceksiniz, diyeceksiniz ki; «Biz bu kanunu tatbik etmiyoruz» Bu, Anayasaya aykırı bir davranış olur. 1966 senesinde Devlet Personel Dairesinde bu tüzükler için çalışmalar devam etti ve zannediyorum ki, 180 - 182 ye yakın sınıf tüzüğü hazırlandı. Bu sırada Ankara Üniversitesi Anayasa Mahkemesine müracaat ederek bu kanunun kendileri hakkında tatbik edilemiyeceğini iddia ettiler ve Anayasa Mahkemesi filhakika Ankara Üniversitesinin bu talebini muvafık gördü. Bu arada, yazmış olduğu kararın gerekçesinde; «Devlet memurlarının maaşlarının niteliklerinin ancak kanunla düzenlenebileceğini, her hangi bir şekilde bunların nizamnamelerle, yönetmeliklerle, tüzüklerle düzenlenmesine imkân olmadığı» nı belirtti. Binaenaleyh, o tarihe kadar sınıf tüzükleri hususunda yapılmış bulunan bütün çalışmalar Anayasa Mahkemesinin bu kararı muvacehesinde tatbiki imkânsız bir hale geldi. O zaman Hükümet olarak bizim yaptığımız şey şu oldu; Madem ki yanlış bir kanaat ve zehabolmakla beraber bu 657 sayılı Kanun bir Tazminat Kanunu bir Maddî Terfih Kanunu olarak kabul edilmektedir, o halde madem ki, Sayın Başbakan ve o sıralarda bendeniz bu kanunun tatbik edileceğini ifade etmişiz, o halde memurlarımızın terfihi için küçük dereceli memurlara % 15, daha yüksek dereceli memurlara % 10 bir avans verilmesi hususundaki kanun tasarısını hazırladık ve Meclise sevk ettik.

Şimdi, memurların durumunu burada arkadaşlarımız ifade ettiler. Elbet biz de biliyoruz memurların durumunu. Biz memurların durumunu daha iyi bir hale getirebilmek için bildiğimiz gibi evvelâ bir % 10 - 15 avans verilmesi hakkındaki kanun tasarısını hazırladık, onun arkasından en az geçim indiriminin şartlarını değiştirmek suretiyle yine memurların maaşlarına bir ilâve imkânını elde ettik. 1 200 liraya kadar olan ücretlerden tasarruf bonosu kesilmemesi suretiyle yine Devlet memurlarına bir miktar daha yardım yapılmasını temin ettik. Bizim Devlet olarak, Hükümet olarak memurlarımız için arz ettiğim, avans, % 3 tasarruf bonolarının kesilmemesi, enaz geçim indiriminin düzeltilmesi suretiyle yapmış olduğumuz fedakârlık

bütçeye aşağı - yukarı 1,5 milyar liralık bir külfet yüklemiş bulunmaktadır. Binaenaleyh A. P. iktidarı, memurlarımızın terfihi yolunda hiçbir şey yapmamıştır, gibi çok zalimane, çok vicdansızca bir ithamın altında hiçbir zaman olmamıştır.

Şimdi, Anayasa Mahkemesinin bu kararı muvacehesinde sınıf tüzüklerinin yapılmasına imkân olmayınca, bunların kanuna ithal edilmesi zarureti ortaya çıktı. Bunun hazırlıkları Devlet Personel Dairesinde yapılmakta ve bunun çalışmaları için Hükümet hiçbir şey yapmadı iddialarını karşılamak üzere arz edeyim ki, 1966 tarihinde 12 . 10 . 1966 tarihli Başbakanlık mucibi ile Devlet Personel Dairesi, Maliye Bakanlığı, Üniversite ve Türkiye Orta Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü uzmanlarından müteşekkil bir ihtısas komisyonu kuruldu.

Bu komisyon, arz edilen aksaklıkların giderilmesi için gerekli prensip ve hüküm değişiklikleri bakımından incelemelerini yapmaya başladı. Komisyonun çalışmaları bir rapor ve bir gerekçeli kanun lâyihası halinde Başbakanlık Devlet Personel Heyetine intikal etti.

Devlet Personel Heyeti, adıgeçen komisyonun hazırlamış olduğu bu tasarıyı yeniden gözden geçirmiş ve bir revizyon tasarısı hazırlamış bulunmaktadır. Bu tasarının T. B. M. M. ne sevk edilebilmesi için tasarıda görülen bâzı eksikliklerin tamamlanması, tasarı dışında kalan personel için gerekli Personel Kanununun hazırlanması, bu tasarıların malî portelerinin hesaplanabilmesi, mevcut personelin intibakının sağlanabilmesi ve Genel Kadro Kanununun hazırlanmasına zemin teşkil etmek için bütün kamu personelinin kadro ve tahsil durumlarının tesbiti icabetmiştir. Bu çalışmaların sonuçlanmak üzere bulunduğu bir sırada, demin de arz ettiğim gibi Anayasa Mahkemesi Bütçe Kanununun yürürlükteki personel ile ilgili kanunların ilgasına ait 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrası hükümlerinin uygulanmasını durduran 35 nci maddesini iptal etmiştir.

Yukarıda belirttiğim çalışmaların sonuçlandırılabilmesi için belirli bir süreye ihtiyaç vardır. Bu süreyi sağlamak için bu tehir kanun tasarısının mutlâka 28 Şubat 1969 tarihinden önce kanunlaşması lâzımdır.

Şimdi arkadaşlarımız zannediyorum ki, komisyonlarda bir konuşma sırasında arkadaşlarımızın bâzı ifadelerine temas ettiler. Şimdi, 657 sayılı Kanunun dışında bildiğiniz gibi, Üniversiteye ait bir Personel Kanununun yapılması lâzımgelir. İktisadi Devlet Teşekküllerine ait bir Kanunun yapılması lâzımgelir. Askerî Personel Kanunu çıkmıştır. Mahallî idareler ve belediyeler memurları için bir tasarının yapılması lâzımgelir. Bunların hiçbirisi yok iken, sadece 657 sayılı Kanunun hükümlerinin yürütülmesi de, demin bâzı arkadaşların ifade ettiği gibi, bir kısım memurların durumlarının ıslahı, buna mukabil geri kalan memurların durumlarının aynı halde devam etmesi gibi bir adaletsiz durum ortaya çıkacağını Hükümet düşünmekte olduğu cihetle, bütün bunların bir kül halinde yürütülebilmesini temin sadedinde çalışmalar Devlet Personel Dairesinde devam etmektedir. Bütün bunlara ilâveten, Maliye Bakanlığında kurulmuş olan bir grup da Devlet Personel Dairesine yardımcı olmaktadır. Şu anda bunun ne zaman biteceğini bana soracak olursanız kesin bir tarih vermeme imkân yoktur. Çünkü dediğim gibi bu bir çalışmayı icabettiren bir meseledir. Ve zannedildiği gibi üç ayda, beş ayda yapılacak birşey değildir. Bugün Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti içinde memur olarak çalışan zatın Devlet için taşıdığı değere göre sınıflandırılmasında, değerin ne olduğu hususu mutlâka iyi tesbit edilmesi lâzımgelir. Aksi takdirde iyi bir kanun yapıyoruz diye bütün memurlar arasında huzursuzluklar, adaletsizlikler yaratmak gibi bir neticeyi doğurmak icabedecektir.

Yine bir arkadaşımız, değerli bir grup sözcüsü buyurdular ki; «1969 da seçimler yapılacaktır, o seçimlerde A. P. tek başına iktidara gelmiyecektir, bir koalisyon olacaktır. Şimdiden ne diye o hükümetleri bağlamak için böyle bir kanun getirmek istesin.» Muhterem arkadaşlarım, bugünden seçimlerin ne netice vereceğini kimsenin bilmesine imkân yoktur. Seçimler hiç kimsenin cebinde değildir. Ama biran için münhal dahi olsa biran için sayın grup sözcüsünün ifade buyurduğu gibi kendilerinin de dahil bulunduğu bir Hükümet teşekkül edecek olursa eğer, bu gücü, eğer bu imkânı elde edecek olurlarsa o takdirde bir maddelik kanunla bunu değiştirme imkânları vardır. O halde Hükümetin istikbale muzaf bir

hüküm getiriyor diye tenkidedilmesinin bahis konusu olmıyacağı bedihidir.

Yine arkadaşlarımızdan, grup sözcüsü arkadaşlarımızdan birisi; 1,5 milyar liralık tazminatın bu meclislerde kabul edildiğini, binaenaleyh, bu tazminatlar yerine 657 sayılı Kanun eğer kabul edilmiş olsa idi o takdirde bunlara lüzum kalmazdı, buyurdular. Şimdi, elimde bir liste var, uzun boylu.. 23 Şubat 1965 tarihinden bugüne kadar çıkarılmış bulunan bu kanunlarla getirilmiş olan 1,5 milyar liralık külfet yükliyen kanunların büyük bir kısmı kadro kanunlarıdır. Binaenaleyh, bunlar tazminat mahiyetinde olan kanunlar değildir. Sıra ile okuyorum: Ankara Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanununa ek Kanun. Atatürk Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Öğretim üyeleri ve bir kısım öğretim yardımcılarına ödenek verilmesi hakkında kanun. Devlet memurlarının Emniyet Genel Müdürlüğü kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun. Dışişleri Bakanlığı yabancı memleketlerde görevli telsizcilerin ücretleri hakkında kanun. Orman Genel Müdürlüğü hakkında kanun, Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanunu. Silâhlı Kuvvetlerin görevli muvazzaf tabip ve diştabibi ve eczacılara tazminat verilmesi hakkında kanun. Toplum Zabıtası kurulması hakkında kanun. Hâkimler Kanununun cetvellerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun. T. B. M. M. memurlarının Teşkilâtı hakkındaki kanun. Gece öğrenimi yapan Ankara Üniversitesinin Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi öğretim üyeleriyle öğretim yardımcıları ve diğer personele ücret verilmesine dair kanun ve bu ilâhir gitmektedir.

Binaenaleyh iddia edildiği gibi, bizim iktidarımız süresinde bir buçuk milyar liralık bir tazminat ve ödenek kanunu çıkmamıştır. Zaten yapılan hesaplara göre bu da 1 007 126 271 liraya baliğ olmaktadır ki bunların büyük kısmı kadro kanunu halindeki kanunlardır.

Burada bir noktaya ehemmiyetle temas etmek isterim; bâzı arkadaşlarımız burada grup sözcüleri olmalarına rağmen, yüksek dereceli memurların 657 sayılı Kanunun çıkmasına mâni olduğunu ve küçük dereceli memurların bu yüzden bu kanunu beklemiş olmalarına rağmen istifade etmediklerini ifade ettiler.

Çok muhterem arkadaşlarım, böyle bir iddia, yüksek dereceli memurla aşağı derecedeki memur arasında sanki bir sınıf mücadelesiymiş gibi bir havanın yaratılmasını gerektirecek bir iddiadır. Bu iddiayı sureti katiyede reddederim aziz arkadaşlarım.

Yüksek dereceli memurlarımızdan hiç birisi 657 sayılı Kanunun çıkmaması gibi ne bir gayretin içinde olmuştur, ne de iddia edildiği gibidir, çok istirham ediyorum, hangi Devlet memuru kendi maaşından başka burada ilâveten beş tane maaş alıyorsa bu zatın isminin bu kürsüden söylenmesini bilhassa istirham ediyorum.

Bizim, Devlet memurlarının aldıkları maaşlar, ücretler, gayet açıktır, Sayıştaydan geçmektedir, sonunda kesin hesaplar olarak Yüksek Heyetinize gelmektedir, her zaman için tetkik etmeniz mümkündür. Binaenaleyh yüksek dereceli memurların sırf kendi menfaatlerine dokunuyor iddiasiyle 657 sayılı Kanunu baltaladıkları iddiası vârit değildir, doğru değildir. Binaenaleyh sözlerimi uzatmıyacağım, bütçeler kabul edilecektir, bu kanun esasen bundan evvelki Bütçe kanun tasarılarında bulunan bir hükümdür. Ve bu hüküm buraya gelmeden evvel daha önce Bütçe Karma Komisyonunda ve Senatoda kabul edilmiştir. Ama böyle bir hükmün Bütçe Kanununda bulunmasının Anayasaya aykırı olduğu Yüksek Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmiş bulunduğu için bu kanunu sevk etmiş bulunmaktayız.

Hükümet tasarısında 1971 senesine kadar veya 1972 senesine kadar diye bir söz yoktur. Bu, Komisyon tarafından konulmuştur. Biz Hükümet olarak kendi tasarımızda yazılı olduğu üzere, ki aynı zamanda bir va'di de tazammun etmektedir, nitekim burada sarahaten, sözü edilen kanunun sınıflandırma ile ilgili hükümleri uygulanabilir hale getirilinceye kadar uygulanmaz, diye sevk etmiş bulunmaktayız. Takdir Yüksek Heyetinizindir. İster Komisyonun, ister Hükümetin getirmiş bulunduğu metni kabul buyurursunuz, ama her halükârda bu kanunun, Anayasa Mahkemesinin hükmünü de yerine getirebilmesi için, en geç 28 Şubat 1969 a kadar yürürlüğe girmesi lüzumunu bir defa daha Yüksek Heyetinize arz eder, hepinizi saygiyle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Bakan bir dakikanızı rica edeceğim.

Sayın Ahmet Tahtakılıç, iki sual soracağım Sayın Bakandan diyorsunuz. Buyurun efendim.

AHMET TAHTAKILIÇ (İstanbul) — Sayın Başkan,, Sayın Bakandan müsaadenizle rica edeceğim; Devlet Personel Kanununun malî hükümleri hakkında hakikaten, Hükümetçe alınmış, yürürlükte olan tek bir prensip kararı var mıdır?

Bu prensip kararı yanında lüzumsuz kadro ihdas etmemek üzere tazminatlara karşı Hükümetin aldığı ve yürüttüğü bir tek prensip kararı var mıdır? Bunu öğrenmek istiyorum.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Devamla) — Sayın Başkan, soruya şöyle cevap arz edeceğim; Hükümet, yeni tazminat kanunlarının sevkedilmemesini, yeni kadro kanunlarının sevkedilmemesini prensip olarak kabul etmiştir. Ancak, bâzı zaruretler muvacehesinde bu prensip kararından vazgeçmek gibi bir durum hâsıl olmuştur. Ama, her halükârda bu kanunun, 657 sayılı Kanunun malî hükümlerinin yürütülmesi için tazminat kanunlarına büyük bir zaruret omadıkça, bilhassa Hükümet tarafından tasarı olarak sevkedilmemesi, kadro kanunlarının sevk edilmemesi prensibolarak kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Sayın Hilmi İncesulu, sorunuz var, buyurun.

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Sayın Başkan, Sayın Bakandan bir ricada bulunacağım; geçici barem hakkındaki kararın şümulünü cevaplandırmadınız.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Devamla) — Sayın İncesulu, demin de arz ettiğim gibi benim şahsan bir beyanatım olduğunu sanmıyorum. Yalnız, Maliye Bakanlığından alınan bilgiye göre bâzı gazetelerde bu hususta bir bilgi çıkmıştır. Bendeniz demin de ifade ettiğim gibi, esas itibariyle 657 sayılı Kanunun hazırlanması, Devlet Personel Dairesine ait bir vazifedir. Ama Maliye Bakanlığı olarak geçen seneden itibaren bunlara yardımcı olabilmek için bir grup teşkil edilmiştir Maliye Bakanlığında. Bu grupun çalışmaları devam etmektedir ve o zaman arkadaşlarımızın vâki çalışmalarıyle olabilir ki, Persone Kanununun malî hükümlerinin tatbiki gecikebilir. Bunu önliyebilmek ve hakikaten Personel Kanununun malî hükümleninin birdenbire tatbikatı memurlar arasında birtakım tevlidedebileceği düşüncesiyle bir geçiş dönemi olmak üzere bir geçici personel rejimi uygulanabilir meselesi inceleme konusu yapılmıştır.

Bu konudaki çalışmalar devam etmektedir.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Bakan. (A. P. sıralarından alkışlar)

Efendim, yeterlik önergesi geldiğini arz etmiştim. Hükümetten sonra son söz sıradaki milletvekilinindir ve sıra da Sayın Ali Rıza Uzuner'de idi. Yalnız, Y. T. P. Grupu adına söz istediği için Sayın Nihat Diler, mecburen ona vereceğim.

Buyurun efendim, Sayın Nihat Diler, son söz olarak size veriyorum.

Y. T. P. GRUPU ADINA NİHAT DİLER (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 14 . 7 . 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesiyle 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı Yüce Meclise gelmiş bulunmaktadır.

657 sayılı Devlet Personel Kanununun uygulanması birtakım zaruretlerden ileri gelmiştir. Sayın milletvekilleri, Devlet bünyesinde çalışan, aynı hizmeti gören, aynı derecede külfet ve sıkıntılara katlanan Devlet memurlarına aynı ücret, aynı maaş verilmemektedir. Bir kısmına fazla maaş, bir kısmına fazla ücret verilmekte, öbür kısmı bundan fevkâlade müteessir olmaktadır. Bu, Devlet bünyesinde adalet fikrini, adalet idealini öldürmektedir, ve Devletin hak ve adalet esasları içinde çalışmasına imkân vermemektedir.

Bir bünyede hastalık ne ise, Devlet bünyesinde de adaletsizlik aynı şeydir. Bir bünyede vücudun içinde buunan organları kendine düşen görevi bir ahenk içinde mükemmel şekilde yapmazsa o bünyenin içinde sakatlık vardır, o bünyenin içinde hastalık vardır.

Bir devlet bünyesinin içinde de devlet mekanizmasının organları devlet mekanizmasındaki müesseseler eğer devletin hedefine uygun şekilde Türk toplumunun hayat ve istikbalini, huzur ve saadetini temin etmekte işbirliği yapmazsa ve bir ahenk içinde çalışmazsa bu takdirde o devletin bünyesi içinde adaletsizlik ve haksızlıklar vardır.

Bugün Türkiye'nin bünyesi içinde maalesef Türk Devlet mekanizmasının bünyesi için-

de haksızlık ve adaletsizlik vardır. Eşit ücret eşit hizmet prensibi bu Devlet bünyesi içinde yer almamıştır, haksızlık temadi etmektedir. İşte bu haksızlığın önüne geçmek için Devlet Personel Kanunu mer'iyete kondu. Fakat birtakım aksak yönleri oldu. Sayın Bakan biraz evvel yerinde izahatta bulunmak suretiyle 657 sayılı Kanunun malî hükümlerinin uygulanmasının şimdilik mümkün olmıyacağını ifade buyurdular.

Sayın Milletvekilleri; biz plânlı kalkınmaya girmiş bulunmaktayız. Plânlı kalkınmadan maksadımız, Türkiye'yi süratle, ekonomik, sosyal, kültürel bakımlardan hedefine, plânlı kalkınmanın gerektirdiği hedeflere ulaştırmaktır. Fakat bu devlet bünyesiyle plânlı kalkınmadan medet ummak mümkün değildir. Yalnız Devlet Plânlama Teşkilâtının mevcudiyeti plânın yürümesine imkân vermiyecektir. Bu bakımdan eğer kalkınmayı hakikaten ciddî bir istikamette yürütmek istiyorsak Devlet Teşkilâtını hak ve adalet esasları içinde çalışır duruma getirmek lâzımdır.

Sayın milletvekilleri; Sayın Bakan buyuruyor, diyorlar ki, 657 sayılı Kanun bizim zamanımızda meydana getirilmemiştir. Anayasa Mahkemesi 657 sayılı Kanun hükümlerini iptal etmiştir. Bu sebepten 657 sayılı Kanunun yürümesi zordur, biz de bunun tedbirlerini Devlet Plânlama Teşkilâtına havale etmiş vaziyetteyiz. Devlet Plânlama Dairesi bir sistem halinde kanun tasarısını getirecek, Yüce Meclis'te görüşülecek ve sizin şikâyet ettiğiniz hususlar ortadan kalkacak, Türkiye'de bir idari reform gerçekleşecektir. Sayın Bakanın buyurduğu yerindedir, kabul ediyoruz. Ancak, Devlet idare etmek, hâdiseleri evvelden nazarı dikkate alıp, önceden tedbirlerini almak demektir. Bu Personel Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilişinden sonra epeyce bir zaman geçmiştir. Bu müddet içinde, bizim işittiğimize göre, ciddî tedbirler alınmamıştır ve Devlet mekanizması bugünkü hali ile keşmekeş içinde yaşamaktadır. (A. P. sıralarından, «bravo» sesleri)

Sayın milletvekilleri; ben yüksek huzurlarınızı işgal etmek istemiyorum. Bir kısım arkadaşlarımız maalesef bir sorumsuzluk duygusu içinde, benim konuşmalarımı yerinden protesto ederek güya beni teşçi ediyormuş gibi, bravo bravo diye bağırıyor. Fakat Devlet mekanizması içinde üzüntü verici, esef verici durumu görmüyorlar zannederim. (A. P. sıralarından gürültüler)

Sayın milletvekilleri; Devlet mekanizması içinde maalesef bugün hem adaletsizlik vardır, hem de âmme hizmetlerinin görülüşünde vatandaşın şikâyetini mucip durumlar vardır, suiistimaller vardır, rüşvet vardır ve birtakım insanın hakikaten ruhunu da üzüntü içine garkedecek birtakım hâdiseler olmaktadır. Bu hâdiselerin önüne geçmek için, asgari bir devlet haysiyetinin verilmesi için devlet personel rejiminin ele alınıp süratle halledilmesi lâzımdır.

Sayın Milletvekilleri; Sayın Bakan buyuruyor, diyorlar ki, «Devlet personel rejiminin haricinde bir de iktisadi devlet teşekkülleri vardır, mahallî idareler vardır, belediyeler vardır, bunların da personel rejiminin nazarı dikkate alınması lâzım ve birini ıslah ettiğiniz takdirde öbürünü de ıslah etmek lâzımdır.» Evet, bu husus, Devlet Personel Kanununun müzakeresi sırasında ileri sürülmüştü ve bunların da süratle çıkarılması beyan edilmişti.

Sayın milletvekilleri; bir hususu daha ilâve etmek istiyorum, o da; devlet mekanizmasının bünyesi içinde bir kısım baskı grupları, kendi tesirlerini Parlâmento üzerinde icra etmek suretiyle şu veya bu nam altında tazminat almak suretiyle bugünkü hayat şartları içinde durumlarını ıslah etmişlerdir. Fakat bir kısımları da vardır ki, bunların baskı kudreti yoktur, âmme hizmetlerinin en mükemmelini görmektedirler, vatandaşın her gün karşılaşmış olduğu ve kendisinden hizmet beklemiş olduğu kimseler hayat sıkıntısının pençesi altında inim inim inlemektedirler. Ve bu büsbütün vahîm bir duruma getirilmiştir; bir kısmı kendi imkânlarını, çoluk çocuğunun hayatını geçindirebilecek duruma kavuşmuş, öbür kısmı ise bugünkü hayat şartları altında sıkıntıya mâruz kalmıştır.

Sayın Milletvekilleri; hayat pahalılığı diyorum, hayat pahalılığı vardır, geçim endeksleri ve diğer müşirler de hayat pahalılığının mevcudolduğunu ve nitekim Sayın Hükümet, Sayın Bakan dar bunu ifade etmiş vaziyettedir. Memurların asgari şekilde hayat şartlarına intıbak ettirilmesi lâzımdır. Geçici olarak hiç olmazsa, kendileri beyan buyurdular; Perso-

nel Kanununun meriyete girmesi çok güçtür, zamana mütevakkıftır, zaman içinde ancak memleketimizin ihtiyacına cevap verebilecek bir kanunu Yüce Meclisin huzuruna getirilmesi bahis mevzuudur, biz geçici barem sistemini nazarı dikkate alacağız, diye beyan buyurdular, bunu hiç olmazsa süratle, memurlar arasındaki ahenksizliği ve bugün içinde bulunulan adaletsizliği bertaraf etmek için getirmeleri lâzımdır. Getirmedikleri takdirde Devlet bünyesinin içinde mevcudolan haksızlık ve adaletsizliklerde kendilerinin eli olacaktır. Ben zannediyorum Sayın Bakan böyle bir adaletsizliğe göz yummayacaktır ve adaletin tecellisi için elinden gelen gayreti gösterecektir. Yüce Meclis de bu yolda kendi gayretini gösterecek ve Hükümete desteğini verecektir. Bizim temennimiz budur. Yüce Meclisi saygı ile sevgi ile selâmlarım.

BAŞKAN — Yeterlik önergesini okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Kanunun tümü üzerinde yeteri kadar görüşülmüş, durum tavazzuh etmiştir. Müzakerenin kifayetini arz ve teklif ederim.

Celâl Nuri Koç
Kars

BAŞKAN — Yeterlik aleyhinde Sayın İbrahim Sıtkı Hatipoğlu söz istediler. Yalnız, Millet Partisi de grup adına istedi.

İBRAHİM SITKI HATİPOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, biz de grup adına istedik efendim.

BAŞKAN — Grup adına buyurun efendim.

C. H. P. GRUPU ADINA İBRAHİM SITKI HATİPOĞLU (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; 657 sayılı Kanunun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının ertelenmesi hakkındaki kanun tasarısı Yüce Mecliste görüşülüyor. Burada konuşan arkadaşlarımın, grup sözcülerinin ifade etmiş oldukları dertlere, ifade etmiş oldukları ihtiyaçlara Sayın Maliye Bakanı arkadaşımız gerekli izahatı kâmil olarak lûtfetmemişlerdir.

Muhterem arkadaşlarım; 1965 yılından bu yana muhtelif Bakanların, başta Başbakan olmak üzere muhtelif Bakanların, Yüce Mecliste ve muhtelif konuşmalarında 657 sayılı Kanunun malî hükümlerinin tatbik edileceği ifade edilmiş, bu mevzuda sözlerinin senet olduğu da ilâve edilmiştir. Ama 5 senelik bir zaman geçmiş olmasına rağmen hâlâ...

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Hangi 5 sene?

C. H. P. GRUPU ADINA İBRAHİM SITKI HATİPOĞLU (Devamla) — Sayın Maliye Bakanımız itiraz ediyorlar, 4,5 sene olsun; ama 4,5 senelik bir müddet zarfında bu kanunu tatbik etmemek suretiyle vermiş oldukları sözü yerine getirmiyen Sayın Hükümetin ve Sayın Bakanın siyasi sorumluluğu doğmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım; çıkacaksınız bu kürsüye bir Hükümet mensubu olarak, bir Başbakan olarak, Hükümetin başı olarak bir kanunu tatbik edeceğiz diyeceksiniz, Devlet memurları üzerinde bir sıcak, ılık, ümit havası esdireceksiniz, ondan sonra çıkacak esnafı, kasabı, bakkalı piyasada isabetli iktisadi tedbirler almadığınız için emtiayı pahalılandıracak, onu gidermek için de % 10, % 15 avanslarla bunu geçiştireceksiniz. Muhterem arkadaşlarım, bunun sebepleri üzerinde durmıyacaksınız, Anayasa Mahkemesinin bozma kararından sonra, iptal etme kararından sonra sebepleri üzerinde durmıyacaksınız, netice üzerinde aradan aylar geçmiş olmasına rağmen duracaksınız ve çıkacaksınız burada Maliye Bakanı olarak; biz Anayasa Mahkemesinin kararını tatbik ve tahakkuk safhasına koyuyoruz, diyeceksiniz.

Sevgili arkadaşlarım, bu durum karşısında siyasi mesuliyeti doğan Sayın Başbakanın, Sayın Devlet Bakanının, Sayın Maliye Bakanının; «Ben verdiğim sözü yerine getirmedim, benim siyasi mesuliyetim tekevvün etmiş, tekemmül etmiştir, binaenaleyh vazifeden çekiliyorum» demesi en haysiyetli, en ahlâklı, en ciddî bir karar olur. (A. P. sıralarından gürültüler, «öyle şey olmaz» sesleri)

BAŞKAN — Sayın İbrahim Sıtkı Hatipoğlu, (A. P. sıralarından gürültüler)

Bir dakika arkadaşlar.

İstirham ediyorum; lûtfen kifayet aleyhinde konuşun.

C. H. P. GRUPU ADINA İBRAHİM SITKI HATİPOĞLU (Devamla) — Peki efendim.

Değerli arkadaşlarım, şimdi Sayın Maliye Bakanı buraya çıkıyorlar; zâlim hareketlerden,

vicdansız ithamlardan bahsediyorlar. Bence asıl zâlimlik, dar gelirli memurları güç duruma sokup, buna ümit verip pahalılığın şahlanması karşısında ıstırap çeken dar gelirli memurlara ıstırap çektirmek zâlimane olur ve bu ıstırabın istismarı vicdansızca bir hareket olur.

Sevgili arkadaşlarım; Sayın Maliye Bakanı burada her zaman olduğu gibi, bir sınıf çatışması, bir sınıf karşı karşıya gelmesi hareketini tahrik eder mahiyette konuştular. Büyük memurların bu işe mâni olduğunu ve bunu burada dile getiren arkadaşların sözlerini de biraz daha kendi maksadına göre tefsir etmek suretiyle izah ettiler.

Sevgili arkadaşlarım, Devlet memurları içerisinde bilhassa sözleşmeli müsteşarlar ve buna benzer..

BAŞKAN — Sayın İbrahim Sıtkı Hatipoğlu lûtfen kifayet aleyhindeki sebeplerinizi sayınız efendim, istirham ediyorum.

C. H. P. GRUPU ADINA İBRAHİM SITKI HATİPOĞLU (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, kifayet önergesini kabul etmezseniz, biraz evvel bir grup sözcüsü arkadaşımızın konuşmasını hafife aldığınız kadar hafif bir mevzuu olmıyan binlerce, yüzbinlerce insanı enterese eden bir kanun üzerinde ciddî olarak Yüce Meclis etraflı şekilde mütalâalarını beyan etmek imkânını bulur. Bu bakımdan yeterlik önergesini kabul buyurmayınız ve sizler bilhassa Adalet Partisi Grupuna mensup değirli arkadaşlarım, siyasi sorumlulukları ayan, açık hale gelmiş olan bakanları reyleriyle tebriye etmek suretiyle, reyleriyle suçsuz hale getirmek suretiyle kendilerini suçlu duruma sokmaktasınız. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, kifayet önergesini oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

Maddelere geçilmesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilik teklifi vardır, oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi birinci maddeyi okutuyorum.

Yalnız, maddelere geçmeden bir önerge var, onu da tasvibinize arz ettikten sonra maddeyi okutacağım.

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarının maddeleri üzerindeki konuşmaların 10 ar dakika ile tahdidini arz ediyorum. Saygılarımla.

Kars
Cengiz Ekinci

BAŞKAN — Bu önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir. Maddeler üzerinde konuşmalar 10 ar dakika olacaktır.

Birinci maddeyi okutuyorum.

14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair Kanun

Madde 1. — 14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının (Kanunun diğer maddeleri, kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izliyen malî yılı başından itibaren yürürlüğe girer) hükmü; sözü edilen kanunun sınıflandırma ile ilgili hükümleri uygulanabilir hale getirilinceye ve Genel Kadro Kanunu yürürlüğe girinceye kadar uygulanmaz.

Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun tadil tasarısının en geç 1971 takvim yılı başına kadar T. B. M. Meclisine getirilmesi zorunludur.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Müeyyidesi olmıyan bir hüküm.

BAŞKAN — Efendim, 1 nci madde ile ilgili bir önerge var, onu okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

1 nci maddenin Hükümet tasarısındaki şekliyle kabulünü arz ve teklif ederim.

Eskişehir Milletvekili
Aziz Zeytinoğlu

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — 1 nci madde üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Özarda 1 nci madde üzerinde söz talebiniz var, kaydettim. Yalnız bir usul durumu ortaya çıktı, onu halledelim efendim.

AZİZ ZEYTİNOĞLU (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlarım, Hükümet tasarısının çok yerinde olduğunu tahmin ediyorum. Sayın Maliye Bakanımızın da buradaki konuştukları veçhile Hükümet, komisyonun katî olarak zik-

rettiği 1971 den evvel de bunu imkân olursa tatbik edebilirim, ama böyle bir kanunu bir madde zikrederek, 1971 zikrederek burada kabul edersek daha evvel imkânlar hâsıl olduğunda bunu tatbik edemeyiz. Bu bakımdan Hükümet tasarısı çok yerindedir, bunun için bu önergeyi vermiş bulunuyorum, kabulünü arz ve rica ederim.

BAŞKAN — Başka bu mevzuda söz istiyen arkadaşımız? Yok. Sayın Komisyon Başkanı.

PLÂN KOMİSYONU BAŞKANI MESUT EREZ (Kütahya) — Sayın Başkan, Sayın Zeytinoğlu'nun mütalâasına komisyon olarak katılamıyoruz. Sayın Zeytinoğlu mütalâasını, daha önce bu kanunu kanunlaştırmak imkânı hâsıl olabilir, Hükümeti bağlamıyalım noktasına istinadettirdiler. Bu fıkrada en geç 1971 takvim yılı denildiğine göre esasen daha önce bir kanun getirme imkânı sağlanmış bulunmaktadır. Bu itibarla katılamıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Maliye Bakanı, söz mü istiyorsunuz?

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Hayır efendim. Bu önerge hakkında biz de Sayın Zeytinoğlu'nun önergesinin uygun olacağını, bunun 1971 de tahdidedilmesinin uygun olmadığını, binaenaleyh iltifat edilmesini istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Efendim, komisyon katılmadı; Hükümet kanaatini beyan ettiler.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — 1 nci madde üzerinde müzakere açmadınız mı efendim?

BAŞKAN — Efendim, müzakere açmadım henüz.

Elimizde bir madde var, Maliye Komisyonundan gelmiş. Bir de Hükümetin maddesi var. Şimdi bunu halledeceğiz, hangisini kabul ederse Meclis onun üzerinde müzakere açacağız ve size ilk sözü vereceğim efendim.

Şimdi okuduğumuz, Bütçe Komisyonu Başkanının katılmadıklarını beyan ettikleri önergeyi, Sayın Zeytinoğlu'nun önergesini oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, bu madde üzerinde müzakereye geçiyoruz. Sayın Özarda, buyurun efendim.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; getirilmiş olan bu madde hükmiyle Devlet Memurları Kanununun malî hükümlerinin uygulanmasını en geç 1971 malî yılına kadar ertelemiş bulunuyoruz.

Muhterem arkadaşlar, Devlet Personel Kanununun malî hükümlerinin her ertelendiği gün bu kanunun ilerde tatbikat sahasına konması o derece güçleşmekte, imkânsız hale gelmektedir. Çünkü, bir kısım memurları tatmin etmek bakımından her gün ihdas edilen yeni personel ve ücret sistemleriyle Devlet personelini çalıştırma ve ücret ödeme usulleri o kadar bozulmakta, o kadar birbirine girmektedir ki, bir gün bütün bunları bir nizama bağlamak âdeta imkânsız hale gelecektir.

Şimdi bu kanun birdenbire geldiği için bu konuda hazırlamış olduğum dosyamı getiremedim. Yalnız, Sayın Bakanın da söylediği gibi buradan, beş yerden, hattâ altı yerden ek görev alanları ismen açıklamak üzere takririmi de vereceğim yakında.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Sağol, çok iyi.

REŞAT ÖZARDA (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, her gün birçok memurdan mektup, telgraf, şikâyetler almaktayız. Şimdi daha Meclis kapısından girerken şu anda beş tane telgraf geldi elime. Bunlar yurdun ayrı ayrı bölgelerindendir. Hepsi, ağlıyoruz, yalvarıyoruz, bugünkü hayat şartlarımızda biz memurların nasıl geçineceklerini takdirinize sunuyoruz, diye başlıyor ve bütün memur böyle her gün feryadediyor, figan ediyor muhterem arkadaşlarım.

Malî hükümleri ertelenmekte bulunan Devlet Memurları Kanunu kapsamına giren Devlet teşkilâtı içerisinde aynı vazifeyi yapan memurlar, hasbelkader, kimisi ücretli kadroda, kimisi (L) cetvelinde, kimisi (D) cetvelinde. Birisinin yıllık mezuniyeti 15 gündür, diğerinin bir aydır Birisinin hastalık mezuniyeti iki aydır, diğerinin iki yıldır. Bugün az maaşlı pek çok memur hastalanıyor, iki aydan fazla rapor aldığı takdirde işinden çıkarılıyor. Bu itibarla doktora gittiği zaman, doktor mutlak istirahat verdiği halde yalvarıyor; «Aman doktor, bana istirahat verme, ben bir hasta yatarsam beni işimden atarlar.» diyor. Kendi sefaleti ile, yokluğu ile beraber hastalığı da sürükleyip gidiyor.

Muhterem arkadaşlar, bugün öyle bir sistem ortaya gelmiştir ki, yüzbinlerce Devlet

memuru içersinde % 75 - 80 i, 400 - 500 - 600 lira aylıkla geçinmek mecburiyetindedir. Devlet İstatistik Dairesi bir istatistik neşreder. İki çocuklu, dört nüfuslu bir ailenin bir ayda geçinebilmesi için, haftada yalnız bir gece yarım kilo et yemek şartiyle, 1 325 lira paraya ihtiyacı vardır, der. Biz, bunun karşısında yüzbinlerce Devlet memurunu 300, 400, 500, 600 lira aylıkla geçinmeye mecbur ediyoruz. Üst tarafını çalsın mı; açlıktan ölsün mü?

Muhterem arkadaşlarım, sosyal adaletin, her şeyden evvel Devlet Teşkilâtı içersinde yerine getirilmesi lâzımdır. Memuriyet vazifesinin büyüğü, küçüğü yoktur. Hangisi vazifesini doğru, dürüst yaparsa o memur ehil memurdur. Binaenaleyh, Devlet memurunun büyük bir çoğunluğunu haysiyetsiz şekilde yaşamaya mahkûm etmek, gayet az bir ücretle, gayet az bir para ile onu Devlet kapısına bağlayıp, ondan sonra onun bir kuru ekmek, zeytin parasını çıkartmaktan dahi mahrum halde yaşamasına göz yummak, bugünkü Devlet anlayışına, sosyal adalet anlayışına uymamaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, bir misal olarak arz edeceğim; 1960 yılı ihtilâlinden sonra bir kararname ile Millî Korunma Kanunu feshediliyor. Arkasından bâzı memurlar harekete geçiyor, diyorlar ki; «Efendim, bunu feshettiniz ama, bunun hesaplarını tasfiye etmek için hiç değilse üç aylık bir komisyon kurulsun.» 93 sayılı geçici bir kanunla üç ay süreli bir komisyon kuruluyor. Aradan sekiz sene geçmiştir. Millî Korunma Kanunu unutulmuştur, fakat beş tane memur her ay Millî Korunma Tasfiye Komisyonundan 1 000 er lira ücret almaktadır.

Daha bunun gibi pek çok bilinmiyen yerlerden bir yer bulunmuş, herkes ne yiyebilirse Devletten yiyor, herkes ne koparabilirse koparıyor. Küçük memur eziliyor. Bunun karşısında her gün Meclislere; falan sınıf memurlara da tazminat verilsin, falan memura da ek görev verilsin, diye kanunlar gelir. Bütün tahrirat kâtipleri, nüfus memurları, daha birçok memurlar, her gün milletvekillerine mektuplar, telgraflar yağdırmakta, «bize de tazminat veriniz» demektedirler. Öyle bir Devlet düşününüz ki, memuru avanslarla, tazminatlarla, ek görevlerle idare ediyor ve dört yıldan beri bunları esaslı prensiplere bağlıyacak kaideleri bu Meclise getirmiyor.

Muhterem arkadaşlar, bu tutum Devlet Teşkilâtının temelini sarsmaktadır. Binaenaleyh, bu meseleyi bugün burada iki yıl ertelemekle içinden çıkamayız. Bugün küçük memur, hastalığında, kendisinin, çoluk - çocuğunun, tedavi masrafını alamamaktadır. Daha iyi vaziyette olan memur bundan istifade ediyor, küçük memur bundan istifade edemiyor. Binaenaleyh, memurlar arasındaki bu ikiliği kaldırmak, bunları bir tek statüye bağlamak zamanı gelmiş, geçmiştir. Sayın Bakan diyor ki; bu kanunu getirmemizin sebebi, Anayasa Mahkemesinin son iptalidir.

Devlet etmek hüneri odur ki, Anayasa Mahkemesinin, bir kanunu Bütçe Kanunu ile erteletmiyeceğini bilmesi lâzımdır. 1966 yılında ben getirdim bir kanun teklifi ve Devlet Personel Kanununun bir kısım hükümlerinin Bütçe Kanunuyla değil, ancak yeni bir kanunla ertelenebileceğini düşündüm ve 1 nci maddesiyle Devlet Personel Kanununun bir kısım maddelerinin ertelenmesine ve diğer geçici 2 nci maddesi ile de Devlet Personeli için geçici bir sistem, geçici bir rejim tatbikini getirdim.

Muhterem arkadaşlar, benim getirdiğim teklif şu idi; en az devlet memuru aylığı 600, en yükseği 4 000 olsun, dedik. Bunun içerisinde dondurulsun. Sosyal adalet böylelikle gerçekleşsin ve hiç olmazsa ilk kademede bu tedbir alındıktan sonra artık Devlet Personel Kanununun gelmesi de mümkün olsun. Anayasa Mahkemesi, üniversitenin müracaatı üzerine iptal kararını üç yıl evvel verdi. 1968 yılı, 8 Mart tarihinde Devlet Personel Dairesi, Anayasa Mahkemesinin bozmasına uyarak yeni kanun tasarısını hazırladı ve Hükümete teslim etti. Aradan bir yıl geçtiği halde Devlet Personel Teşkilâtının bir yıl evvel Hükümete tevdi ettiği bir kanunun bugüne kadar incelenip Meclise getirilmemesi de ayrıca Hükümet etmenin ciddiyetiyle kabili telif değildir.

Binaenaleyh, bu kanunun reddi lâzımdır ve Hükümetin bu gibi oyalama hareketleriyle değil, biran evvel ciddî meselelerde ciddî kanunlar, ciddî kararlarla Meclise gelmesini sağlamak lâzımdır. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Mehmet Ali Arsan, buyurun efendim.,

MEHMET ALİ ARSAN (Çankırı) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Kanun tasarısının tümü üzerinde konuşurken, genel görüşlerimizi bu mesele üzerinde Yüce Meclisin sayın üyelerine arz etmiştik. Genel mütalâalarımız arasında, bir iktidarın, seçildiği andan itibaren her zaman ve her yerde Devlet Personel Kanununu uygulamayı kendine şeref sözü addettiğini beyan eden bir iktidarın, meseleleri kendisinden sonraki iktidarlara devretmesi zihniyetinin Devlet anlayışı ile kabili telif olmadığını arz etmiştik.

Şimdi, bu 1 nci maddenin ikinci fıkrasında «Ancak, 657 sayılı Devlet memurları Kanununun tadil tasarısının en geç 1971 takvim yılı başına kadar Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilmesi zorunludur.» diye bir ibare var. Bendeniz bu ikinci fıkra üzerinde; millet huzurunda, milletin kürsüsünde bir şeref sözü veren iktidarın, bu 1971 yılını, kendi iktidarları devresi olan 1969 yılı olarak değiştirmesinin şerefli bir görev olacağını kabul ederek bu hususta bir önerge verdim. Sayın Adalet Partisi Grupu arkadaşlarımın böyle bir mesuliyeti yüklenmiş bir iktidar olarak kendi iktidarları süresinde, bu tarihi 1971 değil, 1969 olarak kabullenecekleri kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarım, her gün gelişen ve yükselen hayat şartları, vatandaşı, dar gelirli memuru bugün almış olduğu ücretlerle hayatını idame ettiremiyecek duruma doğru götürmektedir.

Şimdi mesele, iki sene sonra Türkiye'de fiyat artışlarının ne olabileceği ve memurun iki senelik bir hayal içinde ve Devlet Personel Kanunu rüyalarının kurtarıcısı olarak görecek duruma 500 bin memuru atmanın vebalini biz Meclis olarak yüklenemeyiz. Bunu kesinlikle tahmin ediyorum ki, bütün parlömanterlerimiz gönül arzu ederdi ki, A. P. Grupu da her meydan kürsülerinde vadettiği memurdan yana olduğu, dar gelirliden yana olduğu sözlerini bu kürsüden bu kanuna çıkmakla ispat etsin. Bunu yapmadığı için şu göstermektedir ki, kürsülerde söyledikleriyle Meclis içindeki kendi davranışları arasında bir çelişme vardır. Yani A. P. dar gelirli memurun, küçük esnafın ve Devletin temel görevlerinde çalışan memurların hayat seviyelerinin yükselmesinin karşısında olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır, saygılarımla. (M. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın İhsan Ataöv, buyurun efendim. Saat 15,10.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Yüce Meclisin geçen döneminde bulunanlar hatırlıyacaklardır; 1965 seçimlerine giderken arkadaşlarımız, biraz evvel burada konuşan arkadaşlarımızın taşıdığı fikrin içerisinde, süratle bu kanunu tam seçimlere gidildiği bir zamanda çıkarmak gibi bir yanlış davranışın içerisine girmişlerdi. Devlet Personel rejimi Kanununun son oylamasında oyumuzun rengini açıklamak sadedinde bendeniz burada bir konuşma yapmıştım, demiştim ki; «Bu Personel Kanunu Türkiye'de uygulanamaz. Bu Personel Kanununun Türkiye'de uygulanamıyacağını bilmek için uzman olmak icabetmez, memur olmak kâfidir.» O zaman böyle söylemiştim. Ondan sonra, 1965 seçimlerinden sonra Sayın Maliye Bakanının Devlet Bakanlığı yaptığı sırada, bu Personel Kanununu uygulıyacak mısınız, uygulamıyacak mısınız diye bir sual sormuştum, sözlü soru olarak. Uygulıyacağını beyan buyurduğu zaman Saynı Bakan, «Bu kanunu uygulamıyacaksınız, çünkü, bu kanunun uygulanma imkânı yoktur, Türkiye'de» demiştim.

Arkadaşlar, 1 nci madde gayet isabetli gelmiştir. Ben huzurunuzda 1971 senesine kadar Devlet Personel Kanununun Türkiye'deki memur problemini halledecek bir olgunluk içerisinde gelip de çıkacağı kanaatinde değilim. Türkiye'de Devlet Personel rejimi o kadar dejenere olomuş; o kadar kökten bozulmuş ki, bunu burada dar gelirli memur, fakir zümre, işçi esnaf, fukara edebiyatı ile halletmek mümkün değildir. Bunu burada bu kanunun memurun cebine para koyacak bir kanun olduğunu ilân ederek, o burada söylediğimiz, hayasiyetiyle oynadığımız, şerefiyle oynadığımız küçük memura, bu kanunla senin cebine para koyacağız biz bunun için mücadele ediyoruz, ama ne yapalım ki, Hükümet bunu getirmedi gibi bir nevi burada seçim nutku çekmek de doğru değildir.

Aziz arkadaşlarım, bu kanun memura maddeten imkân sağlıyacak kanun değildir. Maaş kanunu değildir. Bu kanunu bugün çıkartsanız dahi eğer bunun kat sayısını % 10 - 15 in içerisinde tuttuğumuz takdirde değişecek

hiçbir şey yoktur. Bu itibarla memurlara Personel Kanunu çıkarsa hepinizin cebine para girecektir derken, benim iki kilometre yol için Ankara sokaklarında, Bakanlık kapılarında feryadeden köylü vatandaşımın o yolunu nasıl yapacağınızı, hangi para ile yapacağınızı da burada beyan etmeye mecbursunuz. Cari giderler böyle yükseldi, cari giderler alabildiğine gitti. Plânda cari giderlerin % 17 nin üstüne çıkmaması lâzımken % 20 ye çıktı diye hem bütçenin tümü üzerinde burada nutuk çekeceksiniz, hem de Personel Kanunu çıkmadı, memur fakirdir, memur geçinemiyor, ona geçinme imkânı sağlıyalım diyeceksiniz. Bunu açıklar mısınız? Devletin memurlarının cebine vadettiğiniz parayı nereden bulup koyacaksınız. Çok alandan kesip, az alana mı vereceksiniz; yoksa bir memba bulup da az maaş alan memurların cebine ilâve mi yapacaksınız? Memurlara bu şekilde tatbiki kabil olmıyan maddelerle para vere ceğiz hissini uyandırdığınız için, çeşitli yerler de bu beyanlarda bulunduğunuz için Türk memuru Personel Kanunu ile ben para alacağım sanıyor.

Aziz arkadaşlarım, bu kanun para kanunu değildir. Bu personel rejimidir, bunun içerisinde Devlet personelinin bütün dâvaları vardır. Ama, para meselesi de vardır. Para meselesini Hükümetimiz bir % 10, % 15 le bir yoluna koymuştur. Anayasa Mahkemesi kanunun maddelerini iptal etmiştir. Başbakan tatbik ederim demiş, Maliye Bakanı tatbik ederim demiş. Anayasa Mahkemesi Kanunu bozmuş. Devlet Şûrası senin 230 tane tüzüğünü çıkartmış mı? Sen tüzüğünü hazırlayıp Devlet Şûrasına verebilmiş misin? 230 tüzüğe Devlet memurunun kaderini tevdi ettiğimiz zaman şu koridorlarda maarifçinin müfettişi ayrı feryadediyor, öğretmeni ayrı feryadediyor, orta tedrisat öğretmeni ayrı feryadediyor, matamatik hocası ben çok almalıyım diyor, resim hocası ben daha fazla almalıyım diyor, müzik hocası ben daha fazla almalıyım diyor, tüzüğün maddelerinde bana yer ayırın diyor ve bu koridorlar miting meydanı gibi oluyordu.

Devlet memurunun kaderlerini tüzüğe bağlamıyacaksın, Meclis yetkini başkalarına devretmiyeceksin diye Anayasa Mahkemesi bunu bozmuşsa Hükümetten ve Devletten ne istiyorsunuz. Hangi parayı kime vereceksiniz. Arkadaşlar, samimî olalım. Türk Hükümeti, Türk Devleti, Türk Milleti, fukaralığından bahsettiğiniz, geri kalmışlığınızdan bahsettiğiniz, hastanesiz, yolsuz, okulsuz, susuz diye köşe bucak gazete sütununda, Meclis kürsüsünde feryadı figan edip vatan haritasını kapkara olarak gösterdiğiniz şu memlekette nasıl oluyor da Devlet memuruna hüdainâbit denizin kumunu dağıtır gibi burada para teklif ediyorsunuz. Samimî olalım aziz arkadaşlarım, ben yine söylüyorum; 1971 senesine kadar da bu kanun hazırlanamaz. Göreceksiniz, sağ kalırsak göreceğiz. Bunu 1971 de tatbik edecek olan iktidar 1969 da tatbik etsin, 1971 i ne biliyor demeyiniz. Kanunlar iktidarların ömürlerine göre ayarlanmaz. Milletlerin ömrü ebedidir, hükümetler kendinden sonra gelen hükümetlere vazifesini devreder. Biz kanunu yaparız, bizden sonra gelecek olan Hükümet, hangi Hükümetse onun icabına o bakar. Bizden sonraki Meclisler lüzum görürse onu değiştirir. Bu Hükümet 1969 un içerisinde hazırlıklarını yapar, huzurunuza getirir. Ama, Devlet personel rejimi, 1965 te yaptığımız gibi ekspres kanunu olarak çıkamaz. O zaman ben bunu bu kürsüden söylediğim zaman kulakları çınlasın Ord. Prof. Fahrettin Kerim Gökay komisyon başkanı olarak buraya geldi ve beni Türkiye'deki memurların düşmanı ilân etti, dedi ki; «Bu kanuna kırmızı rey vermekle Türk memurunun alacağı paraya göz koymuştur arkadaşımız, memur düşmanıdır». Geldi hâdiseler beni teyidetti. Ve bu kanun gördünüz o zamandan beri Anayasa Mahkemesinin üzerinde durması, yeni yeni uzmanların gelip te meselenin üzerinde bir kere daha eğilmesi bugünlere getirmiştir. İngiltere'de Devlet personel rejimi vaadedilmiş, 20 sene sonra hâlâ netice sağlanmamıştır. Türkiye'de dört senede mi Devlet personel rejiminin hepsini tamamlıyacağız? Bu bakımdan sevgili arkadaşlarım beyanlarımızı yaparken hükümetlerin ciddiyetini, Devlet Personel Kanunu ile ölçmeyiniz. Bakanların siyasi sorumluluğunu huzurunuza getirmiş oldukları bir kanunun, bir meseleyi iki senelik tehir ettiği için onları siyasi sorumlu tutmayınız. Samimî olunuz, açık söyleyiniz. Bu kanun tatbik edilebilir mi, edilemez mi?

NAZMİ OĞUZ (Mardin) — Hamdi Orhon izah etti.

İHSAN ATAÖV (Devamla) — Hamdi Orhon söyledi diye mutlaka doğru olmaz. Ben de söylüyorum ki, tatbik edilemez. Nitekim ben 1965 te tatbik edilemez dedim, tatbik edilemedi gördünüz işte. Şimdi yine söylüyorum; eğer partilerin ömrü yeniden iktidarlara geldikleri zaman eski yapamadıklarını yapmaları imkânını verecekse, o zaman eski yapamadıklarını ilelebet yapamıyacak olan partiler de Meclisimizin içinde bulunduğuna göre, yine bu kanunun 1969 da yapılması, 1971 e kadar tatbik edilmesi ve bunun Türk personelinin maaş Kanunu olarak değil bütün personelin meselelerini içine alan bir personel rejimi olarak çıkartılması, yine bugünkü siyasi sorumluluğu vardır, Devlet ciddiyeti yoktur, dediğiniz sorumluluğunu iyi bilen, ciddiyetin tam içerisinde olan ve meseleleri daha önce beyan etmiş olmalarına rağmen kanunu tatbik edememiş bulunmanın samimiyeti içerisinde Yüce milletin huzurunda bütün açık kalpliliği ile beyanda bulunan A. P. Hükümetinin samimivetine inanınız ve İnşallah Allahın yardımiyle 1971 e kadar yine A. P. Hükümetinin Türkiye Personel rejimini nasıl yapıp bu meclislerden nasıl geçireceğini ve devlet memuruna nasıl elini uzatacağını görmek hepimize nasibolsun.

Saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ali Cüceoğlu saat 17,20 efendim.

ALİ CÜCEOĞLU (Giresun) — Muhterem arkadaşlar, Devlet Personel Kanununun, Anayasa Mahkemesinin ertelemeyi iptali üzerine bir kanunla yine malî hükümlerinin ertelenmesine mütaallik olan tasarının 1 nci maddesi üzerinde müzakere açılmış bulunmaktadır.

Evvelâ kanun yapma bakımından bir nokta üzerinde durmak isterim.

Meclislerde kanunlar müzakere edilirken hislerin dışında objektif olarak bu kanunun memleketin şartlarına uygun olup olmadığı konusunun tartışılması ve buna göre kanunun getireceği fayda ve zararlar ile faydanın veya zararın miktarına ve memlekete sağlıyacağı düzen ve intizamın esasına göre bir neticeye varılması icabeder.

Burada konuşuldu; birtakım arkadaşlarımız politik istismarların da burada yapıldığını ileri sürerek bizzat politik istismarı yaptılar. Politikanın dışında bir kütlenin derdinin müzakeresini yapıyoruz. Binaenaleyh burada politikayı dışarı atıp gerçekler üzerinde durmak bizlerin gerçek bir ödevidir.

Anayasa Mahkemesine verilen dilekçede, dilekçeyi yazanlar gayet vâzıh bir şekilde belirtmişler, derler ki; «657 sayılı Kanun Anayasanın 117 ve 118 nci maddelerinde öngörülen hususları eski mevzuattan daha ileri, modern reformcu bir zihniyetle düzenlendiğinden kanun koyucunun bu yeni kanunu yürürlükten alıkoyacak şekilde erteleme yoluna gideceği düşünülemez. Zira Anayasa koyucusu bu maddelerin gerekçelerinden de anlaşılacağı üzere, bu hükümleri modern âmme hukukunun memur statüsü bakımından kabul ettiği esaslara uydurmak ve ıslah etmek amaciyle sevk etmiş bulunmaktadır. Zira kanun, Devlete yapılan hizmetin değerini ölçmeye imkân sağlıyan ve bu yoldan memurlara daha iyi bir hayat seviyesi vadeden kalkınma plânlarının hedef ve stratejisinde tesbit edilmiş olan sosyal politika ve sosyal adalet ilkelerinin memurlar yönünden uygulanmasını mümkün kılan bir reform hareketi olarak mütalâa edilmektedir.»

Şimdi bu kanunun yalnız uygulanmak istenmiyen malî hükümleri olduğu söyleniyor, fakat müzakere yapılırken de bu kanunun uygulanmasına imkân olmadığı ileri sürülüyor. Bu kanunun memurlar hakkında getireceği birtakım idari reformlar var. Memurları birtakım teminata bağlayıcı hükümleri var.

Malî hükümlerine gelince; kanaatimce biraz evvel tümü üzerinde müzakere yapılırken arkadaşımız birtakım ek görevler, tazminatlar ve ödenekler yoliyle bütçeden 2,5 milyar liraya yakın para alındığını, üç - beş sene içerisinde rakmlarla burada bütçeden okuyarak açıklamış bulunmaktadır. Kanunun tatbikatını sağlamak, bir parça olsun sağlıyabilmek için Hükümet de bütçeye 450 milyon lira, avans namı altında tediye edilen paraları karşılamak üzere ödenek koymuş bulunmaktadır. Binaenaleyh, bugün halen sayısı ellibeşi geçen ödenek ve tazminat kanunlariyle 150 000 den fazla personel 75 lira ile 1 620 lira arasında türlü isim ve namlar al-

tında para almaktadır. Binaenaleyh, bütün bunları bir araya toplamak suretiyle hiç olmazsa bir hamle olarak bu kanunun tatbikinde fayda olduğu kanaatini taşıyanlardan birisiyim.

Personel Kanununun bilhassa bu malî hükümlerine temas etmek isterim, Maliye Bakanı da burada yaptığı açıklamada 3 - 5 yerden ücret alan kimse yoktur, diye söylediler. 8 000 lira, 10 000 lira para alan umum müdürlük görevi ifa eden kimseler vardır arkadaşlarım ve bunları ismen açıklamayı da ben faydalı bulmam. Kendisi Maliye Bakanıdır ve Bakanlıklarla irtibat halindedir, temas edecek olursa bu parayı alanları tesbit etmekte güçlük çekmiyeceklerdir.

Bugün 440 sayılı Kanun yürürlüktedir. Ticaret Bakanlığı bütçesi vesilesiyle de söyledim, bu kanun halen yürürlüktedir ve bu kanun hükmüne göre de Bakanlık bünyesinde İktisadi Devlet Teşekkülü memurları istihdam edilemez. Kanunda kayıt vardır, her halü kârda üç sene sonunda Bakanlık teşkilât kanunları getirilmeli, çıkarılmalı ve Bakanlık bünyesinde çalışan ilgili teşekkül mensupları görevlerine iade edilmelidir, der.

Bugün Ziraat Bankası müfettişlerinden Ticaret Bakanlığı bünyesinde en üst kademede görev ifa edip de hem harcirahını, hem maaşını, hem bulunduğu görevin 2/3 tahsisatını alanlar vardır ve bunlar türlü şekillerde de başka idare kurullarında, komitelerde görevler almak suretiyle ücretlerini daha da çoğaltmaktadırlar. Bunları bir hesaba katacak olursak, Sayın Maliye Bakanı da gayet rahatlıkla görecektir ki, aylığı 8 - 10 bin liraya gelen umum müdür, müsteşar, müsteşar muavinleri vardır.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) — 10 000 lira alan memurun ismini söyleyin. Neredeymiş 10 000 lira alan memur?

ALİ CÜCEOĞLU (Devamla) — İsmen de söyliyebilirim, fakat ben buna tenezzül etmiyorum, kendileri bulsunlar.

BAŞKAN — Sayın Avcı istirham ederim...

ALİ CÜCEOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bütün personelden, bütün memurlardan Meclise mütaaddit broşürler, telgraflar gelmektedir. Bunları okuduğumuz zaman hem üzülüyorum, hem şahsan gülüyorum. Bugün açık ve samimî olmak lâzım, milletvekili olan arkadaşlarım teker teker kendileriyle görüştüğümüz zaman Personel Kanununun malî hükümlerinin gelmeyişinden kendileri de yakınmaktadır. Ama bir Hükümet politikası veyahut bir A. P., C. H. P. veyahut M. P. çatışmasına girdik mi şekil değişmektedir. Bu kanunun çıkması hattâ Reşat Özarda arkadaşımızın teklifinin direkt gündeme alınması için A. P. grupundan da oy verilmiştir. Ama bilâhara, yine bir grup kararıyle, memleket için faydalı olacağına hattâ diyebilirim, açık konuşmak lâzım, milletvekilleri için de faydalı olacağına kuvvetle inandığım bu kanunun çıkmasına karşı çıkılmıştır. Ama niçin çıkılmıştır, bunu bilemem. Onu grupları bilir.

SABİT OSMAN AVCI (Artvin) — Grup kararı yoktu ki...

ALİ CÜCEOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bugün ayrı ayrı konuşulduğu zaman, samimî olalım, kendisine faydası olmıyan milletin vekillerinin vekâletini aldığı millete faydası olacağına inanmıyorum; inanmıyorum çünkü burada gayet açık ve net olmak lâzım, samimî olmak lâzım her şeyden evvel. Gider bakarsınız muhasebedeki hesaplara, herkes hacizli. Ama buraya çıkıp da politika yapıp istismar yoluna gitmeyi de ben şahsan kendim inanarak söylüyorum, üzülerek de ifade etmek isterim, samimî karşılamıyorum. Personel hakikaten köşeli durumdadır. Şimdi bakıyoruz Bakanlık teşkilâtına, türlü tazminat namı altında, yevmiye kadroları namı altında birtakım yevmiyeli personel görev almak üzere yarış halindedir. Bakanlıklar yevmiyeli kadro çıkarmak için uğraşmaktadır ve ondan sonra da bir çok milletvekili arkadaşlarımız, hattâ ben bile rica etmişimdir; yevmiyeli kadroya geçsin diye. Niye? Çünkü orada 100 küsür lira para var.

Binaenaleyh, bu şekilde çelişiklikleri ortadan kaldırmak ve bu Personel Kanununun tam bir sistem içerisinde uygulanmasını sağlamak zarureti olduğuna inananlardanım.

BAŞKAN — Sayın Cüceoğlu, vaktiniz doluyor. Lûtfen toparlayınız.

ALİ CÜCEOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, bilhassa memleketin içinde bulunduğu şartlar ve bugünün ekonomik durumu, her gün artan hayat şartları karşısında yapılacak çalışmanın 1971 e taliki değil, Hükümetin Hü-

kümet olarak icra ettiği dönem içerisinde buna bir hal çaresi bularak muvakkat bir zaman için ve kısa süreli bir tâlikle huzurumuza gelmesi, Hükümetin bundan evvel söylediği sözlere, yaptığı vaitlere de uygun olurdu. Ama bu yolu ihtiyar edemediler.

Diğer taraftan da, yine emeklilerle ilgili çıkan bir kanun vesilesiyle emekli olduğu halde ücret almak üzere çalışmasını da tervicedecek bir kanunun çıkışında oy kullandılar. Demek ki paraları boldu, dağıtma imkânları vardı. O halde küçük memurları da bunun himayesi içerisine almaları lâzımdır. Saygılarımla.

BAŞKAN — Millet Partisi Grupu adına Sayın Hilmi İşgüzar, buyurun efendim. Saat 17,31 efendim.

M. P. GRUPU ADINA HİLMİ İŞGÜZAR (Sinop) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; 1965 yılında meriyete giren, daha doğrusu seçimlerden önce çıkarılmış olan 657 sayılı Kanunun 237 ve 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının tehirine dair kanun tasarısı üzerinde bendeniz de kısaca ögrüşlerimi arz edeceğim.

Benden önce konuşan arkadaşlarımızın bâzırlarının temas ettiği üzere, günden güne hayat pahalılığı artmakta ve bu yüzden bütün vatandaşlar gibi memurlarımız da ıstırap çekmektedir. Esasında ücret adaleti ve ücret politikasının sakatlığından dolayı memurlar arasında büyük uçurumların olduğu da bir gerçektir.

Büyük şehirlerde oturan memurların durumunun acıklı halini burada ifade etmeye lüzum yoktur. Bayramdan bayrama, eti bir tarafa bırakınız, daha önce gazete sütünlarında yer aldığı veçhile, meyvadan gıdasını alabilmesi için bilhassa elma kabuklarını toplayan çocuklarını gören memurların bulunduğu da Ankara şehridir.

Ücretler arasında gerek ücret bakımından olsun, gerek maaşlar ve yevmiyeler bakımından olsun, hakikaten sosyal adaletle ve sosyal adalete taraftar iktidarların zihniyetiyle hiçbir şekilde bağdaşamıyacak şekilde büyük farklılıklar vardır.

Daima tekrar ediyoruz; Sayın Maliye Bakanımızın da bildikleri ve bilecekleri veçhile, 200 lira alan Devlet memuru olduğu gibi 7 000 lira, 8 000 - 10 000 lira alanlar da vardır. Bunların bir kalemde ortadan kaldırılması acaba mümkün değil midir? Evet, özel olarak kabul ettiğimiz bâzı müesseselerde çalışan ve 20 000 in üzerinde maaş alan insanların dahi durumunu ele almak iktidara düşen bir vazifedir. Bunlar da Türk Hükümetlerine ve Türk kanunlarına tabi olan müesseseler değil midir?

Nüfus memurlarından tutunuz, hâkimler, savcılar ve çeşitli, Devletin en yüksek kademelerinde yer alan insanların, bugün tazminat alabilmek için daima Büyük Millet Meclisini sıkıştırdıkları iddia edilmektedir. O halde kanunları biran önce objektif olarak, cemiyetin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ele almak iktidarın vazifesidir ve muhalefet bu konuda kendisine her türlü yardımı yapacaktır.

Bunu bu şekilde işaret ettikten sonra zamanınızı almamak için Sayın Adalet Partisine mensubolan bir arkadaşımızın konuşmalarına da kısaca temas etmek istiyorum.

Sayın Ataöv'ün, çok beğendiği aklından ve fikrinden bizzat kendi Hükümeti istifade etseydi, bir vaitler âlemi kurularak işler bugünkü çıkmaza getirilemezdi kanaatini taşıyoruz.

Yine Sayın İhsan Ataöv, kendi Hükümet ve partisinden sorulabilecek hesabı bir savcı edasiyle daima muhalefetten sormaktadır. Halbuki, kendileri iktidardadır, bu soruyu bizatihi kendi Hükümetine sorması icabetmez mi?

Sayın Başbakanın çok yakını bilinen bu zatın bugün bizlere verdiği nasihati, bu konuda yıllarca rahatça konuşabilen Başbakanına vermesini tavsiye ederiz. (M. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Yine İhsan Ataöv'ün sözlerinden anlaşıldığına göre, Personel Kanununun malî hükümlerinin tatbiki ile memurlara biraz daha geçim imkânı verecek parayı bulmak mümkün değilmiş. Bu fikirlerinde samimî ise, sözüm senettir diyen, tutulmayan sözleri ile sepetler dolan Başbakanın siyasi sorumluluğunu tesbit ve ispatını sağlamak için bir gensoru ile gelmesi icabeder. Aksi takdirde bizlere verdiği nahisatin sorumluluk dersinin ciddiyetle samimiyetine kimseyi inandıramaz.

Bu vesile ile bu duruma işaret eder, hepinize saygılar sunarım. (M. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Sayın Ali Rıza Uzuner, birinci madde üzerinde söz istiyorsunuz, diğer talepten vazgeçtiniz.

Buyurun efendim.

ALİ RIZA UZUNER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; Kanunun tümü üzerinde söz istemiştim, sıram gelmemişti. Tümü oylanırken oyumu izhar bakımından bir konuşma yapmak üzere Sayın Başkana bir önerge gönderdim. Ama benden önce konuşan iktidar kanadına mensup bir arkadaşımızın beyanları, münhasıran ona cevap vermek üzere değil, 1 nci madde ile de ilgili görüşlerimizi birlikte arz etmeye çalışacağım.

Değerli arkadaşlar, daha önce konuşan iktidar kanadına mensup bir üye, Sayın Maliye Bakanından da daha insafsız bir görüşle Devlet personeline âdeta kapıyı kapatır bir edâ ile konuşmalarına başladılar ve Devlet Personel Kanununun katiyen uygulanamıyacağını ifade ettiler. Ama heyecanlı bir konuşma havası içinde sözlerine başlarken de, Devlet Personel Kanununu iktidar partisi çıkaracaktır, dediler. Böyle bir kanun çıkmaz, uygulanmaz şeklinde bir girişten sonra bu kanunu iktidar partisi çıkaracaktır, şeklinde bir üslûpla görüşlerini bağladılar.

Temennimiz odur ki, bu arkadaşımızın görüşü şahsi görüşü olsun, muhterem iktidar kanadı tarafından tasvip gören bir görüş olmasın.

Yine arkadaşımız, 657 sayılı Kanunun Meclislerden süratle çıktığını ifade ettiler ve bu yönden kanunu âdeta küçük görür, küçümser, hattâ bâzı kelâmlar ile tezyif eder beyanlarda bulundular.

Değerli arkadaşlarım, her iki Meclisten buna benzer birçok kanunlar çıkmıştır. Zamanın, ihtiyaçların ağırlığı ölçüsünde süratli kanunlar çıkmıştır. Bu süratli çıkmıştır, öbürü yavaş çıkmıştır diye kanunları bir tasnife tabi tutmak ve buna göre değerlendirmek ve Yüce Meclis kürsüsüne çıkarak bu kanunları küçük düşürücü beyanda bulunmak her şeyden evvel milletvekillerine, parlâmenterlere yakışmayan bir davranıştır.

Şimdi, Devlet memurlarının ıstıraplı durumu bir tarafa bırakılıyor, aynı arkadaşlarımız burada devamlı bütçeyi savunuyorlar. Kalkınmayı asıl gerçekleştirecek bu temel unsur, bir tarafa bırakılıyor, ama Devlet bütçesine, müzakeresini yaptığımız Devlet bütçesine cari masraflar yönünden olsun, gösterişli yatırımlar yönünden olsun konulan ödeneklerin müdafaasını yaparlar. Bunalım içinde bulunduğu artık katiyetle bilinen Devlet memurlarının durumunu ıslah yerine, onlara öncelik vermek yerine, uzmanlarca çok daha sonraya bırakılmış, 100 ncü sırada öncelik taşıyan meselâ bir boğaz köprüsüne öncelik verilir. Arkadaşlar işte biz bu görüşü katiyen paylaşmıyoruz. 657 sayılı Devlet Personel Kanunu, Anayasamızın Devlet memurlarımızın, Devlet personelinin içinde bulunduğu ıstıraplı durumu nazarı itibara alarak kurulmuş olan Devlet Personel Dairesi tarafından uzun çalışmalar neticesi hazırlanmış ve diğer kanunlarla mukayese etmiyeceğim, ama Yüksek Meclisten geçen birçok kanunlardan daha çok üzerinde düşünülen, birçok yabancı uzmanların da fikir kattığı, güc kattığı ciddî bir çalışma olarak bu Meclise gelmiştir. Bunu uygulamıyoruz. Şöyle geçti, böyle geçti hikâyeleri ile edebiyat yapmak yakışmayan bir davranıştır. Bunu uygulamıyoruz, ama yüzüncü sırada bulunan boğaz köprüsüne derhal bir öncelik veriyoruz. İşte şahsan benim görüşüm odur ki, câri masraflarda plân tavanını aşıyoruz. Plân bunu aşmıyacaksın diye tesbit etmiş. Gösteriler yapıyoruz, törenler yapıyoruz, milyonlar, milyarlar harcıyoruz, yatırımlarda önceliği olmayanlara öncelik veriyoruz ama bunu asıl tahakkuk ettirecek, Türkiye'yi kalkındırmada asıl yükü taşıyan Devlet personeline hak tanımıyoruz. Hele sayın iktidara mensup bir üyenin konuşması bizi cidden burada üzmüştür.

Sayın Maliye Bakanının tümü üzerinde yaptığı konuşmanın da talihsiz bir konuşma olduğunu bu vesile ile belirtmek istiyorum. Gayet tutarsız ve gayrivazıh beyanlariyle bizi, Devlet personelini ve Türk kamu oyunu tatmin edemiyeceklerini burada belirtmek isterim. Elbette bu güç bir görevdir. Sayın Bakanın bunu kabiliyetsizliğine değil, ama haklı bir dâvayı haksız bir durumda savunmanın imkânsızlığına bağlamak gerekmektedir.

Şimdi Sayın Bakandan soruyorum; bugün büyük çoğunluğu dar gelirli olan memurların aldığı maaş veya ücretle, ki bütçemizde aldıkları ücretler belirtilmiştir, Türkiyemizde hayatın en ucuz olduğu hangi bölgesinde bir memur ailesiyle normal olarak geçinebilmektedir? Biz bugünkü şartlar içinde geçim endekslerine göre ha-

yat pahalılığını nazarı itibara alırsak, bunların geçimlerini sağlayamadıklarını matematik olarak ispat etmek durumundayız ve bu arz ettiğim dar şartlar içinde bulunanlar Devlet personel kadrosunun büyük çoğunluğunu teşkil eden, tabanda bulunan ve herkesten çok bu kanunun çıkmasını arzu eden bir kütledir. Sayın Bakan teşrif etsinler, Devlet personelinde asgari ücret alan bir memurun, Türkiyemizin en ucuz bölgesindeki fiyatları nazarı itibara almak suretiyle, beş nüfuslu bir ailenin geçim karşılığını şayet bulurlarsa bundan memnun olacağız.

Bir taraftan vergiler ve zamlar yoluna gidiyoruz. Hayat süratle pahalılaşıyor. Yakın bir mâzide Tekel maddelerine zam yapıldı. Birbuçuk milyar liralık vergi tasarıları bekliyor. Bunların hayatı süratle pahalılandırmakta olduğu, arkadaşlarımızın çarşı, pazar dolaşmak suretiyle şimdiden tesbit edeceği, istikbalde daha çok artma tandansı gösteren bir durumda olduğunu bilmiyen sayın üye yoktur kanaatindeyim. Ve Sayın Bakan memurların durumunu biliyoruz buyurdular. Muhakkak biliyorlar. Avans, tasarruf bonoları ve geçim indirimi yolu ile sağlanan imkânları hayat pahalılığının derhal yuttuğunu da Sayın Maliye Bakanımızın bilmesi lâzım.

Değerli arkadaşlarım, 1971 yılına kadar erteleme ile bu maddenin bu yönden de karşısındayız. Hükümetlere üç yıllık ihmalinin, adaletsizliğinin yeniden iki yıl daha primini veriyoruz. İki yıl daha bu işle meşgul olmayabilirsin, ihmal edebilirsin, diyoruz. Buna bugün Devlet personelinin içinde bulunduğu ıstıraplı durum, sosyal adalete bağlı olan, Anayasaya bağlı olan bir iktidarın evet dememesi lâzımdır. Bunun çarelerini süratle bulması gerekirdi. Bir sınıflandırma meselesi çıkıyor. Koskoca bir Devlet Personel Dairesi kurulmuş, 1960 tan beri çalışır, bâzı sınıflandırmaları yapmıştır, efendim her nedense bu muğlâk bir şey, demagojiye de geliyor, bir türlü bu sınıflandırmanın içinden çıkılamıyor. Arkadaşlar, bu nasıl şeydir? Yani dünyanın birçok memleketlerinde başarı ile uygulanan sistemler vardır. Evet, Türkiye'de Devlet Personel sistemini ıslah etmek belki bir yıllık, iki yıllık iş değildir, ama 1960 tan bu yana bunun üzerinde çalışılıyor. Birçok doneler eldedir. Bunları uygulamak istiyen bir Hükümetin görevlendireceği uzmanlar kısa zamanda en mütekâmil şekle sokabilir, yeter ki, Hükümet Devlet personelinden, dar gelirli memurdan yana olsun. Bu yönden maddenin aleyhinde olduğumu saygılarımla arz edeceğim.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Sayın Başkan, müsaade eder misiniz, madde üzerinde konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Madde üzerinde mi konuşacaksınız?

Buyurun efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Madde üzerinde grup adına söz istiyorsunuz. Grup idarecilerinin haberi var mı efendim?

HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Haberi var efendim.

BAŞKAN — Bize yetki versinler lûtfen. Sayın Bakan konuşuncaya kadar bir tane yetki getirin.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, tekrar huzurunuza geldiğim için özür dilerim.

Sözlerime başlarken de ifade ettiğim gibi bu kanun ile ne Devlet personel rejiminin tatbik edilemiyeceği, ne tatbik edilmemek istendiği hususları getirilmiş değildir. Bu kanunun incelenmesinden de anlaşılacağı üzere daha önce Bütçe Kanununa konulmakta olan bir hükmün, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi üzerine yeni bir kanun ile bu ertelemenin yapılması keyfiyetidir.

Demin de ifade ettim; bu konu, yani 1969 senesi içinde dahi 657 sayılı Kanunun malî hükümlerinin tehir edilmesi hususu muhalefete ve iktidara, Senatoya ve Millet Meclisine mensup üyeler tarafından esasen Bütçe Karma Komisyonunda kabul edildi. Aynı madde Senatodaki bütçe müzakereleri sırasında yine kabul edildi. Ama Anayasa Mahkemesinin bu hükmü iptal etmesi muvacehesinde aynı hükmün Bütçe Kanununda kalmasını Anayasa Mahkemesi kararı muvacehesinde uygun mütalâa etmediğimiz için biz, bunu ayrı bir madde halinde Yüksek huzurunuza getirmiş bulunuyoruz.

Burada bâzı arkadaşlar çıktılar, memurların durumlarından bahsettiler. Memurların durumlarını biz Adalet Partisi iktidarı olarak biliyoruz. Bildiğimiz için iktidara geldiğimizin er-

tesinde yüzde 10 ve % 15 bir avans vermek suretiyle memurların durumunu 1966 senesinde düzeltmeye başladık. Binaenaleyh Adalet Partisi iktidarına, siz memurları düşünmüyorsunuz gibi bir iddiada bulunmanın zalimane bir iddia olduğunu burada ifade ettim.

Buna ilâveten ne yapmışız, 1967 de yeniden memurların durumunu düzeltmek üzere enaz geçim indirimi hadlerini değiştirmişiz. Bu suretle aşağı - yukarı 750 liraya kadar maaş almakta, ücret almakta bulunan iki çocuklu bir memur ailesinden tek kuruş vergi almıyoruz. Bu da Adalet Partisi iktidarı zamanında tahakkuk etmiştir.

Yine 1967 senesinde Yüksek Heyetinizin kabul buyurduğu bir Hükümet tasarısı olan tasarruf bonolarının 1 200 liraya kadar olan ücretlerden kaldırılması Adalet Partisi iktidarı tarafından bir tasarı halinde sevk edilmiş, yine Yüksek Meclislerinizce kabul edilerek böylece bu da kanunlaşmış bulunmaktadır. Bütün bu üç muamele, demin de ifade ettiğim gibi, Devlet bütçesine bir buçuk milyar liralık bir külfet tahmil etmiştir. Yani Devlet, bir buçuk milyar liralık bir gelirini sırf memur vatandaşlarımızın biraz, bir nisbet dâhilinde daha iyi yaşıyabilmesini temin etmek için bir fedakârlıkta bulunmuştur. Bu fedakârlığı yapan bir iktidara, bir Hükümete, A. P. memurların yanında değildir gibi, kabul edilmesi imkânsız birtakım iddiaların bu kürsüden yapılmasını uygun bulmuyoruz.

Burada bir seçim nutku söyler gibi 200 lira ücret alan memurlardan bahsettiler.

Muhterem arkadaşlar bugün Devlet bütçesinden maaş alanın, en aşağı ücret alanın net olarak eline 375 lira geçmektedir. 200 lira ücret veya maaş alan hiçbir memur yoktur.

NİYAZİ ÖZGÜÇ (Sinop) — Savunma sekreterliklerinde 250 - 275 lira alıyorlar.

BAŞKAN — Sayın Özgüç lûtfen müdahale etmeyin efendim.

MALİYE BAKANI CİHAT BİLGEHAN (Devamla) — Sizin buyurduğunuz zannediyorum ki, emekli olduktan sonra tekrar maaş alanlardır. Bu, 275 lira alıyor mânasına gelmez.

Efendim, geldiler yine buyurdular ki, «işte bu kanunla memurlara biraz daha imkân temin edilecek, memurlar bunu bekliyorlar, maaşları düzelecek.»

Şimdi, demin konuşan Sayın İhsan Ataöv arkadaşımın söylediği gibi, ben de sözlerimin başında ifade ettim; 657 sayılı Kanun bir Tazminat Kanunu değildir. Eğer bir tazminat kanunu olarak mütalâa ediliyorsa ö takdirde neden bizim % 10 - 15 olarak avans olarak verilmesi hususundaki tasarımızı ve çıkarılmış bulunan kanunu, olduğu gibi kabul etmiyorsunuz; 657 sayılı Kanun bir reform kanunudur. Yani bir usul getirmektedir. Yeni bir sistem getirmektedir; bu da sınıflandırma sistemidir. Sınıflandırma sisteminde, Devlet memurunun, Devlete görmüş olduğu işin önemini tesbit etmektir muhterem arkadaşlar. Uzun olarak ifade etmiyorum. Bugün Devlet için bir yüksek mühendisin, bir yargıcın, bir subayın, bir nüfus memurunun, hangisinin daha fazla değerli olduğunu burada tesbit etmek, tamamen sübjektif, tamamen enfüsi birtakım ölçülere bağlı olduğu için Devlet Personel Dairesi zorluk çekmektedir.

Biliyorsunuz tüzükler yapıldığı zaman ilkokul öğretmenlerinin muayyen bir dereceden yukarıya çıkarılmaması hususu öngörülüyordu. Bunu tasvibediyor musunuz? İlkokul öğretmeninin Devlete yapmış olduğu hizmetin değeri az mıdır? Buna mukabil bir orman mühendisi geliyor, haklı olarak diyor ki; benim Devlete yapmış olduğum hizmet, her halde bir ilkokul öğretmeninin yapmış olduğu hizmetten daha üstündür. Bir doktor geliyor, ben hayat kurtarıyorum, benim yapmış olduğum hizmet, en yüksek hizmettir, diyor. Buna mukabil bir veteriner geliyor, diyor ki, benim Devlete olan önemim, her halde memleketin şu kadar milyon liralık hayvan varlığı vardır, o hayvan varlığının değeri şöyledir, binaenaleyh benim Devlete yapmış olduğum hizmetin önemi bir orman yüksek mühendisinden veyahut bir nüfus memurundan veyahutta bir öğretmenden daha yukardadır. Şimdi şunu bir defa idrak içinde düşünmek lâzımgelir ki, bu eğer bu kadar kolay bir mesele olsa, her iktidar elbette birtakım reyleri almak için bâzı faaliyetlerde bulunabilir. Biz Devlet memurlarının, böyle bir tasarının uygulanmasından her halde memnun olacağını kabul ederiz.. E.. bu mümkün olsaydı, yâni Hükümet, siyasi iktidar olarak diyorum, siyasi iktidar olarak burada yapılması mümkün olan bir husus olsaydı bunu yapmakta hiç çekinmezdik, hele hele bizim Devlet memurlarının, dar gelirli işçinin yanında bu-

lunan bir iktidar olarak, bilhassa bu zümreye dayanan bir iktidar olarak, bunu yapmak kudreti mevcudolsaydı her hal ve kârda yapacaktık. Kaldı ki, bize, bu iş yapılmış, bitirilmiş, binaenaleyh siyasi konut olarak mâni oluyorsunuz diye bir iddia da yoktu ortada. Bâzı arkadaşlar kalktılar, benim konuşmalarımı tatmin edici bulmadılar. Hangi noktadan tatmin edici bulmadıklarını ifade etmediler. Ben her şeyi açık açık söyledim. Bir kanun müzakeresinde o kanunun gereği ne ise veya o kanunun maksadı ne ise bunları ben burada konuştum. Dedim ki, bu kanun Anayasa Mahkemesinin iptali üzerine çıkarılması zaruri olan bir kanundur. Bunun aksine bir fikir var mı? Bu kanunun çıkmadığını kabul edelim ve Anayasa Mahkemesi de bu hükmü iptal ettiğine göre, henüz kadro kanunu da çıkmamış olduğuna göre, 1 Mart 1969 da memurlara hangi ölçüler üzerinde ve hangi kanuna istinaden maaş vereceksiniz? Bunun burada izahını yapınız, derhal Hükümet olarak bu kanun tasarısını geri alıyoruz. Binaenaleyh çok rica ederim, burada bir seçim nutku edasiyle konuşmanın mânası yoktur. Kanun bir zaruretin icabıdır. Hükümet olarak bu mevzuda büyük bir hassasiyetle durmaktayız. Memurların durumunun düzeltilmesi konusunda şimdiye kadar vâki çalışmalarımız % 10 - 15 avans gibi, en az geçim indirimi gibi, tasarruf bonolarının kaldırılması gibi gayretlerimiz muvacehesinde bundan sonraki gayretlerimizin de aynı yönde olacağını ve memurlarımızın daha iyi hayat şartları içinde, bütçe imkânlariyle bağlı kalmak kayıt ve şartiyle bir gayretin içinde olduğumuzu burada bir defa daha ifade etmek isterim.

Yine bir değerli arkadaşımız; «memurlar dururken boğaz köprüsünün yapılmasının doğru olmadığını» ifade ettiler. Şimdi muhterem arkadaşlar boğaz köprüsü ayrı bir iş, Devlet memurları ayrı bir iş. Birisi yatırım, diğeri cari harcama. Binaenaleyh bunun onunla mukayese edilmesi mümkün değildir. Kaldı ki, boğaz köprüsünün 100 ncü sırada olduğu idiası da vârit değildir. Nihayet Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından bu programlar hazırlanmakta ve böylece bizim kendisine birçok vazifeler vermiş bulunduğumuz ve kanunen bu vazifeleri yapmakta bulunan yetkili arkadaşların hazırladıkları raporlara istinaden yıllık icra programları yapılmaktadır. Binaenaleyh bunun, onunla mukayese edilmesi de doğru değildir. Kaldı ki, yine aynı noktaya temas ettiler; «Hükümet söz verdi yapmadı» dediler. Hükümet vermiş olduğu sözü yaptı arkadaşlar. Eğer sizin meseleyi vaz'ettiğiniz şekilde memurların terfihi idiyse, Personel Kanunundan murat memurların terfihi idiyse, biz 1965 te iktidara geldik ve bu kanunu bulduk. Bu kanunun hükümlerinin, demin arz ettiğim zorluklar muvacehesinde - bu zorluklar Hükümetten dolayı gelmiyor muhterem arkadaşlar - bizatihi Türkiye'nin devlet idaresinin Türkiye'deki kadro durumunun, Türkiye'deki ücret sisteminin fevkalâde değişik ve çok yönlü olmasından ileri gelmektedir. Bir grup sözcüsü arkadaş; «efendim yüksek memurdan maaşı alacak, küçük memura vereceğiz» diye konuştu.

Muhterem arkadaşlar; bir taraftan hukuk devletinden bahsedeceksiniz, öbür taraftan memurun, müktesep hakkına el uzatacaksınız. Bunun hukuk devletiyle kabili telif bir tarafı var mıdır? Kaldı ki, siz Meclis olarak böyle bir kanun çıkardığınız takdirde gerek Anayasa Mahkemesinin, gerekse Danıştayın, müktesep haklarının ihlâlini, evet doğrudur diye kabul edeceğine imkân var mıdır? Mümkün müdür bu arkadaşlar? Kimin müktesep hakkını ihlâl edebilirsiniz? Sizlerin milletvekili olarak müktesep haklarınıza her hangi birisi el uzatacak olursa bu takdirde bunun karşısına çıkmaz mısınız? Öyle gelip de burada demagoji yapmak, sanki A. P. iktidarı memurları tutmuyormuş gibi bir havanın içinde konuşmak hakikaten doğru değildir. Hakikatlere uymamaktadır, gerçeklere uymamaktadır. Yüksek dereceli memurun alacak, küçük dereceli memurun maaşına verecek. Nerede görülmüş bir şey?

Muhterem arkadaşlar bu kanun bir zaruretin icabıdır. Yüksek reylerinize mazhar olursa bir ihtiyacı karşılamış olacaktır. Hepinizi saygıyla selâmlarım.

BAŞKAN — Müzakeresini yaptığımız kanunun birinci maddesi üzerindeki görüşmelerin yeterliğine dair önerge vardır.

Hükümetten sonra son sözü C. H. P. Grupu adına Sayın Hayrettin Uysal'a veriyorum.

Buyurun efendim. Konuşma süreniz 10 dakikadır Sayın Uysal. Saat 17,59 dur efendim.

C. H. P. GRUPU ADINA HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; 657 sayılı Personel Kanunu ciddî ola-

rak hazırlanmış bir kanundur. A. P. adına konuşan bir arkadaşımız... (A. P. sıralarından, «Grup adına değil, şahsı adına» sesleri) Özür dilerim, şahsı adına konuşan bir arkadaşımız, 1965 yılında hazırlanmış, Yüce Meclis tarafından kabul edilmiş olan 657 sayılı Personel Kanununun tatbik imkânı olamıyacağını burada ifade ettiler. 1965 yılında hazırlanan ve kabul edilen 657 sayılı Kanun ciddî araştırmalar sonunda meydana çıkmış ve Devlet personel rejimine reform getiren bir kanundur.

Bu kanun, gerçekte 3 temel ilke üzerine oturmaktadır :

Bunlardan bir tanesi, liyakat sistemi, diğeri kariyer sistemi, bir üçüncüsü de sınıflandırmadır. Yalnız, bu reform kanunu, Devlet personeline reform getirirken, elbette ki, o kanun yapısı içinde bulunan ve Devlet hizmetlerini görmekle mükellef olan ve kalkınmamıza büyük ölçüde katkıda bulunan Türk memurunu da maddi ölçüler içerisinde eşit işe, eşit ücret ilkesi gereği olarak bu kanunu uygulamaktı.

Şimdi 657 sayılı Kanun, Sayın Maliye Bakanının burada da ifade ettiği gibi, bizim tarafımızdan, «Neden uygulanmıyor? Neden adaletsizliklerin devam etmesine göz yumuluyor?» dediğimiz zaman, «zalimâne bir iddia» diye nitelendiriliyor. Zalimane iddia, Türk memurunun bugünkü durumunu görmeyip, bundan iki yıl sonraya, müeyyidesi olmıyan bir tarzda - o da uygulanıp uygulanamıyacağı belli değil - yuvarlak sözlerle 1 nci maddenin ikinci fıkrasına kondurulmuş, «mutlak kanun getirilecektir» denmiş; o zaman da bir maliye bakanı buraya çıkar derse, «Bugün bunu uygulamak mümkün değildir, kaynaklarımız yoktur, maddi olanaklarımız yoktur» derse, hiçbir müeyyide getirmediği için, elbette ki, o zaman da ilerde bir iki yıla doğru ertelemek söz konusu olacaktır.

Zalimane iddia; adaletsizliklerin devam edilmesine göz yummadır, bugün Devlet personeli, İktisadi Devlet Teşebbüslerinde çalışanlar, bankalarda çalışanlar, mahallî idarelerde çalışanlar, sözleşmelerle iş yapanlar, teknik personeli verilen ücretler arasındaki dengesizlik, haklar dengesine uymıyacak bir şekilde, «eşit işe eşit ücret» ilkesine uymıyacak bir şekilde yapılan uygulama ve bu uygulamayı ortadan kaldıracak olan bir reform tasarısı kanunu niteliğinde Yüce Meclislerde kabul edilmiş olan kanunun malî hükümlerinin daha 2 yıl öteye atılmasıdır.

Bu kanun hazırlanırken, Fransız Danıştay eski başkanlarından Profesör Grégoire, Hükümetçe Devlet Personeli İdaresi tarafından Türkiye'ye davet edilmişti. Monsieur Grégoire, bu kanunun tatbik edilmesi için bir rapor verdi. Bu raporda, Türk Devletinin Hükümetinin bu kanunu tatbik edebileceğini, gösterdi. Bu rapor rafa kaldırıldı.

Hepimizin gözlerine zaman zaman geliyor; Türkiye ve Orta - Doğu Âmme İdaresi Enstitüsünün Dergisi. Bu dergide, Personel Kanunu hakkında ciddî, araştırmaya dayanan eleştiriler çıkıyor. Ve Türkiye Orta - Doğu Âmme İdaresi Enstitüsü, sınıflandırma üzerinde, göstergeler üzerinde, bu kanunun - öyle birçok sınıflar meydana getirmek suretiyle değil - ruhuna, kanunun amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak bu kanunun tatbik edilebileceğini söylüyor.

Yine, 1966 yılında idi, komisyonda bulunan eğitimci arkadaşlarım hatırlarlar; o zamanki Devlet Personel Dairesi Başkanı Sayın Adal'a bir soru sorulmuştu. Bu soru karşısında Sayın Adal : «Türkiye'de 6 - 7 - 8 - 10 bin lira (Bana daha açıklattırmayın dedi) ayda maaş alan yüksek dereceli memurların olduğunu» bizzat ifade ettiler.

Şimdi Sayın Bakan burada, «3 - 4 - 5 yerden maaş alan bir yüksek dereceli memurun ismini bana açıklayın.» dediler. Ben kendilerine Meclis tutanaklarına geçmiş, yazılı önerge ile ilgili bir isim vereceğim.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, maaş değil, 5 yerden alınan, bunu bir kere açıkça tesbit edelim. Maaşı var, ek görevleri var, yan görevleri var, yan işleri var, komisyon çalışmaları var. Bunlar eklenmek suretiyle 6 - 7 - 8 - 9 bin lira ayda maaş alan yüksek dereceli memurlar vardır. Halk arasında, memurlar arasında söylentiler var, o söylentiler şudur : «Devlet Personel Kanununun tatbikini yüksek dereceli memurlar engelliyor.» diyorlar. Ne dereceye kadar doğrudur, bilemem. Onların böyle bir engelleme içerisinde bulunduklarını sanmıyorum, onları bu düşünceden uzak tutarım. Ama, Türk personel re-

jimine bir reform getirmek durumunda bulunan Hükümet, elinde reform kanunu niteliğinde bulunan bu kanunu uygulamak zorundadır. Binlerce, yüzbinlerce, milyonlarca liralık tazminatlar, ek görevler gele gele, yamalı bohça haline malî imkânları Devlet personeli açısından getirmek, hiçbir zaman doğru değildir. Elbette ki, Türkiye'de 300 - 400 lira maaş alan ve yüzde 80 i dar gelirli olan memurların düşünülmesi lâzımdır. Bu bir politika yönünden istismar konusu değildir. Burada biz bir ciddî konuyu görüşüyoruz. Bu ciddî meselede, gerçekleri, gerçeklere dayanarak ifade ediyoruz. Hiç kimsenin burada politika yapmasına ihtiyaç yok. Uzun yıllardan beri bu dert devam ediyor, devam edecek. Hükümet zaman zaman «getirdim, getireceğim» diye, kamu oyu karşısında birtakım mükellefiyetlerle bağlanmıştır. Fakat sonunda hiçbir sonuç alınamamıştır. Bu bakımdan, maaşın dışında 55 çeşit ek görevler ve çeşitli yamamalarla Türk personel rejimini bu şekilde bırakmak, doğru değildir. Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına, mutlak surette bu kanunun uygulanması lâzımgeldiği kanaatini taşıyoruz.

Saygılar sunarım. (A. P. sıralarından, «isim verecekti» sesleri)

MUSTAFA AKALIN (Afyon Karahisar) — Misal olarak isim söyliyecekti.

BAŞKAN — Efendim Sayın Bakana verirler. İsim söyleseler «şahsiyat yapıyorsunuz» denir. Söylemeseler, «söyleyin» diyorsunuz. Söylemek isteselerdi söylerlerdi. Onun için siz de zorlamayınız.

Efendim, madde üzerindeki kifayet önergesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

1 nci madde üzerindeki müzakerenin kifayetini arz ederim.

Tokat
Osman Saraç

BAŞKAN — Kifayeti oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddenin değiştirilmesine dair önerge vardır, okutuyorum.

Meclis Başkanlığına

1 nci maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve rica ederim.

Çankırı
Mehmet Ali Arsan

«Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun tadil tasarısının en geç 1969 takvim yılı sonuna kadar T. B. M. M. ne getirilmesi zorunludur.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

PLÂN KOMİSYONU BAŞKANI MESUT EREZ (Kütahya) — Sayın Başkan; Sayın Arsan kürsüden yaptığı beyanlar sırasında önergesinin gerekçesi olarak, A. P. iktidarının meseleleri kendisinden sonra gelen iktidarlara devretmemesi için 1969 yılına kadar şeklinde bir değiştirge önergesini verdiklerini ifade ettiler.

Devletin ve hükümetlerin ve hükümet tasarruflarının devamlılığı prensibi karşısında evvelce Cumhuriyet hükümetleri tarafından çıkarılmış olan 657 sayılı Kanun nasıl Cumhuriyet hükümetleri tarafından çıkarılmışsa bundan sonra da gelecek hükümetler Cumhuriyet Hükümetidir.

Bu itibarla meselelerin kendisinden sonraki hükümetlere devri hakkındaki esbabı mucibeye iştirak edemiyoruz.

Ayrıca, 1969 yılında, şeklinde değiştirilecek olursa durum şöyle bir hal alacaktır : 1969 yılı seçim yılıdır. 1969 Ekiminden sonra gelecek olan hükümetler kurulup, hükümet programlarının münakaşası ve itimat oyu gibi muamelelerle 1970 yılı bulunacaktır ve buradaki fıkrada da 1971 yılı başına kadar, denildiğine göre, 1970 yılı içerisinde bu tasarının getirilmesi derpiş edilmektedir. Mâkul bir müddettir. Bu bakımdan önergeye iştirak edemiyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, biraz evvel okuttuğum Sayın Arsan'ın önergesine komisyon, katılmadığını esbabı mucibesi ile beyan ettiler.

Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi müzakeresini yaptığımız 1 nci maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarıya bir yeni madde ilâvesi hakkında bir önerge verilmiştir, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Kanuna aşağıdaki hususun bir madde olarak ilâvesini saygı ile arz ederim.

Nazmi Özoğul
Edirne Milletvekili

Madde — «Ek görev ücreti kaldırılmıştır.»

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

PLÂN KOMİSYONU BAŞKANI MESUT EREZ (Kütahya) — Sayın Başkan; Devlet Memurları Kanununun şimdiye kadar tatbik edilememesinin sebeplerinden bir tanesi de bu ek görev meselesidir. Yıllardan beri, 30 yıldır yapılan bir tatbikatı bu şekilde bir önergenin kabulü ile derhal bu tatbikata son vermek, teessüs etmiş bir nizamı altüst etmek mânasına gelir. Hükümet esasen 657 sayılı Kanunda yapılacak değişiklikler üzerindeki çalışmaları sırasında elbette ki, bu meseleyi de göz önünde bulunduracak ve daha mütekâmil bir tasarı ile Meclise gelecektir.

Bu itibarla bu önergeye de katılamıyoruz efendim.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Önergemi izah etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim, önergenizi izah babında kısa olarak söz veriyorum.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlar; 657 sayılı Devlet Personel Kanununun maddelerinde, ek görev ücreti kaldırılmıştır, şeklinde bir hüküm mevcuttur.

Konuşan hatip arkadaşlarımızın ekseriyeti, ek görev dolayısiyle Devlet memurları arasında huzursuzluk bulunduğunu ve ek görev alan yüksek dereceli Devlet memurlarının bu kanunu geciktirdiği hakkındaki sözleri zabıtta mevcuttur.

İki senedir basında ve bütün Devlet memurları arasında bu konu devamlı tartışılmaktadır.

Sayın sözcü, uzun zamandan beri bu hak verilmektedir, binaenaleyh bir önerge ile bunu kaldırmak mümkün değildir, şeklinde ifadede bulundular.

Bir Devlet memuru bir kadroya tâyin olduğunda ayrıca ona bir ek görev verileceği, yani bir müktesep hak olarak verileceği söylenemez, mümkün değildir. Umum müdürlük vazifesine gelen bir arkadaşımız umum müdürlük vazifesi yapacaktır, müsteşarlık vazifesine gelen bir arkadaşımız müsteşarlık görevini yapacaktır, ayrıca oraya tâyin olunduğunda yeni ek görevler verileceği ve bunun bir müktesep hak olarak kabul edileceği söylenemez.

Muhterem arkadaşlar, Devlet Personel Dairesinde çalışan her bakanlıktan bir temsilci vardır. Bu temsilci arkadaşlarımız ayrıca maaşlarına ilâveten 50 lira yevmiye almaktadırlar, ek görev olarak ayda 1 000 lira maaşlarına ilâve edilmektedir.

Bir noktayı daha açıklamak isterim; Avans Kanunu geldiğinden bir ay sonra İstanbul gazetesinde, (Yeni İstanbulda değil) iki bine yakın Devlet memurunun ek görev suretiyle kaçar lira aldığı, yani 10 000 lira civarında maaş alanların isimleri ve aynı zamanda bâzılarının görev yerleri yayınlanmıştır. Ben bunun arkasından bir tekzip bekledim, fakat bu tekzip gazeteye gelmemiştir.

Muhterem arkadaşlar; Milletvekili en yüksek derecede Devlet memuru maaşını alır, kaydı mevcuttur. Milletvekili ayrıca dışarda vazife aldığı zaman ek görev ücreti alamaz. Aldığı takdirde Milletvekilliği kaldırılır.

Yüksek dereceye tâyin edilen Devlet memuru arkadaşlarımızın hepisi vatanperver arkadşlardır. Bu ek görev ücreti kaldırıldığı takdirde vazife yapmıyacaklarını kabul etmiyorum. Ancak, 300 000 Devlet memuru tarafından ve Türkiye'nin her tarafında konuşulan bu mevzu, yani Personel Kanununu bunlar baltalıyor, şeklindeki konuşmalar bu yüksek dereceli Devlet memurlarının, memlekete vatanperverane hizmet eden bu kimselerin manevi şahsiyetleri üzerinde küçültücü hareketler olmaktadır, Binaenaleyh evvelce kabul edilen Personel Kanununda ek ücret kaldırılmıştır, şekli ayni zamanda bu yüksek dereceli Devlet memurlarımızın da şahsiyetlerini koruyacaktır.

Sözlerimi bağlamak isterim; bu müktesep hak değildir. Müktesep haklara riayet etmek her Parlâmento üyesinin vazifesidir. Aksi halde demokrasiyi temelinden sarsarız.

Sözümü bağlarken, İstiklâl Madalyası hamillerine şeref aylığı bağlanmasına dair kanun Millet Meclisine geldiği zaman Maliye Bakanlığında çalışan Devlet memurlarına bir madde olarak bu vazifenin daha çabuk yapılabilmesi için ek ücret ilâve edilmişti. Yine o zaman söz aldım ve zabıtlarda mevcuttur; bu ek ücreti kabul ettiğiniz takdirde Personel Kanununun çıkması gecikecektir, diye muhterem milletvekillerine arz etmiştim. Oy birliği ile Millet Meclisi (zabıtlarda mevcut) bu maddeyi kaldırdı.

BAŞKAN — Sayın Özoğul, müddetiniz doldu, lûtfen bağlayınız.

NAZMİ ÖZOĞUL (Devamla) — Muhterem

milletvekilleri, bu maddenin eklenmesinin şart olduğu kanaatindeyim. Yüksek dereceli Devlet memurlarının şeref ve haysiyetini korumak bakımından bu önergeyi vermiş bulunuyorum. Reyinizi is'af etmenizi istirham ederim.

Hepinizi hürmetle salâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı buyurunuz efendim.

PLÂN KOMİSYONU BAŞKANI MESUT EREZ (Kütahya) — Muhterem arkadaşımızı dinledikten sonra da maalesef önergesine katılmıyoruz. Çünkü, evvelâ ek görevlerin Devlet memurlarının şeref ve haysiyetleri ile ilgisi olmayıp, olanların gördükleri vazifelerle ilgisi vardır. 657 sayılı Devlet memurları Kanununun sınıflandırma ile ilgili hükümleri ek görevlerle yakından ilgilidir. Eğer, bu kanunun sınıflandırma ile ilgili hükümlerini tatbikata koymak imkânına sahip olsaydık, ek görevler olmıyacaktı. Binaenaleyh, Hükümetin yapmakta olduğu hazırlık içerisinde sınıflandırma ile ek görevlerin yakın ilgisi vardır.

Muhterem arkadaşlarıma ayrıca şunu da arz etmek isterim ki; genel bütçeden maaş alan genel müdürler ve müsteşarlar başka memleketlerdeki emsali ile ücretlerle kıyas edilirse en az ücretle müsteşar ve genel müdürlerin Türkiye'de olduğu görülür. Bilfarz Maliye Müsteşarı 26 000 000 000 liralık bütçenin hazırlanmasında ve icrasında önemli görevlerle tavzif edildiği halde ayda 3 200 lira gibi bir para almaktadır. Bu itibarla Sayın Özoğul arkadaşımızın önergesine Komisyon olarak katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Şener buyurunuz efendim.

AHMET ŞENER (Trabzon) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Devlet memuriyetlerinde doktor, mühendis, öğretmen gibi bilhassa teknik işlerde istihdam edilen personele ek görevler, 7244 sayılı Kanunun 3 ve 5 nci maddelerine göre verilir. Bu kanunla bu arkadaşlarımıza verilen bu ek görevler aslında yerindedir. Size kendi meslekimden bahsedeyim; yeni mezun olmuş iki ziraat mühendisi tasavvur ediniz. Bunlardan birisi 450 lira ile, diğeri yevmiye kadronuz varsa 60 lira yevmiye ile tâyin ediliyor. Aynı sınıftan mezun olmuş, aynı haklara, aynı branştan bu memlekete hizmet göreceklerdir. Birisine, 450 lira ile buyurunuz falan yerde hizmet görünüz, diğerine de 60 lira yevmiye ile buyurunuz falan yerde hizmet görünüz diyeceksiniz.

Arkadaşımızın bu önergesinin kabul edilmesi mümkün değildir. Zira, elbette ki buna bir ek görev daha vermek suretiyle bir yerde istihdam etmek mümkün olabilir. Öğretmenlerimiz de böyledir. Öğretmenlerimiz kendilerine bu konuda verilen hizmetlerle vazife görmektedirler. Doktor arkadaşlarımız da böyledir. Arkadaşımız lûtfetsin, bu önergesini yeni bir madde şeklinde değil, bence uygun görürse, tasvibederse bunu geri alsın. Çünkü, bugün memleketimizde - Sayın Bakanın da ifade ettiği gibi - uygulanan ücret sistemimiz çok dağınık bir haldedir. Belki kendisi ilk nazarda haklı görünebilir, ama bugün memleketimizde verdiğimiz ek görevlere göre evinin ihtiyaçlarını tanzim etmiş olan bir memurun ek görevini birden alırsan, ondan sonra aynı vazifeyi gördürmemize imkân yoktur. Bunlar bu ek görevleri havadan almıyorlar, bizzat vazifelerini yapmaktadırlar. Sayın arkadaşım muhakkak memuriyet yapmışsınızdır. Bunun, Personel Dairesi başında bulunan bir arkadaşın yerinde sarf edildiğini kabul edeceğine kaaniim. Yeter ki, biz bu nizamı bu reformu yerine getirmeye gayret edelim. Aksi takdirde, bugün memurların üzerinden, bir genel müdürün veya bir müsteşarın, bir mühendisin, bir doktorun, bir öğretmenin üzerinden ek görevin alınması mümkün değildir. Bu hususa Sayın Meclis üyeleri de hiçbir zaman iltifat etmiyecektir ve etmeyiniz muhterem arkadaşlarım. Hürmetlerimle..

BAŞKAN — Sayın Erdemir söz istiyor musunuz?

MEMDUH ERDEMİR (Kırşehir) — Vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Efendim, tasarıya bir madde eklenmesine dair Sayın Özoğul arkadaşımızın önergesine komisyon katılmadığını beyan etti.

Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

İkinci maddeyi okutuyorum.

Madde 2. — Bu kanun 28 . 2 . 1969 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir

Üçüncü maddeyi okutuyorum.

Madde 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Söz istiyen yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde aleyhte, buyurunuz Sayın Özarda.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bugün bu kanun vesile ile yapılan konuşmaları, özellikle hükümet adına yapılan konuşmaları dinledikten sonra Türkiye'de uzun bir süre Devlet Personel Kanununun geleceği ve bir personel ıslahatının yapılacağı hakkında ümitlerimi maalesef kaybetmiş bulunmaktayım. Çünkü muhterem arkadaşlar, bir taraftan yüksek dereceli memurun müktesep hakkına dokunamayız deniyor, fakat bu müktesep hakların ne olduğu anlaşılamıyor. Daha geçenlerde bir bakanlık müşteşarına kendi bakanlığına bağlı bir görev 6 000 lira aylıkla ve mukaveleli olarak verilmişti. Bir bakanlık müşteşarı kendi bakanlığına bağlı bir uzmanlık görevini mukaveleli olarak ayrıca 6 000 lira ücret alarak yapmaktadır. Demek ki bu iş artık çığırından çıktı. Sayın Maliye Bakanı da verilen bu gibi tahsisatları, paraları müktesep hak olarak kabul ediyor. O halde bu memlekette yüzbinlerce küçük memur 300 - 400 - 500 lira ile ezilip gidecek, bir avuç memur onbinlerin üzerinde para alarak saltanat sürüp gidecek ve bu müktesep haklara dokunmamak için de biz bunları kaldırmak kudretine sahibolamıyacağız.

Muhterem arkadaşlarım; son üç yıl içerisinde Sayın Bakan defaatle burada ifade etti; biz personeli düşündük, Avans Kanununu getirdik, bununla 500 milyon lira civarında tahsisat verdik, dediler. Son olarak çıkarılan mahallî idareler ve belediyeler memurlarına verilen avanslar dışında Devlet personeline verilen avansın yekûnu 370 milyon lira civarında idi. Şimdi muhterem arkadaşlar, son üç yıl içerisinde Millet Meclisinden, Kadro Kanunu ve Tazminat Kanunu adı ile geçirilen kanunların bütçeye yüklediği külfet her yıl için 750 ilâ 800 milyon, bunun üç yıllık toplamı ise 2 milyar 500 milyon lira civarındadır. Her sene Millet Meclisinden, 750 ilâ 800 milyon lira civarında bütçeye yük yükliyen ek kadro kanunları ve tazminat kanunları geçmekte ve böylelikle bir kısım memurlar tatmin edilme yoluna gidilmektedir. Bundan 5 - 6 sene evvel 4 milyar lira olan Devlet personel ücreti bugün maalesef 8 milyar 500 milyon liradır. Yatırımlar içerisinde personele verilen para görülmemektedir. Bir rivayete göre bu yatırımlar için ayrılan milyarların büyük bir kısmı yine personel ücreti olarak ödenmektedir. Çünkü öyle elemanlar vardır ki, aldığı 2 000 - 3 000 lira aylığı hiçbir hizmet yapmamak karşılığında kendisine verilmiş bir lütûf olarak kabul ediyor, bunun karşılığında şu vazifeyi yap dediğin zaman, ver ücretimi diyor.

Memleket bu sistem içine girdikten sonra bunu önlemek, düzeltmek mümkün olmıyacak ve maalesef bu millet bunun ıstırabını daha çok çekecek.

Muhterem arkadaşlar, Sayın İhsan Ataöv arkadaşımız konuşurken fakir köylünün durumundan, halinden şikâyet etti, onların sırtından memurlara paramı dağıtırız, dedi.

Muhterem arkadaşlar, para dağıtmak değil, bugün Devlet bütçesinde ayrılan paralarla bir kuruş malî külfet tahmil etmeden en yüksek dereceli memura on bin, en az ücretli memura yedi, sekiz yüz lira para verilse, böyle bir ayarlama yapılsa vine de bütçeye bir kuruş tahsisat koymanıza lüzum kalmaz. Yeter ki, üç bin lira şuradan, iki bin lira buradan, beş bin lira buradan çeşitli namlar altında gerek devlet, gerek devlet sektörü dışında kalan teşekküllerden ayrı ayrı verilen paraların yekûnu on, on beş bin lirayı bulan bu kazançları birleştirip bunları her vazifenin yapılış şekline göre ayarlansa, her memur bu devlet teşkilâtı içerisinde yaptığı hizmetin karşılığını alır ve bütçeye de bir kuruşluk yeni bir külfet tahmil edilmez.

Muhterem arkadaşlar, şunu da arz edeyim; bilhassa halkla daima teması olan küçük memurlarda üçyüz, beşyüz, altıyüz lira gibi aylıkla çalışan memurlarda, beş altı nüfuslu memurlarda, sen bunu bu şekilde çalışmaya devam ettiğin müddetçe bu memur halktan rüşvet almaya mecbur kalıyor. Rüşvet, suiistimal alıp

gidiyor, böylelikle senin o fakir dediğin köylün, vatandaşın devlet kapısına bir iş için gittiği zaman orada işini yaptıramıyor, Rüşvet altında eziliyor, bunun da acısını yine köylü çekiyor. Bu bakımdan, bir sosyal adaleti gerçekleştirmek lâzımdır.

İstanbul köprüsünden bahsedildi, ben ondan bahsetmeyi istemezdim, bir kıyaslama yapıldı. Ancak, köylüyü düşünen insanlar şurada şunu ifade edebilirler ki, bir İstanbul Köprüsüne sarfedilecek parayla bugün hiç olmazsa orman içi köylümüzün tamamının kalkındırılması mümkün olur ve bu on milyon köylü dimdik ayağa kalkar. Muhterem arkadaşlar, onun yeri ayrı, bunun yeri ayrıdır, bunun için karıştırılmaması lâzımdır.

Sonra sayın arkadaşımız her vesileyle bu kanunun tatbik kaabiliyeti olmadığını, ileri sürmektedir. 1965 yılı Temmuz ayında bu kanun çıktığı zaman şimdiki Maliye Vekilimiz de o zaman Millî Eğitim Bakanı idi. Ve 1966 yılında da yine bugünkü iktidarın başında bulunan kimseler, biz bu kanunu uygulıyacağız diye defaatle ifade ettikleri halde Sayın İhsan Ataöv, bu uygulanamaz, ben söylüyordum diye söylemekle devamlı surette kendi iktidarını kötülemekte olduğunun da farkında değil.

Netice itibariyle muhterem arkadaşlar, bugün cidden ümitsiz olarak ayrılıyorum. Bu havayı, bu zihniyeti gördükten sonra bu memlekette daha uzun müddet Devlet personelinin derdine devâ bulunamıyacağına inandım. Bundan da büyük üzüntü duymaktayım. Hepinizi saygiyle selâmlarım.

BAŞKAN — Muhterem milletvekilleri, müzakeresini tamamlamış bulunduğumuz kanun tasarısının tümünü oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylamaya katılmıyan arkadaşlarım lûtfen katılsınlar, oylama işlemini biraz sonra bitireceğim.

B) ÇALIŞMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ

BAŞKAN — Şimdi Çalışma Bakanlığının 1969 yılı bütçe kanun tasarısının müzakeresine başlıyoruz. Bakanlık, komisyon lûtfen yerini alsın.

Efendim sıra Türkiye İşçi Partisinde, Sayın Rıza Kuas buyurun. Saat 18,34 efendim.

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Çalışma Bakanlığının 1968 yılı Bütçesi üzerindeki konuşmamızda bu bakanlığın bütün gücü ve faaliyetleriyle ve açıktan açığa Türkiye'nin fukara çalışanlarına cephe aldığına, Kuruluş Kanununun 1 nci maddesinin bakanlığa verdiği görevlerin ifasından kaçınılmakla yetinilmeyip, o görevler uyarınca yapılması gerekli işlerin yapılmadığına ve aksine, yapılmaması gerekli işlerin yapıldığına işaret etmiştik.

1969 bütçesinde 1968 bütçesine nazaran dış kuruluşlar ziyafet ve büro giderlerinde 191 700 Tl. ve içeride temsil, ağırlama ve tören giderlerine de 834 240 Tl. fazlalık istiyen Çalışma Bakanlığının yurt dışına işçi ihracı, tarım işçileri, işsizlik sigortası, asgari ücret, toplu iş sözleşmeleri ve sendikalar karşısındaki durum ve tutumunu ele aldığımız zaman bu bakanlığa artık «çalıştıranlar bakanlığı» diye hitabetmek gerekli olduğu bir kere daha ortaya çıkmaktadır.

Sayın milletvekilleri, İkinci Beş Yıllık Plân, Türkiye'de tarım alanı dışında 1 milyon 460 bin kişiye iş sağlanmasını istemektedir ve bunun yüzde ellisi maden ve sanayi alanına girer, yani sadece bu alanda çalışanların yüzde 425 oranında artırılması öngörülmüştür. Yine plâna göre tarımsal nüfusun yüzde 74 ten yüzde 50 ye düşürülmesi gerekmektedir; sonuç olarak önümüzdeki yıllarda artan nüfusumuz için her 8 kişiden 7 sine tarım alanı dışında iş bulunması gerekmektedir. Bugün Çalışma Bakanlığı ve çalıştıranlar ise, bu acı gerçeklerle dolu «istihdam sorunu» nu nasıl çözümlemişlerdir? Okulları kapatıp Maarif Nazırlığı yapmayı düşünenler gibi çözmüşlerdir. Üstelik, (mademki biz çalıştıramıyoruz ve çalıştıramıyacağız, o halde başımızdan gitsinler, dış ülkelerde çalışsınlar) formülünü, yüz kızartıcı bir kurnazlıkla ekonomik kalkınmamıza yardımcı faktör gibi göstermeye yeltenmişlerdir.

Bakanlığın öğünerek bütçe raporuna aldığı rakamlara göre yurt dışı işçi plâsmanı 1968 e nazaran tam yüzde 322 oranında bir artış göstermiş. Demek ki, İkinci Beş Yıllık Plân, sanayi alanında çalışanlarımızın sayısını yüzde 425 oranında artırmamızı öngörürken, sayın bakanlık 322 rakamına ulaşmış, nerdeyse arayı kapatıp plânı hedefe ulaştıracak...

Sayın milletvekilleri, yalnız ufak bir kusuru var bakanlığın. Kalkınma Plânımızın uygulama alanını şaşırmış, Türkiye'de uygulayacağına Almanya'da, Avusturya'da, ve diğer ülkelerde uygulamaya başlamış görünüyor.

Yurt dışındaki işçilerimizin yurda getirdikleri dövizin miktarı, 1966 da 115 milyon dolâr iken 1967 de 92 milyon dolâra ve 1968 de 82 milyon dolâra düştüğü de bakanlık resmî rakamlarındandır.

Türkiye, yıllardan beri kesilmiş damarından kanı dışarıya akan bir insan gibi sadece ihracat maddelerindeki fiyatlarının sabit kalmayıp düşmesi sebebiyle yılda 70 milyon dolârı aşan bir kayba uğramaktadır. Devlet Plânlama Teşkilâtının araştırmasına göre, bırakın ihracatın millileştirilmesini, sadece ihracat plâsmanımız sabit tutulmadığı için fiyatlar sabit tutulmadığı için 1951 - 1964 arasında bu yüzden 5 milyar 808 milyon (lira değil) dolâr kaybedilmiştir. Sayılı ihraç maddelerimize birkaç yabancı firmanın ve aracının fiyat empoze etmesi ve düşük ihracat fiyatı göstererek dövizlerin bir kısmını dışarıda yabancı bankalara yatıran komisyoncu ihracatçılarımız sayesinde bu böyle olmuştur. Şu durumda yurt dışındaki işçilerimizin yurda getirdikleri ve üstelik yıldan yıla azalan dövizi, iktisadi kalkınmamızda bir faktör gibi göstermeye ve kabullenmeye kalkışmak gerçekleri gizlemektir.

Bakanlığın, dış ülkelere işgücü sevkinde kooperatif kuran köylülere öncelik tanınmasına karşılık basında şu ilginç haberi okuyoruz : «Köylülerin kooperatifleşmesine çalışan Basri Aydın adlı öğretmen bir kısım iş adamları tarafından Bakanlık emrine alıdırtıldı. 45 köyün muhtarı öğretmeni savunuyor.»

Dış ülkelere işçi ihracı bilimsel bir gerçek olarak Türkiye'nin israfıdır. İşçi çeken Batılı kapitalistlerin gelişme hızlarında bir yavaşlama olursa ilk önce işçilerimizin kovulacaklarını biliyoruz. Yaban illerde kendi içine kapanık bir göçmen grupu olarak temelli orada kalma tehlikesi ile karşılaştıklarını biliyoruz. Batı sanayiinde işin son derece küçük parçalara ayırılması sebebiyle işçilerimizin yeni vasıflar elde etme yönünden de kazançlı çıkmıyacağını orada zaten yabancı işverenlerin «seni Türkiye'ye sürdürürüm» tehdidi altında en vasıfsız işlerde çalıştırıldıklarını, geldiklerinde ise bir şey öğrenmişlerse teknolojik seviyesi geri ülkemizde uygulayamıyacaklarını, ayrıca, çeşitli güçlüklerle yetişen vasıflı işçilerimizin yurt dışına gitmesinin Türk ekonomisi üzerindeki bütün menfi tesirlerini biliyoruz. Memlekete döndüklerinde ücretleri yeterli bulmayıp ümitsizliğe kapılacaklarını biliyoruz. Yine biliyoruz ki, dışarı işçi göndermek yurt içindeki işsizlik tazyikini azaltmamıştır.

O halde Türkiye'nin kalkınması için gerekli insangücü kaynağının israfı demek olan «yurt dışına işçi gönderme» suretiyle Çalışma Bakanlığı ve A. P. iktidarı gerçekten bir nevi «morfin uyuşturucu madde kullanmaktadır; uyuşturulan fukara halkımız ve Türkiye'nin mutlu yarınlar yaratma gücüdür.

Sayın milletvekilleri,

Sayın Cumhurbaşkanı basında yayınlanan bir demecinde memleketimizdeki toprak işçilerini ilgilendiren şu sözleri söylüyor :

«Müteaddit köylere sahip durumda bir şahıs ve bu köylerde sadece boğaz tokluğuna çalışan insanlar bulunuyor. Bu köylerin bütün toprak gelirleri köy sahibi denilen insanın cebinde toplanıyor. Birçok köye bir tek şahsın sahibolması mutlaka önlenmelidir. Bu çağda kölelik nizamına yer yoktur.»

Sayın Cumhurbaşkanı tarafından böylece açıklanan bir memlekette kölenin kibar adı, toprak işçisidir ve Çalışma Bakanlığı bütçe raporlarında hâlâ şu parlak cümleler; «Tarım İş kanunu tasarısının hazırlanmasında, memleketimizin iklim şartları, değişik usul ve gelenekleri de göz önünde tutulmak suretiyle, yabancı eksper raporundan faydalanılmıştır. Yabancı ülkelerden bu konuya ait mevzuatın celbine tevessül olunmuştur. Ciddî ve kesif çalışmalara devam olunmaktadır. Titiz çalışmalar bir sonuç vermek üzeredir.» Dikkat buyurulsun titiz çalışmalar daha sonuç vermemiş!

Sanayi işçimiz İş Kanunundan ne gördü ki, tarım işçimiz ümide kapılsın? diye soranlar bulunacaktır. Tasarının özetinden anlaşılmaktadır ki, her ilde bir komisyon kurularak kanunun o ildeki şartlara göre uygulanması konusunda bu komisyonlara geniş yetki verilecek ve Bakanlar Kurulu ise, kanunu tedricî şekilde yürürlüğe koyacaktır. Türk tarımında Marshall

yardımiyle sağlanan traktörlerle ve meraları sökerek ürün fiyatlarını artırarak, vergiden muaf tutarak girişilen yağma döneminin bilânçosunu, tarımla kapitalist işletmecilikle karşılaşmamız olmuştur. Kısacası, kapitalist toprak işletmesine ucuz insan gücü gereklidir; tarihsel yönünden dengine düşürmüş de elinin altında köle bulunduruyorsa o köle, görevli, toplu sözleşmeli ve ağzından insan hakları düşmiyen bir işçi kesilmemelidir, ağasını bilmelidir. O halde Çalışma Bakanlığı gayet bilimsel çalışmalarla ve çok sıkışırsa orijinali elli yıl, yüz yıl vâdeli göstermekle pilot bölge uygulamaları ile bir süre oyalanabilir; tabiî Türk emekçisi çalıştıranlar bakanlığı ile çalışanlar bakanlığı arasındaki farkı öğreninceye kadar bu durum böyle devam edecektir.

Sayın milletvekilleri;

A. P. İktidarının seçimden bu yana milletin ve işçilerinin gözünün içine baka baka aldattığı kanunların en önemlilerinden biri de İşsizlik Sigortası Kanunudur. İş teminatının Devlet eliyle yok edildiği ve işçinin özel teşebbüs tarafından kanun yoluyla istismarının temin edildiği bir ortamda, kamu sektöründe lokavta, İş Kanununda sebep göstermeksizin topluca ve ferdî işçi çıkarma uygulamalarına kanun himayesinde cüret edilen bir ortamda İşsizlik Sigortası Kanunu, adam öldürmeyi teşvik etmek, sonra da ölenin ailesine sadaka vermekle eşit bir anlam taşımakla beraber yeni seçimler de gelmiş çatmıştır. Çalışma Bakanlığı raporunda İşsizlik sigortası kanun tasarısı üzerinde de çalışmaların devam ettiği yazılıdır. Kanunun uygulanmasına 1972 yılında başlanabileceği kuvvetle muhtemel görülmüştür. Biz de, ekonomik darboğazlara girmiş bulunan Türkiye'de kısa zamanda işsizliğin kanunlara sığmıyacak derecede artacağını ve A. P. İktidarının 1972 yılına sahip çıkmıyacağını kuvvetle muhtemel görüyoruz.

Sayın milletvekilleri;

Emeğini satarak yaşıyanların canpazarı demek olan asgari ücretler konusunda da bakanlık bütçesine Merkez Asgari ücret Komisyonu çalışmaları için sadece 50 000 Tl. tahsisat konulması dikkat çekicidir. Çalışma ataşelikleri ziyafet masrafı 25 000 Tl. dır. Bakanlık asgari ücret tesbiti çalışmalarını tahsisat yönünden baltalamıştır. Bu işin fazla kurcalanmasını istememektedir. Bakanlık asgari ücretler konusunda raporuna bizleri tatmin edici tek kelime koymamıştır, koyamazdı. Zira Çalışma Bakanlı Türk işçisine asgari ücretten söz açamaz ve tam tersine açtırmak istememektedir.

Patronlar ise, sanki bütün işçiler bekârmış, milyonlarca işçi çocuğu ve eşi ortada yokmuşcasına asgari ücretin tek işçi başına hesaplanması için dayatmışlardır. Çalışma Bakanlığı sesini çıkartamamaktadır. Anayasanın 45 nci maddesi açıktır. Bakanlık, «insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanmasına elverişli ücret» ten söz açmadıkça işçi sınıfına bir ihanet içine düşmektedir.

Bütün değerlerin yaratıcısı olduğu için aslında paha biçilmez değerdeki emeğin, piyasada ücret olarak kestirilen fiyatını patronların eline bırakan bakanlık, Türkiye'nin kalkınması sermaye birikmesi ile olur, sermayenin birikmesi de ucuz işçi çalıştırmakla olur felsefesine dayanan özel sektörcü Hükümetin bakanlığıdır. Özel sektör hükümetlerinin bütün marifeti, işçi nafakasından sermaye yaratmaktır, eğer böyle olmasaydı A. P. nin Çalışma Bakanı bir sendika kongresinde «Devletin geçinme endekslerine inanmayın. Biz, işçilerin asgari ücretlerini tesbit ederken, eğlence masraflarını da hesaba kattık.» diyerek beri yandan da Türk işçisinin 1963 yılında tesbit olunmuş olan 12,80 kuruş ayda 360 Tl. lık asgari ücretlerinin insan haysiyetine uygun seviyeye çıkarmak isteklerini cevapsız bırakmazdı ve bütün Türk işçilerinin asgari ücretlerinin tasbitini bu kadar geciktirmezdi.

Ücretlerinize zam istemeyin, istiyen vatan hainidir. Evvelâ biz zenginleşelim sonra da ücretlere zam düşünürüz, diyenlerin bu gülünç durumuna bilinçli Türk emekçisi er geç son verecektir.

Sayın milletvekilleri;

Çalışma Bakanlığının toplu sözlezmeler ve sendikalar karşısındaki tutumuna gelince, değinilecek dikkate değer hususlar vardır.

1923 İzmir İktisat Kongresinin açıkgözlerinden bir tüccar şöyle demektedir:

«Mütareke yıllarında işçi arasında fırkalar, dernekler kurulmuştu. Yüzlerine milliyetçi maske takmışlar ve işçiye hâkim olmak istemişlerdi. Biz de Türkiye Umum Amele Birliğini

Millî Türk Ticaret Birliğinin bulunduğu binada kurduk. Amele Birliğinin Başkanı, Türk Ticaret Birliği ile aynı gaye ve hedef etrafında el ele çalıştığını açıkça ilân ederdi. Bizim de Amele Birliğine yardımcı olduğumuzu ve bütün dâvalarını tüccar derneği olarak desteklediğimizi herkese ilân ettik. Bu durum, solculara hücum vesilesi olmuştu. (Barış dünyası S. 54, Ahmet Hamdi Başar)

Bugün de Çalışma Bakanı, görevlerini tersine yürütürken yardımcıya muhtaçtır. Türkiye'de Çalışma Bakanlığının kanun ve Anayasa ile yüklendiği görevlerini yerine getirmemesi ve üstelik becerebilirse ücretleri indirmesini, işverenlerin eline Türk işçisini bir esir kütlesi halinde teslim etmesini, çalışanların dilediği sendikaya üye olmasını ve aynı serbestlikle çıkabilmesinin önlenmesini, işverenler zaten istedikleri için onlar normal olarak müttefiktir ve onlar yardım etmezler, onlara yardım edilir. Bir de sarı işçi sendikalarından yardımcı gerekir ve işte bunlar gerçek, sadık yardımcılardır; çünkü bu sarı sendikalar maaşlarını Amerika'dan alan Türk - İş adamlariyle, işverenlerin kafa kafaya verip seçtikleri dolgun ücretli müdürlere, şeflere, gangaster ustabaşılara kurdurulur ve bu sendikalara, bütün fukara çalışanların gerçek sendikalarından aktarma edilmeye başlanılır. Gerçek sendika üyelerinden bu aktarma işine direnenler, mümkün olan bütün insanlık dışı metodlara başvurularak sindirilir. Dövülür, dövdürtülür, işten atılır, attırılır.

Ayrıca işveren genellikle ya işyerini yeni açtığı sırada veya henüz işçiler hiçbir sendikaya kayıtlı değil iken (rahatça çalışabildiği bu dönemlerde) bir sarı sendika kurduktan sonra bütün nüfuzunu kullanarak işçiyi bu sendikaya kayda zorlamakta ve bu sendika ile bir toplu sözleşme imzalayıp işçiyi üç sene için bağlamış bulunmaktadır. Artık yeni girecek bütün işçiler beş on kuruşluk bir sosyal yardım veya ücret zammından yararlanabilmek zorunluluğu altında ve gereğinde küfür ede ede aslında gönülden istemedikleri bu sarı sendikaya üye yazılmaktadır. Bu durumda olan işçinin, kendi başına dilediği sendikaya üye olmasını ve dilediği zaman sevmediği sendikadan çıkmasını önliyecek en kestirme usulün ise evrakta (üye giriş kayıtlarında) sahtecilik yapmak olduğunda, sarı sendikalar görüş ve uygulama birliğine varmışlardır. Bir iş kolunun bütün Türkiye'deki işçilerini iki gün içinde kendi sendikalarına sahte üye yazabilen bu adamlar, bu iğrenç işlerde en büyük cesareti Çalışma Bakanlığı ve onun bölge çalışma müdürlüklerinden alırlar.

Zira tanzim ettikleri sahte belgeleri bölge müdürlüklerine, Çalışma Bakanlığına derhal kabul ettirebilmektedirler.

Bölge çalışma müdürlükleri ve Bakanlık, önüne konulan binlerce sahte üye giriş fişini sadece saymakla görevlidir. İtiraz edene, üye fişlerinin sahteliğini araştırın, diyenlere savcılık yolunu gösterir, gösterir ama toplu sözleşme yapma hakkını da Çalışma Bakanlığı ile işverenlere pek sempatik gelen ve elinde sahte fişleri tutan sarı sendikaya bağışlar. Bölge müdürleri eğer sarı olmıyan sendikanın itirazını her şeye rağmen kabule mecbur kalırlarsa 3 gün içinde vermesi gerekli kararını 45 gün sonra verir.

Savcılığa başvurulan hallerde, sahtekârlıkla dolu evraklar adliye binalarına çuvallara doldurularak indirilir, indirildikten sonra af kanunu çıkmazsa, soruşturma başlar, soruşturma beş yıl sürer.

Bunu herkes bilmektedir.

Çalışma Bakanlığı Müsteşarı Genel Müdürünün sahte de olsa hangi sendikanın üye kaydı çoğunluk gösteriyorsa ona yetki vereceklerini, zira sahtelik konularını inceliyecek kanuni yetkiye ve personele ve zamana sahip bulunmadıklarını bizzat beyan etmeleri ve sahte kayıtlarla çoğunlukta görünen sendikaya yetki vermesi üzerine, İstanbul'da Derby Lâstik Fabrikasındaki olaylar çıkmıştır, deliller eldedir.

İşçinin gerçek iradesini araştırmak kimsenin işine gelmemektedir. Nihayet mahallî iş hâkimliği Derby Fabrikasında işçiye oylama yaptırarak gerçek iradesini tesbit etmiş ve bütün yetkili makamlarca, fabrikada çoğunluğa sahip kabul edilmiş olan sahte fişler düzenleyicisi sarı sendikanın, fabrikadaki 1 500 işçiden sadece 6 sının üyeliğine sahibolduğunu meydana çıkarmıştır.

Sayın milletvekilleri, bütün bu açıklamalarımız perçinlemiştir ki, Çalışma Bakanlığı Türkiye'de çalışanların, serbestçe sendika kurmasını, gönlü hangi sendikayı diliyorsa o sendikaya

üye olmasını ve aynı serbestlikle bir sendikanın üyeliğinden çıkmasını, toplu sözleşme ve grev haklarını serbestçe kullanmasını zaten önlemiş durumdadır. Bu yetmiyormuş gibi önümüzdeki günlerde bu hakları kökünden ve Anayasa dışı metotlarla yok etme hevesine düşmüş birtakım kanun tekliflerini el altından hazırlatmış olarak huzurumuza getirecek veya getirtecektir. Gelecek kanun teklifleri, sendika kurma hürriyetini nereden gelirse gelsin, her türlü tasallûta karşı koruyan ve bizim de katıldığımız milletlerarası sözleşmelere, bilhassa 87 ve 98 sayılı sözleşmeye kesinlikle aykırıdır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 46 ncı maddesinde yazılı «sendika kurma hakkının» özü yok edilerek, Türkiye çapında faaliyet gösterecek sendikaların kuruluş şartı iş kolundaki işçilerin üçte birine sahiholma mecburiyetine bağlanmak istenmektedir. Böyle bir şart tıpkı yeni doğan çocuktan doğar doğmaz 5 yaşında olmasını istemeye benzer.

Sinsice güdülen maksat, tasarıda yer yer açığa vurulmuş, Türkiye'deki sendikalar, üyesi olmadıkları bir konfederasyonun mutlak denetimine onun zoraki üyeliğine sokulmak ve yasama hakları ile toplu sözleşme yapma hakları malûm tek konfederasyona karşı gösterecekleri itaat ölcüsüne bağlanılarak ipler tek elde toplanılmak istenilmektedir.

BAŞKAN — Sayın Rıza Kuas, müddetiniz doldu efendim.

RIZA KUAS (Devamla) — Üç dakika rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Rıza Kuas 3 dakika daha rica eder.

Yüce Meclisin tasvibine sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Devam edin efendim.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Nasıl kabul etmeyiz, sıra bize de gelecek.

T. İ. P. GRUPU ADINA RIZA KUAS (Devamla) — Bu hukuk dışı cüret nereden gelmektedir Bütün bunlar niçin yapılmaktadır? Niçin yapılmak istenmektedir? Çalışma Bakanlığı bu derecede Türk işçisine düşman mıdır?

Açıklıyoruz: Türk işçisine Çalışma Bakanlığı ne gözle bakarsa baksın, Amerikan işverenlerinin yabancı ülkelere yatırdıkları sermayeyi Amerikan Hükümetleri korumak için kendi işverenlerine garanti vermiş bulunmaktadır. Buna göre yabancı ülkedeki Amerikan sermayesi o ülkedeki her türlü işçi hareketine karşı gerekirse her vasıtaya başvurularak korunacaktır. Önde gelen korunma tedbiri, o ülkedeki sendikalar ve grev toplu sözleşme düzenini itaatkâr, sâdık ellerde, Anayasa dışı metotlarla toparlamak, temel hakları, milletlerarası sözleşmeleri çiğniyen kanunlar çıkarmaktır. Politik baskılar Türk sendikacılığını Türk işçisini cebren Amerikan iş adamlarının AID nin Türkiye'deki ajanlarına bağlamak istenmektedir.

Hürriyetlerin bu şekilde Anayasa ve hukuk dışı zorbalıklarla boğulmasına Türk işçisi müsaade etmiyecektir. Şimdiden açıklıyalım ki, işverenlerle tam bir görüş birliği içinde hazırlandığı gerekçesinde yazılı olan bu kanun teklifleri Türk işçisini, tek işçi konfederasyonuna (Hükümetçe beğenilen, işverenlerce sırtı okşanılan, Amerikan işverenlerinin para yardımı yaptığı işçi konfederasyonuna) zorla bağlamak için hazırlanmıştır, ama kanunlar erkeği kadın, kadını erkek yapmaya muktedir olmadığı gibi, Türk işçisinin Anayasa hürriyetleri de bütün dünyanın gözü önünde birkaç açık göze boğurtulamaz ve boğdurtulmıyacaktır.

Sayın milletvekilleri,

Çalışma Bakanlığı Türk işçileri karşısındaki ve sermaye ile el ele vererek Türk işçisine karşı giriştikleri mücadelesini ve görevlerini çeşitli alanlarda nasıl tersinden yürüttüğünü açıkladık. Bütçe tenkidimizi Çalışma Bakanlığı gerçek görevine döner ümidiyle yapmıyoruz. Zira, öyle bir bakanlık karşısındayız ki, T. C. Anayasası 15 nci maddesi «hâkim kararı olmadıkça kamu düzeninin gerektirdiği hallerde de kimsenin üstü aranamaz» dediği halde ve Yargıtaydan buna aykırı aramaları önleyici karar aldığımız halde Türk işçisinin üzeri sabah akşam bir hırsız gibi aranır, aratılmaktadır. Yalnız, Türk işçileri kimin kendilerine karşı patronlarla el ele verdiğini görmüştür, görevimiz durumu Yüce Meclisin tutanaklarına tarih önünde tescil ettirmektir. İşçi sınıfının her şeyi gördüğünü anlıyanlar ve bunu hesaba katanlar ve bir gün Anayasanın özüyle ve sözüyle uygulanmasından korkanlar, emperyalist emellerin öncüsü yabancı sermaye ve onun canağından yalayan kompradorlar ve sarı sendikalar şöyle demektedir:

«Türkiye'de işçi sınıfı şuuruna ihtiyaç yoktur, sadece millî şuur yeter. Türkiye'de sendikalar partiler üstü kalsın.»

MUSTAFA ERTUĞRUL (İstanbul) — Sen hangi işçiden bahsediyorsun?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim, biraz sonra sizin Grup konuşacak. Müdahale etmeyin oturduğunuz yerden.

RIZA KUAS (Devamla) — Sayın milletvekilleri,

Anayasanın 4 ncü maddesi «Egemenliğin kullanılması hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz» demek suretiyle sınıf kelimesini kullanmıştır. Çünkü sınıf sosyolojik bir gerçektir; biz, adını kullanmasak da o vardır. Sınıflardan işçi sınıfı da vardır ve kendi tarihsel gelişimi içindedir. Bu sınıfa «şuursuz kalsın» demek bu sınıfın temsilcileri sendikalar, partiler üstü, politika dışı kalsın demek «Biz bu sınıftan korkuyoruz» demektir; şuurlanırsa, politik güç olursa bizim insafsız sömürümüze imkân vermez, demektir.

Yeryüzünde hiçbir zaman şuursuzdan fayda gelmez ve şuurlanan hiçbir varlıktan zarar gelmez. Aydınlıktan kaçanlar, şuurun aydınlığında bütün kirli işlerinin yüzüne vurulacağını hesaplıyanlar ve zulmedenlerdir ki, karşısındakinin şuurlanmasından korkarlar. Türk emekçileri sınıf şuuru ile yeterince..

BAŞKAN — Sayın Kuas, istediğiniz müddeti bir hayli geçti, lûtfen toparlayın

RIZA KUAS (Devamla) — Kendi çıkarlarına yani, bütün Türkiye'nin çıkarlarına uygun düşen Türkiye Cumhuriyeti Aanayasasını ve Anayasanın 4 ncü maddesi dâhil özü ile ve sözü ile uygulamaktan ibaret olacaktır. Çalışma Bakanlığı o zaman, çalıştıranların değil, çalışanların haklarını korur duruma ister istemez gelecektir.

Sayın milletvekilleri, sözlerimi bağlarken iktidarın işçi sınıfı aleyhine takındığı karşı tutumun en bâriz örneği, iş mahkemelerinin açılmaması yüzünden işçilerin Anayasa ve işyasaları ile teminat alınma haklarının alınamaz hale getirilmesidir. Türkiye'de iş dâvalarına bakan mahkemeler yetersiz olduğundan iş dâvaları yıllarca sürüncemede kalmaktadır. Buna misal olarak sadece İstanbul'u veriyorum. İstanbul'da 20 000 tüccarın dâvalarına bakan beş mahkeme ve 25 hâkim varken, 500 000 işçinin dâvasına bakabilecek yalnız dört iş mahkemesi ve yalnız dört hâkim vardır. İşçi dâvalarına bakan bir hâkime bir yılda 4 497, tüccar dâvalarına bakan bir hâkime ise yılda 276 dâva düşmektedir. Bu rakamlar da A. P. iktidarının çalışanlardan yana değil, çalıştıranlardan yana olduğunu göstermektedir.

Sayın milletvekilleri, son olarak A. P. iktidarı geçtiğimiz Pazar günü İstanbul'daki işçi hareketleri dolayısiyle elini kana bulamıştır. Bu ağır mesuliyetin altından A. P. İktidarının kolaylıkla çıkabileceğini tahmin etmiyorum.

Bana konuşmamı tamamlamak için izin verdiğinizden dolayı hepinize teşekkür eder, grupun saygılarını sunarım.

BAŞKAN — Açık oylama işlemi bitmiştir, kupalar alınsın.

Sıra C. H. P. Grupu adına Sayın Hayrettin Uysal'ın, buyurun efendim. Saat 19,01 Sayın Uysal.

C. H. P. GRUPU ADINA HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1969 malî yılı Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde C. H. P. Millet Meclisi Grupu adına görüşlerimi sovunmaya çalışacağım.

Çalışma Bakanlığı 1961 Anayasası ile birlikte büyük önem kazanmış Bakanlıklardan biridir. Çünkü Anayasamızın getirdiği yeni hükümler, bu Bakanlığın görevlerini yoğunlaştırmış, birkaç misline çıkarmıştır.

Değerli arkadaşlarım;

Çağımızdaki toplumlarda görülen bütün kavgalar, tartışmalar, çalışan insanların gittikçe büyüyen ve genişliyen hakları için yapılmaktadır. Çalışan insanlar bugün bütün ülkelerde, siyasal rejimler hangi karekterde olursa olsun önem kazanmakta, toplumun değişmesinde etkin olmaktadır.

Savın milletvekilleri;

Bizim cağdaş Anayasamız bütün sosyal ve ekonomik hakların, kâğıt üzerinden çıkarılıp, insanı kavramasını emretmiştir. Çalışan insan hakkını alacaktır. Sürünmekten, itilip kakılmaktan kurtarılacaktır. İnsanın, ekonomik, sosyal ve fiziksel risklerini Devlet, karsılıyacaktır. İnsan ürettiği değerden gerçek payını olacaktır.

İşte Çalışma Bakanlığı, çalışan insanların bu haklarının ülkemizde sorumluluğunu yüklenen ve mutlak olarak sosyal barışı kurmakla görevli bir Bakanlıktır.

Şimdi bakalım, A. P. İktidarı bu haklara ne ölçüde değer vermiş, bu, Anayasa haklarını ne ölçüde yerine getirmiştir.

Önce belirtmeliyim ki, A. P. İktidarı ile aramızda çalışma politikasında da kesinkes ayrılıklar vardır. En önemli konu olan, sosyal güvenliğin kapsamını genişletme yolunda şimdiye kadar hiçbir adım atılmamıştır. Oysa, bu Anayasa emri olduğu kadar, plânın da gereğiydi. Tarım sektöründe çalışanların sosyal güvenlik kapsamına alınması hâlâ sonuçlanmamıştır. Çalışma Bakanlığı ile ilgili Bütçe Komisyonu raporu, «Bu konudaki raporun ikibuçuk yıl Devlet Plânlama Teşkilâtına verildiğini» yazıyor.

Devlet Plânlama Teşkilâtınca hazırlanan 1969 programında da «Tarım işçilerinin sosyal güvenlik sorunlarının çözümünde bir ilerleme olmamıştır», diye dert yanılmaktadır.

Yine program sayıları birbuçuk milyonu bulan esnaf ve sanatkârların sosyal güvenlik içine alınması çalışmalarının hâlâ sonuçlanmamış olmasından haklı olarak şikâyet ediyor. Oysa, bu konudaki hazırlıklar, daha yıllar önce sonuçlanma durumuna getirilmiş idi.

Hukukan patron gibi görülmekle beraber aslında işçi gibi çalışan, fakat yanlarında çalıştırdıkları işçiler, çıraklar kadar sosyal güvenlikten yoksun olan esnaf ve sanatkârlar, sakatlandıkları ya da çalışamıyacak kadar yaşlandıkları zaman nasıl geçineceklerini bilemez durumdadırlar.

Yıllardır Mecliste bulunan çıraklık kanun tasarısı çıkarılıp da çırağın ne olduğu hâlâ tanımlanmamıştır. Dört yıla yakın bir süre önce birkaç maddelik bir tasarı sevk edilip, çıraklığın tanımlanacağı ve sigorta bağışıklıklarının işler duruma getirileceği söz verilmişti. Bu söz de tutulmamıştır.

Öte yandan, insani ihtiyaçların başında gelen sağlık ihtiyacını karşılama yolunda, bâzı hastane ve sağlık ocakları binalarının açılması dışında hiçbir ileri adım atılmamıştır.

Zonguldak'ta Ereğli Kömür İşletmesinde çocuk doktoru olmadığı için 1968 yılında, iki ayda 103 işçi çocuğu ölmüştür. Bu yavruların vebalini kimler taşıyacaktır?. Aynı şekilde, doktorsuzluk yüzünden, işçiler çoğu yerde, göz göre göre ölüme terkedilmektedir. Ya da murgul, Küre, Ergani'de olduğu gibi ağır yaralı, yahut ağır hasta olarak en yakını yüzlerce kilometre uzaklıkta olan doktora götürülürken hayatlarını kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Sosyal Sigorta hastaneleri yeter sayıda doktor çalıştıramıyor.

Bir bilimsel araştırma sonucuna göre ülkemizde, 15 yaşından küçük ve 64 yaşından büyük olanların % 84 ünün gelir, % 91 inin de sağlık garantileri yoktur. Yani her 100 insandan 16 sının geliri kesin ve bunlar yarınlarından emindirler. Diğer 84 insan, yardıma muhtaç, ya da bakımsız ve ıstıraplı bir hayat sürmektedir.

Çalışma dışında kalan her 100 yurtdaştan 9 tanesi, ancak, tedavi edilebileceği hastane, muayene olabileceği doktor, bedava alabileceği ilâç bulabilmektedir.

Çalışma yaşında ise sosyal güvenliğe sahibolanların sayısı biraz daha yüksektir. Bunların % 52 si gelir, % 36 sı sağlık garantilerine kavuşmuştur.

Bu sonuç da ancak C. H. P, iktidarları tarafından çıkarılan kanunlarla mümkün olabilmiştir.

Oysa, dört yıldan beri iktidarda bulunan Adalet Partisi, sosyal güvenlik konusunda da bıraktığımız ileri noktadan daha ileriye doğru elle tutulur hiçbir ciddî tedbir getirmemiştir.

Son dört yılda büyük ölçüde artan hayat pahalılığı karşısında çok yetersiz kalan sigorta işçilerinin emeklilik aylıklarının da ayarlanması çok daha önce verilen sözlere rağmen gerçekleştirilememiştir. Bu konudaki Adaletsizliği gidermek için C. H. P. milletvekilleri Meclise bir kanun teklifi de sunmuşlardır.

Sayın milletvekilleri;

Adalet Partisi iktidarı, yurt ölçüsünde, en az ücret tesbitini bugüne kadar savsaklamış bulunuyor. Bu konudaki hazırlık ve eğilimleri tatmin edici olmaktan çok uzaktır.

Hayatları pahasına değer yaratan, üreten, emek ve alın teri ile kalkınmaya katkıda bulunan, çalışan insanlar için âdil ücret, bırakınız bir ekonominin çalıştıranlar yönünden temel unsuru olmasını, en başta insanlık borcudur.

Oysa, Hükümet ile sendikaların bu konuda yaptığı çalışmalarda, sendikalardan gelen isteklere itiraz edilirken, «işçinin yemediği besin maddelerinin ücret hesaplanmasında dikkate alınmıyacağı» ileri sürülmüştür.

İşçilerin, yoksulluktan dolayı yiyemedikleri yiyecekler, yemeğe hakları olmıyan yiyecekler olarak kabul edilmektedir.

Sosyal Devlet ilkesini öngören bir Anayasa yürürlükte iken, bu iddiada bulunanların utanması lâzımdır.

Ne yazık ki, Adalet Partisi İktidarı şimdiye kadar yurt ölçüsünde «En az ücret» tesbiti için yeni kanunun gerekli kıldığı mekanizmayı birbuçuk yıldır harekete geçirmemiştir.

Değerli milletvekilleri;

Hükümet, Programında «En büyük adaletsizlik ve eşitsizliğin işsizliğin olduğuna şüphe yoktur» demiş, «İş hacmi yaratan, kütlelere iş imkânı açan bir politika», izliyeceğini ifade etmiştir.

Şu var ki, bu sözler yuvarlak sözler olmakla beraber, sorunu teşhis bakımından doğru idi. Ancak, uygulamada, A. P. İktidarının politikası taban tabana zıt bir yönde gelişmiştir.

Çünkü, iktidar istihdam yaratmıyan, üretici niteliği olmıyan ölü ve lüks yatırımlara yönelmiş, üretken sanayiden büyük ölçüde sapmıştır. Bu hal, işsizliğin önümüzdeki yıllarda daha da artacağını göstermektedir.

Türkiye'de halen, milyonlarca insan işsiz durumdadır. İşsiz yurtdaşlarımıza iş alanı açacak ve hammadde safhasından işlenmiş madde safhasına değin ulusal niteliği bulunan endüstriyi kurmadıktan sonra, işsizlik sorununu çözmek de mümkün değildir.

Bir taraftan artan nüfusun ağırlığı, milyonları aşan açık ve gizli işsizlik; diğer taraftan Adalet Partisi iktidarının, belirli bir ulusal endüstriye dayanmıyan politikası, becerikli, insafsız büyük toprak sahiplerinin baskısı ile toprak reformunun yapılmaması, Türkiye'de işsizler ordusunu her gün bir çığ gibi çoğaltmaktadır.

Hükümet Programında, işsizliğin, «En büyük adaletsizlik ve eşitsizlik» olduğu söylendiği, Anayasada ve plânda işsizlik sigortası öngörüldüğü halde, İşsizlik Sigortası kanun tasarısı da bugüne kadar Meclise gelmemiştir.

Değerli arkadaşlarım

Adalet Partisi İktidarı işsizlik sorununu çözemez. Şehir meydanlarında sabahçı kahvelerinde, sokak başlarında, örneğin, Trabzon'da, Niğde'de, Ankara'da, Sakarya'da gümrük önünde ümitli gözlerle titreşe titreşe kaderini şansa terketmiş insanların; yurdun dört bir yöresinden sırtlarında yorganları, kopup gelmiş yurtdaşların ıstıraplarını duymamaktadır.

Adalet Partisi İktidarı işsizlik sorununu çözemez. Çünkü, Adalet Partisi İktidarı bir avuç büyük servet sahibini, büyük toprak ağalarını düşünmekte, onların daha zengin, onların topraklarının daha kocaman olmasını istemekte, fakire, işçiye, köylüye sırtını dönmektedir.

Değerli milletvekilleri;

Türkiye'de hakları en çok çiğnenen, en zayıf ve yalnız durumdaki işçiler, genellikle tarım işçileridir. Çoğu mevsimlik olan ve değişik bölgelerden geçici olarak gelen bu işçiler, ırgatlar, bölgenin geleneklerine, işverenin insafına terkedilmişlerdir.

Bugün tarım sektöründe milyonlarca insan çalışmaktadır. Bunların hiçbir güvenliği yoktur.

C. H. P. İktidardan ayrılmadan önce etraflı araştırma ve hazırlıklar yaparak, bir tarım iş Kanunu ile ilgili öncalışmaları tamamlamıştı, fakat A. P. Hükümeti, elinde bütün bu hazırlıklar olduğu halde, yıllardır bu tasarıyı Meclise sunmamıştır.

Sayın milletvekilleri;

Çağımızda, emek ve sermaye ilişkilerinde önemli bir gerçek ortaya çıkmıştır. İşletmelerdeki kâr kavramı, tek yanlı olarak, yalnızca sermayenin ürünü değildir. Belli bir işyerinde elde edilen kârın ortaya çıkışında, sermayenin payı kadar, emeğin de payı olduğu kabul edilmiştir.

Ülkemizde ilk olarak son C. H. P. İktidarı döneminde çıkarılan 440 sayılı Kanunla İktisadi Devlet Teşekküllerinde işçinin yönetime ve kâra katılması girişimi yapılmıştır, fakat iktidar, bu kanunu uygulamada yozlaştırmış ve kanun amacına aykırı düşen bir uygulama yapmıştır. Bütün olarak bu kanun hükümlerini uygulamadan kaçınmıştır.

Bu kanun bütünü ile uygulandığı zaman, işyerlerinde verim artacaktır. Çalışma barışı rahatlıkla kurulacaktır. İşçi, ekonomik özgürlüğe biraz daha yaklaşmış olacaktır.

Sayın arkadaşlarım;

Yabancı ülkelerdeki işçilerimizle ilgili bâzı hususlara da kısaca değinmek isterim:

Hatırlarda olduğu gibi, Adalet Partisi muhalefette bulunduğu sıralarda, yurt dışına işçi gönderilmesini şiddetle eleştirir, bunu demagojik bir istismar konusu yapardı. İktidara geldikten sonra, yurt dışına işçi gönderilmesini devam ettirebilmek için büyük çaba göstermeyi gerekli gördü. Bugün Adalet Partisi İktidarı ölçüyü kaçırmış durumda bulunuyor. Yabancı ülkelere vasıflı insangücümüzü de sevkediyor ve bunda hiçbir sakınca görmüyor. Sonra biz o ülkelerden, kendi kalkınma çabalarımızı yürütebilmek için yardım istiyoruz. C. H. P. iktidarda iken, yurt dışına vasıflı işçi gitmesini önlemek için mümkün olan bütün tedbirleri almıştı. Yurt dışına gidecek işçilerin gayriresmî bir temsil görevleri ve sorumlulukları olduğuna göre, onların seçimine karakterleri bakımından itina gösterilmesi yerindedir, ama yetenekleri bakımından itina gösterilmesini kabul etmeye imkân yoktur. Çünkü üstün yetenekli, iyi yetişmiş Türk işçilerine yabancı ülkelerden çok Türkiye'nin ihtiyacı vardır.

Diğer taraftan Hükümet, Programında, işçilerimizin yurda dönerken kendilerini teşkilâtlandırmak, tasarruflarını değerlendirmek için, Devlet olarak yardım edeceğine dair vaitte bulunmuştu. Bu konuda şimdiye kadar hiçbir icraat göremedik.

Karadeniz Bakır İşletmelerinin dış finansman kaynaklarının, dış ülkelerde çalışan işçilerin tasarrufları ile karşılanacağı ve bunun için de işçilerimizin aralarında bir şirket kurdukları belirtildi. Ve fakat bu teşebbüs gerçekleşmedi. Bakır tesislerinin dış finansman ihtiyacı, Hükümet programına aykırı olarak işçi dövizleri ile değil bir yabancı şirket tarafından karşılandı.

Son aylarda Almanya'daki işçilerimizin bankalardaki tasarruflarının Alman sanayicileri tarafından kullanıldığına dair haberler gelmektedir. Biz, kalkınmamız için lüzumlu dövizi dışardan, tabiî kaynaklarımızı yabancılara ortak yaparak temin ederken, işçilerimizin tasarruflarını yabancılar kullanmaktadır. Bu, çok acı bir sonuçtur.

Sayın milletvekilleri;

Şimdi, C. H. P. İktidarı döneminde çıkarılmış bulunan 274 ve 275 sayılı kanunlar üzerinde durmak istiyorum. Hepimiz biliyoruz ki, bu kanunlar Türkiye'ye ileri bir sendika hareketi, pazarlık müessesesi; Grev ve Lokavt hakkı getirmiştir.

Batı ülkelerinde bu çeşit hakların alınması için çok kanlı çarpışmalar olmuştur. Sosyal tarih bunun sonsuz mücadele örnekleri ile doludur. Biz, bunların hiçbirinden geçmedik. Çünkü, C. H. P. İktidarı sosyal devlete, işçi - işveren ilişkilerini hukuka bağlamak ilkesine inanmış idi ve insanı insana sömürtmek istemiyordu.

274 ve 275 sayılı yasalar bu kararlılık ve bu inançla çıkarıldı. Elbette ki, bugün gelişen şartlar içerisinde bu yasaların bâzı maddelerinde ileriye doğru birtakım değişiklikler yapmak zorunluğu vardır. Sendikaların gücünü işyerlerinde daha sağlam esaslara bağlamak, yetki teshiti konusunu işler biçime sokmak; sarı sendikacılığı ortadan kaldırmak, hakem kurullarını yeniden belirlemek, işçi - memur ayrımını gerçekçi bir tanımla ve hak ölçüsü içerisinde düzenlemek lâzımdır.

Biz C. H. P. olarak, işçilerin temel haklarına, sendika kurma ve çalışma özgürlüklerine engel olmıyacak değişikliklerin yanında, engelleyici ve grevi kaldırıcı her hareketin karşısında olacağımızı belirtmek isteriz.

Cumhuriyet Halk Partisinin bilinçli, basiretli, Türk işçi ve sendikacılarına sonsuz güveni vardır. Bunun içindir ki, Türkiye'de yapılması gereken bütün sosyal, ekonomik reformları öngören, Türk - İş'in yayınladığı 23 ilke bildirisini, bu bozuk düzeni değiştirmeye kararlı, ortanın solunda bir parti olarak yürekten benimsedik.

Bu sorunların mücadelesini yapmaktayız.

Değerli milletvekilleri;

Kapıcıları, kalorifercileri İş Kanunu kapsamı dışına atan, onları, yoksullukları, ıstıraplarıyle başbaşa bırakan Adalet Partisi İktidarıdır.

Başkalarına yük olmaktan kurtulmak istiyen sakatların, bir daha suç işlemek istemi-

yen işçi hükümlülerin, iş sahibi olmalarını sağlıyacak tüzüğü hâlâ yürürlüğe koymıyan Adalet Partisi İktidarıdır.

Fikirlerine uymıyan sendikacıları ezmek, sendikaları bölmek, güdümlü sendikalar yaratmak istiyen Adalet Partisi İktidarıdır.

Anayasa nizamını korumak değil, tahrip için Meclise sunduğu kanun tasarısı ile Türk işçisine ve Türk sendikacısına güvensizlik gösterip iki misli ceza biçen Adalet Partisi İktidarıdır.

Koskoca Devlet müessesesine lokavt ilân ettirip en kötü patron örneğini veren A. P. İktidarıdır.

Antakya'da, Akişin işçileri ekmeklerinden edilirler; Petrol Ofiste dramlar oynandı; Singerde işçiler kan ağladılar; Sağlık - İşte, Teknik - İşte ıstıraplar sürüyor.

İşçi haklarından yana olan kimdir? Haklar dengesini kurmak istiyen kimdir? Adalet Partisi İktidarı mı? Hayır, o, bu düzeni, Anayasa ne derse desin aynen muhafaza etmek istiyor. Hiç kimse hak istemesin, hiç kimse konuşmasın, hiç kimse Adalet Partisi yöneticilerinin rehavetini bozmasın. Ülkemiz bir kapı kulu insanları ülkesi haline gelsin.

Sayın milletvekilleri;

Adalet Partisi İktidarı, işçi hakları ile ilgili hangi kanun tasarısını, hangi sosyal güvenlik yasasını getirmiştir?.

Dört yıl uyuyan ve ülkemizi bir anarşi çıkmazına sokan Adalet Partisi, sözcülerinin seçimlere sekiz ay kala, çalışma hayatımızla ilgili yaptıkları konuşmaları ve Meclise sundukları tasarı ve teklifleri, propaganda taktikleri olarak su yüzüne çıkmış seçim oyunlarından başka bir şey değildir.

Değerli milletvekilleri;

Şimdi, baştan beri belirtmeye çalıştığım gerçeklerin kısa bir özetini yapıyorum. A. P. İktidarı, halkımızın büyük çoğunluğu ile kabul edilmiş Anayasa düzenini kurmaktan sürekli olarak kaçınmaktadır ve bir bozuk düzen partisi olarak kendisini tescil etmiştir. Bundan ötürüdür ki, ne sosyal güvenlik sağlanabilmekte, ne sosyal adalet gerçekleşebilmekte ve ne de Türk halkı huzura kavuşabilmektedir.

Yüce Meclisin değerli üyelerine, C. H. P. Grupu adına, hayatlarını alın teri ile kazanan Türk işçilerine, Türk işverenine, Bakanlık mensuplarına saygılarımızı sunarız. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Y. T. P. Grupu adına Sayın Nihat Diler, buyurun.

Y. T. P. GRUPU ADINA NİHAT DİLER (Erzurum) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1969 malî yılı Çalışma Bakanlığı bütçesi üzerinde Y. T. P. Meclis Grupu adına görüşlerimizi açıklayacağım.

Muhterem milletvekilleri; istihsalin unsurları tabiat, sermaye ve işgücüdür. İşgücü, istihsalin en mühim unsurlarından biridir. Nüfusumuzun % 75 i ziraatle meşguldür. Her yıl köylerden şehirlere nüfus akını olmaktadır. Birinci Beş Yıllık Plânda sanayi sektörüne öncelik ve sürükleyicilik rolü verilerek, her yıl köylerden şehirlere akan nüfusu sanayie aktarmak, artan nüfusumuzun da artışı nisbetinde artan kısmının sanayide istihdamına imkân sağlamak için bir sanayi hamlesine girişmiş bulunmaktayız. İkinci Beş Yıllık Pânın tahlili yapıldığı zaman, hedefinin doğrudan doğruya işgücü istihdamı olmadığını, topyekûn kalkınmanın neticesinde meydana getirilecek istihdam imkânlarının genişletilmesiyle, ziraat sektöründe mevcut âtıl işgücünün veya artan işgücünün sanayide istihdamı nazarı dikkate alınmıştır. Ezcümle, plân uygulaması neticesinde 1 milyon 400 bin işçinin aktarılması bahis mevzuu olacaktır.

Sayın milletvekilleri; biz Y. T. P. olarak sermaye ve emek münasebetlerinin bir ahenk içinde gelişmesinin zaruretine inanmış bulunmaktayız. 1961 yılı Anayasasının meriyete girişinden sonra, bütün demokratik devletlerdeki grev ve lokavt kanunları bizde de kabul edildi. Grev ve lokavt kanunlarının işçi ve işverenlerin sosyal haklarının demokratik rejimlerde birer teminat olduğunu takdir buyurursunuz.

Sayın milletvekilleri; demokratik düzenin sarsıntısız ve tam bir tekâmül içinde gelişebilmesi için, işçi ve işveren münasebetlerinin iyi tanzim edilmesi lâzımdır. Bunlardan her hangi birinin diğerinin tahakkümü altına alınmasını, tahrik ve teşvik etmek memleketimizin gelişmesine aykırı bir netice meydana getirir. Y. T. P. nin programı ve fikriyatı, işçi ve işveren münasebetlerinde orta yolu takibetmektir; gerek işçinin ve gerekse işverenin menfaatlerini aynı derecede nazarı dikkate almaktır. Memleketimiz-

de Grev ve Lokavt Kanunu kabul edildikten sonra, işçilerimizin bir kısmı çalıştıkları işyerlerinde sosyal durumlarını düzeltmek için toplu iş sözleşmesi ve grev yoluna gitmektedirler. Bu, işçilere tanınmış en mühim demokratik haklardan biridir. Memleketimizin iktisadi bünyesi kuvvetlenip geliştikçe, işçilerin sosyal haklarını güvenlik ve teminat altına almak daha kolaylaşacaktır. Zira sosyal güvenlik ve sosyal adaletin en başta gelen şartlarından biri âtıl vaziyette bulunan işgücüne bir işyerinde çalışma imkânı sağlamak, çalışacak kimsenin emeğini değerlendirmek ve hayatını, çoluk, çocuğunun hayatını güvenlik tedbirleri ile sosyal güvenliğe ulaştırmaktır.

Sayın milletvekilleri; karma ekonomik sistem içinde, gerek kamu sektörü, gerek özel sektör içinde görev almış işçilerin sosyal haklarının teminat altına alınması, sosyal adalet ve sosyal güvenlik tedbirlerinin alınmasiyle gerçekleşecektir. Anayasamızın 41 nci maddesi bu durumu şu şekilde tesbit etmiştir: «İktisadi ve sosyal hayat adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyeine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacına göre düzenlenir. İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla millî tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak Devletin ödevidir.»

İşveren durumunda bulunan hakikî veya hükmi şahısların işlerinin devamını, kuvvetlenmesini temin etmek gerekmektedir. İşverenlerin meşru kazançlarını desteklemek, kalkınmamızın en başta gelen şartlarından biridir. Zira, işverenlerin kazançları ve istihsal kapasiteleri genişlediği nisbette istihsalin süratle artışına, millî gelirimize büyük katkıda bulunmamıza imkân sağlanır. İşverenin kazancının fazlalığı nisbetinde, kendisinden bugünkü vergi sistemi içinde alınacak vergi nisbeti fazla olacaktır, vergi gelirlerinde artış olacaktır. Vergi gelirlerinin artması, Hazinenin gelirinin artması demektir. Hazinenin gelirlerinin artması, Devletin daha fazla âmme hizmeti ve yatırım yapma imkânına kavuşması demektir. Bunun yanında, işverenin kazancının gelişmesi ve istihsalinin artması, bünyesinde çalıştırdığı işçilere sosyal adalet ölçüleri içinde ücret ödemesi ve birtakım sosyal güvenlik tedbirlerine yeter derecede pay ayırma imkânına kavuşması demektir. İşçinin meslek, iş kazası, analık gibi hayat haklarının büyük bir kısmının sigortaya bağlanmasını temin edecektir. Bu suretle işçiye âdil bir ücret, hayatını sosyal teminat altına alan sosyal güvenlik tedbirleri uygulanacak, gerek işveren, gerek işçinin hakları, âmme menfaati aynı şartlar altında, bir muvazene içinde gerçekleşecektir. Yalnız işverenin hak ve menfaatini, yalnız işçinin hak ve menfaatini, yalnız Hazinenin hakkını nazarı dikkate almak sosyal bünye içinde birtakım buhranlara sebebolacak, muvazenesizlik meydana getirecektir.

Bu durumun gerçekleşmesinin en başta gelen şartı, Anayasamızın tesbit ettiği tam çalışma esasıdır. Tam çalışma esası, herkesin çalışabileceği bir iş ve fiyat istikrarını ifade eder. Bugün memleketimizin bünyesinde milyonların üstünde gizli işsizlik vardır. Bu sebepten memleketimizde iş bulamıyacak durumda bulunan işçilerimizin büyük bir kısmı sanayileşmiş Avrupa memleketlerine işçi olarak gitmek için sıraya yazılmış, sıra beklemektedirler ve büyük bir kısmı işgücü olarak Almanya'ya, Holânda'ya, son zamanlarda da Avusralya'ya işçi olarak gönderilmişlerdir.

İşgücünün istihdamı Beş Yıllık Plânda da tesbit edildiği gibi, muayyen bir müddet sonra ancak mevcut işgücümüzü ve artan işgücümüzü tam olarak istihdam etmek fırsatını elde edebiliriz. Bu, zamana bağlı bir keyfiyettir. Bütün mesele, Anayasamızın tesbit ettiği hedefe uygun, her işçimizin çalışabileceği bir iş sahasını açmaktır. Bu da imkânlarımızı israfa gitmeden, ehemmi mühimme göre sıralayıp, en ehemmiyetlisinden işe başlamak suretiyle olabilir. Sanayileşme hamlesi tam gerçekleşip istihsal edilen mamullerimiz dünya piyasalarında rekabet edebilecek seviyeye ulaştığı takdirde âtıl ve artan işgücümüzün istihdamı kolaylaşır, sanayi bünyesinden sosyal ve kültürel hizmetlere doğru aktarılır. Bu suretle Anayasamızın ifade ettiği, «Herkesin haysiyetine yaraşır bir yaşayış» seviyesi sağlanmış olur.

Sayın milletvekilleri; gerek işçi ve gerek işverenin takibettiği yol, Türkiye'nin bir ve beraber kalkınmasını elele verip temin etmektir. Her iki tarafın da, kalkınmanın asgarî seviyesine ulaşıncaya kadar feragat ve fedakârlıkta bulunmaları lâzımdır. Türk işçisinin, bugüne ka-

dar birçok menfi tahrik ve teşviklerin karşısında vekar ve haysiyetini muhafaza ederek, bu tahriklere katılmayışları herkesçe müsellem, memnuniyet verici bir durumdur. 274 ve 275 sayılı Kanunlar esasen toplu sözleşme ve grev hakkını kendilerine tanımıştır. Bu hakkın istimaline de, zaruretler ortaya çıkmadığı takdirde, başvurmalarının ekonomimize zarar vereceği şüphesizdir. Ancak bu yola başvururken de kanunun hudutlarını aşarak bizzat fabrikayı işgal edip istihsal hayatını durdurmak hem işçilerin menfaatine, hem de millî menfaatimize aykırı olacağı şüpheden vârestedir.

Sayın milletvekilleri; işçilere asgari ücret, sosyal sigorta, grev hakları tanınmakla ve ayrıca emeklilik yaş hadleri tesbit edilmekle sosyal hakları yönünden bir merhaleye kavuşmuş bulunmaktayız. Ancak, bu haklarının yanında iktisadi istikrar ve fiyat istikrarının korunması da lâzımdır. Zira artan fiyat hareketleri karşısında işçilerin dar geçim imkânları da daralacaktır. Bu bakımdan fiyat istikrarı prensibinin nazarı dikkate alınması lâzımdır.

Dış memleketlere gönderilen işçilerimizin durumu: Dış memleketlere gönderilen işçilerimiz, memleketine olan büyük bağlılıkları dolayısiyle kazançlarının büyük bir kısmını döviz olarak yurdumuza göndermektedirler. Bir yıla mahsus olmak kaydiyle döviz miktarı 115 milyon dolâra çıkmıştır. Ancak, yavaş yavaş bu nisbet aşağıya düşmüştür. 1966 da bu miktara yükselen işçi dövizi, bilâhara 92 milyona, sonra 82 milyona kadar düşmüştür.

İşçilerimizin gönderdikleri dövizler, hem kalkınmakta bulunan yurdumuza lüzumlu olan yatırım mallarının satınalınmasını temin edecek, hem de aleyhte müzminleşmiş olan ve borç muvazenemizin lehimize gerçekleşmesine, dış ticaret açıklarımızın kaptılmasında büyük rolü olacaktır. Paramızın iç ve dış değerleri arasındaki farklılığı dolayısiyle, plânda ve proğramda tesbit ettiğimiz döviz yurdumuza bu sebepten dolayı gelememektedir. Kalkınmamızda büyük rol oynıyacak yurt dışındaki işçilerimizin kazançlarının tasarruf edilerek, döviz halinde memleketimize gönderilmesini zaruri bulmaktayız.

Sayın milletvekilleri, bu hususta bir şeyi Sayın Bakanlığa ve Sayın Hükümetin nazarı dikkatine arz etmeyi zaruri bulmaktayım. Avrupa'da bulunan işçilerimizden bir kısmı bendenize müracaat etmiş idiler; «Ben 400 işçi olarak bir fabrikada çalışıyoruz, sen de bizim tanıdığımız bir milletvekilisin, bizim sana emniyetimiz var, biz her birimiz her yıl 10 bin lira olmak üzere 400 işçiyiz, 400 bin lira para göndereceğiz, biz ileride memleketimize döndüğümüz zaman, Hükümet bize bir fabrika kursun, memleketimize döndüğümüz vakit işsiz kalmıyalım, o fabrikanın sahibi olalım, aynı zamanda o fabrikayı çalıştıralım» dediler. Ben, o zaman Çalışma Bakanı bulunan Ali Naili Erdem Beyefendiye vaziyeti anlatmıştım. O, «Devlet Plânlama Teşkilâtına vaziyeti anlatınız demiştir. Devlet Plânlama Teşkilâtına durumu intikal ettirdim, bana dediler ki; «Bize bir müracaat yapsınlar o işçiler, müracaattan sonra biz bir proje hazırlıyacağız, onlar da bir şirket kursunlar, onun neticesinde biz onların diledikleri şeyi yerine getiririz» Fakat bilâhara hiçbir şey çıkmadı.

Bununla şunu demek istiyorum: İşçilerimizin büyük bir kısmı Türkiye'ye döndükleri zaman işsiz kalacaklardır. Memleketlerine büyük bağlılıkları vardır. Bu memleketimizin kalkınması bakımından mühim bir şeydir. Kendi alın terleriyle biriktirmiş oldukları dövizlerini memleketimize göndereceklerdir. Bizim de dövize ne kadar ihtiyacımızın olduğunu siz de takdir buyurursunuz; bu bütçe müzakereleri dolayısiyle dövizin ehemmiyetini daha iyi takdir etmiş vaziyettesiniz. İşçilerimizin bu şekildeki isteklerinin kanalize edilmeyişi esef verici bir şeydir sayın milletvekilleri.

Aynı zamanda, «İleride memleketlerine döndükleri zaman, bu işçiler ne yapacaklardır?» bunu geçen yılki bütçe müzakerelerinde de ilgili bakanlardan sordular. Dediler ki; «Bizim işçilerimiz gitmiş Avrupa'yı görmüş, Avrupa hayatı içinde yaşamış, birtakım şeylere alışmış kimseler. Bunlar Türkiye'ye geldikleri zaman, asgari oradaki imkânları bulamazlarsa, o yaşama imkânına kavuşmazlarsa, bu takdirde birtakım sosyal buhranlar ve problemler ortaya çıkacaktır. Bunun önüne geçmek için Hükümetin tedbirleri nedir?» diye sordular, fakat bunun cevabı verilemedi. Bugüne kadar her hangi bir tedbirin de alındığını zannetmiyoruz. Eğer bir tedbir alınmışsa, Sayın Bakanın, Meclisin huzurunda, bizi tatmin eder şekilde cevaplandırmaları bizi memnun edecektir.

Sayın milletvekilleri, dışarıda çalışan işçilerin haklarının korunması için Yüce Meclise bir gensoru önergesi verilmiş idi. İşçilerimizin haklarınını kaybolmaması için, dış memleketlerde birtakım müesseselerin kurulmasının zaruri olduğu ileri sürülmüştü. Bu arada, tercümanlık müessesesinin işçilerimizin haklarının kaybına sebeboldüğu, keza iş ihtilâflarında işçilerimizi müdafaa edecek bir kurumun bulunmadığı için, mahkemelerde daima işveren lehine neticenin istihsal edildiği, ayrıca aşırı fikirlerin işçilerimize empoze edildiği, bütün bunların önüne geçmek için gerekli tedbirlerin alınmasının zarureti ileri sürülmüştü ve Hükümet, ilgili Bakan da bu yolda vaidlerde bulunmuştu. Acaba bu tedbirler alınmış mıdır? Sayın Bakandan bunu sormak bizim vazifemiz olmaktadır, Sayın Bakan tarafından cevaplandırması bizi memnun edecektir.

Dış memleketlerde bulunan işçilerimizin en mühim meselelerinden biri, biriktirdikleri paraların memlektimize, her hangi bir fabrika kurmak suretiyle, kendi istikballerini teminat altına almak ve hem de memleketin kalkınmasına bilfiil iştirak etmek bakımından vâkı talepleri nasıl karşılanmıştır, ne gibi cevap verilmiştir? Bu hususun da cevaplandırılmasını istiyorum.

Sayın milletvekilleri, andlaşmalar icabı tarımda ücret tesbiti hususunda bir anlaşmayı Yüce Meclis kısa bir müddet önce kabul etti, kanunlaştırdı. Bu kanun gereğince asgari ücretin tarımda çalışan işçilere de tanınması hususu kabul edilmişti. Bunun tam gerçekleşebilmesi için Tarım - İş Kanununun çıkarılması gerekmektedir. Tarım İş Kanununun çıkarılıp, bilfiil tatbikata konmasını Hükümetten beklemekteyiz.

İşçilerin önemle üzerinde durdukları, işçilerin hayat hakkı ile ilgili çok mühim bir hususdan daha bahsetmeyi zaruri bulmaktayım.

İşçilerin asgari ücretlerinin tesbiti, geçim ve hayat endeksleri nazarı dikkate alınarak işçilerin ücretlerinin artırılması, toplu iş sözleşmesi ve grev yoluna başvurulmadan işçilerin bu haklarının verilmesi lâzımdır. Ayrıca büyük şehirlerde yaşıyan işçilerimizin sosyal konut ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. Bunun için sosyal konutlar yapılmıştır, buna hız verilmesinin lüzumuna inanmaktayız.

Sayın milletvekilleri, işçilerin sosyal sağlık ve diğer hak ve menfaatlerinin korunması, memleketain ihtiyaçlarına yöneltilmesi hususunda kurulmuş bakanlık teşkilâtı eski bir kuruluştur. İşçi arzı ile işçi istihdamı arasında iç ve dışta vasıta olan İş ve İşçi Bulma Kurumu büyük bir titizlikle kendine düşen görevi yapmaktadır. Sosyal Sigortalar da eskimiş imkânlar içinde bu yolda vazifesini devam ettirmektedir. Bütün bunların toplu bir vaziyette, memleketin ihtiyacına cevap verecek şekilde geliştirilmesi için mevcut teşkilât kanununun değiştirilmesi lâzımdır. Bu temenninin yanında temennilerimizi grup olarak şu şekilde sıralamak istiyorum :

1. — Tarım İş Kanununun çıkarılması,

2. — Asgari ücretlerin, geçim endeksleri nazarı dikkate alınarak tesbit edilmesi,

3. — İşsizlik sigortası kanununun çıkartılması,

4. — İşçilere ucuz mesken temin eden sosyal konut inşaatının keşifleştirilmesi.

5. — Bakanlık teşkilâtının ihtiyaçlara uygun şekilde değiştirilmesi ve kanunun çıkartılması.

6. — Yurt dışındaki işçilerin ihtiyaçlarını karşılıyacak tedbirlerin alınması.

7. — Her yıl nehirler gibi akıp giden işgücünün israf edilmemesinin tedbirlerinin alınması.

Hastalanan işçi ve ailelerinin tedavi edildiği hastanelerin kapasitelerinin genişletilmesi ve yeni hastanelerin açılması.

9. — Sigorta işçilerinin ücretlerinin günün şartlarına uygun şekilde ayarlanması.

10. — İşçi yardımlaşma tasarısı Meclise sevk edilmiştir. Bu işçi yardımlaşma tasarısının süratle kanunlaştırılması.

Sayın milletvekilleri, memleketimizin yeraltı ve yer üstü servetleri büyüktür. İşgücümüz de fazladır. Bu işgücü ile yeraltı ve yerüstü servetleri eğer işletilecek bir duruma getirilir ve işçilerimizin, sermaye sahiplerinin hakları bir ahenk içine sokulursa, bu takdirde memleketimizin kalkınması süratle gerçekleştirilebilir. Eğer, bunlardan birinin hakkı diğerine tercih edilir, bir muvazene dâhilinde hareket edilmezse, memleketimizin kalkınması şüphesiz ki, tökezliyecektir.

İşçi ile işverenin, sermaye sahibi ile işverenin haklarını aynı ölçüde, her iki tarafı da baskı altında tutmamak kaydiyle, her iki tarafın menfaatlerinin müşterek geometrik yerini tesbit etmek kaydiyle hareket edildiği takdirde bir muvazenenin tesis edilebileceğini ve kalkınmamızın bu görüş içinde temin edileceğine inanmış bulunmaktayız.

1969 malî yılı bütçesini bu görüşler altında Hükümetin uygulıyacağına ve bu temennilerimizi nazarı dikkate alacağına inanıyoruz ve bütçenin büyük milletimize, Çalışma Bakanlığının muhterem mensuplarına hayırlı ve uğurlu olmasını diler, grupum adına Yüce Meclisi saygı ile, sevgi ile selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Muhterem milletvekilleri,

Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısının yapılan açık oylamasında 266 oy kullanılmış, 195 kabul, 68 ret, 3 çekinser oy çıkmıştır. Bu tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir.

Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısının yapılan açık oylamasında 266 oy kullanılmış, 193 kabul, 70 ret, 3 çekinser oy kullanılmıştır. Bu tasarı da Meclisimizce kabul edilmiştir.

Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe Kanunu tasarısının yapılan açık oylamasında 268 oy kullanılmış, 194 kabul, 71 ret, 3 çekinser oy kullanılmış, bu tasarı da Meclisimizce kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe Kanunu tasarısının yapılan açık oylamasında 268 oy kullanılmış, 195 kabul, 70 ret, 3 çekinser oy çıkmıştır. Bu tasarı da Millet Meclisince kabul edilmiştir.

Devlet Havameydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe Kanunu tasarısının yapılan açık oylamasında 255 oy kullanılmış, 189 kabul 63 ret, 3 çekinser oy çıkmıştır. Bu tasarı da Millet Meclisince kabul edilmiştir.

Çalışma saati dolduğundan, saat 21,00 de Çalışma Bakanlığı 1969 bütçe tasarısının müzakeresine kaldığımız yerden devam etmek üzere Birleşime ara veriyorum.

(Kapanma Saati : 19,43)

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 21,00

BAŞKAN — Başkanvekili İsmail Arar

KÂTİPLER : İsmet Kapısız (Konya), Barlas Küntay (Bursa)

BAŞKAN — 58 nci Birleşimin üçüncü oturumunu açıyorum.

Çalışma Bakanlığı 1969 yılı Bütçe Kanun tasarısı üzerindeki görüşmelere kaldığımız noktadan devam edeceğiz.

Bütçenin tümü üzerinde söz sırası Güven Partisi Grupu adına Sayın Vefa Tanır'ındır. Buyurun Sayın Tanır. Saat 21,03.

G. P. GRUPU ADINA VEFA TANIR (Konya) — Muhterem Başkan, sayın milletvekilleri;

Milletimizi birinci derecede meşgul eden bir bakanlığın bütçesini müzakere ediyoruz. Çalışma hayatının düzenlenmesinde baş görevli olan, çalışanlarla, çalıştıranlar arasındaki münasebetleri memleketimiz yararına ahenkleştirecek bir bakanlık olduğunu dikkatimizde tutarak görüşlerimizi arz etmeye çalışacağız.

Sosyal hayatın alabildiğine gelişip genişlediği ve Anayasamızın getirdiği yeni hükümlerle, her türlü akımın fırtınalar yaratmak istediği bir zamanda, görevlerin ziyadesiyle artmasına karşılık dar bir kadro ve mütevazi rakamlarla Çalışma Bakanlığının muvaffakiyeti, ancak fedakârca çalışmanın sonucu olacaktır.

Sosyal ve ekonomik hayatın düzenlenmesinde görevi gün geçtikçe artan Çalışma Bakanlığının, emek ve sermaye münasebetlerinin tanziminde yalnız istihsalin artırılmasının gaye olmadığını bilerek ve düşünerek çalışma şartları düzenlenmiş, işçi ve işverenlerin hak ve menfaatlarını garantiye alıcı, iş güvenliğini kanunların teminatına bağlayıcı bir ortamı yaratması lüzumuna inanıyoruz.

Muhterem milletvekilleri;

Nedir bugünkü meselemiz? Hür ve Demokratik Cumhuriyetimizin devamı, halkımızın huzur ve refahı... Hiç birimizin bundan şüphesi yok.

Bu, her şeyden evvel emek ve sermaye arasındaki kuvvetlerin ahenkli hale gelmesine bağlıdır.

Nedir bugünkü hakikat?

Serveti canları ile, emekleri ile yaratanlar, sermaye sahipleri ile mukayese edilemiyecek şartlar içinde yaşamaktadırlar.

İşte sol tahrikin güç aldığı nokta, işte fırtınaların doğduğu zemin budur; makinaya, mala, cana tecavüz olayının tahrik unsuru buradadır...

Türk işçisi, fiyat istikrarsızlığından ve hayat pahalılığından bütünü ile şikâyetçidir. Hayat pahalılığının Türk işçisinin geçimine yaptığı etkileri dikkate almazsak, sosyal politikayı başlangıçta sakat bırakırız.

Bugün Türk işçisi bunalım içindedir. Bu bunalımın iki sebebi vardır:

1. Fiyatların alabildiğine yükselmesi sebebiyle Türk parasının satınalma değeri büyük ölçüde azalmakta ve bu yüzden toplu sözleşme ile elde edebileceği ücret artışından fazla bir istifade görememesi.

2. İş kazalarının artması, meslek hastalıklarının çoğalması, konut ve çocuklarının tahsil işinin halledilememesi ve ihtiyarladığı zaman ne alacağı düşüncesidir.

Bunun yanında bunlardan fazla önem kazanmaya başlayan işsizlik vardır.

İnsanlar yaşamak için iş yapmak, iş yapmak için de iş bulmak mecburiyetindedirler. Çalışarak hayatını kazanmak istiyen insan çalışacağı işi bulamadığı takdirde cemiyeti sarsacak ve hattâ yıkabilecek temayüllere kendini kaptırır. Cemiyete düşman gözü ile bakma durumuna gelir. Sokak adamı olur ve her akımın figüranıdır artık.

Onun içindir ki, işsizlik cemiyetin en büyük felâketi olarak vasıflandırılmaktadır.

Türkiye'mizin bugünkü mevzuu budur. Bunun halli gerekir. İç bünyedeki huzur da buna bağlıdır.

Medeni dünyada iş bulmak da kâfi değildir. Yaşama imkânlarını sağlamak da gerekir.

İnsaflı konuşmak gerekirse, Türk işçisi, sendikalaşmış Türk işçisi Anayasanın kendine tanıdığı pek çok hakkı almış vaziyettedir.

Üzerinde esefle durulacak bir nokta; henüz Türk işçisini tanımıyan, onun varlığından, yapısından, hangi konularının hallolduğundan haberdar olmıyan, ideolojik saplantılar içinde bulunan bir kısım her daldan demagoglar, bulanık suda balık avlıyanlar, işçinin uyanmadığını, hiçbir çabası olmadan kan dökmeden bu hakları sağladığından yakınmaktadırlar.

Geçen yıl bütçesini müzakere ederken üzüntü ile bu konulardan da bahsediyorduk. Zonguldak hâdiseleri bütün üzüntüleriyle 1968 bütçesinin önünde idi, enternasyonal parmak geçen yıl hep işçi muhitlerinde oynadı, bu yıl talebe muhitinde oynadığı gibi, ama Türk işçisi ve sendikacısı memleketin millî güvenliği, genel menfaatleri, bütünlüğü bahis konusu olduğu yerde durmasını bilmiştir. Bu hususta bâzı dalgalanmalardan sonra, kendi yurtseverliği içinde gereken hassasiyeti göstermiştir. Memleketi maceralara, kardeş kanı dökmelere götürmemiştir. Sınıf kavgasına itme gayreti içinde bulunanları, ihanet örneği olan kişileri teşhis etmesini bilmiştir.

Muhterem milletvekilleri,

Şimdi de Çalışma Bakanlığı bünyesindeki faaliyetlere zaman müsaadesi nisbetinde bir göz atalım :

Toplu sözleşme hakkını ve onun müeyyidesi olan grev ve lokavt haklarının benimsenmesini, sendika hürriyetinin korunması için gösterilen hassasiyeti sevinçle karşılıyoruz, fakat Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunlarının ışığında bir metin haline getirilen yeni İş Kanununun öngördüğü tüzük ve yönetmeliklerden, işçi haklarını yakından ilgilendirenlerin henüz çıkmamış bulunmasını ve yalnız usulî bâzı muamelelere mütaallik olanlarının

çıkarılmasiyle yetinilmiş olmasını bir noksanlık sayıyoruz. Ve yine, inkişaf halindeki sosyal ve ekonomik bünyemizin icaplarına ve plân hedeflerinde gösterilen temaya uygun bir faaliyette bulunabileceği şekilde neticelenmesi icabeden Sosyal Sigortalar Kurumu Teşkilât Kanununun da biran evvel çıkarılmasını beklemekteyiz.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının öngördüğü İşsizlik Sigortası Kanununun biran evvel sosyal ihtiyaç ve huzura cevap verecek, millî bünyeye musallat olmak çabasındaki düşunce parazitlerini kökünden kurtaracak bir mahiyette çıkmasını, Devletin vatandaş için olduğu görüşünü programında vuzuh ile dile getirmiş olan Güven Partisi olarak sabırsızlıkla bekliyoruz.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanuniyle sosyal güvenlik sahası genişlemiş, sigortalının eş ve çocuklarının da kanundan faydalanmaları büyük bir ihtiyacı karşılıyan ileri bir adımdır.

Bu konuda kurumun yine bir kısım çalışanlardan, mühim bir kısmı da çalışanlar adına işverenlerden elde ettiği imkânları daha büyük bir titizlikle kullanarak hastane ve yatak sayılarını artırması, çocuk bakım yuvaları açması, hastaneleri modern tıbbi cihazlar ve mütehassıs hekimlerle teçhiz etmesi, hasta psikolojisine uygun tedavi sisteminde gelişmeler kaydetmesi gerektiği gibi, simdiye kadar ele alınmış olmıyan koruyucu tedbirlere de tez elden tevessül edilmesini lüzumlu görmekteyiz.

İşçinin, ileri bir adım olarak kavuşmuş olduğu, asgari emeklilik ücretinin de, dev adımlarla ilerliyen hayat pahalılığı ve artan ihtiyaçlar karşısında kifayetsiz hal aldığını, bunun süratle geçim şartlarına uygun bir seviyeye getirilmesi icabettiğini gerçekçi bir görüşle arz ve ifade edeceğim.

Emekli olan işçilerin de bakımlarının hastanelerde parasız yapılmasını bir insaf ve adalet meselesi olarak ele alıyoruz.

Daha mühimmi, emekliliğin prensibi üzerinde mutlak tashih icabeden bir bozukluk vardır. İşçiler de emeklilik yaş haddine göre tâyin ve tesbit edilmiştir. Bu sistemin hatalı ve haksız olduğu görüşündeyiz. Masa başında çalışan memur, muayyen bir hizmet müddetini doldurduktan sonra emeklilik hakkını kazanmakta ve ancak muayyen yaştan sonra emekliye ayrılmak mecburiyetinde bırakılmaktadır. Beden gücünü alabildiğine harcıyan ve yalnız beden gücünü harcamakla kalmayıp, tekniğin ilerlemesi karşısında kol kuvvetiyle birlikte kafasını da kullanmak mecburiyetinde kalan işçi için ise 60 yaş emeklilik yaşı olarak alınmaktadır.

18 yaşında işçiliğe giren bir delikanlı, ağır iş hayatında 40 sene çalıştıktan sonra emeklilik hakkına kavuşabilmektedir. İnsanların yapısı buna ne uygun ve ne de müstahaktır. Bâzı iş kollarında yaş haddinin indirilmesinden söz edilmekte ise de, bunu, hakkaniyete uygun ve tatminkâr bir tedbir olarak mütalâa etmiyoruz.

Emeklilik hakkının, çalışanlara saygı fikri içinde işin mahiyetine göre, değişik yaş hadlerini de dikkatte tutmak suretiyle, yine işin mahiyetine göre, çalışma müddetleri esas alınarak bir prensibe ve sisteme bağlanması lâzımdır.

Bir işçi, işin ağırlığına göre, 20 - 25 ve 30 senelerini doldurup da emekli olma hakkına kavuşmalı ve bu surette çalışmanın hukuku korunmalı, hem de bir taraftan serbest teşebbüs sahasına, henüz çalışma gücünü kaybetmemiş insanların atılması imkânı açık bulundurulmalı ve böylece de yeni işgücüne saha açık tutulmalıdır.

İş hayatının beklediği ve 931 sayılı Kanunun çıkarılmalarını emrettiği ve bugüne kadar çıkarılamıyan :

1. Kadın işçilerin gece çalışmaları hakkındaki tüzük,
2. Gebe ve emzikli kadınların çalıştırılmalariyle ilgili tüzük,
3. İşçi ve çalışma kimlik karneleriyle ilgili tüzük,
4. İş teftiş tüzüğü,
5. Maden kömürü ve taş ocakları işletmelerine dair tüzük,
6. İşçi sağlığı ve iş güvenliği tüzüğü,
7. Sakatların çalıştırılmalarına dair mevzuatın biran evvel çıkarılmasını temenni ediyoruz.

Esnaf ve küçük sanatkârların sorunları :

Demokratik düzenin, teşebbüs hürriyetinin, meşru kazancın, mülkiyet hakkının ve alınterinin şerefli koruyucularından olan esnaf ve sanatkârlarımızın refah içinde ve yarınından emin olmaları, sosyal yapımızı tehlikelere karşı daha dayanıklı bir hale getirecektir. Güven Partisi olarak buna inanmaktayız.

Sayıları iki milyonu bulan ve günlük kazancı ile geçimini temin eden, çalışmadıkları zaman ailelerinin geçimi tehlikeye düşen, hastalık, ihtiyarlık, kaza ve ölüm gibi hallerde hiçbir güvenliği olmıyan bu topluluğun biran evvel sosyal güvenliğe ve huzura kavuşturulmasını, memleketin üstün menfaatleri bakımından zaruri görüyoruz.

Ustalık - çıraklık - kalfalık kanununun biran evvel çıkarılmasını; esnaf ve sanatkârların yanında yetişen çırakların işçi sayılmasından doğan haksızlıkların giderilmesini temenni ediyoruz.

Esnaf ve küçük sanayi erbabı için en pratik vergi sistemi olan, vergi muamelelerinin basitleştirilmesini, esnaf ve sanatkârların defter tutmak gibi muhasebe bilgisini gerektiren külfetlerden muaf tutan ve bilhassa bu zümrenin modern anlayışla geçim seviyesinin yüksek tutulması suretiyle, gelişmesini ve dolayısiyle sosyal adalet ilkelerine uygun bir şekilde yaşamasına imkân verilmesini lüzumlu görüyoruz.

Küçük sanayicinin problemlerinin tesbiti ile tatbikata intikal ettirilmesini, yeteri kadar istatistiki bilgilere sahibolmadığı hepimizce malûmdur. En kısa zamanda küçük sanayicinin envanterinin ikmal ettirilerek esnaf sayısının iş kolları itibariyle tesbit edilmesini lüzumlu görüyoruz.

Sayın milletvekilleri,

Bir noktaya daha dikkatlerinizi çekmek isteriz. Çalışma hayatımızda öncelikle doldurulması gereken en büyük boşluklardan biri de, tarım sektöründe çalışma şartlarının düzenlenmemiş olmasıdır.

Tarım işçileri hiçbir sosyal güvenliğe kavuşturulamadığı gibi, toprak sahibi olmıyan çiftçilerin de hakları korunmamıştır. Mevsim işçisi olarak çalışanların hali ise insafın çok ötesindedir.

Sayın milletvekilleri, bugün tarım işçilerine lâzımgelen kanuni haklar verilmemiştir, ama sayın milletvekilleri bugüne kadar bu işçilere verilen kanuni haklar yerine getiriliyor mu, bunun üzerinde de ehemmiyetle durmak gerekir; bilhassa son sokak hâdiselerinin artmasından ötürü.

Aziz arkadaşlarım, Çalışma Bakanlığı kendi bünyesi dışındaki bakanlıklarla bir koordine kurmak mecburiyetindedir. Bugün sokakta işsiz sayısının her gün artmasının sebepleri, bâzı kanunlarımızın tatbik edilememesi ve mevzuatın eskiden beri çürük olmasıdır.

Aziz arkadaşlarım, tarım işçileri dediğimiz bu kişiler neden işsizdir, neden sokak adamı olmuştur? Bugün yirmibeş sene evvel çıkmış bir kanunla toprak tevzii yapıyoruz. Bu toprak tevziini hakkı ile yapabilirsek, sokaktaki adamın yarısı toprak sahibi olacak, ama aziz arkadaşlarım, bugün toprağı kim alıyor ve kim sokakta boş kalıyor? Çabuk ele alınmazsa, bugün toprağı, aziz arkadaşlarım açık gözler alacaklar. Onüç yaşındaki çocukları yaş tashihi ile evlendirerek, bu evlendirme imkânına sahip, cebinde parası olanlar alacaktır. Huzurunuzda isim vermeden bir misal vermek isterim.

Bir kazamızda bu seneki yaş tashihi 740, hemen dibindeki bir kazamızda 480 dir. Bu kazalar Konya'nın kazası olmasına rağmen, yaş tashihleri Silifke'de, Mut'ta ve Koçhisar'da yapılmıştır, aziz arkadaşlarım. Mevzuatın bozukluğu. Bugün 4753 sayılı Kanuna göre tarlayı alan; beş sene, on sene ağaya icara vererek yarın Almanya'ya gitmektedir aziz arkadaşlarım. Anlaşmasız gittiği için, iş ve işçi bulma kurumlarına danışmadan gittiği için, on senelik icarı da Avusturya hududunda yiyerek geri dönmektedir ve sokak adamı olarak ya Nurcunun arkasındadır veyahut yoldaşın arkasındadır.

Hileli dağıtıma gelince : Aziz arkadaşlarım, her ne kadar Çalışma Bakanlığı bütçesi içerisine bunları niye getiriyorsunuz dersiniz, madem ki, tarım işçisinin, mevsim işçisinin iş bulamadığından yakındım, işte onunla bir bağ gördüğüm için getirdim arkadaşlarım; yine çok Sayın Çalışma Bakanının daha evvel Köy İşleri Bakanlığından gelmiş olmasından cesaret alarak getirdim.

Aziz arkadaşlarım, sokakta işsiz adam var. Toprak verirseniz iş sahibi olacak, ama, işte adam var. Adamını bulmuş toprak alıyor. Kayyım Molla, İyi Molla diye iki vatandaş Küçükçekmece'de oturuyor. Oturdukları ev kendi malları. Küçükçekmece Muhtarından, elinde, «Bizim mahallede oturur» diye «Bu ev kendisinin» diye yazı var. Kayyım Molla İyi Molla İstanbul'da bir plâstik fabrikasının sahipleri, 76 işçi çalıştırırlar. Kayyım Molla, İyi Molla

Cihanbeyli kazasının bir mahallesinde oturur gösterilir ve Cihanbeyli'nin bir köyünden 279 ar dekar tarlanın şimdi tapulu sahipleridir, plâstik fabrikası ellerinde durmak şartı ile .

Yine aziz arkadaşlarım, Adana'nın Karşıyaka mahallesinde oturan Abdülmecit Özgen ile, yine Adana'nın Yacuzlar mahallesinde oturan Zatir Özgen; Adana'nın bu iki mahallesinde üç katlı eve sahip, evlerin altında lüks mobilya yapan birer marangoz oldukları halde, Zatir Özgen ve Abdülmecit Özgen, Cihanbeyli'nin bir mahallesinde oturur gösterilir, Cihanbeyli'nin bir köyünde 279 ar dekar tarlanın tapulu sahipleridir. Tescillidir üzerlerine, Toprak - İskân vermiştir, ama bunların yerine sokakta dört tane vatandaş serseri olur, Konya'da cam kırar, İstanbul'da bıçak atar.

İşte aziz arkadaşlarım, ortada mevzuat varken, kanun varken bir kısım tatbik edememe kusurları ile de sokakta adamı kendimiz yaratıyoruz. Bu misalleri onun için getirdim.

Muhterem arkadaşlarım, İş ve İşçi Bulma Kurumu üzerinde de biraz durmak isteriz. Her ne kadar benden sonraki sözcü bu mevzua, dışardaki işçiler dolayısiyle fazla girecek ise de, vaktimin müsaidolduğu eşkilde grupumuz adına bir iki söz de ben söylemek isterim.

İş piyasasını değerlendirmek gayesiyle kurulmuş olan İş ve İşçi Bulma Kurumunun muvaffak olması için faaliyetlerini esaslı prensiplere bağlanması ve istihdam politikasında şahısların değil, niteliklerin göz önünde tutulması gereğini hatırlamakta fayda umarız. İşgücünün bölgeler itibariyle ve sanayi kollarına göre dağılışı, işbaşında eğitim, istatistik bilgilerin toplanması, dış ülkelere işçi gönderilmesi, meslek teşekkülleri ve plâsman temininde vazifeli İş ve İşçi Bulma Kurumu teknik personel yetersizliğinden, maalesef tam başarıya varamamaktadır. İmkânsızlıkların giderilerek bu kurumun iyi işler bir hale getirilmesi de temennilerimiz arasındadır.

Memleketimizdeki iş sıkıntısı yüzünden işçilerimiz yıllardır Avrupa'ya akın etmektedir. İki yıldan beri Almanya'nın geçirmekte olduğu ekonomik kriz bunu biraz durdurmuş ise de, 1969 da Avusturalya'ya işçi gönderilmesi mevzuubahistir. Tam verimli bir çağda, Türk kol gücünü başka topraklara, başka ekonomilere hizmete göndermek hiç de memleketimiz menfaatine değildir. Teselli tarafımız; memleketimizde iş sahaları açılıncaya kadar faydalı döviz temin edebilmiş olmamızdır.

Yabancı ülkelerde 20 - 25 bin üzerinde Türk işçimizin işsiz kaldığı ve aç kaldığı söylenmektedir. Bu işçiler işsizlik sigortasından da istifade ettirilemediklerinden, diyarı gurbette çok perişan durumlara düşmektedirler. Dış ülkelerde çalışan işçilerimizin sosyal ve kültürel durumlariyle gereği gibi ilgilenilmediğini bizzat işçilerden öğrenerek üzülmekteyiz. İşçilerimizin alınterlerinin değerlendirilmesinde Hükümetçe alınması icabeden tedbirler hususunda, Çalışma Bakanlığının öncü olması lüzumludur.

Bu işçilerimizin sâf ve temiz dimağlarına yabancı ideolojilerin yerleştirilmesi için belli çevreler tarafından sarf edilen gayretlere karşı, esaslı tedbirler alınması zaruretini de hatırlatmayı vazife biliriz.

İçerde ise, bu iş daha acıdır. Yıllardır sıra bekliyen, 1964 ün ikinci ayından beri sıra bekliyen işçilerimiz zaman zaman bâzı açıkgözler tarafından dolandırılmakta, sahte pasaportlar temin edilmekte, sırasız göndereceğiz diye binlerce liraları alınmaktadır. Bu hususta sayın Bakanın ve bakanlığın zaman zaman açıklamalarda bulunmalarında fayda mülâhaza etmekteyiz. Son olarak; Türk işçilerinin, sınıf kavgasını teşvik edici ve memleket şartlarına aykırı, eskimiş ideolojilere dayanan kuruluşlar etrafında değil, barış içinde sosyal adaleti sağlamayı hedef tutan millî kuruluşlar etrafında, siyasi inanç farklarına bakılmaksızın toplanması için elinden gelen hiçbir gayreti esirgememesini, sayın Bakan ve bakanlık mensuplarından rica eder, bütçenin Çalışma Bakanlığına hayırlı ve uğurlu olmasını dileriz.

Türk iş hayatı için hayırlı hizmetler temennisiyle sayın Bakanın muhterem şahsında bakanlık mensuplarını ve tüm Türk işçilerini saygı ile selâmlarız. (Alkışlar)

BAŞKAN — Millet Partisi Grupu adına Sayın Osman Bölükbaşı. (M. P. sıralarından alkışlar) Saat 21,24.

M. P. GRUPU ADINA OSMAN BÖLÜKBAŞI (Ankara) — Muhterem milletvekilleri;

Çalışma Bakanlığı bütçesi vesilesiyle yurt içinde ve yurt dışında çalışan Türk işçilerinin bâzı temel sorunlarını dile getirmek, tenkit ve

temennilerimizi Yüce Heyetinizin takdir ve hassasiyetlerine sunmak istiyoruz.

Sosyal kaynaşmalarda başlıca unsur olan ve siyasi tahriklerde vurucu kuvvet olarak kullanılmak istenen Türk işçisinin sorunlarına hangi prensipler zaviyesinden baktığımızı peşinen ifade etmemiz, mâruzatımızın kolaylıkla değerlendirilmesine hizmet edecektir.

Muhterem milletvekilleri;

Millet Partisi, bugünkü Anayasamıza temel olan fikir ve müesseseleri herkesten evvel programına koymuş ve savunmuş bir siyasi menşee sahiptir. Bu arada sosyal adalet, sosyal güvenlik, grev, toplu sözleşme ve benzeri işçi hakları, 1948 den beri, bunlardan habersiz siyasi partilere karşı savunduğumuz fikirler arasında yer almıştır.

Millet Partisi, bütün tahriklere rağmen, ezici çoğunlukça millî hüviyet ve emellerini kaybetmemiş, milliyetine, mukaddesatına ve hürriyetine yürekten bağlı kalmış bulunan Türk işçisinin huzur ve refahına, programı çerçevesinde hizmet etmeyi, aynı zamanda yıkıcı cereyanlara karşı, demokratik rejimi ve millî bünyemizi bir savunma görevi sayagelmiştir.

Bize göre, emek ve sermaye arasında hakkaniyet hâkim ve millî menfaatler lâzım kılınmadıkça ve karşılıklı sömürmeler önlenmedikçe, her türlü ilerlemenin ilk şartı olan içtimai sulh ve sükûn sağlanamaz ve kalkınma hareketi muvaffak olamaz.

Emek ve sermaye arasında hakkaniyete dayanan samimî ve disiplinli bir işbirliği yerine, düşmanlığın hâkim olmasından doğacak sefaletin ilk kurbanlarının emek sahipleri olacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Diğer taraftan alınteri hırsızlığını, hırsızlıkların en şerefsizi sayan bir ruh ve zihniyetle, Devletin emek sahiplerini insanca bir hayata kavuşturacak ciddî tedbirler almasını en önemli görevlerinden telâkki ederiz.

Sömürüldüğüne inanan ve yarın endişesi içinde kıvranan bir işçinin görevine dört elle sarılması ve verimli olması nasıl beklenemezse, sermayeyi mutlak bir fenalık kaynağı sayan ve ona düşman olan Marksist bir zihniyetin tahriklerinin ağır bastığı bir ortamda da; özel teşebbüs kendisinden bekleneni yapamaz.

Bu itibarla, bir taraftan emek sahiplerini insanca bir hayata kavuşturma gayretleri devam ederken, diğer taraftan da özel teşebbüse emniyet ve huzur içinde çalışma imkânı verilmelidir.

Türkiye'de, emek ve sermaye düşmanlığını, gayrimeşru her yola başvuracak, tahriplere, yangın çıkarmalara ve Devlet kuvvetlerine tecavüzlere teşebbüse cüret edecek şekilde körükleyenlerin ve organize edenlerin, demokratik rejimin enkazı üzerinde bir kızıl dikta rejimi kurmak istiyen bedbahtlardan başka bir şey olamıyacaklarına da yürekten inanırız. (M. P. sıralarından alkışlar.)

Türk Milletinin varlığını dahi tehlikeye düşürebilecek böyle hainane yollar takibedenlere ve emeller peşinde koşanlara ve tahriklerde bulunanlara, vatanını, hürriyetini ve milliyetini seven hiç kimsenin âlet olmamasını dileriz.

Vatandaşa hak ettiği refah hissesini sağlamak ve onu yarın endişesinden kurtaracak bir Devlet garantisine kavuşturmak mânasında sosyal adalet ve sosyal güvenliğin de candan dostuyuz.

Millet Partisine göre, Türkiye, bir kısım insanların yediği, diğer bir kısım insanların baktığı felâkete namzet bir diyar olmaktan çıkarıldığı ölçüde, komünizm zehirinin en tesirli panzehiri bulunmuş olacaktır.

Özel teşebbüs ve özel mülkiyeti ortadan kaldırmadan, vatandaşı Devlet denilen rakipsiz patronun esiri yapmadan, âdil vergi, âdil ücret, âdil kredi, istihdam politikası, toprak reformu, sosyal yardımlar, Devletin iktisadi hayata, sosyal gayeleri gerçekleştirici ve düzenleyici müdahalelerde bulunması gibi tedbirlerle, birçok demokratik memleketlerde yapıldığı üzere, hürriyet nizamı içinde, toplumda sarsıntı yaratmadan, Anayasamızın Devlete görev olarak verdiği sosyal adaletin, inançlı ve liyakatli iktidarlarca gerçekleştirilebileceğine de yürekten inanırız.

Zariat suresinin 19 ncu ve Miariç suresinin 24 ncü âyetinde görüldüğü üzere «zenginlerin malında, fakirlerin hakkı bulunduğunu» açıkça belirten yüce dinimiz İslâmiyetin de, sosyal adaleti, fakirleri ve zayıfları düşünmeyi, varlıklılara olduğu kadar Devlete de bir görev olarak verdiğini bu vesile ile hatırlatırız.

Muhterem milletvekilleri,

Yurt dışındaki işçilerimizin sorunları konusunda, kendisiyle 22 Ocakta bir görüşme daha yapmaya mecbur olduğumuz Başbakan, tarafımızdan görevlendirilecek bir arkadaşımızın, Sayın Çalışma Bakaniyle gurbet işçilerimizin sorunları üzerinde temasa geçmelerinin faydalı olacağını ifade ettiler.

Başbakanın bu talebi üzerine Millet Partisi Genel Başkan Yardımcısı ve Konya Milletvekili Sayın Seyit Faruk Önder tarafımızdan görevlendirildi ve 31 Ocak 1969 tarihinde Çalışma Bakanı Sayın Turgut Toker'le uzun bir görüşme yaptı ve hariçteki işçilerimizin sorunlarını bir kere daha dile getirdi.

Arkadaşımız Sayın Faruk Önder, Sayın Turgut Toker'in, hariçteki işçilerimizin sorunlarını, bütün şümulü ve ciddiyetiyle ele almış bulunduğunu ve bu sorunları süratle çözüm yoluna bağlayacağını ve bize de yazılı bilgi vereceğini ve muhalefet partilerinden arzu edenlerden birer temsilci rica ederek, alacağı yeni tedbirlerle hâsıl olacak durumu Avrupa'da onlara göstermek niyetinde olduğunu bize ifade ettiler.

İşçi sorunlarını ciddiyet ve hulûs ile ele aldıklarını memnuniyetle öğrendiğimiz yeni Çalışma Bakanımız Sayın Turgut Toker, şüphesiz tenkidlerimizin hedefi olmıyacaktır.

Onun ümit verici bu davranışlarını ve sözlerini senet telâkki ederek, süratle alacağını umduğumuz hayırlı kararlara intizar edeceğiz ve bu yolda kendisinin en samimi yardımcısı ve teşvikçisi olacağız. (Alkışlar)

Muhterem milletvekilleri,

Evvelâ yurt dışında çalışan gurbet işçilerimizin sorunlarını ve bu konudaki teşebbüslerimizi dile getireceğiz.

1967 yılında olduğu gibi 1968 de de bir Millet Partisi heyetiyle Avrupa'daki işçilerimizi ziyaret ettik, içinde bulundukları şartları, dert ve dileklerini, bugüne ve yarına ait sorunlarını ve haklı endişelerini tesbit ettik.

Yurt dışındaki işçilerimize, 1967 de yaptığımız ziyaretin intıbalarını iki muhtıra halinde o zaman Başbakana ve Sayın Devlet Başkanına sunduk ve süratle tedbir alınmasını, ihmalin devamı halinde doğabilecek millî çaptaki mahzurları ve tehlikeleri belirttik. Bize cevap vereceğini vait buyuran Başbakandan bir haber alamamamız üzerine, aynı konuyu bir gensoru önergesiyle Yüce Meclise getirdik ve 5 Nisan 1968 tarihinde, acı gerçekleri Yüksek Heyetinizin millî hassasiyetine arz ettik.

Üzülerek ifade edelim ki, bütün bu vatansever gayretlerimizin ve iktidara, böyle bir millî ve hayati konuda yardımcı olmak niyetimizin, takdir ve teşekkür hududunu geçen ciddî bir netice vermediğini, 1968 Ağustosunda yurt dışındaki işçilerimize yaptığımız ikinci ziyarette derin bir hüzünle tesbit ettik.

Muhterem milletvekilleri, geçen sene Hükümete sunduğumuz muhtaralarda ve Mecliste yaptığımız konuşmalarda dile getirdiğimiz acı gerçeklere rağmen Avrupadaki işçilerimizin, sahipsizlikten ve alâkasızlıktan ileri gelen kırgın ve küskün bir haleti ruhiye içinde, başta komünizm olmak üzere, Devletimizi içinden yıkmak için Avrupayı bir ihanet lâboratuvarı haline getiren her türlü kötü cereyana açık kapı halinde bulunduran durumlarında ciddî bir değişiklik olmamış, Devletimiz, çok güç şartlar altında çalışan ve alınterleriyle hem ailelerini geçindiren ve hem de vatan kalkınmasına büyük yardımda bulunan 200 bine yakın evlâdımıza mümkün olan ciddî tedbirlerle sahip çıkmamış, kaybolmakta devam eden meşru haklarını ve kendilerini etkili bir şekilde koruyamamış ve bu sebeple de kötü cereyanların tahribatı gözle görülecek şekilde artmıştır.

Hariçteki işçilerimizin içinde bulundukları ruh haleti, başta komünizm olmak üzere bütün yıkıcı ceryanlar ve bunları körükliyen iç ve dış çeşitli kaynaklar ve kuvvetler için aranıp da bulunamıyacak bir ortam meydana getirmektedir.

İşçilerimizi köklerinden koparmak, onları vatan ve milletlerinden soğutmak ve birgün Türkiye'ye döndükleri zaman yapıcı değil, yıkıcı büyük bir kuvvet haline gelmelerini sağlamak için çalışan büyük kuvvetlere karşı, teşkilâtlı, bilgili ve tedbirli bir millî cihat açmak zarureti meydandadır.

Türkiyede, vatandaşlara etki yapmak istiyen bütün kötü ceryanların karşısına dikilebilecek millî kuvvetler ve müesseseler vardır. Hariçteki işçilerimiz bu koruyucu imkândan maalesef mahrumdur.

Bugüne ve yarına ait haklı sorunlariyle Devletimizin ciddî bir şekilde meşgul olmadığını

gören bu gurbet çocuklarımızın kırgınlık ve küskünlükleri, bütün uyarmalarımıza rağmen giderilememiştir.

Sık sık işçilerimizi toplıyacak, dertleriyle meşgul olacak, onlara yol gösterecek, hizmet ve yardımı ayaklarına götürecek ve icabında herkese karşı haklarını savunacak, onları menfi cereyanlara karşı uyaracak ve koruyacak, vatan ve millet bağlarını canlı ve kuvvetli tutacak telkinler yapmaya muktedir, bu görevleri ifa edecek imkân ve vasıtalarla mücehhez, sıhhi, malî ve hukuki büroları bulunacak bir teşkilât kurması zaruretini verdiğimiz muhtıra ile kendisine anlatmaya çalıştığımız Hükümet, harcırahsız ve vasıtasız çalışma ataşeleri, bürolarda oturan din görevlileri devrine nihayet vermemiş ve kurduğu sözde teşkilâtı da, eş ve dosta yüksek maaşlar sağlıyan ve hemen hemen ciddî hiç bir işe yaramıyan sözde uzmanlarla ve elemanlarla doldurmuştur. Böylece millî ve hayati menfaatleri olduğu kadar kanunu da çiğnemiştir.

Çalışma ataşeliklerinin ve konsoloslukların kanuni yetkileri hiçe sayılarak, Ankara'dan gönderilen ve muameleleri bunlara tekemmül ettirilen sözde uzmanların, işçilerin dertlerine devâ olacak ve kanunun aradığı bir uzmanlıkları da yoktur.

Madeni bulunmıyan bölgelere uzman adı altında maden mühendisleri, yabancı memleketlerde mahkemelere giremiyen kayırılmış Türk avukatları gönderilmiştir.

Çok ihtiyaç hissedildiğini evvelce Hükümete verdiğimiz muhtırada belirttiğimiz halde, Almanyadaki çalışma ataşeliklerimiz ve konsolosluklarımız, mahallî avukatlar ve dil bilmiyen ve bu yüzden tedavi edilemiyen işçilerimizin tedavilerinde aracılık ve yardımcılık yapacak dil bilen Türk doktorlar angaje etmek imkânından mahrum bırakılmışlar, bu maksatla bütçeye konan tahsisat dost ve yârana ihsan edilmiştir.

Avrupa'da, yalnız Belçika'da ayda 210 dolâr, yani 840 Alman Markı tutarında, bir maaşla çok istifade edilen bir mahallî avukat tutmak, oradaki temsilcilerimize nasibolan büyük bir mazhariyet olmuştur.

Türkiye'den gönderilen bir avukatın ne iş gördüğünü öğrenmek istediğimiz zaman bir yetkiliden heyetimiz huzurunda «zarf açar, zarf kapar» şeklinde acı ve fakat zarif bir cevap aldığımızı, ayrıca görev merkezinden uzak bir bölgede oturan ve saltanat devrinin bâzı unvan sahipleri gibi, ay başında konsolosluğa maaş almak için şeref veren kayırılmış, demokrasi asilzadesi hukukçuya da rastladığımızı hüzünle ifade etmek isteriz. (M. P. sıralarından: «bravo» sesleri alkışlar). Bu arada, ayda üç bin mark maaşla Türkiyeden gönderilen kayırılmış bir avukatın yerine, aynı para ile, biraz evvel bahsettiğimiz Belçika misalinde olduğu gibi, 2 - 3 Alman avukatı istihdam etmenin mümkün olduğunu tesbit etmiş bulunuyoruz.

Almanya'da kurulan birkaç malî müşavirlik de, işçilerimizin vergi işleriyle meşgul olmamakta ve bu yüzden işçilerimizin milyonluk hakları Alman Hazinesinde kalmaktadır. Bu gerçeği toplantılarımıza katılan binlerce işçi resmî temsilcilerimizin huzurunda ifade etmişlerdir.

Köln Konsolosumuz vasıtasiyle görevlerinin ne olduğunu öğrenmek istediğimiz bir malî müşavir «Beni Maliye Bakanı tâyin etti, görevimi ona sorsunlar» şeklinde saygısız ve garip bir cevap vermiştir. Böyle malî müşavirlerin işçilerimize ne kadar faydalı olacakları her halde izahtan varestedir.

Kısacası, Hükümete yaptığımız bütün uyarmalara rağmen, işçilerimizin sıhhi, malî, hukukî ve sair sahalara ait heyeti meselelerinin muallâkta kaldığını son gezimizde esefle tesbit etmiş bulunuyoruz.

Muhterem milletvekilleri;

Diğer sorumsuzluk ve ciddiyetsizlik örneklerini de kısaca belirtmek isteriz.

35 000 e yakın işçimizin çalıştığı ve komünistlerin çok faal olduğu Stutgart bölgesinde 3 kişilik bir çalışma ataşeliğine karşılık 18 er bin işçimizin yaşadığı Münih ve Köln bölgelerinde memur sayısı 10 u geçen çalışma ataşeliklerinin bulunduğunu hayretle gördük.

Bu garabet bir tarafa, 18 binden fazla Türk işçisinin çalıştığı Essen Konsolosluğu bölgesinde ise çalışma ataşeliğinin bulunmadığını, her türlü himaye ve yardımdan mahrum kalan işçilerimizin şikâyetleri üzerine hüzünle müşahade ettik ve izah ve tevili mümkün olmıyan bu hazin farkın derhal giderilmesi için 25 Ağustos 1968 de Essen'den, Başbakana, ne netice ver-

diğini hâlâ öğrenemediğimiz bir telgraf da çektik.

Buraya kadar verdiğimiz izahat Türk işçileri için dışarda kurulan teşkilâtın bir yasa savma teşkilâtı olduğunu, ciddi bir zihniyetle kurulmadığını ve işletilmediğini göstermeye kâfidir.

Yurt dışındaki işçilerimiz meselesini bu derecede sorumsuz bir zihniyetle yütüten Hükümetin, burada saymaya lüzum görmediğimiz ve kendisince malûm olan diğer işçi sorunlarını ciddiyetle ele alıp çözümlememiş olduğunu tahmin etmek mümkündür.

Verdiğimiz misaller, tabir caizse, iktidarın hariçteki işçilerimizle alâkalı icraat ve tutum ambarından alınmış bir avuç nümunedir. Bu nümuneye bakarak ambardaki malı ve yaratıcısının zihniyetini teşhis etmek her halde kolaydır.

Bu zihniyetin ayıbını sanırız ki, millî irade de örtmeye muktedir değildir. (M. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Muhterem Milletvekilleri,

Hükümet, geçen sene sunduğumuz muhtıralarda tavsiye ettiğimiz üzere, hariçteki işçilerimizin bir gün yurda dönmeleri halinde, doğması muhakkak olan büyük sosyal kaynaşmayı önliyecek özel bir istihdam plânı hazırlamayı, onların tasarruflarını, yarınlarını teminat altına alacak ve aynı zamanda yurt kalkınmasında daha etkili kılacak şekilde harekete geçilme tedbirlerini almak şöyle dursun, bu hususları ciddi olarak düşünmek lüzumunu dahi hissetmemiştir.

Hariçteki işçilerimizle, Hükümetin ortaklıklar kurması veya onlara güven ve teminat vererek, bu tasarrufları harekete geçirmesi yolunda geçen sene verdiğimiz muhtıra ile yaptığımız teklif, Başbakanın, Sayın Faruk Önder ve Hüseyin Ataman huzurunda «İşçilerle Devletin ortaklıklar kurmasını düşünmüş değilim» şeklinde bize verdiği cevapla sabit olduğu üzere kaale alınmamıştır.

Hükümetin, otomobil sanayiini hariçteki işçilerimizle ortak olarak kurmamasından duyulan büyük teessürü, Köln'deki Ford Otomobil Fabrikasını ziyaretimizde ve diğer temaslarımızda çalışma ataşelerimiz huzurunda işçilerimiz bize ifade etmişlerdir.

Komünizm tehlikesine karşı, en etkili tedbirlerden birinin de, işçi, - köylü memur ve - sair tasarruf sahiplerini patron yapmak, özel teşebbüs sahasını bir avuç insanın saltanat sahası olmaktan çıkarmak ve böylece medeni milletlerin baş vurduğu halk kapitalizmine gitmek olduğu bugünkü iktidar tarafından ciddî olarak kavranmış veya samimî olarak benimsenmiş değildir.

Devlet elinde bulunmasına lüzum kalmıyan sanayii halka devretmek ve bu maksatla holdingler kurmak taahhüdünü programına almış bulunan Hükümetin, bütün tavsiyelerimize kulaklarını tıkaması ve Avrupa'daki işçilerimizi patron yapmak konusunu düşünmeye dahi lüzum görmemesi ibret vericidir.

Bugün İsveç'te sanayiin % 90 a yakını özel teşebbüs elinde bulunmasına rağmen, işçi, aynı zamanda geniş ölçüde patron olduğu için, sosyal kaynaşmalar hemen hemen tamamen durmuştur. Komünizmle sözde mücadele ettiğini söyliyen iktidar, ya bu gerçeklerden habersizdir ya da sosyal adalete inanmamıştır.

Avrupa'daki işçilerimiz, 1967 de olduğu gibi 1968 deki ziyaretimizde de, Hükümetin ister ortak olma suretiyle, ister başka suretle ortaya çıkmasını, kendilerine güven ve teminat vererek bu işi ele almasını önemle istemişlerdir. Hükümetin, hiçolmazsa bu son uyarmalarımızdan mütenebbih olarak harekete geçmesini her şeye rağmen ümidetmek isteriz.

Böyle hareket ederse, haksız bulunması mümkün olmıyan ithamlardan kendisini kurtarmış, millî refah ve huzura hizmet etmiş olur.

Muhterem milletvekilleri;

Avrupa'daki işçilerimizle alâkalı kısa mâruzatımıza bir hususu önemle belirterek son vereceğiz.

Kocaları ve diğer yakınları yanlarında bulunmıyan genç Türk kadınlarını Avrupa'ya göndermenin, bunların yakınlariyle birlikte gitmelerini sağlamamanın doğurduğu aile facialarını ve millî haysiyetimize iras ettiği zararları dikkatle ve hassasiyetinize arz etmekten ve bu konuda Hükümet nezdinde giriştiğimiz teşebbüslerin bugüne kadar neticesiz kaldığını belirtmekten kendimizi alıkoyamıyacağız.

Bu konuda, Yüce Meclis huzurunda daha açık konuşmaya millî haysiyet telâkkimizin müsaade etmiyeceğini takdir edeceğinizden eminiz.

Buraya kadar ifade ettiğimiz ve etmediğimiz hariçteki işçi sorunlarının mümkün olanlarının süratle çözümlenmesini yeni Çalışma Bakanımızdan ve Yüce Meclisin ondan esirgemiyeceği desteğinden beklemekteyiz.

Muhterem milletvekilleri; vaktin çok dar olması sebebiyle yurt içinde çalışan işçilerimizle alâkalı bâzı noktaları belirtmekle yetineceğiz:

1. Beş yıllık uygulamanın ortaya koyduğu aksaklıkların giderilmesi için, 275 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesini öngören, işçilerin ve işverenlerin sabırsızlıkla bekledikleri kanun teklifinin,

2. Hür sendikacılığı düzenliyen 274 sayılı Yasanın, 275 sayılı Kanunla olan sıkı irtibatı göz önünde tutularak, kanunun aksıyan yerlerini düzeltmeye mâtuf kanun teklifinin,

3. Milyonlarca tarım işçisini, küçük esnaf ve sanatkârı sosyal teminata kavuşturmak ve işsizlik sigortası tesis etmek yolunda Hükümet programında yer alan kesin va'din yerine getirecek, çok gecikmiş tasarıların tatile girilmeden evvel Meclislere sevk edilmesini,

4. İşçiler için emeklilik yaş haddinin 60 dan 55 e indirilmesini ve Devlet memurları gibi, işçilerin emeklilik aylıklarında uygulanacak nisbetin ihtiyaç ve adalet icabı olarak % 50 den % 70 e çıkarılmasını sağlıyacak tasarıların,

5. İşçinin yarınını teminat altına alacak ve sermaye terakümüne imkân vermesi sebebiyle yurt kalkınmasına büyük katkıda bulunacak olan işçi yardımlaşma kurumu ihdasına dair bir kanun tasarısının Meclislere sevkini ve kanunlaştırılmasına samimiyetle çalışılmasını,

6. İşçinin idareye iştirakini nazari ve tesirsiz bir hale getiren büyük miktar tahdidinin kaldırılmasını,

7. Devlet memurları gibi, yaş haddine tabi olmaksızın, meslekteki hizmet süreleri 25 ve 30 yıl olan basın mensuplerına da, eşitlik ve adalet icabı emeklilik hakkının tanınmasını,

Hükümetten istemekte ve Yüce Meclisten istirham etmekteyiz.

Yurt içinde ve yurt dışında çalışan işçilerimiz için hayırlı kararların biran evvel alınması niyaziyle mâruzatımıza son verir, Yüce Meclisi saygiyle selâmlarım. (M. P. sıralarından sürekli alkışlar.)

BAŞKAN — A. P. Grupu adına Sayın Kaya Özdemir.

A. P. GRUPU ADINA KAYA ÖZDEMİR (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, Çalışma Bakanlığının 1969 yılı bütçesi üzerinde A. P. Millet Meclisi Grupunun görüşlerini Yüce Heyetinize arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Çalışma Bakanlığının her yıl bütçe konuşmaları vesilesiyle tutanaklara dercedilen görevleri hakkında malûmat arz edecek değilim.

Gün geçtikçe görev hudutları genişliyen ve toplumumuzu ilgilendiren pek çok olayla yakından ilgisi bulunan bu Bakanlığın artan önemi üzerinde kısaca mâruzatta bulunmak istiyorum.

Bu maruzata başlamadan önce, burada konuşan sayın grup sözcülerinden bâzılarının, bilhassa sosyalist bir partiye mensup olduğunu iddia eden bir sosyalist sözcünün maskesini aşağı indirmek ve aslında, söyledikleriyle davranışları arasındaki tezadı Yüce Meclise arz etmek benim için kaçınılmaz bir görev haline gelmiş bulunuyor.

Bu sayın sözcü arkadaşımız aslında Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonuna, yani partiler üstü politika takibeden, bünyesi içinde C. H. P. li, A. P. li, M. P. li veya diğer bütün siyasi partilere mensup sendikacılar bulunan bu millî konfederasyona hücum ederken, bu konfederasyonun AİD den yardım aldığını, Amerika'ya sendikacı gönderdiğini bahis konusu ederek bu konfederasyonu kınamak yolunu ihtiyar etti. Bu sayın sözcü arkadaşımız AİD fonundan Amerika'ya gidip, Amerika'da AİD den para alan ve dönüşünde Amerika'dan bir vasıta getirerek Türkiye'de satan bir değerli sendikacı arkadaşımızdır. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Yine, aynı şekilde bu sayın sözcü arkadaşımız ve onun bağlı bulunduğu, hüviyetini biraz sonra açıklıyacağım konfederasyona bağlı sendikalar da, aslında, Yüce Mecliste arzına mecbur olduğumuz gibi uluslararası konfederasyona bağlı İTS lerin yani uluslararası federasyonların ananüvesini, mihrakını Amerika İşçi Sendikalarının finansmanını sağladığı, paralar temin ettiği halde ve bu arkadaşlarımız o federasyonlardan yardım aldıkları halde, Amerikan yardımına şiddetle hücum ediyor gibi bir pozisyonun içerisinde görünüp, aslında büyük bir

sahteciliğin içerisine bizzatihi kendileri düşmüş bulunuyorlar.

Muhterem milletvekilleri, keza aynı şekilde sayın arkadaşımız buradaki beyanlarında, «dış ülkelerde çalışmak yüz kızartıcı bir kurnazlıktır» şeklinde bir ifadede bulundu. Eğer arkadaşımız batı memleketlerini tetkik etmek fırsatını, objektif olarak tetkik etmek fırsatını bulsaydı böyle bir ifade tarzında bulunmazdı. Sosyalist İsveç'ten tutunuz, keza sosyalist bir partinin muhafazakâr bir partiye iktidarı nöbetleşe devralıp devrettiği İngiltere işçisine kadar, Batı Almanya işçisine kadar, (artık dünya küçüldü) çeşitli ülkelerin işçileri bir diğer ülkede çalışıyor ve temin ettikleri dövizlerle memleketlerine imkân sağlıyorlar. Daha iyi hayat şartını işçi nerede buluyorsa, oraya gidiyor. Batı - Almanya işçisi bugün Avusturalya'da çalışıyor. Bizim işçilerimizin çalıştığı Batı - Almanya'dan Avusturalya'da çalışan işçiler var. Keza İsveç'te çalışan İngiliz işçileri var, Fransa'da çalışan başka ülkelerin işçileri var. Dış ülekelerde işçi çalıştırmak yüz kızartıcı bir kurnazlık değildir. Bunu bu şekliyle Yüce Meclisin zabıtlarına intikal ettirmek amacı ile bahsetmek istiyorum.

Amerikan işverenleri kimlere yardım ediyor? Burada, değerli sözcü arkadaşımın muhatabolduğu işverenler, büyük ölçüde Amerikan sermayesiyle çalısan iş yerleri. Arkadaşım o iş yerlerinin bünyesinde çalışan işçi aidatlarından kurulu bir sendikanın aynı zamanda başkanı bulunuyor. Şimdi bu tezadı çözmeye imkân yok. Bir sosyalist parti iddiası altında hem Amerikan sermayesiyle, Amerikan finansmanı ile uluslararası teşkilâtlanmış bulunan, uluslararası işçi teşkilâtlarından yardım alacaksınız, hem Amerika'ya gideceksiniz AID fonundan istifade edeceksiniz, hem de geleceksiniz buraya; yıkıcı olmadığı için, tahripkâr olmadığı için, işgallere taraftar olmadığı için Türkiye'nin ümidi millî bir konfederasyonu suçluyacaksınız. Buna kimse inanmaz, buna, tabiri caizse teeddübederek huzurunuzda arz ediyorum, kaplumbağalar bile güler arkadaşlarım.

Keza, Sayın C. H. P. sözcüsü değerli arkadaşım Hayrettin Uysal'ın yaptığı konuşmaları da büyük bir dikkatle dinledim. Ondan sonra diğer sözcülere de kısaca temas edecek ve konuşmamın esasına geçeceğim.

Sayın Hayrettin Uysal arkadaşımız, belli sloganlarla belli bir uslûp içerisinde, seçim arifesinde bulunan Türkiye'de işçi arkadaşlarımıza güzel bir yatırım konuşması yapmak hüviyetinin dışına çıkamadı. Daha önce, geçen seneki bütçe konuşmalarında burada çok heyecanlı hâtipleri dinlemiştik. Sayın Şeref Bakşık, bir gece yarısı yaptığı bir konuşmada sayın milletvekillerini âdeta birbirine düşürecek bir konuşma uslûbunun içerisine girmişti; «Kıdem tazminatı elden gidiyor, grev hakkı kısıtlanıyor, ey Türk işçisi, Anayasa neredesin, seni mutlak surette savunacak birisi yok mu?» şeklinde zabıtlara tesçil edilen konuşmalar yapmıştı. Şimdi, bu sene Sayın Hayrettin Uysal, geçen sene C. H. P. Grupu adına yapılan konuşmadan daha insaflı olduğu için, etraflıca ona temas etmek, dokunmak kanaatimce lüzumsuz. Ne grev hakkı kısıtlandı Türkiye'de, ne de işçinin kıdem tazminatına el uzatıldı. Birtakım icadedilmiş dedikodularla iktidarı suçlamak zihniyeti ve niyeti aslında iflâs etti muhterem arkadaşlarım, biraz sonra arz edeceğim.

Diğer sayın sözcü arkadaşlarıma, fikirlerine pekçok ölçüde iştirek ettiğim sayın sözcü arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. A. P. Grupu adına yaptığım bu konuşmada, Sayın C. P. Sözcüsü Vefa Tanır'ın konuşmalarının bir kısmına aynen katıldığımızı belirtmek yerinde olacaktır. Bilhassa ideolojik çalkantılar içerisine sürüklenmek istenen memleketimizde, Sayın Sözcünün beyan ettiği konuşmalarla beraber olmamaya imkân yok.

Sayın Bölükbaşı'nın konuşmalarının pek çoğuna katılmamak imkân harici, ama Sayın Bölükbaşı'ya verilen malûmatların bir kısmı yanlış. Eğer Karma Bütçe ve Plân Komisyonunda yapılan müzakereleri Sayın Bölükbaşı'ya duyursalardı, meselâ otomobil sanayiine yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin iştirak ettirileceğinin Hükümet yetkilileri tarafından sık sık ifade edildiğini, o zaman bizim yaptığımız konuşmaya cevaben de belirtildiğini Sayın Bölükbaşı her halde duymuş olacaktı.

Keza Sayın Bölükbaşı'nın temenni olarak buradan ileri sürdüğü bâzı konular halen Millet Meclisinin gündemine intikal etmiş konulardır. Eğer yeniden bir tasarı bekliyorsa Sayın Bölükbaşı, o zaman bu Meclisin gündeminde bulunan teklif veya tasarıların kanunlaşmasından

daha çok zaman israfına gidilecek ve beklemekle vakit geçireceğiz. Meselâ büyük bir dirayetle işaret buyurduğu İYAK (İşçi Yardımlaşma Kurumu) kanun teklifi bir geçici komisyonda müzakere edilerek Yüce Meclisin gündemine intikal etmiş bulunuyor.

Keza, iktidar kanadına mensup işçi arkadaşlarımızın verdikleri kanun teklifleri de Yüce Meclisin iltifatına mazhar olarak geçici komisyonda müzakere edilmektedir.

Bilindiği üzere, gerek yurt içindeki işçi ve işverenlerin çeşitli sorunları, gerekse yurt dışındaki çeşitli ülkelerde çalışan Türk işçilerinin değişik meseleleri, Çalışma Bakanlığını gittikçe artan yoğun bir mesainin içine sokmuş ve Bakanlığın elindeki dar imkânlara rağmen, üstün bir gayretle sorunlara çözüm yolu aramada gösterdiği gayret, bakanlığın önemini bugüne kadar kabul etmiyenlere veya etmek istemiyenlere açıkça kabul ve teslim ettirmiştir.

Türkiye'de çalışanların hak ve menfaatlerini koruyabilmeleri, güçlü sendikalar aracılığı ile millî ekonomiye yararlı hizmetlerde bulunabilmeleri, prodüktif çalışmalarda başlıca unsur haline gelmeleri, gerektiğinde Anayasa ve kanunlarla kendilerine tanınan grev hakkını sendikalar aracılığı ile kullanabilmelerinde, Çalışma Bakanlığı mevzuatın gerektirdiği önemli hizmetler ifa etmektedir.

Bakanlık Bütçesi hakkında teknik malûmat arz etmeden ve diğer konulara geçmeden önce, Adalet Partisi Millet Meclisi Grupunun bir konuda görüşlerini açıkça Yüce Heyetinize arz etmek istiyorum.

Son zamanlarda Türk sendikacılığında yeni birtakım davranışların sebeboldüğu olaylar dikkatten kaçmıyacak bir nitelik almıştır. Son «Singer hâdiseleri» nde olduğu gibi, sendikaları politika çemberinin içine iten ve yıkıcı tahripkâr, işgalci, millî serveti heder edici vasıtalar haline getiren görüş ve niyetin, Adalet Partisi Millet Meclisi Grupu kesin olarak karşısındadır.

Bağımsız mahkemelerin verdiği kararlara saygı duymıyan, hâkim kararını hiçe sayarak kaba kuvvete başvuran, fabrikalar işgal ettiren, emeğini alın teriyle değerlendiren aziz ve vatanperver Türk işçilerini birbirine düşüren bir sendikacılık görüşünün ve onu teşvik ve tahrik eden zihniyetin, Adalet Partisi Millet Meclisi Grupu olarak yakasını bırakmıyacak ve bir kanun devleti hüviyeti içerisinde, kanun hâkimiyetinin gerektirdiği tedbirlerin, sendikal hürriyeti zedelemeden alınmasını istemekte ve takibetmekte devamlı olacağız.

Muhterem milletvekilleri, Adalet Partisinin iktidara geldiği günden bu tarafa, iktidarı Türk işçisinin karşısında göstermek istiyen zihniyet - biraz evvel de arz ettiğim gibi - artık iflâs etmiş bulunuyor. İktidarımızın seçimden önceki bu son senesinde, daha önceleri söylendiği gibi, ne kıdem tazminatı kaldırılmış, ne grev hakkı kısıtlanmış, ne de Türk işçisinin temel hak ve menfaatlerini zedeliyecek her hangi bir davranışa başvurulmuştur.

Diğer taraftan, daha önceki yıllarda muhalefet sözcülerinin, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi ve Türkiye İşçi Partisi sözcülerinin yaptıkları konuşmaların aksine, Türk işçileriyle ilgili çeşitli kanun teklifleri ve kanunlar, ya Hükümet tasarısı olarak bizzat Hükümet tarafından veya kanun teklifi olarak iktidar kanadına mensup arkadaşlarımız tarafından getirilmiştir.

Kısaca özetlemek gerekirse, bu dönem içerisinde Türk işçilerini yakından ilgilendiren kanun ve tüzükler şöylece belirtilebilir: İş Kanunu; Deniz İş Kanunu; 864 sayılı yurt dışındaki işçilerin ihtiyaçları ile ilgili kanun; 506 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak 896 sayılı Kanunla yeraltı madenlerinde çalışan işçilerin yaş hadlerini 50 ye indiren ve çalışan kadınlara toptan ödemeyi sağlıyan, - ki, halk arasında «çeyiz parası» adiyle bu paralar anılmaktadır - kadınların sosyal sigorta pirimlerinin verilmesini öngören kanun; işçi sendika uzmanlarının yurt dışına gönderilmesini sağlıyan 864 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasını öngören kanun ile, Birinci ve İkinci Beş Yıllık Plânda zikredildiği halde çıkartılması iktidarımıza nasibolan 991 sayılı Kanun ki, bu kanunla, Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı ile Devlet Demiryolları Emekli Sandığını Sosyal Sigortalara devreden çok önemli bir sosyal güvenlik kanununa memleketimiz kavuşturulmuş bulunmaktadır.

Yine iktidarımız zamanında yürürlüğe girmiş olan tüzükler şöylece özetlenebilir:

Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü tasarısı, bu yürürlüğe girmiş bulunuyor, Hazırlama Ta-

mamlama, Temizleme İşleri Tüzüğü, keza yürürlüğe girmiş bulunuyor. İş Süreleri Tüzüğü, yürürlüğe girmiş bulunuyor. Fazla saatlerle Çalışma Tüzüğü, yürürlüğe girmiş bulunuyor. İşçi ücretlerinden ceza olarak kesilen paraları kullanmaya yetkili kurulun kuruluşuna ve çalışma esaslarına dair tüzük, yürürlüğe girmiş bulunuyor. Askerî işyerleriyle yurt emniyeti için gerekli maddeler imal olunan işyerlerinin denetim ve teftişi hakkındaki tüzük, yürürlüğe girmiş bulunuyor.

Muhterem milletvekilleri, bu arada tam 12 tane tüzüğün halen Danıştay'da tetkikte bulunduğunu Yüce Heyetinize arz etmek istiyorum. Bunlar 931 sayılı Kanunla ilgili olarak çıkartılması gereken tüzüklerdir. Bunlar daha önce hazırlanmış, Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmış ve Danıştaya intikal ettirilmiş bulunuyor.

Diğer taraftan, Başbakanlığa sunulmuş bulunan Çalışma Bakanlığınca hazırlanan tüzüklerin sayısını da - ki, isimlerini zikretmekle vaktinizi almak istemiyorum - arz ediyorum; beş tanedir. Üç aded tüzük tasarısının da hazırlık safhası ikmal edilmiş bulunmaktadır.

Bunlar dışında, Türk işçilerini yakından ilgilendiren ve Sayın Çalışma Bakanı tarafından Yüce Senatoda, Hükümetçe de benimsendiği belirtilen İYAK «İşçi Yardımlaşma Kurumu kanun teklifi, Geçici Komisyonda görüşülerek, biraz evvel arz ettiğim gibi, Millet Meclisi gündemine intikal etmiş bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Milletlerarası Çalışma Teşkilâtınca Yüce Meclisçe onaylanarak kabul edilip, Adalet Partisi İktidarı zamanında kanunlaşan sözleşmeler de özetle şöylece sıralanabilir:

1. — 810 sayılı Kanunla kabul edilen, çeşit değerde iş için erkek ve kadın işçiler arasında ücret eşitliği hakkındaki 100 sayılı sözleşme.

2. — 811 sayılı Kanunla kabul edilen, iş ve meslek bakımından ayırım hakkındaki 111 sayılı sözleşme.

3. — 862 sayılı Kanunla kabul edilen, sözleşmelerin kısmen değiştirilmesi (Milletlerarası Anayasasında yapılan değişiklik) hakkındaki 116 sayılı sözleşme.

4. — 872 sayılı Kanunla kabul edilen, makinaların korunması hakkındaki 119 sayılı Sözleşme.

5. — 1033 sayılı Kanunla kabul edilen, işçilerin iyonizasyon ve radyasyonlara karşı korunması hakkındaki 115 sayılı Sözleşme.

Onaylanması uygun görülüp, muamelede olan sözleşmeler ise şöylece sıralanabilir:

99 sayılı Sözleşme: «Tarımda asgari ücretlerin tesbiti usulleri hakkındaki Sözleşme» Meclisimizce kabul edilmiş, Senatoya intikal etmiştir.

102 sayılı Sözleşme: «Sosyal güvenliğin asgari normları hakkındaki sözleşme,» Başbakanlığa sevk edilmiş bulunmaktadır.

118 sayılı Sözleşme: «Vatandaşlarla vatandaş olmıyan kimselere sosyal güvenlik konusunda eşit muamele yapılması hakkındaki sözleşme,» bu da Başbakanlığa sevk edilecektir.

52 sayılı Sözleşme: «Yıllık ücretli izin» hakkındaki sözleşmenin, onaylanması mümkün görülmüş ve gerekli hazırlıklara başlanmıştır.

127 sayılı Sözleşme: Bir işçinin taşıyabileceği yükün âzami ağırlığı hakkında ki, işbu sözleşmenin onaylanması da mümkün görülmektedir.

Diğer taraftan, tarımda çalışanların asgari ücretlerinin tesbiti ile ilgili 99 sayılı Milletlerarası Sözleşme, Yüce Meclisçe kabul edilmiş ve Cumhuriyet Senatosuna havale edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, bakanlığa bağlı sosyal Sigortalar Kurumunun faaliyetleriyle ilgili mâruzatımı kısaca özetlemek istiyorum:

Yurdumuzun başlıca sosyal güvenlik kuruluşlarından birisi olan Sosyal Sigortalar Kurumu, işçi ve işverenlerin ödedikleri primle ve bu primlerin sağladığı gelirlerle çalışmalarını yürütmekte olan önemli bir kuruluştur.

Sosyal Sigortalar Kurumunun, Anayasanın çalışanlara sağladığı hak ve menfaatlere paralel, süratli bir mevzuat değişikliğine ihtiyaç vardır. 506 sayılı Kanunun meriyete girmesinden bu tarafa dört yıl gibi kısa bir süre geçmesine rağmen, genel bir değişikliğe tabi tutulmasına ihtiyacolduğu, ihtiyaca cevap vermediği, kanundaki boşluklarla sigortalıların yararına olmıyan hükümler taşıdığı tesbit edilmiş olup, gerek Yüce Meclisteki kanunun bâzı maddelerini değiştirmeyi istihdaf eden teklifler, gerekse Çalışma Bakanlığınca ve ilgili ku-

rumca yapılmasına başlanan hazırlıklar görüşlerimizi teyideden niteliktedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu hastanelerinin artan iş hacmı, doktor yetersizliği gibi sebeplerle kapasitesinden fazla çalışmaya mecbur kalan poliklinik ve dispanserlerde işçilerin karşılaşmakta olduğu zorluklar şikâyetalere sebebolmaktadır. Bununla beraber, kurum, bir taraftan işkazaları, meslek hastalıkları, hastalık ve analık, mâlûllük, yaşlılık ve ölüm risklerini karşılamak amaciyle mevzuatı birleştirme ve hizmeti geliştirme yolunda önemli hizmetler ifa edegelmektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumunun çok taraflı sözleşmelerle, çeşitli Avrupa ülkeleri arasında akdedilmiş bulunan soyal güvenlik sözleşmelerinin gerektirdiği çalışmaları da yapmak zorunluğu vardır.

1959 yılında imzalanarak 163 sayılı Kanunla onaylanan Türk - İngiliz sözleşmesi, 1964 yılında imzalanarak 569 sayılı Kanunla onaylanan Türk - Alman Sosyal Güvenlik Sözleşmesinin dışında; İktidarımız zamanında Türkiye - Holânda arasında 1966 yılında imzalanan sözleşme 873 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Türkiye - Belçika arasında 1966 yılında imzalanan sözleşme 861 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Türkiye - Avusturya arasında 1966 yılında Viyana'da imzalanan sözleşme, Meclisimizce onaylanarak Cumhuriyet Senatosuna sevk edilmiş bulunmaktadır.

1 . 1 . 1969 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Türkiye - İsviçre arasında 1968 yılında Bern'de yapılan müzakerelerden olumlu neticeler alınan sözleşmenin de imzalanması kararlaştırılmıştır.

Muhterem milletvekilleri, 506 sayılı Kanunun tatbikatiyle, Sosyal Sigortalar Kurumu çalışmalariyle ilgili, kısa bâzı teknik malûmat arz etmeme müsaadelerinizi rica edeceğim.

506 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Mart 1965 tarihinde, 1965 sonuna kadar 5 ilde, 1966 sonuna kadar 32 ilde, 1967 sonuna kadar 56 ilde, 1968 sonuna kadar 62 ilde uygulanmasına geçilmiştir.

Sosyal Sigortalar bir işçi çalıştırılan işyerlerinde uygulanmaktadır.

Bunlardan, 1965 yılı sonuna kadar 2 ilde, 1966 yılı sonuna kadar 28 ilde, 1967 sonuna kadar 42 ilde, 1968 yılı sonuna kadar 56 ilde hastalık sigortası sağlık yardımlarından, sigortalıların eş ve çocukları yararlanmaktadır.

1969 yılında ise, 65 ilde, bir işçi çalıştıran işyerlerine Sosyal Sigortalar Kanunu uygulanacak, 59 ilde de eş ve çocukların hastalık sigortası sağlık yardımlarından yararlanmaları sağlanacaktır.

Muhterem milletvekilleri; 1963 yılında işyeri sayısı 46 310 iken 1969 yılında 226 bine yükselmiştir.

Muhtelif sigorta kollarına ait işçi sayıları ve ortalama günlük işçi ücretlerini de şöylece özetlemek mümkündür :

1963 yılında işkazalariyle meslek hastalıkları, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi olanların sayısı 710 820 iken 1969 yılında 1 300 000 e yükselmiş, hastalık sigortasına tabi olan sigortalılar sayısı 1963 yılında 670 820 iken 1969 yılında takriben 1 260 000 yükselmiştir. Eş ve çocukları tedavi edilen sigortalı sayısı 1963 te hiç yoktu, 1965 te 98 002 iken, 1969 da 650 000 e yükselmiştir. Tedavi gören eş ve çocuk sayısı takribi olarak, 1965 senesinde 250 000 iken 1969 rakamları takribi olarak 1 625 000 dir.

BAŞKAN — Sayın Kaya Özdemir, 20 dakikalık görüşme süreniz doldu, efendim.

KAYA ÖZDEMİR (Devamla) — Sayın Başkanım; kısaca İş ve İşçi Bulma Kurumu ile ilgili mâruzat arz etmek istiyorum, eğer Yüce Meclis müsaade ederse...

BAŞKAN — Ne kadar sürecek, efendim, ona göre tasvip alalım.

KAYA ÖZDEMİR (Devamla) — Takribi olarak 15 dakika içerisinde toparlarım. Daha evvel konuşan sayın sözcüler uzattılar, Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Efendim, sayın hatip hazırlamış olduğu konuşmanın 15 dakika daha süreceğini söylüyor ve uzatılması hususunu Yüce Heyetten rica ediyor. Bu hususu kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun Sayın Özdemir.

A. P. GRUPU ADINA KAYA ÖZDEMİR (Devamla) — Sayın Başkanım, gösterdikleri müsamahadan dolayı değerli milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bunları da kısa olarak arz edecek ve sonra İş ve İşçi Bulma Kurumuna geçeceğim.

Muhtelif yıllar sonunda gelir almakta olanlar sayısı :

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu mâlûl kalıp, halen gelir alanlar sayısı 1963 te 3 329 iken 1967 de 10 432 ye,

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalıların halen gelir alan hak sahipleri sayısı 1963 te 9 232 iken 1967 de 14 091 e,

Mâlûllük sigortasından gelir alan sigortalı sayısı 1963 te 4 331 iken 1969 da 8 965 e,

Yaşlılık sigortasından gelir almakta olanların sayısı 7 362 den 1969 da 13 078 e,

Ölüm sigortasından gelir alan hak sahiplerinin sayısı ise, 1963 te 16 582 iken 1969 da 31 557 ye yükselmiştir.

İş kazalariyle meslek hastalıkları sigortasında işlemi tamamlanan vak'a sayıları ile giderler ve prim tahakkukları:

1963 te vak'a sayısı 79 796, 1969 da maalesef 150 000. Mâlûliyet sayısı 1963 te 1958 ve 1969 da 5 000 dir.

Diğer teknik malûmatı ve teknik rakamları arz etmekten, vaktimin müsaidolmaması sebebiyle sarfı nazar ediyorum. Bunları ayrıca bütçe raporlarından tetkik etmek, tesbit etmek mümkün.

Muhtelif yıllarda işçi meskenleri finansmanını şöylece özetlemek mümkündür:

1965 te 53 kooperatif var, bunlar 2 470 mesken yapmış; evvelki yıllarla birlikte kooperatif sayısı 437, yapılan mesken sayısı 25 876. 1968 Eylül sonu itibariyle 122 kooperatif var, mesken sayısı 3 711. Toplam mesken sayısı 35 708 e yükselmiş bulunuyor. Kurumca yaptırılan 3 459 konut da buna dâhildir.

Tahsis edilen kredi :

Yıl içinde tahsis edilen kredi 1965 te 109 117 227 lira, 1968 de 158 662 472 lira.

Muhterem milletvekilleri; Çalışma Bakanlığı Sosyal Sigortalar Kurumunun sigortalılara tahsis etmekte olduğu mesken kredilerinin daha müspet esaslara bağlanması ve ferdî kredi tahsisi konusundaki çalışmalar son safhaya getirilmiş olup, işçinin dilediği yerden kat mülkiyeti hakkı da dâhil olmak üzere mesken sahibi olması yolunda çalışmalar son safhaya getirilmiş bulunmaktadır.

Verdiğim rakamları daha önceki yıllarla mukayese edersek; kimin büyük milletimizin bölünmez bir parçası olan asil Türk işçisine daha yakın olduğu ve ona hizmetten zevk duyduğu kolaylıkla anlaşılabilir.

Sayın milletvekilleri; gerek yurt içindeki işsiz vatandaşlarımıza iş bulma, gerekse yurt dışına işçi gönderme görevlerini yerine getiren çok önemli bir genel müdürlük de bilindiği üzere İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğüdür.

Bu Genel Müdürlüğün faaliyetleri şöylece özetlenebilir:

Anayasanın 42 nci maddesinde yer alan işsizliği önleyici tedbirlerin başında merkezi kontrole tabi bir kamu kuruluşunun, idari ve malî bakımdan muhtar olarak, iş ve işçi bulma hizmetini yapması gelmektedir.

Türkiye'de İş ve İşçi Bulma Kurumu adı ile hizmet gören bu teşekkülün son dört yıl içinde her alanda; teşkilâtlanma, kadro, bütçe, mevzuat çalışmaları, yayınlar, reklâmla değil hizmet yoliyle yapılan tanıtma, işyeri ziyaretleri, müracaatları kabul etme, işe yerleştirme, yurt dışına işçi gönderme, dış ülkelerdeki işçilerin sorunlarını çözme, işçi eğitimi personel eğitimi, modern sevk ve idareyi uygulama, modern personel politikasına yer verme alanlarında büyük bir inkişaf kaydettiğini rakamlar bize göstermektedir.

İş ve İşçi Bulma Kurumunun ideali ve kalkınma halinde bulunan bir ülkenin muhtacolduğu işgücü bilgilerinin sıhhatli ve mânalı bir şekilde toplanmasının zaruri şartı olan kurum şubelerinin her il merkezine götürülmesi, ancak bu son dört yılın ilk yılında gerçekleşme şansına kavuşmuştur. Böylece 1965 te 72 olan ünite sayısı 1966 da 89 a, 1969 da 97 ye çıkarılmıştır.

1965 te 838 olan personel sayısı 1966 da 962 ye, 1969 da 1373 e çıkarılmıştır

1965 te 12 989 994 lira olan bütçe 1966 da 15 935 499 lira olmuş, 1969 yılında 10 milyon lira fazlalıkla 25 795 000 lira olarak bağlanmıştır.

Bu teşkilât, bu kadro ve bu bütçe inkişafı devletimize ve ekonomimize bir yük olmamış, tam tersine, yapılan hizmetlerle Devletin ve ekonominin üzerinden hiç de küçümsenmiyecek bir yükün kaldırılmasına yol açmıştır. Aşağıdaki maddelerde gösterilen hizmet inkişafları bunu bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır.

Önce, mevzuat çalışmalarının başında yer alan İşsizlik Sigortası kanun tasarısının hazırlanmasında uyguladığı bilimsel metottan ötürü kurumu kutlamak isterim. Çeşitli kademelerde ve son olarak meclislerimizde daha da mükemmelleştirileceği tabiî olan bu tasarının, uzun tetkik ve araştırma mahsulü olan bilimsel esaslarının indî ve konuşana sıra geldiği zaman akla geliveren mütalâalarla zedelenmemesini yürekten temenni ediyorum. Bu arada, bilhassa bütün memleket sathında ve bütün iş kollarında tatbikat yerine, kademeli tatbikata taraftar olanların, geçecek zaman içinde tekliflerini ciddı şekilde yeniden gözden geçirmelerini, konuyu incelemelerini, tavsiye ederim.

Kadük tasarıların en kıdemlisi olan Aracılar Kanun tasarısının 1956 dan bugüne geldiğini ve meclislerimizin atıfetini beklediğini burada üzüntü ile belirtiyorum.

Kurum, 931 sayılı İş Kanununun gerektirdiği dört tüzüğü zamanında hazırlıyarak ilgili makamlara sunmuştur. .

Kurumun yayın faaliyetleri, dört yılda övülecek bir kemiyet ve keyfiyet kazanmıştır.

Kurumun, radyolarda tekrar yayınlanmasını sağladığı münhal işler ve iş arıyanlar bültenleri ile aylık olarak yayınladığı aynı adlı iki bülten ve diğer yayınların tanıtması yanında, hizmet yoliyle yapılan tanıtmaya verdiği önem takdire değer bulunmaktadır. 1965 te yapılan 39 376 büyük işyeri ve 42 289 küçük işyeri ziyaretine mukabil 1966 da 43 715 büyük işyeri, 52 777 küçük işyeri ziyaret edilmiştir. 1968 de ise 46 410 büyük işyeri ve 83 771 küçük işyeri ziyareti yapılmıştır.

Kuruma iş için müracaat edenlerin sayısı 1965 te 427 012 iken 1966 da 435 958, 1968 de 548 798 olmuştur.

İşe yerleştirilenlerin sayısı ise 1965 te 258 070 iken 1966 da 263 292, 1968 de 348 761 olmuştur. Dış ülkelere işçi göndermede, Federal Almanya'da 1966 yılında başlıyan konjonktür düşüşü 1967 yılında da devam etmiş, bu suretle işçi gönderme hızı bu iki yılda elimizde olmıyan sebeplerden düşmüştür, fakat işçilerimizi gönderirken yapılan seçmelerdeki isabet ve organizasyondaki sürat Türkiye'yi yine Almanya'ya en çok işçi gönderen ve tasfiyede en az müteessir olan ülke yapmıştır. Almanya'daki krizin atlatılması üzerine 1968 yılında dış ülkelere gönderilen işçi sayısı 43 204 e yükselerek 1966 nın 34 410 unu ve 1967 yılının 8 853 ünü çok gerilerde bırakmıştır. Bu arada kurum, İsveç ve Avusturalya ile iki yeni anlaşma daha yapmaya muvaffak olmuştur. Dış ülkelerdeki işçilerimizin çeşitli sorunları üzerinde kurumca yapılan koordinatörlük görevi, her türlü takdirin üstünde bulunmaktadır. 1966 ve 1967 yıllarında yayınlanan «Dış ülkelerdeki Türk İşçileri ve Sorunları» adlı kitaplarda görüldüğüne göre, bu sorunların önemli bir kısmı halledilmiş bulunmaktadır. Kurumun eğitim çalışmaları da bu dönemde başarılı olmuştur.

Yakın ve Orta - Doğu Çalışma Enstitüsü Bakanlığa bağlı bir kuruluş olarak 1964 yılında 11 seminer, 1965 te 7; 1966 da 8; 1967 re 13; 1968 le 10 seminer yapmıştır. 1967 de 2 201 iştirakçi, 1964 te ise 591 iştirakçi bulunmuştur.

Muhterem milletvekilleri; Sayın Çalışma Bakanının beyanlarından büyük bir memnuniyetle öğrendiğimize göre, yer üstünde çalışan işçilerin yaş hadlerini arzu edilen seviyeye indireçek, yani 55 e indirecek, hizmet süresini esas alacak ve emeklilik, maaş nisbetlerini memurlarda olduğu gibi artıracak, böylelikle sosyal adaleti sağlıyacak bir kanun tasarısı Başbakanlıkta bulunmaktadır. Kısa zamanda Meclise intikal edeceğini umduğumuz bu tasarı, Türk işçisinin gerçek ihtiyacını karşılıyacak ve Meclisimizce kabulünden sonra Türk işçisinin büyük bir ihtiyacına cevap verecektir.

Değerli milletvekilleri; Adalet Partisi bir kütle partisi olarak; kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında bütün fertlerini toplıyan aziz milletimize onun fedakâr evlâtları, kalkınma çabamızın gayretli mimarları işçilerimize daha iyi hayat şartları, daha iyi bir sosyal güvenlik imkânı, daha güçlü bir sendikacılık, daha fazla refah temini gayreti içindedir. Milleti birbirine düşüren, birtakım paravanalar arkasında insanı robot haline getirmek istiyen milletlerarası komünizmin bütün tahrik ve çabalarına rağmen etkiliyemediği artık herkesçe malûm olan vatanperver ve milliyetperver Türk işçisine millî imkânlar içinde hizmeti, her sahada olduğu gibi millî bir görev saymaktadır. Şuurlu davranışları ile milletimizin takdirini toplıyan partiler üstü politika prensiplerine uygun davranışları ile

gerçek sendikacılığın örneklerini veren Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Türk - İş'i ve Türk İşveren Konfederasyonunu huzurlarınızda takdirle anmayı bir görev sayıyorum.

Yüce Meclisin, çok ağır görevleri yüklendikleri halde çok sınırlı imkânlarla çalışan Bakanlığın ve Sosyal Sigortalar Kurumunun personeli için Meclisimize verilmiş bulunan görev tazminatı tekliflerine ve Bakanlık Teşkilât kanun tasarısına biran önce iltifat etmesini rica ediyorum.

Değerli milletvekilleri; mâruzatımı şöylece özetliyerek tamamlamak istiyorum : Mutlu ve kalkınmış Türkiye, emeklerinin seve seve karşılığını alma gayreti içinde işine gücüne, aşına bağlı; inançlı ve imanlı işçilerimizle gayretli müteşebbislerin sayesinde gerçekleşecektir. İşçisine işverenine hizmet gayreti içinde bulunan bu bakanlık konuşmamın başında da arz ettiğim gibi, işi gittikçe ağırlaşan, hizmet kesafeti yoğunlaşan ve önemi her geçen gün biraz daha artan bir bakanlıktır. Gelecek yıllarda bütçesinin hizmetle orantılı olarak artırılması candan dileğimizdir. Kim ne derse desin, hangi tahrik kampanyaları açılırsa açılsın, komünizmin ve faşizmin karşısında demokrasinin teminatı olarak çalışan ve yaşıyan Türk işçisi, yıkıcı ve muzır cereyanlara karşı en büyük barajdır ve bu baraj milletini kalkındırmada, ışıklandırmada, demokrasiyi savunmada eline verilen hakları yerinde ve şuurlu olarak kullanmakta en büyük imtihanı vermiştir. Türk işçisi lâfla, dedikodu ile, tahrikle, teşvikle meşgul olanların yanında ve safında değildir. Bunu her zaman olduğu gibi önümüzdeki seçimlerde de bir defa daha gösterecektir. O zaman Türk işçisinin kimden yana olduğunu, milletimizin bölünmez bir parçası olan işçilerimizin reyleriyle her siyasi parti anlıyacak ve burada birtakım lâflarla konuşanlar da boyunun ölçüsünü alacaklardır. Bu inançla Çalışma Bakanlığı Bütçesinin başta Sayın Bakan olmak üzere, Bakanlık mensuplarına, aziz Türk işçisine ve işverenine hayırlı ve uğurlu olmasını yürekten diler, Yüce Heyetinizi Adalet Partisi Millet Meclisi Grupu adına saygıyla selâmlarım.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergesi verilmiştir, Sayın Bakan görüşecek misiniz?

RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkanım, Sayın Sözcü hilâfı hakikat beyanda bulundu ve «yurt dışında çalışmak yüz kızartıcıdır» dediğimi ifade etti. Burada şahsıma bir sataşma vardır, söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Bakan bir dakika efendim. Sataşma dolayısiyle söz istiyorsunuz, buyurunuz Sayın Kuas.

RIZA KUAS (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; arkadaşımız konuşmasına başlarken evvelâ benim için «Amerika'ya gitti, araba aldı, bu aldığı arabayı getirdi sattı» dedi. Anayasaya göre vatandaşların seyahat hürriyeti vardır. Amerika'ya gitmek, araba alıp getirmek ve satmak her vatandaşın en tabiî hakkıdır, ama ben, Amerika'ya, sendikacılık kursu var dediler, kurs görmek için gittim. Amerika'dan Türkiye'ye borçlu döndüm. Türk - İş Konfederasyonundaki arkadaşlar bunu çok iyi bilirler. Amerika'dan, - iktidar kendilerindedir, Maliye ellerindedir - kendi üstüme veya başkasının üstüne araba getirdiğimi tesbit ederlerse, ben, Yüce Meclisin huzurunda, Yüce Meclisin takdir edeceği her hususa razıyım; ama böyle bir ispatta bulunamazlarsa kendileri Yüce Meclisin zabıtlarında müfteri olarak geçeceklerdir. Kaldı ki, yani araba getirmek, satmak bir suç mahiyetinde değildir. Sadece müfteri olduğuna işaret etmek için söylüyorum.

Diğer taraftan dediler ki...

MUSTAFA ERTUĞRUL (İstanbul) — Amerika'ya niçin gittin onu anlat.

BAŞKAN — Lûtfen efendim, lûtfen müdahale etmeyiniz.

RIZA KUAS (Devamla) — Diğer taraftan dediler ki : «AID den Türk - İş Konfederasyonu yardım alıyor, kendi sendikası da yardım alıyor.»

Arkadaşlar, Yüce Meclisin, sendikaların dış yardımları ne şekilde aldığını bilmesinde yarar vardır.

Türkiye'de mevcut sendikalar beynelmilel federasyonlara bağlıdır. Benim sendikam, merkezi Cenevre'de bulunan Dünya Kimya, lâstik Kauçuk İşçileri Federasyonuna (ICF) bağlıdır. Biz o federasyondan her sene eğitim yardımı alırız. Bütün sendikalar alır. Türk - İş Konfedarasyonu merkezi Cenevre'de bulunan beynelmilel (ICFTU) dan yardım alır. Biz o yardımın üzerinde durmuyoruz. O yardım kardeş teşkilât yardımıdır. Yani, Türkiye'de Metal - İş Sendikası, Kaya Özdemiroğlu'nun bir sendikasında bir grev olur, maddi imkânsız-

lık olursa, kardeş sendika olarak biz yardım ederiz. Beynelmilel federasyonlar kardeş işçi teşekkülleridir. Biz işçi teşekkülerinden alınan yardımlara karşı değiliz. İşveren teşkilâtı olan AID den (Amerikan) yardımı alınmasına karşıyız.

Diğer taraftan «yurt dışında çalışmak yüz kızartıcıdır» ifadesini kullandığımı iddia ettiler; zabıtlara geçti, «Rıza Kuas böyle konuştu» dediler. Benim yaptığım konuşma yazılı idi, o kısmı aynen okuyacağım, burada yine hakikatleri nasıl tahrif ettiğini huzurunuzda ispatlamış olacağım.

«Madem ki, biz çalıştıramıyoruz ve çalıştıramıyacağız, o halde, başımızdan gitsinler, dış ülkelerde çalşışsınlar. Dış ülkelerde çalışsınlar formülünü yüz kızartıcı bir kurnazlıkla ekonomik kalkınmamıza yardımcı faktör gibi gösterme gayretine düşmüşlerdir»

Konuşmayı yazılı yaptım, zabıtlarda böyle. Arkadaşlarım Türkiye'de milyonlarca işçi işsiz, aç, İş ve İşçi Bulma Kurumu kapılarında sürünüyor. Onlara Türkiye'de iş verilmiyecek ve dış ülkelere gidecekler, dış ülkelerde çalışan işçilere burada biz kalkacağız, dışarıda, dış ülkelerde çalışmak yüz kızartıcıdır diyeceğiz. Ona ancak onlara iş vermiyen...

BAŞKAN — Sayın Kuas, yeniden açıklamaya hakkınız yok efendim, yalnız tashih edin, yani «Benim düşüncem bu idi» deyin kâfi efendim.

RIZA KUAS (Devamla) — Evet efendim. Biz dış ülkelere çalışmaya işçi göndermenin yüz kızartıcı oldulunu, dış kapitalist ülkelerde, dış ülkelerde işçinin sömürülmesinin yüz kızartıcı olduğunu söylüyoruz ve yine de iddia ediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Bakan, buyurun efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURGUT TOKER (Ankara) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri, Bakanlığımın 1969 yılı bütçesinin müzakeresi sırasında çok değerli parti grup sözcüleri konuşma yaptılar.

Konuşmacıların değindikleri hususlara arzı cevapta bulunmadan önce ve bu konudaki genel görüşümüzü ifadeden evvel 5175 sayılı Kanunun bir âmir hükmünü yerine getirmek üzere mevcut bir metni okuyacağım.

5175 sayılı Kanunla onaylanmış bulunan çalışma teşkilâtı statüsünün 19 ncu maddesinin (D) fıkrası gereğince milletlerarası çalışma konferanslarında kabul edilen sözleşme ve tavsiyelerin Yüksek Meclise arz edilmesi gerekmektedir.

Bu bakımdan aşağıdaki hususları arz ediyorum : «Adı geçen teşkilâtın 1968 Haziranında yapılan 52 nci çalışma konferansında çeşitli konular görüşülmüş, bunlardan sadece tarımda kiracı, ortakçı ve yarıcılarla benzerlerini hayat ve çalışma şartlarının ıslahına mâtuf 132 sayılı tavsiyename kabul edilmiştir.

Bu tavsiyename daha ziyade tarımda yarıcı, ortakçı kiracı gibi ücret karşılığı dışında hâsılâyı paylaşmak ve hâsıladan bir kısmını almak veya araziyi kiralamak suretiyle çalışanların çalışma şartlarına taallûk etmektedir.

Bakanlığımızca memleketimizin iklim, anane ve özellikleri göz önünde tutulmak suretiyle hazırlanan Tarım - İş kanun tasarısı tarımda hizmet akdiyle çalışanlara taallûk etmektedir. Bununla beraber mezkûr tavsiyename incelenmiş ve neticede Tarım - İş kanunu tasarısı Millet Meclisine sunulmak üzere 1 . 2 . 1968 tarihinde Başbakanlığa sevk edilmiştir.»

Muhterem milletvekilleri, değerli grup sözcülerinin konuşmalarını dikkatle dinledim. Sosyal hayatımıza, sosyal politika sahasına getirebilecekleri fikirleri çözüm yollarını bir iyi niyet ve bir fayda kaynağı olur hazırlılığı içinde tesbite gayret sarf ettim.

Ancak, gerçek dışına düşmemek ve samimiyetle söyliyeyim ki, kimseyi incitmemek titizliği içinde kalarak şunu itiraf edeyim ki, bir iki sözcünün konuşmalarını aşağı - yukarı önceden tahmin ettiğim bir üslup ve eda içinde yaptıklarını tesbit etmek isterim.

Bu konuşmalar, genellikle bir itham ve bir suçlama yığın ve yumağı şeklinde oldu. Yine bir kısım malûm ve birçok kereler tekrarlanmış sloganları ihtiva eden ifadeleri bir ideoloji hizmetkârı sedakati içinde tekrarladılar.

Doğrusunu isterseniz bu tarzı da garipsemedim, yadırgamadım. Çünkü, önce, bir seçim arifesindeyiz. Konuşmaların şekil ve dozu, muhtevaları gerçeğe de aykırı olsa, bu esasa göre ayarlanmıştır. Elbette olan, az çok yapılan şey bir tarafa itilecek , sadece «taarruz» metot olarak seçilecekti.

Sonra, A. P. nin, iktidara geldiğinden beri bir çilesi vardı; Devletle ilgili, kırk yıllık rejim

ve düzen kavgaları A. P. üzerinde oynanıyordu. Daha sonra geniş halk kütlesinden rey alamamanın, teveccüh görememenin, seçimle, vatandaş reyi ile iktidara gelememenin hakikati halde halka karşı olan küskünlüğün târizine, sitemine, intikamına da A. P. hedef olmuştu.

Bütün bunlara rağmen genel düşüncemizi, görüşümüzü ve cevaplarımızı arz ederken polemiğe iltifat etmeden, mevzuumuzun önem ve ciddiyetine duyduğum saygı ve ağırlık içinde kalacağımı temin etmek isterim. Bugünümüz ve gelecek için politikacılarımızı, düşünürleri, kafası çalışan ve eli kalem tutanları birinci derecede işgal edeceğine inandığım sosyal meselelerimizin karşısında, yurdumuzun anameseleleri karşısında büyük bir sorumluluk duygusu içinde bulunduğumu da hep hesaba katacağım.

Bu itibarla da temelsiz, peşin hüküm ve kararlılıkla hareket edenlerin, suçlamayı, ithamı kolay ve geçerli bir vasıta ve hattâ hedef alma yolunu seçenlerin matoduna itibar etmiyeceğim. Her meseleyi, her gerçeği bir başka biçimde, memleketi değil, kendine yarıyacak bir şekle sokarak bir maksadı temin etmek temayülü, daha doğrusu bir nevi rahatsızlığı içinde olarak tenkidi, bir meselenin çözüm yolu hakkındaki görüşünü sadece iddia ve itham olarak kabul edenlere de cevap vermiyeceğim.

Bu davranışı bir acz ve zaif içinde olmaktan değil, bir değer ölçüsü meselesi diye telâkki ettiğim için tercih edeceğim.

Değerli milletvekilleri, iş hayatı, çalışanla çalıştıranların münasebetleri, çalışanların hakları ve güvenlikleri esas konumuzdur. Sosyal politika, sosyal ekonomi ve başka bir deyimle çalışma ekonomisi konusu, iktisadi faaliyetlerin neticelerinin cemiyet içindeki tesirleri ve meydana gelmemesine sebeboldukları sosyal hâdiselerdir. Sosyal hâdiseleri genellikle ekonomiden ve ekonomik faaliyetlerden ayırmaya da esasen imkân yoktur.

Bu itibarladır ki, konunun birbiriyle irtibatlı ve biri ekonomik bir diğeri ise sosyal olmak üzere iki yönü ortaya çıkmaktadır. Bu iki taraflılık içinde önemli olan husus sermaye ile emeğin, müteşebbis ile işçinin birbirinden ayrılmıyan sıkı irtibatı ve özelliğidir.

Filhakika, kamu teşebbüsü olsun, özel teşebbüs olsun behemahal bir çalıştıran vardır ve yine hemen bunun yanında bir de çalışan mevcuttur. Birinin varlığı, diğerinin varlığına bağlıdır. Aralarındaki münasebet öncelikle bir ekonomik faaliyet, bir üretim faaliyeti içinde başlamakta ve cereyan etmektedir. Ekonomik faaliyetler ve sosyal hâdiseler, karşımıza, daha çok esas obje olarak, hedef olarak insanı çıkartmaktadır. Her türlü ekonomik faaliyetin içinde insan vardır ve bizatihi ekonomik faaliyetin hedef ve gayesi de esasen insan olmaktadır.

Hür ve demokratik nizam içinde insanın değeri daha da büyük olmaktadır. Devletin mevcudiyetinin sebebi insandır, başlıca vazifesi halkının gittikçe daha büyük bir kısmını daha çok medeni imkânlardan ve nimetlerden daha çok faydalandırmaktır. Ekonomik faaliyette üretim, hiçbir zaman gaye değildir. Üretim onun meydana gelmesine iştirak edenlerin saadetlerini temine yarıyan bir vasıtadır. Ancak, bu saadetin temini de diğer taraftan fazla üretime bağlıdır.

İşte bizim iktidar olarak, Hükümet olarak görüşümüz ve felsefemizin temeli budur.

Değerli milletvekilleri, insan, insan olmak itibariyle önce yaşama hakkına sahiptir. Yaşayabilmesi için, kendisine ailesine ve memlekete karşı vazifelerini ifa edebilmesi için, çalışması için üretim faaliyetine katılması gerekir. Çalışma karşılığı kazanç elde etmesi, emeğinin değerini, ücretini alabilmesi ve bunu bir hak olarak elde etmesi icabetmektedir. Çalışmak için, kazanmak için iş sahasının bulunması aşikârdır. İş sahası temin etmek için yatırım yapmak lâzımgelir. Yurdumuzda bilhassa bu konunun ağırlığı ve önemi açıktır. Bunca yıl ihmalin meydana getirdiği tortu üzerinde, az gelişmişlik çemberini kırmak ve gelişmeye doğru kalkınma hamlesi içinde bulunmak meseleyi büyük ölçüde ağırlaştırmaktadır.

Az gelişmiş memleket olmaktan kurtulmanın, hızlı bir kalkınma hamlesi içine girmenin çaresi; bilindiği üzere geniş ölçüde yatırım yapmaktır. Yatırım, yatırım finansmanı, yani sermaye ile mümkündür. Mesele, hızla artan nüfusa nazaran yekûn hâsılayı aynı hızla ve hattâ belli bir oranda daha fazla artırmaktır.

Yine bilinen bir gerçektir ki, kalkınma çabası içinde olan bir ülkede sermaye arzu edilen seviyede hızlandırılamamaktadır. Zira, sermaye terakümü tasarrufla mümkün olabilmekte-

dir. Buna mukabil az gelişmiş memleketlerde teknolojik ve istihsal seviyesi ve dolayısiyle ferdin geliri düşüktür. Bilgi ve görgü, istihsale nazaran az gelişmiş memleketlerde, gelirlere nazaran daha süratle gelişmektedir. Bu itibarla da istihlâk yüksektir, cari harcamalar fazladır, tasarruf da dolayısiyle sınırlıdır. Bundan dolayıdır ki, bütün ülkelerde olduğu gibi yurdumuzun kalkınması için de sermayenin önemi büyük olmaktadır. İşte bu önemli iki faktörü gerek işgücü ile teşebbüs veya sermaye ile emeğin münasebeti, sosyal politikanın esas konusunu teşkil etmektedir. Bu iki faktörün birbirine karşı, birbirine düşman ve yekdiğerini yok etmeye yönelen iki ayrı kutup halinde bir davranış şeklinde değil, bilâkis birbirine muhtaç ve yekdiğerini tamamlıyan iki ana istihsal faktörü olarak görmek bugünkü modern cemiyetin ve yeni devlet telâkkilerinin bir icabıdır.

Bu, üstü küllenemez bir gerçektir. Bütün dünyada sosyal politikada en son gelişmeler, devlet anlayışında en son tekâmül bu istikamettedir. Hükümet olarak işin bu tarafında, yani ekonomik tarafında, güzel yurdumuzun süratli ve en kısa zaman içinde kalkınması istikametinde düşüncemiz bu ileri mânadadır. Sermaye ile işgücü arasında, emek ile müteşebbis münasebetlerinde hakkaniyete uygun, âdil ve barışçı bir tesanüt ve ahenk içinde bir bağ görmek arzumuz ve bunu sağlamak başta gelen vazifemiz olmuştur.

İşçi, üretime katılmayı değerli ve şerefli bir faaliyet bilecek. Bu itibarla da faaliyet imkânına kavuştuğu ve hak olarak emeğinin karşılığını, ücretini aldığı iş yerine bu duygu ile bağlı olacak. Yani, bir nevi kendisini hissedar gibi görecek, kendisinin sonra daha birçok kimsenin çalışma imkânını bulacağı iş sahasının, aynı zamanda bütün memleketin kalkınmasında da faydalı bir yer işgal ettiği inancı içinde olacaktır. Buna mukabil işveren, kendi işyerinde çalışan insanların ürettiği mallarda alın teri, el emeği ve hünerle hisse sahibi bulunduklarını idrâk edecek ve her şeyden önce işçileri, bu memleketin yaşama hakkına sahip haysiyetli birer insanı olduğu gerçeğini benliğinde duyacaktır.

Değerli milletvekilleri, samimî inancımız odur ki, emek ile sermaye arasındaki, işçi ile müteşebbis arasındaki ahenk barış ve bunun meydana getirdiği denge istihsal ve yeni iş imkânlarını artıracak, insanlarımızın maddi ve sosyal durumlarını iyileştirecek ve bu suretle saadetlerini sağlıyacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, yaşadığımız çağın sosyal dertleri, daha ziyade müştereken yaratılmış ve istihsal edilmiş kıymeti kendi aralarında paylaştırılmasından doğmaktadır. Kıymetin, faydanın meydana getirilmesinde rolü olan herkes, hissesine düşen payı büyütmek, mümkün olduğu kadar büyük hisse elde etmek gayreti içindedir. İşte, çalışma alanında sosyal problemler daha çok buradan doğmaktadır. Bizim iktidar olarak, Hükümet olarak, her şeyden önce aralarından, dertlerinden ve ıstıraplarından gelmiş insanlar olarak, çalışanlar için düşüncemiz klâsik demokratik hukuk devletinde sağlanan ferdî siyasi hak ve hürriyetlerin garantisi yanında, cemiyetin bütün fertlerine şâmil sosyal güvenliğin temini ve bu arada iktisaden zayıf işgücünün korunmasının teminat altına alınması merkezindedir. Refah devleti anlayışı ve iddiamız bu gayenin, bu hedefin tarifinden başka bir şey değildir.

Bugünkü Anayasamızın çerçevelediği, çizdiği devlet anlayışı da budur. Sosyal devlet anlayışı da budur. Yalnız sırası gelmişken şu noktayı da belirteyim ki, sosyal devlet hiçbir zaman sosyalist devlet demek değildir.

Muhterem milletvekilleri, ancak, şu hususu belirteyim ki, hemen her ülkede sosyal haklardan ve hürriyetlerden önce insanı insan yapan, saadetine yol açan temel hak ve hürriyetlerin klâsik mânadaki siyasi hak ve hürriyetlerin temin ve tesisi ilk plânda ele alınmıştır ve öncelikle bunun mücadelesi yapılmıştır. Sosyal hakların bu olarak ortaya atılmasına, konuşulmasına, münakaşa edilmesine ve temin ve tesis için gerekli tedbirlerin alınmasına imkân veren temel unsur, klâsik hak ve hürriyetlerin var oluşuna bağlıdır.

Halkın dertlerini, sıkıntılarını korkusuzca dile getirebilmesi ve hattâ halk söylemeden, halk şikâyette bulunmadan mesuliyet ve salâhiyet sahiplerinin umum dertleri ve sıkıntılar için çırpınması ve tedbirler alması, halkın, Devletin temel unsur olarak kabul edilmesi ancak böyle mümkün olabilir.

Sırası gelmişken, şu hususu bir gerçek olarak kaydedeyim ki, biz yurdumuzda siyasi hak

ve hürriyetlerin mücadelesinden, kavgasından yeni çıkmış bulunmaktayız. Geniş halk kütlelerinin bırakınız insanca yaşamalarının teminini ve insanca yaşama imkânlarına kavuşturulmasını, halkımızın bugünün ve geleceğinin garanti altına alınmasının köylüsü, işçisi ve kasabalısı ile o mübarek halkımızın yıllarca süren, hesaba katılmama, nazara alınmama ve hattâ çeşitli vesilelerle istiskale uğrama devrini kapatalı henüz çok zaman geçmemiştir. Bütün diğer ülkelerde olduğu gibi yurdumuzda da sosyal ve ekonomik hak ve hürriyetler, ancak klâsik hürriyetler mücadelesi sonunda tesis edilen ortamda düşünülme, münakaşa edilme ve tedbirleri getirilme imkânına kavuşmuştur. Nitekim Türkiye'de, biraz önce değerli arkadaşım Hayrettin Uysal'ın bahsettiği, çalışanlar mevzuuna getirilmiş olan ilk diyebileceğim mevzuat 1946 halk hareketinin sonunda olmuştur ve 1946 da Demokrat Partinin tüzüğünde sendikacılığın, işçi haklarının yer almış olmasından sonra vâkı olmuştur.

Değerli milletvekilleri, bunu, tabiî ben bir iddia olarak söylemiyorum, burada yanımda muhtelif değerli bilim adamlarının sosyal politika sahasında vermiş olduğu eserler var, o eserlerde kayıtlı. İşte bu temelden ve bu inançtan hareketle, insanlarımızın uzun yıllar tesliminde gecikilmiş haklarını temin gayreti içinde, henüz gelişmemiş bir ülke karakterini gösteren yurdumuzda, sosyal adaleti gerçekleştirme, çağımızın modern devlet ve tekâmül inanışına uygun bir şekilde, bir klâsik ve statik maliye düşünce ve telâkkisi içinde değil, zamanımızın kabul ettiği, modern maliye karakterine uygun dinamik bir politika içinde öncelikle millî gelirimizin artırılması gereğini esas olarak kabul ettik. Böylece bir plânlı kalkınma içinde bütün istihsal faktörlerinin en iyi ve en ahenkli bir şekilde kullanılması yoluna gittik. Ekonomik, sosyal ve kültürel sahalarda azamî derecede yatırıma girdik. Aziz vatanımızın topraklarına birinci plân döneminde 60 milyar lira yatırdık, birinci plân dönemi yatırımlarının temin etmeye başladığı ekonomik büyüme sonucu, ikinci plân döneminde 119 milyar lira yatırım yapabilme gücüne eriştik. 1963 yılında 62 milyar lira olan gayri safi millî hasılayı 1968 yılında 101 milyar liraya böylece ulaştırma imkânını elde ettik.

İkinci plân döneminde gelişmede esas müessirin endüstrileşme olduğu vâkıasını kabul ederek, endüstriyi sürükleyici sektör olarak kabul ettik. Amacımız; daha çok insanımıza daha çok iş ve emek ve daha çok insanımıza insanca, insan haysiyetine yaraşır şekilde yaşama imkânı veren daha çok gelir temini olmuştur. Böylece yıllık ortalama kalkınma hızının % 7 nin üstünde bir seviyeye ulaşmış olması, başarımızın en gerçek delilini vermiş bulunmaktadır.

Yurdumuzda en büyük adaletsizlik olarak kabul ettiğimiz işsizliğin şiddetini hafifletmek ve bir zaman süresi içinde tamamen ortadan kaldırmak bizim için esas hedef olmuştur. Nitekim, 1965 yılında 224 792 1966 yılında 232 178, 1967 yılında 251 331 kişi İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından işe yerleştirilmiş iken, işe yerleştirilen işçi sayısı 1968 Kasım sonu itibariyle 333 689 a yükseldi.

Değerli arkadaşlarım; bu vesile işçi ücretlerinden de kısa da olsa bahsetmeyi faydalı bulmaktayım. Şüphesiz çalışanların problemlerinin en önemlilerinden biri işçi ücretleri konusudur. 274 sayılı Kanunun getirdiği Sendika müessesesi ve 275 sayılı Kanunun gerektirdiği toplu sözleşme, kollektif pazarlık sistemi işçi ücretlerinin ve ücrete bağlı haklarının serbest irade esasına göre tesisine imkân veren unsurlardır. Zamanı iktidarımızda emeğinden ve alın terinden başka, fikrî ve bedeni gücünden başka varlığı olmıyan insanlarımızın alın teri ve emeğini değerlendirmek başlıca kaygımız olmuştur. 1964 yılında 19 lira 50 kuruş olan yıllık genel ücret ortalaması, 1968 yılında 29 lira 0,1 kuruşa çıkmış bulunmaktadır. Artış nisbeti % 153 dür ve genel eşya fiyatları endeksine göre, hayat endeksine göre, fiyat artışına nazaran daha yüksek bir seviyededir.

Zamanımızda çıkarılan ve yürürlüğe giren 931 sayılı İş Kanunun 33 ncü maddesi gereğince 5 . 4 . 1968 tarihinde neşredilen Asgari ücret yönetmeliği uyarınca işçi, işveren ve Hükümet temsilcileriyle teşekkül eden komisyon tarafından bölgeler esasına göre ve bölgelerdeki ekonomik ve sosyal şartlara uygun olarak bütün Türkiye için genel bir ücret politikası tatbi-

kinin esasları hazırlanmaktadır. Önümüzdeki iki ay içinde, bölgeler esasına göre millî seviyede genel asgari ücret miktarları belli olacaktır.

Sayın Hayrettin Uysal arkadaşımıza hemen ifade edeyim ki; işçi için 3 500 kalori esas kabul edilmiş, asgari ücrette sadece işçinin geçimi değil, işçi eş ve çocuklarının geçimi de nazarı itibara alınmıştır.

Muhterem milletvekilleri, ücret konusunda verdiğim kısa bilginin yanında, sendikalar mevzuunda da kısa da olsa, mâruzatta bulunmayı uygun mütalâa etmekteyim.

Sendikalar, hür ve demokratik nizamın meydana çıkardığı sosyal müesseselerdir. Sendikaları hürriyet nizamından ayırıp koparmıya imkân yoktur. Tek parti ile idare edilen devrelerde ve hangi çeşit olursa olsun dikta rejimlerinde ne hukukî ve ne de sosyal müessese olarak hür sendikanın gerçek mânada mevcudiyetinden bahsedilemez. Güçlü sermaye karşısında, sermaye ile vergi münasebetlerinde, iktisaden zayıf olan işçinin mevcut haklarını koruyabilmesi, daha çok hak elde edebilmesi ve haklarını teminat altında tutabilmesi için sendika bir vasıtadır. Sendika bir gaye değildir. Sendikalar ne politik maksatlara alet olabilirler ve ne de siyasi bir teşekkülün patenti altına girebilirler. Sendikalar, demokratik nizam içinde istikrar unsuru ve sosyal dengeyi temin eden müesseselerdir. Bizim temel düşüncemiz budur. Demokratik nizamı nasıl ki benimsiyorsak, yaşamasına, devamına ve güçlenmesine nasıl inanmış ve gönül vermişsek, sendikalar için de aynı düşüncenin sahibiyiz. 274 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ülkemizde 450 ye yakın işçi sendikası ve 300 bin kadar da sendikalı işçi bulunmaktaydı. Bugün ise 1 . 11 . 1968 tarihi itibariyle 755 işçi sendikası, 5 birlik, 17 federasyon ve 3 konfederasyon bulunmaktadır. Bu sendikalar 958 488 erkek işçi ve 99 450 kadın işçiyi kapsamaktadır.

Sendikaların kanuni ve hukukî durumları kadar fiilî durumları da önemlidir. Bütün mesele daha çok iş kolunda güçlü sendikalara doğru gitmektir, bunun tedbirlerini almaktır. Bu vesileyle sendikanın ve sendikacılığımızın ve sendikacı yöneticilerin şu veya bu şekilde yerilmesine gönlümüzün razı olmadığını belirtmek isterim.

Zaman, bütün müesseselerde bahis konusu olduğu üzere, fiilî durumlarında sendikalarımızın da bir müessese olarak ananeleşmeye ve gelenekleşmeye doğru götürecektir. Bütün sendikalarımızın çoğunluğu bugün Türk - İş konfederasyonunun bünyesinde toplanmış bulunmaktadır. En çok işçiyi bünyesinde toplıyan Türk - İş konfederasyonu aziz işçilerimizin haklarının peşinde ve mücadelesi içindedir. Türk - İş, rahat gönülle söylüyorum, vatanperver ellerdedir. Bu itibarla bâzı cenahlardan sık sık târize muhatabolacaktır.

Türk - İş konfederasyonu ve değerli yöneticileri işçi sorularına derinliğine vukuf sahibidirler. Gerek mevzuatın hazırlanmasında ve gerekse tatbikatta işçi meselelerinin halledilmesinde işçimizin yararına haklı bir inat, ısrar ve sebat içinde gayret sarf etmektedirler. Bunun yanında Türk - İş'in bütün hareketlerini bir vatanseverlik duygusu içinde yürütmekte olduğunu da kaydetmek benim için kadir şinaslık olur. Bu vesileyle ve Çalışma Bakanı olarak, bir Hükümet üyesi olarak kendilerine, Türk - İş ve yöneticilerine yüksek huzurlarınızda takdir ve teşekkürlerimi arzı bir vazife telâkki ederim.

Değerli milletvekilleri, sendikadan, toplu sözleşmeden bahsetmişken, grev konusuna değinmeden geçmek mümkün olamıyacak.

Bilindiği üzere grev, işçilerin iş şartlarını ve ücretlerini işverene kabul ettirmek için müştereken işi terketme halidir. Grev, ücretlerin ve iş şartlarının düzenlenmesi ve devamı konusunda işgücüne tanınan bir kuvvet müessesesi ve gereğinde kullanılmak imkânı verilen bir müeyyidedir.

Demokrasi rejimleri benimsemiş toplumlarda grev vazgeçilemez sosyal müesseselerdendir. Grev, işçiler tarafından sadece diğer tarafı baskı altında tutmak ve muayyen gayeye eriştikten sonra da yine işe devam etmek üzere başvurulan geçici mahiyette bir tedbirdir. Grev hareketiyle takibedilen amaca erişince, yani işverenle anlaşmaya varılınca greve son verilir.

Meşru bir mücadele vasıtası olarak grevle takibedilen amaç, işçilerin işverenle olan ilişkilerinde işverene karşı baskı ile ekonomik ve sosyal durumlarını düzenlemek ve korumaktan ibarettir.

Bu itibarla, sadece bu gaye ile yapılan grev hareketi meşru ve kanunidir. Bu amacın dışında yapılan grevler mevzuatımıza göre kanun dışıdır.

Değerli milletvekilleri, kolektif çalışma düzeninde âmme menfaati bakımından aslolan, uyuşmazlıkları sulh yoliyle halletmektir. Bundan dolayı, taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklarda, uyuşmazlığın ilk önce sulh yoliyle halli esastır. Bu uzlaştırma teşebbüslerinin neticesiz kalması halinde greve başvurulması gerekir. Buna rağmen grevle her şey bitmiş olacak değildir. Grev, bağların tamamiyle kopması mânasını taşımaz. Grevin devam ettiği süre içinde her zaman anlaşma imkânı bahis konusudur. Esasen grevin sonucu da anlaşmadır.

Şunu kaydedeyim ki, hiçbir zaman, grev, işgal demek değildir. İşgal hareketi de hiçbir zaman grev mânasında anlaşılamaz ve mâsum bir hareket olarak kabul edilemez.

İşgal, hele hak istihsal edeceğim diye tahrip, açık ve seçik bir şekilde kanun dışı bir yolodur; hukuk devletiyle bağdaştırılması mümkün değildir, düşünmek bile abestir. Hür, demokratik ve ileri nizamda hak, ancak ve ancak kanunların sınırları içinde ve kanun yoliyle istihsal edilir. Eğer bu yolun dışı seçilirse ve bu yol mâsum gibi telâkki edilirse, hele hele tasvip ve teşvik görürse, o zaman cemiyette anarşi teşviki vardır ve anarşiden bâzı maksatları temin sadedinde menfaat ve medet umanlar mevcuttur. Kanunlara ve yargı organlarına, haklı ile haksızın ayıracak, hakkı teslim edecek mercilere inançsızlığı teşvik vardır. İlkel çağın, zorun, zorbanın hâkim olma arzusu bahis konusu oluyor demektir.

Hâdise ne olursa olsun işgalde ve tahripte bir haklı neden içerisinde bulunma güçtür. Çünkü, önce haklılığın mevcudolup olmadığının tesbiti gerekli ve esastır. Bu da her kendini haklı zannedene verilmiş bir yetki değildir. Evvelâ haklılığın tesbiti ve tesbit içinde yetkili kanunî mercilerinin kararlarının gerekliliği aşikârdır. Kanun yolu, hukuk yolu budur.

Değrli milletvekilleri, yüksek müsamahanıza sığınarak sosyal güvenlik konusunda da bir iki noktaya temas edeceğim. Üç yıllık iktidar devremizde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun şümulün genişletilmiştir. Bir işçi çalıştıran işyerini dahi içine alan illerimizden 1965 yılında ancak 5 ilimizde sosyal sigortalar imkânları işçilerimize bahşedilirken, 1968 yılında 62 il bu bakımdan sosyal sigortalar kapsamı içine alınmıştır.

Keza, 1965 yılında 5 ilde işçi eş ve çocukları sosyal sigortalar kapsamı içindeyken ve bu suretle sosyal güvenlik imkânlarından istifade ederlerken, bugün 56 il dâhilinde 1 273 750 adedine ulaşan işçinin eş ve çocukları sosyal sigortalar kapsamına girmiş ve sosyal güvenlik imkânlarından istifade etmiştirler.

1964 yılında hastane, sanatoryum, doğumevi, dispanser ve sağlık istasyonu olarak 76 aded sağlık tesisi mevcut iken, 1968 yılında 145 tesis hizmete sokulmuştur. Bu sağlık tesislerinde, 1964 yılında 4 500 yatak bulunurken, 1968 yılında yatak sayısı yüzde 100 bir artış kaydederek 8 615 e çıkarılmıştır. 1969 yılında sağlık tesisleri sayısı 149 a, yatak adedi sayısı da 9 425 e yükseltilecektir.

Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Sözcüsü Hayrettin Uysal, Zonguldak'da göz doktoru bulunmadığından dolayı, çocuk doktoru bulunmadığından dolayı kendisine vâki şikayetleri - tahmin ediyorum - dile getirdiler. Biz, çok yakın zamanda Sayın Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı arkadaşımızla Zonguldak'ı ziyaretimizde, bu şikâyetle biz de karşılaştık. Malûmu âliniz Zonguldak'ta 151 sayılı Kanuna göre amele birliği ve amele birliği hastanesi vardır, sosyal sigortalara tabi değildir, sosyal sigortaların sağlık tesisleri mevcut değildir. Ve oradaki şikâyet daha çok sosyal sigortalardan olmuştur. Sosyal Sigortalar, ücret vermek suretiyle doktor istihdam etmektedir. Bu itibarla, biz doktor bulamıyoruz veyahut da mevcut doktorlarımızı elimizden kaçırıyoruz şeklinde; kısa zamanda Enerji Bakanı arkadaşımla beraber bu noksanlığı gidermenin gayreti içinde olacağız.

Yalnız, hemen şunu kaydedeyim ki, Zonguldak'ta halen inşa edilmekte olan 500 yataklı bir sosyal sigortalar hastanemiz mevcuttur ve yine Ereğli'de 200 yataklı bir hastane inşa edilmektedir. Ergani, Küre bölgelerinde de anlaşmalarla işverenin ve Hükümet tabibliklerinin istihdam ettiği tabibler vasıtasiyle, oradaki işçilerimizin muayene ve tedavisi ile meşgul olunmaktadır.

Şunu itiraf edeyim ki, doktor mevzuu Sağlık Bakanlığı kadar bizim için de, sosyal sigortalar için de nazlı bir konudur. Full - time tatbik ettiğimiz yerde, yer yer 2 500 lira tazminat verdiğimiz yerde ve mukaveleli olarak yüksek ücretle doktor istihdamı peşine düştüğümüz yerde dahi arzu ettiğimiz mütehassıs hekimleri bulmakta güçlük çekmekteyiz.

Nitekim, basını takibeden değerli arkadaşlarım sık sık sosyal sigortaların muhtelif yerlerdeki hastaneleri ve sağlık tesisleri için doktor aramakta olduğunu bildiren ilânlarla karşılaşacaklardır.

Değerli arkadaşlarım, 1965 yılında işçi meskenleri için 81 434 586 lira kredi olarak ödemişken 1968 yılında bu miktar 126 191 066 lirayı bulmuştur. 1966 - 1967 ve 1968 yıllarında işçi meskenleri için 345 384 033 lira kredi ödemesi yapılmıştır. 1969 yılında işçi meskenleri için, işçi meskenleri kooperatiflerine 200 milyon lira kredi tefrik edilmiş bulunmaktadır. Ayrıca Adana'da 1 500, Ankara'da 2 000 ve İstanbul'da 500 aded olmak üzere dört bin işçi meskeni doğrudan doğruya Sosyal Sigortalar Kurumu kanaliyle inşa etmek üzere plânlanmış bulunmaktadır. 1969 yılında İmar İskân Bakanlığıyle bir işbirliği içinde, işçi meskenleri konusunda bir hamle yapılması hususu da kararlarımız arasında bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, yüksek malûmları olduğu üzere 23 . 1 . 1968 tarihinde Askerî Fabrikalar Tekaüt ve ve Muavenet Sandığı ile Devlet Demiryolları İşçileri Emekli sandıklarının, Sosyal Sigortalar Kurumuna devri hakkında 991 sayılı Kanun çıkarılmıştı. Böylece, bu sendıkların üyeleri 1 . 8 . 1968 tarihinden itibaren 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun getirmiş olduğu nimetlerden istifade etmeye başlamıştır. 22 . 7 . 1966 tarihinde çıkarılan 772 sayılı Kanunla da çarşı ve mahalle bekçileri sosyal sigortalar kapsamı içine alınmıştır. Bununla sosyal sigortalar ve sosyal güvenlik sınırları genişletilmediği iddiasında bulunan arkadaşlarıma, yine bahsettiğim mesuliyet sınırı ve ağırlık içinde cevap vermeye gayret ettiğimin anlaşılmasını bilhassa istirham ediyorum.

Yer altında çalışan işçilerimizin yaş hadleri 12 . 7 . 1967 tarihinde çıkarılan 889 sayılı Kanunla 60 tan 50 ye indirilmiştir. 931 sayılı iş Kanununun 25 nci maddesi gereğince ve bu maddenin öngördüğü esaslar ve ölçüler dâhilinde sakat ve eski hükümlülerin muhtelif iş kollarında çalıştırılmaları için hazırlanmış bulunan Tüzük Danıştaya sevk edilmiş bulunmaktadır. Sayın Hayrettin Uysal ve diğer arkadaşların bu konularda ısrarla durmuşlardı.

Bu arada kapıcı ve kaloriferci olarak çalışan insanlarımızın da, büyük ölçüde sosyal sigorta kapsamı içine alındığını da kaydetmek isterim.

Muhterem milletvekilleri, bu yıl içindeki hazırlığımız cümlesinden olmak üzere, Bakanlık vazifesini hemen deruhte ettiğim günleri takiben zaman içinde değerli mesai arkadaşlarımdan talebim veçhile, kapıcı ve kaloriferci işçilerimizin İş Kanunu çerçevesi içine alınmaları maksadiyle tanzim edilmiş tasarının yakın bir zamanda Yüce Meclise sunulacağını belirtmek isterim.

Bu konuda, birisi partimden Sayın Özdemiroğlu arkadaşımın, bir diğeri de C. H. P. den zannediyorum Reşit Ülker arkadaşımın hazırladığı teklifler de mevcuttur. Her halde müşterek görüşme imkânını bulmak ve bu devre içinde çıkartma gayreti içine grimek çabasında olacağız.

İşsizlik kanun tasarısı hazırlıkları da tamamen ikmal edilmiş olup, mütalâaları alınmak üzere ilgili bakanlıklara sevk edilmiş bulunmaktadır.

Yine Hayrettin Uysal, Sayın Vefa Tanır, Sayın Bölükbaşı ve diğer sözcülerin üzerinde durdukları üzere, iş ve çalışma hayatımız bakımından çok önemli olan bir husus da tarım işçilerimizin durumudur.

Tarım - İş Kanununun hazırlanmasındaki güçlük aşikârdır. Bunu bir gerçek olarak kabul etmek lâzımdır. Geniş bir sahaya yayılmış, geniş bir kütle bahis konusudur. İşin çeşitli bölgelere ve tarım türlerine göre değişiklik arz eden karakterleri ve özellikleri vardır. Mevsimlere, muhtelif bölgeler itibariyle tabiat şartlarına, çalışma sürelerinde, çalışmaların bâzı mevsimlerde kesafet göstermesine ve buna mukabil bâzı mevsimlerde iş durgunluğuna göre fevkalâde değişik yönleri mevcuttur.

Bununla beraber uzun bir süredenberi hazırlığı devam eden Tarım - İş kanunu tasarısı tamamen ikmal edilmiş olup, ilgili bakanlıkların mütalâası da alınmış ve Yüce Meclise

sevk edilmek üzere Başbakanlığa sunulmuş olduğunu da bu vesileyle kaydetmek isterim.

Değerli milletvekilleri; bu arada çalışan insanlarımız bakımından aşağı - yukarı günün konusu haline gelmiş bir noktayı da açıklamak istiyorum: O da, aziz işçilerimizin emeklilik yaş haddinin 60 tan 55 e indirilmesi keyfiyetidir.

Tasarı hazırlanmış, Başbakanlığa sevk edilmiştir. Sayın M. P. lideri Bölükbaşı ve diğer arkadaşlarımız, bu arada Hayrettin Uysal bu mevzuu üzerinde durdular.

Bu arada işçilerimizin ihtiyarlık ödemesi, emeklilik ücretlerinin de, oran itibariyle % 70 e çıkarılması, Hükümetimizce uygun görülmüştür. Bu konuda da Bakanlığımda ve Sosyal Sigortalarda ciddî bir çalışma vardır ve emeklilik yaş haddi ile ilgili tasarının Yüce Mecliste müzakeresi sırasına bahis konusu olması ve beraberce bu konunun müzakeresi kararlaştırılmış bulunmaktadır.

Yalnız, burada şu noktayı bir târiz ve bir sitem olarak değil, bir vaka olarak tesbit ve kaydetmek istiyorum: Aşağı - yukarı Bakanlık vazifesine başladıktan on ile onbeş gün sonra Müsteşarıma emir vermiştim, bu mevzuda bir hazırlık yapması için ve onu takibeden günlerde de Kayseri'de yapmış olduğumuz bir gezi sırasında, sendikacı arkadaslarımızın toplandığı bir yerde, emeklilik ödeneğinin % 50 den % 70 e çıkarılacağını beyan etmiştim ve bu hemen o akşam Ankara Radyosunda da ilân edilmişti. İki gün sonra C. H. P. li arkadaşlarım da bu mevzuda bir tasarı getirdiler, zararı yok, yine kendilerine teşekkür ederim.

Yine, yıllardan beri sözü edilen, ama bugüne kadar gerçekleştirilme imkânı bulunamıyan işçi meskenleri konusundaki ferdî kredi mevzuu da hazırlanmakta olan bir yönetmelikle kısa zamanda halledilme imkânını bulacaktır. Bu suretle bir taraftan kooperatif sistemiyle, bir taraftan Sosyal Sigortalar kendi arsaları üzerinde, kendi imkânlariyle yapacağı işçi meskenleri yanına, bizzat işçimizin temin etmiş olduğu arsada kendisine kredi tahsis edilmek suretiyle mesken yapma imkânı verilecek veyahut da hazırlanacak bir yönetmelikle normları, şekilleri, esası tesbit edilmek suretiyle yapılmış bir binadan bir dairecik alma imkânına kavuşmuş olacaktır.

Dış ülkelerde çalışan vatandaşlarımızın, dış ülkelerde çalıştıkları süre içinde, yurdumuzda mesken edinmeleri için kredi imkânlarından istifade hususlarına dair de açıklamada bulunmak isterim.

Değerli milletvekilleri; bugüne kadar dış ülkelerde bulunan işçilerimizin, dış ülkelerde bulunduğu müddet içinde mesken edinmek için Sosyal Sigortalardan kredi alma imkânı bahis konusu değildir. Ancak, bu işçilerimiz memleketimize, Anavatana dönecek, Anavatanda üç ay çalışacak, bir muayyen prim ödeme müddetini dolduracak, ondan sonra mesken kredisi edinme imkânına kavuşacaktır.

Sosyal Sigortalar Kurumuyla vermiş olduğumuz bir talimat gereğince ve yönetim kurulunun da bu mevzudaki büyük anlayışiyle bu meseleyi halletmiş bulunmaktayız.

Dış ülkelerdeki işçimiz Anayurda dönmeden, dış ülkelerdeki işinin başında bulunduğu sırada dahi Anayurtta bir mesken sahibi olmanın imkânlarından istifade edecektir. Bunun bizce iki tarafı vardır. Birisi; bu işçilerimizi meskene kavuşturmak mübarek bir vazifedir. Üstelik orada bulunan işçilerimizi, kafasında başka bir hesapla esasen bağlı olduğu Anavatana bir kere daha perçinleme imkânı elde edilmiş olacaktır. Bir taraftan da, döviz kaynağı bakımından yeni bir imkân doğmuş olacaktır.

Müsaade buyurulursa, çok kısa olmak üzere, vakitlerinizi suiistimal etmeden, dış ülkelerdeki işçilerimiz konusuna değinmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri; yurt dışına işçi göndermeyi geçici bir politika olarak kabul ediyoruz. Bu görüş, plânın bu konuda koyduğu strateji ve ilkelere de uymaktadır. Plânlı kalkınma gayretlerimizin ulaştığı bugünkü merhalede sanayileşmeye ve tarımı modernleştirmeye yönelmiş yatırımlarımızın yarattığı istihdam hacmini, çalışmak istiyen, çalışmak niteliğinde olan, çalışma kaabiliyeti bulunan ve çalışmaya hazır her yurtdaşa iş imkânı verecek seviyeye kadar genişlemiştir.

İş mevzuunda, işsizlik mevzuunda karşılaştığımız bir müşkül, bir güçlük şudur: Umumiyetle müracaat edenler Ankara gibi, İstanbul gibi, İzmir gibi yerlerde iş istemektedirler. Yani, bir taraftan geçim imkânına kavuşmak, bir taraftan nafaka sahibi olmak, bir taraftan çoluk çocuğunu geçindirecek maddi imkân elde

etmek, ama bir taraftan da geniş ölçüde medeni imkânlardan istifade etmeyi beraber yürütmek istemektedirler.

Bu bizi zorlukla karşılaştırmaktadır. Çok kere tesbit ettiğimiz işyerlerinin talebettiği işçi miktarını, bütün ilânlarımıza rağmen % büyük bir nisbette temin edememek gibi bir durumla karşı karşıya gelmekteyiz.

Yurt dışında çalışmak istiyen işçilerimizin ve yurt dışında çalışmakta olan işçilerimizin meselelerini, sıkıntılarını, ihtiyaçlarını ve karşılaştıkları güçlükleri her gün biraz daha asgari hadde indirmenin ciddî gayreti içinde bulunduğumuzu belirtmek isterim.

Bu konuyu millî bir mesele diye telâkki ettiğimi ve bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da siyasi partilerimizin bu konuya eğilmiş değerli mensuplariyle görüşerek kendilerinden faydalanmaya devam edeceğimi de ayrıca kaydetmek isterim.

Samimiyetle ifade edeyim ki, büyük bir ciddiyetle, büyük bir vatanperverlikle, sebatla, inatla, ısrarla bu konuya eğilmiş ve hemen şurada yanımda taşıdığım bir muhtıra içinde dış ülkelerde çalışan işçilerimize ait sorumları derli toplu bir hale getirmiş ve bir nisbet dâhilinde çözüm yollarını da göstermiş bir dökümanı bize tevdi etmiş bulunan Millet Partisi Sayın Lideri Bölükbaşı'ya teşekkürü de bir vazife diye telâkki etmekteyim.

Sayın Hayrettin Uysal bu mevzuda bir noktaya temas ettiler, dediler ki: «Vasıflı işçileri genellikle dış ülkelere gönderiyoruz.» Bunun nisbeti 1962, 1963 yıllarında % 33 iken, bugün % 27 civarına inmiştir.

Kaldı ki, samimî kanaatim odur ki, endüstrileşmekte olan Türkiye'nin yarınki endüstri ihtiyacını karşılama bakımından vasıflı işçinin dahi dış ülkelere gitmesinde fayda görmekteyim. Bu sadece benim kanaatim değil, aynı zamanda Sayın Hayrettin Uysal arkadaşımın mensubolduğu partinin halen genel sekreterliğini yapan Sayın Bülent Ecevit'in, dış ülkelere 1964 te yapmış olduğu gezi sonu tanzim ettiği «Yurt Dışındaki Türk İşçileri» ismindeki şu dökümanda da aynen kendi kanaatları ve tavsiyeleri olarak da vardır.

Sayfa 34 te, aynen şöyle denilmektedir: «Gezimin sonunda şu kanıya vardım ki, belirli bir ölçü içinde kalmak ve ileride yurda dönmeleri sağlanmak şartiyle kalifiye işçilerimizin bile yurt dışına gitmelerinde fayda vardır, bizim kalifiye dediğimiz işçiler kendi meslek ve durumlarına uygun işlerde çalıştırılmak şartiyle Batılı ölçülerle kalifiye olmak imkânını, asıl memleketlerdeki endüstride çalışmak, yenilikleri öğrenmek ve o memleketlerin meslek eğitimi imkânlarında yararlanmak suretiyle elde edebilmektedirler.»

Değerli arkadaşlarım bugün halen dışarıda 200 bine yakın işçi vatandaşımız çalışmaktadır. Bunlara ait muhtelif sorunlar vardır. Millet Partili arkadaşım Sayın Faruk Önder'le Sayın Başbakanın emirleri mucibince ve yine Halk Partisinden Sayın Reşit Ülker'le temaslarda bulundum. Önümüzdeki günlerde diğer partilerin de bu işe eğilmiş arkadaşlarından da istifadeyi samimî olarak arzulamaktayım. Hemen hemen derli toplu olarak tesbit ettiğim sorunlar 30 kadar maddeyi bulmakta, benden önce selefim değerli arkadaşım Çalışma Bakanı büyük bir gayretle ve iyi niyet içinde bunların bir kısmını halletmiş bulunmakta, bir kısmının da halledilmesine gayret sarf etmiş bulunmaktadır.

Elbette ki, takdir ederiniz, bu bir kolay iş değil. 864 sayılı Kanun çıkarmışız, dışarıya birçok vazifeli göndermişiz. Bunlar, tamamiyle iyiniyet eseri olarak gönderilmiştir, ama, dışarıda işçi ve işçi meseleleriyle meşgul olacak insanlarda birçok vasıfların aranması gerekir inancındayım. Evvelâ, bunlar, mevzu ve mesleklerinde uzman olmakla beraber, her şeyden önce kanaatim odur ki, bir misyoner ruhunu taşımalıdırlar. İcabında meşin ceketi, kasketi sırtına ve başına geçirip işçimizi iş başında, işyerinde, kahvesinde, lokantasında, yatakhanesinde ziyaret edecek, onun derdi ile dertlenecek, onun sevinci ile sevinç duyacak, saadet duyacak insanlar olmalıdır. Bu itibarla da, evvelemirde ne kadar iyi vasıflara haiz arkadaşlarımızdan bir ölçüye göre dışarıda vaizfelendirecek insanlarımızı seçersek seçelim, bir müddet için eğitime tabi tutulmalarında fayda görmekteyim. Bu bakımdan da gerek Çalışma Enstitüsü ve gerekse İstanbul İktisat Fakültesi ve Türk İş'le temaslarda bulunmaktayım. Bugüne kadar gönderdiğimiz arkadaşların bir kısmı Çalışma Ataşesidir, bir kısmı çalışma müşaviridir, bir kısmı avukattır, hu-

kukçudur, içlerinde doktor olan vardır. 20 kadar öğretmenimiz vardır, 11 kadar din adamımız vardır. Şimdi 11 tane sendikacı üye göndermekteyiz.

Bütün mesele, bunlar arasındaki bir hedefe, bir anlayışa bir heyecana göre tertiplenmiş ahenkli çalışmadır ve bu ahenkli çalışma içinde oradaki aziz işçimizi samimiyetle kucaklamaktır. Bu arada, oradaki vazifelilerin burada merkezî bir kuruluşla çalışmalarını yakından izlemektir ve onlara devamlı olarak yardımcı ve destekçi olmaktır.

Bu konuda Sayın Bölükbaşı'nın bu kürsüden bizi daima çalışmalarımızda yardımcı olmaları va'dini ve beyanını da şükranla karşıladığımı da kaydetmek isterim. Dış ülkelerde çalışan işçilerimizin 1966 yılına nazaran Türkiye'ye göndermekte olduğu dövizlerde, demin beyan edildiği şekilde bir azalma değil, bir yükselme olmuştur.

Zannediyorum, alınan rakamlar 1968 yılının 10 ncu ayı itibariyledir. Sene sonu itibariyle 1968'de dış ülkelerde bulunan, çalışan insanlarımızın Türkiye'ye gönderdiği döviz miktarı 102 milyon küsur dolârdır. Önümüzdeki yılda bunun daha fazla artacağına inanmaktayım.

Dış ülkelerde çalışan işçilerimiz üzerinde muhtelif sözcüler ısrarla durdular. Esasen Sayın Seyit Faruk Önder'in bana getirdiği muhtırada ve yapmış olduğumuz konuşmada da ısrarla, inatla üzerinde durduğu husus; dışarda çalıştıkları müddet içinde Türkiye'deki bâzı teşebbüslere iştirakleri ve onların tasarruflarının Türkiye'de değerlendirilmesi, bu değerlendirmenin hem onları Türkiye'ye bağlama bakımından faydası, hem de döndükleri zaman kendilerine iş imkânlarının şimdiden temin edilmesi bakımından faydalı olacağı düşüncesi ve fikriydi.

Bu konu incelendiği ve üç alternatif üzerinden Devlet Plânlama Teşkilâtına teklifte bulunduk.

Birisi şu; Türkiye'ye her hangi bir özel teşebüs, her hangi bir konuda yatırım yapacaksa, bu yatırım Devlet Plânlama Teşkilâtınca tetkik edilip, kendisi tavsiyeye şayan görülüyor ise ve Hükümetçe garanti vermek mümkünse, o takdirde dışardaki işçilerimize tavsiye edilecek.

İkinci husus; Devletin veyahut da % 51 ve ondan fazla sermayesi Devlete ait teşebbüslerin Türkiye'de yeniden girişecekleri yatırımlarla kuracakları teşebbüslere bir oran nisbetinde, hem dış ülkelerdeki, hem de Türkiye'de çalışan işçilerimizin hisse senetleriyle iştiraklerinin temini.

Üçüncü husus; mevcudolan ve kâr getiren Devlet teşebbüslerine, dışardaki işçilerimizin bir oran dâhilinde, tesbit edilecek ve belli olacak bir oran nisbetinde ve yine Türkiye'deki işçilerimizin iştiraklerinin temini. Bu suretle bir otofinansman kaynağının meydana getirilmesi, bu teşebbüslerin tevsii veyahut yeniden yapacakları tesislerde de bu kaynaklardan istifade hususunun Devlet Plânlamaca tetkik edilerek bir projeye bağlanması meselesi.

Halen dış ülkelerde çalışan işçilerimizin tasarruflarıyla kurmaya gayret ettiği teşebbüsler mevcut. Aşağı - yukarı bunların adedi 17 ye varıyor. Kurulan, başarı gösteren 4 tanesinden birisi Türk San İşci Emeği, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi. Bir diğeri Azimkâr Sentetik İplik Şirketi. Bir diğeri İşbir Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi. Bir dördüncüsü de Elektro Mekanik Sanayi Tesisi Anonim Şirketi.

Tabiî, takdir edersiniz ki, Türkiye'de böyle ufak tasarrufları bir araya getirerek bir işbirliği içinde bir teşebbüse yatırmak, bizim için yeni bir şey. Evvelâ iştirakçi olanların birbirlerine itimadı, neticeyi garantiye alması, neticede kendini yatıracakları paranın batmaması gibi bir garantiyi haklı olarak istemeleri bahis mevzu.

Muhterem milletvekilleri, Türkiye'de sosyal politikamızı mevzu olacak meselelerimizi, çalışan insanların meselelerini bir dar çerçeve içinde tutamayız. Sosyal meselelerimizi çok daha geniş bir açıdan görmek zorundayız. Gerçekte çalışanlar arasındaki münasebet ve genellikle çalışma hayatımıza ait meseleler. öncelikle endüstri alanında bahis konusu olmuştur. Ancak, bütün bu çalışanlar kavramı içinde, çalışma alanı içinde 1950 yıllarına kadar Devlet bütçesinde yeri dahi olmıyan, 22 milyonluk bir kütleyi teşkil eden aziz köylümüz, köyün tüm ekonomik ve sosyal meseleleri, bu arada köy yolu, köy okulu, köy içme suyu, köy elektrifikasyonu konusu da mevcuttur. Keza tarım ürünlerinin verimliliğini artırmak, tohumluk, gübre kredi meseleleri, tarım ürünleri taban fiyat politikası ile destek alımları da sosyal tesirli ekonomik meselelerdir.

Yine, Güven Partisi sözcüsü arkadaşımın da gayet isabetli bir şekilde temas ettiği veçhile, Türkiye'de emeğini, hünerini ve sanatını küçük sermayesi ile birleştiren ve yekûnu üç milyona varan esnafımızın kredi meselesi, iş yeri meselesi, çalışma şartları meselesi ve sanayi sitesi gibi meseleleri ve tümü ile sosyal güvenlik konuları da, yine sosyal politikamızın konuuları arasındadır. Büyük şehirlerimizdeki gecekondu sahaları ile, gecekondu sahasında oturan vatandaşımıza götürülen hizmetler, keza sosyal politikanın sahası içine giren esaslı mesele ve konular olarak addedilmek gerekir. Esasen günümüzün literatüründe de millî sosyal politika anlayışı da bu merkezdedir.

Bugünkü Çalışma Bakanlığı Teşkilât Kanunumuzun Bakanlığa verdiği görev gayet şümüllü ve bir bakıma müdahelicidir. Yani, çalışma hayatına müdahale salâhiyet ve imkânı veren bi karakter taşımaktadır. Buna mukabil, 22 yıllık Çalışma Bakanlığı Teşkilât Kanunu bu ihtiyaçlara ve bugünkü şartlar içinde meselelerimize cevap verecek nitelikte değildir. Teşkilât kanunu tadilât tasarısı Bütce Plân Komisyonundadır. Sosyal meselelerimizle. çalışma hayatımızla ilgili görevler teşkilât kanunlariyle bir kısım bakanlıklara bugün için dağılmıştır.

Demin, yine bir grup sözcüsü arkadaşımın da belirttiği gibi, yeni teşkilât kanunu ile Çalışma Bakanlığının görevi ve bu görevin karşılığı verilmesi lâzımgelen salâhiyetler gayet sarih olarak belirtilmeli, bir taraftan da Çalışma Bakanlığının sosyal politika konusundaki hareketi, davranışı, fonksiyonu, halen İmar ve İskân Bakanlığı gibi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı gibi, Köy İşleri Bakanlığı gibi, kısmen Ticaret Bakanlığı gibi bakanlık ve kuruluşlara dağılmış, sosyal politika mevzuu içine girecek meselelerde de bir koordinatörlük vazifesi verecek ağırlıkta ve vasıfta olmalıdır.

Sayın Türkiye İşçi Partisi Sözcüsü Rıza Kuas'a, hiç arzu etmemekle beraber, kısa ama ayrı ayrı sayıp döktüğü meselelere girmeden cevap vermekten de kendimi alamadım.

Bir kere şunu belirteyim ki, biz, gruplararası dengeyi arzu eden bir felsefenin sahibiyiz. Esasen Devletimizin kuruluş çerçevesini çizen bugünkü Anayasamız da bu temel fikre dayanır. Sayın İşçi Partisi Lideri Mehmet Ali Aybar her ne kadar bu kürsüden, mülkiyeti ve mirası kabul ettiklerini söylemişlerse de, benim kanaatim odur ki, aksini esasen iddia edemezlerdi; ettikleri takdirde Anayasa dışı kalırlardı. Bizim için barış esastır, demokratik düzen esastır. Sizin için esas olan mücadeledir, karışıklıktır. Bu sizin kabullendiğiniz temel felsefenin icabıdır. Size bilimsel sosyalizmin prensipleri ve bilimsel sosyalizmin ağababası ve tatbikatçıları bunu emreder. Bu itibarla siz, esasında ekonomik ve sosyal politika alanında alınan her türlü müspet ve iyi tedbirin karşısında olursunuz. Bu, her yerde böyledir. Çünkü her iyi tedbir, her müspet davranış sizin akidenize göre, belki Rıza Kuas bunu tam benimsemez, benim kanaatim de o merkezdedir, sizi hedefinizden uzaklaştırır veya hedefe varmayı güçleştirir.

Bilimsel sosyalizmin ortaya koyduğu ve doğa kanun icabı diye telâkki ettiği, mukadderdir diye kabul ve iddia ettiği sınıf hâkimiyetini geciktirir. Bu itibarla her güzel şeyi, her iyi tedbiri inkâr etmek, insanları memnun ve mesut görmemek, bugününe ve yarınına karşı duyduğu ümitlerini yok etmek sizin için esastır. Haddizatında siz iddia ettiğiniz gibi bir sınıfın ve emekçinin temsilcisi değil, benim samimî kanaatim odur, bir ideolojinin hizmetkârısınız. Emekçiyi. masûm insanların arzularını kırbaçlıyarak bu göreviniz için kullanmaktasınız. Nitekim konusmanızda, daha çok Türkiye'nin en büyük işçi örgütünü suçlama yolunu bir nevi rahatsızlık duygusu içinde intihabettiniz.

Sizin için Türkiye'de acaba bir yerde bir camı kıran insan, bir yerde bir arabayı yakan kimse sıkıntı ve bunalım; bu düzenin sıkıntısı ve bunalımı içindedir de, Çekoslovakya'da yabancı tank ve tüfeğin karşısında kendini çıra gibi yakan insan, genç insan mutluluk içinde midir? (AP. ve MP. sıralarından alkışlar)

İstanbul hâdiselerini, kanlı olayları da son olarak bir nokta şeklinde koydunuz ve ayrıldınız kürsüden. Bu husus, İçişleri Bakanlığı Bütçesi görüşülürken kâfi derecede üzerinde duruldu, karşılıklı mütalâalar beyan edildi. Burada sadece bir - iki noktaya temas edeceğim.

Mesele şu : Bizim tuhaf bir tarafımız var, bütün siyasi teşekküllerimiz için de böyle, siyasi partilerimiz için de böyle; bir yerde ölüm olmadıktan sonra hâdise bizim için vahîm değil. Tâ ki

bir vatandaş ölecek, ondan sonra biz hâdiseyi büyük bir heyecan dalgası içinde, bir vâveyla içinde getireceğiz. Bence her hâdisenin kendi şartları ve çerçevesi içinde bir değeri vardır. Her hâdiseyi, o şartlar ve çerçeve içinde değerini vererek nazara almazsak, bu ayrı ayrı hâdiseler birer halka olarak zinciri meydana getirir ve onun gibi hâdiseler bunun tabiî bir neticesi olur.

Türkiye'de camlar kırılmış; gitmişsiniz vatandaşın camını yukardan aşağı indirmişsiniz, ama yerli, ama yabancı, Türk kanununun, Türk hukukunun teminatı altındadır. Devlet olma haysiyeti yalnız büyük meselelerde değil, büyük lâflarda değil, küçüğünde aramazsanız, büyüğünde devlet haysiyetini aramak boşuna olur. En ufak meselede dahi Devletin haysiyeti vardır. Falan yerde araba yakılmış, sabahtan akşama kadar yürüyüşler oluyor; büyük çarşılarda, iş merkezlerinde o kürsüye çıktığımız zaman yanıp yakıldığımız, dertlerinden bahsettiğimiz esnaf, sanatkâr işinden gücünden oluyor, alışverişinden oluyor. Bir güzel Pazar gününü tatil havası içinde çoluk çocuğu ile geçirmek istiyen insanın Pazar burnundan geliyor. İş yapma zorunda olan, işimize geldiği zaman göklere çıkardığımız iş yapma zorunda olan, çoluk çocuğunun nafakasını temin etmek vaziyetinde olan, ekmek parasını temin etmek durumunda olan, zorunda olan şoför işinden, gücünden alıkonuluyor.. E! Bu insanların ruhunda hiç mi bir isyan olmıyacak, hiç mi bir reaksiyon olmıyacak? Elbette ki bu, bir gün gelecek bir başka türlü patlıyacak.

Cam kıran adamı mâsum göreceksiniz, teşvik edeceksiniz, arabayı yakanı teşvik edeceksiniz, mâsum göreceksiniz, «İşgalle boykot aynı şeydir» diyeceksiniz; «Çok iyi yaptılar, aman ne güzel ettiler, iyi bir başlangıçtır» diyeceksiniz, sonra Taksim'de iki grup karşı karşıya gelmiş, hâdise olmuş, iki vatandaş öldü diye ortalığı velveleye.. Elbette ki, iki vatandaşın kaybından hepimiz mustaribiz. Türkiye'de gönlü kanamıyan insanı tahmin edemem. Hiçbir zaman tasvibetmeyiz, ama bu hâdiseyi tasvibetmemek niyetinde olan insan, o hâdiseleri hazırlıyacak küçük gibi telâkki edilen, bir an için hoş görünme hevesi içinde o hâdiseleri tasvibetmek mevkiine düşen sorumlu insanlar bütün dikkat ve alâkalarını, heyecanlarını evvelâ o küçük hâdiselerde göstermelidirler. Yoksa, daha böyle çok vâhim hâdise olur.

Efendim, Hükümet şu, Hükümet bu... İdareden gelmiş arkadaşlar bunu gayet iyi bilir, Hamdi Orhon arkadaşım var karşımda gayet iyi takdir eder; iki tane büyük grupu karşı karşıya getirin, araya değil dört sıra polis, taburu dizin hâdise olur. Bu, bir anlık histir ve bu hâdisede kusur var mıdır, yok mudur tesbit de fevkalâde güçtür. Çünkü; felâketlerde, felâkete koşup felâket için tedbir alınma hali bir; bir de bu tip hâdiselerde kusur var mıdır, yok mudur hali iki; ölçüsü yoktur bunun. Hiçbir ölçü koyamazsınız objektif olur. Hiçbir objektiflik yoktur; kimseyi itham edemezsiniz objektif olarak, mümkün değildir. Bu itibarla, bunun yegâne çaresi, her hâdiseyi kendi ölçüsü içinde değerlendirmesini bilmektir. Falan yerde bir şey oldu mu, bir gün iğnenin ucu da, çuvaldızın ucu da bana batar diye düşünmeliyiz. Kanunlara saygılı olmasını bilmeliyiz ve tahribin işgalin, teşviki yerine, kanunlara saygılı olmasını tavsiye etmeliyiz ve kanunlara saygı, her hangi bir kimsenin hakkı teslim edildiği zaman menfaatimiz heder olduğu anda duyduğumuz duygu ile ölçülür.

Muhterem milletvekilleri, sözlerimi bağlarken şu hususları kaydetmeme müsaade buyurulmasını rica ederim :

Türkiye'mizin elbette ki dertleri, sıkıntıları ve ihtiyaçları ve çözüm bekliyen meseleleri vardır. Ancak bu dertleri sadece sıralıyarak, her gün ortaya dökerek, bir nevi çaresizlik içindeymiş gibi hayıflanarak, dövünerek, yanıp yakılarak bu meselelere bir çözüm yolu getirmek mümkün değildir. Büyük iddialarda bulunmak ve ne olursa olsun peşin bir kararlılık içinde ithamcı olmak, keza hiçbir ihtiyaca cevap vermeye ve hiçbir derdin çaresini bulmaya da yaramaz.

Mevcut yığın halindeki meselelerimizin karşısında, meselelerin içinde ezilmek, kaybolmak, şaşkınlık içine düşmek ve bu haleti ruhiye içinde çare yerine suçlu aramakla da bir çözüm yolu elde edilemez. Eğer zamanımız varsa, eğer fayda temin edeceğine inanıyorsak, suçun sahibini birlikte arıyalım, suçluyu bulalım. Şunu samimiyetle arz edeyim ki, bizim bu konuda pervamız yoktur, olmıyacaktır da. Çünkü, şu

samimî inanca sahibim ki, bizi itham etmek, dünün, mâzinin meçhullerini millet huzurunda tarih huzurunda sorumluluktan kurtaramaz.

Şimdi, insan sevgisinden bahsedildi, A. P. nin tutumundan bahsedildi. Geçen sene hepimizi milletçe üzüntüye sevk eden bir hâdise oldu; Pülümür depremi. Hemen depremin akabinde çok değerli Sağlık Bakanı arkadaşım Vedat Âli Özkan ile oraya yetiştik. Ertesi günü saat dörtte vasıtaların işlemediği, o zamana kadar valilerin, kaymakamların uğramadığı köylere iki bakan yürüyerek yola koyulduk. Şuna inanınız ki, nerede bir vatandaş gördü isek, bir taraftan yaralısının yarasını sarmanın, bir taraftan da ölüsünü toprağa gömmenin acısını unuttu ve «Türkiye'de, şu kadar yıllık Türkiye Cumhuriyetinde ilk defa Devlet, hem de iki bakan olarak, benden hiçbir şey istemeden, benden bir şey almaya gelmeden, sadece bana teselliye geliyor» diye bizi kucakladı. Sevgi bu, arkadaşlar, böyle lâfla olmuyor bunlar.

Yine misalini arz edeyim. Mardin, Urfa, Diyarbakır illerinin kavradığı ve eskiden büyük medeniyetlere merkez olmuş Dicle - Fırat Havzası var, 3 700 köyümüz var burada. Burada köylerimizin insanları günlerce suya hasret. Kadını sabah güneş doğmadan yola çıkıyor, gece geç vakit bir güğüm su ile dönebiliyor. Kuş suya hasret, kurt suya hasret, insan suya hasret. Köy İşleri Bakanı iken 1967 yılında Mardin'den Diyarbakır'a gelirken bu salonun yarısı kadar bir çukurun başında kalabalık insan gördüm; çamur gibi bir suyun başında... Üzüntü içinde idiler. «Ne yapıyorsunuz?» dedim. Dediler ki : «Dün oynaşırken çocuklardan biri bu suya kaçtı.» «Peki, nedir bu su?» dedim. «Biz bu suyu kullanıyoruz, içeriz» dediler. «Başka suyumuz yok.» «EE, bu ölüyü çıkardıktan sonra ne yapacaksınız?» «Kullanmaya ve içmeye devam ederiz, başka çaremiz yok.» dediler. Yıllarca biz bu insanları unutmuşuz. Bırakınız ekonomik özgürlüğü, şunu bunu, sadece bir damla suyu kendilerine çok görmüşüz ve ancak 1966 yılında 300 köyüne, 1967 de 400 köyüne, 1968 de 500 köyüne su verebilmişiz.

Geçen sene bu, su getirilen yerlerden biri olan ve geçmiş yılların medeniyet merkezini teşkil eden Haran'a gittiğimiz zaman, sanki bir su dansını seyretmenin coşkunluğu içinde olduk; o kadar sevinmiş vatandaş. Haran'a, suyun yanına bir de elektrik gelmiş, insan, sadece dudağı değil, gözü de suya hasret. Bir de büyük havuz yapılmış; bizden, onun yanına bir iki tane kabine yapılmasını, çünkü birçok ecnebinin turist olarak geldiğini, bir plâj haline sokulmasını istediler. Bakın, suyu götürüyorsunuz, elektrik götürüyorsunuz, neler geliyor sonunda?...

Yine bilir misiniz değerli arkadaşlarım, 1968 yılında Sayın Başbakanımla beraber ziyaret etmek fırsatını bulduğumuz Erzincan'da 1938 yılında zelzele felâketine uğramış vatandaşlarımızın bir kısmının meskenlerinin temelini yeni attığımızı?...

Alınız köyü, 1950 de sekiz köyün elektriği var, bütün Türkiye'de 40 000 köyün içinde. Sekiz köyde ışık var, elektrik ışığı. 1964 sonu 1965 başında bu 250 yi bulmuş. 1965, 1966, 1967 üç senede 656 köy ilâve edilmiş, olmuş 906. 1968 de 1 000 köy ilâve ediliyor, 1969 da 1 500 ilâve ediliyor.

Ben bunları her hangi bir kimseyi kınamak, şu kürsüden politika yaparak şu veya bu siyasi teşekkülü çekiştirmek için söylemiyorum, ama bütün demek istediğim, her devrin gerçekleri ve şartları içinde bir iyi niyet gayesiyle yapabileceğimizi iyi tesbit edelim ve yapabileceğimizi; birbirimizi suçlayarak, itham ederek kendi hesaplarımızı bir başkasının sırtına yüklemek suretiyle işin içinden sıyrılmak suretiyle değil, birbirimize yardımcı olarak halledelim.

Değerli arkadaşlarım, bizce bütün mesele gerçekleri iyi görmek, gerçek ve imkânların sınırları içinde bu imkânları iyi ve doğru kullanarak bir çıkar yol bulmaktır. Bugün güzel yurdumuzda her noksanımızı kendi imkânlarımızla kısa bir zaman içinde ve en iyi şekilde gidermeyi istemiyecek kimse bulunabileceğini tahmin etmek mümkün değil. Ancak bütün mesele, gerçeklerle, imkânlarla hayallerimizi ve arzularımızı sınırlamayı bilmekte düğümlenir. Biz hep bu samimî inancı taşıdık ve bu görüşle hareket ettik.

Bu arada şunu da inkâr edilemez bir gerçek olarak belirteyim ki, iktidar olarak da çok dert ve mesele devraldık. Zamanında halledilmemiş ve hattâ beni mâzur görsünler, halli için kâfi ceht ve gayret sarf edilmemiş meselelerin vebali dahi çoğu kere bize yükletildiği halde, biz bu dağ gibi yığılmış meseleler karşısında hiçbir zaman yılgınlığa düşmedik, şikâyetçi olmadık. Bü-

tün ithamların karşılığını, aziz Türk Milletinin geciktirilmiş haklarının biran önce teslimi gayreti içinde olarak duyduğumuz vicdan rahatlığında bulduk.

Bu duygu ile bütün Türk işçisine, Türk işverenine, Türk işçi teşekkküllerine ve mesai arkadaşlarıma gayretlerinden dolayı teşekkürlerimi bildirerek, beni dinlemek lûtfunda bulunan, bize 1969 yılı çalışmamızda mesnet olabilecek, ışık olabilecek meseleleri, fikirleri bir tenkid ölçüsü içinde de olsa getirmiş bulunan bütün grup sözcülerine ve değerli milletvekillerine şükranlarımı, teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarak sözlerimi bitiriyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Bakan, bâzı arkadaşlarımızın soru talepleri vardır. Sayın Hasan Türkay buyurun.

HASAN TÜRKAY (Ankara) — Sayın Bakan konuşmaları arasında, güçlü sendikacılığa inandıklarından bahsettiler. Halen 274 ve 275 sayılı kanunlar güçlü sendikacılığa imkân tanımamaktadır. Bu kanunlar üzerinde değişiklik yapılması hakkında bir çalışma var mıdır, bunu öğrenmek istiyorum.

ÇALIŞMA BAKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Devamla) — Sayın Başkan, sayın arkadaşımın sorduğu suale şu şekilde cevap vereceğim:

Halen milletvekili arkadaşlarımın teklif olarak Yüce Meclise sundukları konular var, 274 ve 275 sayılı kanunlar hususunda. Bakanlık olarak da biz, 274, 275 sayılı kanunların tadili ve bâzı ek maddeler getirilmesi konusunda hazırlık yapmış bulunmaktayız. Bunlardan 275 sayılı tasarı ilgili bakanlıkların mütalâası alınmış, Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından da iki gün önce mütalâaya bağlanmış ve Yüksek Plânlama Kuruluna tevdi edilmiştir. Büyük bir gayret içinde, bu dönemde bu tasarıları Yüce Meclise getirmek ve Yüce Mecliste bütün partili arkadaşlarımızın, milletvekillerinin gayretini de temin etmek suretiyle çıkartmaya gayret edeceğiz.

BAŞKAN — Sayın Nazmi Oğuz, buyurun.

NAZMİ OĞUZ (Mardin) — Sayın Başkan, Sayın Çalışma Bakanından sorum şudur:

1967 yılının Temmuz ayında kabul edilen Çalışma İş Kanunu % 4 oranında sakat ve eski hükümlülere iş verme ve bunları cemiyet içinde yara olmaktan kurtarıp cemiyete kazandırmayı öngörmektedir. Aradan birbuçuk sene geçmiş olmasına rağmen, bu kanunun 25 nci maddesi maalesef halen yürürlüğe girememiş ve % 4 oranında sakat ve eski hükümlüye iş verme, iş bulmayı öngören kanunun bu maddesi maalesef kırk bin sakat eski hükümlüyü işe kavuşturmaya halen muvaffak olamamıştır. Bu bir tüzük işidir. 25 nci maddenin öngördüğü tüzüğün hazırlanıp, Danıştaydan tasdiki ile yürürlüğe girmesi mümkün. Şimdi sayın bakan bunu ifade edecekler ama bunun vebali kimindir? Birbuçuk seneden beri kırk bin işsiz vatandaş halen işe kavuşamamıştır. Bu, Çalışma Bakanlığı yetkililerinin diğer ilgililer nezdinde gereken teşebbüsü yapmamalarından mütevellittir. Vebal kimindir?

ÇALIŞMA BAKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Devamla) — Arz edeceğim Sayın Başkanım.

Malûmuâliniz, bir tüzük ilgili bakanlık veya kuruluş tarafından hazırlanmış. İlgisi varsa diğer bakanlıkların mütalâası alınır, Başbakanlık yolu ile Danıştaya sevk edilir. Bahis mevzuu tüzük 931 sayılı Kanunun 25 nci maddesinin icabı olarak hazırlanmıştır, Danıştaya sevk edilmiştir ama o zamana kadar mutadolmadığı bir şekilde, Danıştay bir kere de tatbikatın ilgisi noktayı nazariyle, işin Sayıştay tarafından tetkikini uygun görmüştür. Alınan tüzük Sayıştaya gönderilmiştir. Bir müddet de Sayıştayda tetkik edilmiştir. Sayıştaydan gelmiştir ve demin mâruzatımı arz ederken Başbakanlığa, Danıştaya sevk edilmek üzere sunulduğunu da kaydetmiş bulunmaktayım. Halen Danıştaya intikal etmiş bulunmaktadır.

Burada şunu kaydedeyim ki, bunu bir şikâyet olarak kaydetmiyorum, ne Danıştayda, ne Sayıştayda, yani Anayasanın tetkik karar mercilerinde her hangi bir mevzuun müzakeresinin tetkikinin müddeti bakımından her hangi bir müdahalem bahis konusu değildir.

BAŞKAN — Bir soru daha var efendim. Sayın Rıza Kuas buyurun.

RIZA KUAS (Ankara) — Efendim, Anayasanın 15 nci maddesini aynen okuyorum. «Kanunun açıkça gösterdiği hallerde usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; kamu düzeninin gerektirdiği hallerde de kanunla

yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, kimsenin üstü özel kâğıtları ve eşyası aranamaz.»

Anayasanın 15 nci maddesi bu. Bugün Türkiye'de bütün fabrikalarda sabah ve akşam işçilerin üzeri aranmaktadır, bunu konuşmamın arasında söyledim. Acaba Adalet Partisi Hükümeti veya Sayın Bakan bu konuda ne düşünmektedirler?.

ÇALIŞMA BAKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Devamla) — Sayın Başkan, bunun burada görüşülmesi ve müzakeresi güç. Birçok işçilerimiz vardır, kendileri bilâhara bir zan veya töhmet altında kalmasınlar diye bilhassa bu aramayı arzu ederler. Bunu sendikacı arkadaşlarım, işçi arkadaşlarım da bilirler. Bu, işverenle işçi arasında sıkıntıyı mucibolan bir durum olarak, bugüne kadar doğrudan doğruya Bakanlığıma ve bana bir şikâyet mevzuu olarak intikal etmiş bir mevzu değildir. Ancak, Sayın Kuas madem ki, burada kaydettiler, bu mesele ile meşgul olurum. İşçi teşekkülleri ve temas edebildiğim kadarı ile işçilerle de görüşmek suretiyle, kendilerine neticeyi bilâhara bildiririm.

BAŞKAN — Sorular bitti Sayın Bakan.

ÇALIŞMA BAKANI HAYRETTİN TURGUT TOKER (Devamla) — Tekrar saygılar, teşekkürler efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Son söz C. H. P. Grupu adına Sayın Hayrettin Uysal'ındır. Buyurunuz efendim. Saat 24,11. Konuşma süreniz onbeş dakikadır.

C. H. P. GRUPU ADINA HAYRETTİN UYSAL (Sakarya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, Bakanlık hizmetlerinin sürekliliği vardır, ama son söyliyeceğim sözü peşinen ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum :

Çalışma Bakanlığına yeni gelen Sayın Toker'in üç yıldır her bütçe yılında yapılan vaidlerin sonucu gibi, bizi, Türk işçisini hayal kırıklığına uğratmamasını dilerim. Çünkü, eski bütçelerin raporlarını karıştırdım, her bütçe döneminde Sayın Çalışma bakanlarının sözlerini okudum. Orada ortaya çıkarılan gerçekler, edilen vaidler, «şunlar yapılacaktır» sözleri dört yıl yedi aya yakın, Dördüncü Koalisyonla birlikte, Adalet Partili üyelerin siyasal sorumluluğunu taşıdıkları Çalışma Bakanlığının bir türü getiremediği, kanunlaştıramadığı tasarılar halinde durmaktadır, hayaller halinde, ümitler halinde durmaktadır.

Bir bakanlık kendi normal çarkı ile işler. Tüzükler hazırlanır, günlük işler yapılır; çalışma hayatı ile ilgili münasebetler gelişir. Siyasal iktidarlar, şu veya bu parti olsun, o bakanlığın çarkının işlemesine, eğer reform niteliği taşıyan, ağırlığı taşıyan kanunlarla Meclis huzuruna gelip, o kanunları Meclisten çıkaramazlarsa o bakanlığın normal, doğru, sağlam, köklü bir iş yaptığı iddia edilemez.

Şimdi, elimizde bir Tarım - iş kanunu var, yılan hikâyesine dönmüş, her bütçe yılında gelir. Milyonlarca tarım işçisini ilgilendiriyor. Çalışma konferansında, Sayın Bakanın burada ifade ettiği gibi, bu konunun ele alınması bir tavsiye olarak öngörülmüş ve gene Sayın Bakanın ifadelerine göre 1 . 2 . 1968 tarihinde Başbakanlığa sevk edilmiş.

Nerede bu kanun? Neden çıkmaz bu kanun? Çünkü, bu kanun çıkarsa, geleneksel birtakım aracıların elinden ırgatlar kurtarılacak, milyonlarca insan, mevsimlik işçiler insanca yaşama düzenine kavuşturulacak; fakat bu kanunun çıkmaması için birtakım büyük tarım işletmecilerinin menfaatleri var ve bu kanun çıkmaz... İşte, reform kanunu budur... 991, 864 sayılı birer maddelik, ikişer maddelik kanunlar, bunları çıkarmak kolaydır. Bir sosyal görüşü olmıyan siyasal iktidarla kolayca bu kanunları çıkararlar. 506 sayılı maden işçisiyle ilgili yaş haddini düzenliyen kanun... Ama onlar reform kanunu değil. İşsizlik sigortası, reform kanunu..

Sayın Bakan burada beni ve sanırım ki, bütün arkadaşlarımın yüreklerini sızlatan anılarından söz ettiler. Kendisine binlerce anı anlatayım: Batı ilinde Pamukova'da, sınıfta çocuk düşüyor; alıyorlar doktora götürüyorlar. Öğretmeni yanında, soruyor doktora; «Nedir bunun hastalığı?» Doktor; «Bunun bir hastalığı yok, bu açlıktan bayılmış sınıfta.» diyor. Çocuğa soruyorlar; «Ne zaman yemek yedin?» İki gün evvel yemek yemiş..

ENVER TURGUT (İzmir) — Yanlış. Ne alâkası var?

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) — Şimdi, su meselesinden Sayın Bakan burada söz ediyor.

ENVER TURGUT (Devamla) — Doğru...

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) — O doğru, bu yanlış. Doğru gerçekler bunlar. Türkiye'de öyle gerçekler var ki ve bu gerçekler karşısında insan olanın yüreği sızlar, ama bunlar böyle alelıtlak birtakım mücerret sığdan olan meseleler, kanun tasarıları ve teklifleriyle halledilmez. Bunlar reform kanunlariyle halledilir, çözümlenir. Sağın Çalışma Bakanı karşımıza, bu Meclisten çıkarılmış böye reform kanunlarının adlariyle, sayılariyle çıkmalıydı.

931 sayılı İş Kanunu; kim hazırlamış? Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı. Deniz İş Kanunu; kim hazırlamış? Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı, fakat kuşa döndürülüp çıkarılmış. Küçük işyerlerini kapsayıcı bir şekilde sunulduğu halde değiştirilmiş, kapıcılar, kaloriferciler bu İş Kanununun kapsami dışında bırakılmış. Bunun dışında köklü reform kanun tasarıları yok.

ENVER TURGUT (İzmir) — 10 tane kanun çıkarılmıştır.

C. H. P. GRUPU ADINA HAYRETTİN UYSAL (Devamla) — Adalet Partisi sözcüsü burada benim konuşmalarıma cevap verirken, bunun bir seçim propagandası havası taşıdığını ifade etti. Halk dilinde bir deyim vardır; «Kanatları var uçar, ayakları var kaçar.» Adalet Partisi sözcüsünün konuşmalarını buna benzettim. Yani, işine geldiği gibi konuşuyor. 8 ay kalmış seçimlere, Adalet Partisinin sendikacı işçi milletvekili arkadaşlarımız yığınla birtakım teklifler yağdırmaya çalışıyorlar, çıkacağını, çıkmıyacağını bilmeden. Neden? 8 ay kalmış, seçimler gelecek, hiç olmazsa seçmenin karşısına, Türk işçisinin karşısına, halkın karşısına birtakım iş yaptık iddiasiyle çıkabilmek için. Şimdi, sayın Bakan konuşmalarının arasında, Kayseri'de yaptığı konuşmadan iki gün sonra bizim işçilerin emekliliklerinin % 70 oranında saptanmasiyle ilgili kanun teklifini verdiğimizi söyledi; kendisinin konuşmasından sonra. Biz bu kanun teklifini iki ay önce hazırladık. Grupumuzun normal kurallarında görüşüldü, kararlaştırıldı ve ondan sonra Yüce Meclise sunuldu.

Bu, % 70 kanun tasarısı ile ilgili bir görüşümü de ifade etmek isterim.

Bakanlar Kuruluna sunulan tasarıda 55 yaşını doldurmuş, 25 yıl sigortalı kalmış ve 5 000 iş günü prim ödemiş işçilere en yüksek gelirli 7 yıllık devrenin kazanç ortalamasının % 50 si kadar emekli maaşı bağlanacağı öngörülüyor. 65 yaşını doldurmuş ve 30 yıl prim ödemiş olanlara ise, aynı esas üzerinden tesbit edilecek ücretin % 67,5 unun emekli maaşı olarak verilmesi uygun görülüyor. Tasarıda günlük en az ve en çok ücretler 12 - 120 lira olarak tesbit ediliyor. Tasarıda hastalık, mâlûliyet, emekli, dul ve yetimlerle ilgili hükümler de yer almış.

Bu tasarıya karşı, bizim de aynen benimsediğimiz, teklifimizde yerini bulan Türk - İş yöneticilerinin bir eleştirisi var. O da şu : «Türkiye'de ortalama yaş haddi 55 in altında olduğu, işçilerin genellikle çalışma hayatına erken atıldıkları dikkate alınırsa, 5 000 gün prim ödemiş, 25 yıldır sigortalı olan işçiye 55 yaşını doldurmamış olduğu halde, kendi talebi üzerine, yaşlılık aylığından yararlanmak hakkı tanınması gerekmektedir. Esasen bu usul yıllardan beri memurlar için uygulanagelmektedir. İşçilere yaşlılıklarında ödenen aylığın da % 70 e çıkarılması şarttır. Sigortaya verilen primlerin oranı da göz önünde tutulursa, kurumun bir açığı söz konusu olmıyacaktır. Kaldı ki, memurlara 30 yıl karşılığında % 70 emeklilik aylığı bağlanmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinin verdiği teklif bu unsurları aynen kapsamakta, Çalışma Bakanının sunduğu teklifte ise, Türk - İş yöneticilerinin eleştirisinde işaret ettiği hususlar noksan bulunmaktadır.»

Değerli arkadaşlarım, konuşmamı yaparken küçük esnaf ve sanatkârların sosyal sigortalar kapsamına alınması konusu üzerinde de ısrarla durmuştum. Sayın Bakan konuşmasında bu konu üzerinde durmadılar. Türkiye'de birbuçuk milyon civarında küçük esnaf ve sanatkârın güvenlik altında olmadığı, sosyal sigortası bulunmadığı, sakatlandığı zaman, yaşlandığı zaman perişan bir duruma düştüğü gerçeği açık ve ortadadır. Sosyal güvenlik kapsamını genişletmek bir reform düşüncesidir. Küçük esnafı ve sanatkârı bu kapsam içerisine almak sosyal Devlet ilkesinin vecibesidir. Sayın Bakanın buradaki konuşmalarını, emek ve sermaye münasebetlerini, işçi ve işveren münasebetlerini, hattâ meydana getirilen kıymetin âdil ölçüler içerisinde üretim fonksiyonunun

sonucunda kıymetin paylaşılması meselesini dinlediğim zaman, karşımda, gerçekten ortanın solu modeli içerisinde bir kişinin konuştuğunu sandım. Meseleleri, sosyal gerçekleri ifade eden sayın Bakan, bu bakanlıktaki görevine yeni başladılar. Umarım ki, konuşmasının muhtevasında ve ağırlığında hepimizin zevkle dinlediği o görüşün altında yatan uygulama olarak Türk halkına, Türk işçisine (İşsizlik sigortasını getirmek bir reform kanunudur, Tarım İş Kanununu getirmek ve çıkarmak bir reform kanunudur, küçük esnaf ve sanatkârı sosyal güvenlik altına almak bir reform kanunudur) bunu da çıkarmak gibi bir başarı kazanır ve çalışma hayatımıza katkıda bulunan bir Bakan olarak takdirlerimizi elbette ki Türk halkından alır.

BAŞKAN — Sayın Uysal, 15 dakikalık süreniz doldu efendim.

HAYRETTİN UYSAL (Devamla) — Bağlamama müsaade eder misiniz? Bir dakika.

BAŞKAN — Lûtfen, buyurunuz.

C. H. P. GRUPU ADINA HAYRETTİN UYSAL (Devamla) — Bir önemli konu da, yıllardanberi Mecliste bulunan çıraklık kanun tasarısının çıkarılıp da, çırağın ne olduğunun hâlâ tanımlanmamasıdır. 4 yıl önce bu kürsüde Sayın Çalışma Bakanı «Hemen, iki maddelik bir kanun tasarısı getireceğiz ve bu çıkacak» dedi. Zabıtlarda aynen yazılıdır. Aradan dört yıl geçti, Şimdi, burada Çalışma Bakanımızın ifade ettiği gerçekler açısından vaadlerinin tahakkuk etmesini, ümitle, Türk işçisi ve biz bekliyoruz. İnşallah bu yedi aylık kısa sürede yüce Meclislerden bu kanun tasarılarını geçirir de Türk işçisinin yüreğine biraz su serpilir ve aynı zamanda gerçek olarak sosyal güvenlik hakkına milyonlarca insan kavuşur.

BAŞKAN — Yeterlik önergelerini okutuyorum :

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Müzakerelerin kifayetini arz ve teklif ederim.

Balıkesir Milletvekili
Mevlüt Yılmaz

Yüksek Başkanlığa

Çalışma Bakanlığı bütçesi görüşmelerinde grupların görüşleri Yüce Meclise arz edilmiştir. Müzakerelerin kifayetini arz ederim.

Kütahya Milletvekili
Ahmet Can Bilgin

BAŞKAN — Yeterliği oyunuza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümlere geçilmesini oyunuza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölümleri okutuyorum :

Çalışma Bakanlığı

(A/1) Cari harcamalar

Bölüm		Lira
11.000	Ödenekler	12 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
12.000	Personel giderleri	15 168 521
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
13.000	Yönetim giderleri	1 444 475
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
14.000	Hizmet giderleri	44 652
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
15.000	Kurum giderleri	1 629 725
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
16.000	Çeşitli giderler	196 365
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
	(A/2) Yatırım harcamaları	
22.000	Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri	715 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
23.000	Makina, teçhizat ve taşıt alımları ve onarımları	400 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	

Bölüm		Lira
(A/3)	Sermaye teşkili ve transfer harcamaları	
32.000	Kamulaştırma ve satınalmalar	600 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
34.000	Malî transferler	1 304 869
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
35.000	Sosyal transferler	15 020 000
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
36.000	Borç ödemeleri	2 450
	BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	

BAŞKAN — Çalışma Bakanlığı Bütçesi Yüce Meclisimizce kabul edilmiştir. Hayırlı olsun efendim.

Bugün, yani 22 Şubat Cumartesi saat 10,00 da toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 0,30

Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısına verilen oyların sonucu

(Çoğunluk yoktur.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	133
Kabul edenler :	111
Reddedenler :	21
Çekinserler :	1
Oya katılmıyanlar :	311
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
M. Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Musa Kâzım Coşkun
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı

ANTALYA
İhsan Ataöv
Refet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

BALIKESİR
Adnan Akın
İbrahim Aytaç

BİLECİK
İsmail Selcuk Çakıroğlu

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak

BURSA
Kasım Önadım

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay

ÇANKIRI
Nurettin Ok

DENİZLİ
Fuat Avcı
Remzi Şenel

DİYARBAKIR
Abdüllâtif Ensarioğlu

ELÂZIĞ
Kevni Nedimoğlu

ERZURUM
Cevat Önder

ESKİSEHİR
Mehmet İsmet Angı
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Kövmen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San

HAKKÂRİ
Ali Karahan

HATAY
Sabahattin Adalı
Abdullah Cilli
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

İÇEL
Celâl Kılıç

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Orhan Seyfi Orhor
Osman Özer
Kaya Özdemir
Fuad Sirmen
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay

KIRKLARELİ
Arif Hikmet Güner
Mehmet Orhan Türkkan

KIRŞEHİR
Mehmet Güver

KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu

KONYA
M. Ziyaeddin İzerdem
M. Necati Kalaycıoğlu

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Kemal Kacar

MALATYA
Hüseyin Doğan

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Muammer Dirik
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Enver Kaplan

MUĞLA
Adnan Akarca
İlhan Tekinalp

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Raif Aybar
Hamdi Mağden

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAMSUN
Melâhat Gedik

SİİRT
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Niyazi Özgüç

SİVAS
Tevfik Koraltan
Seyfi Kurtbek
Cevad Odyakmaz
Tahsin Türkay

TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu

Osman Saraç

TRABZON
Ekrem Dikmen

TUNCELİ
Kenan Aral

URFA
Ramazan Tekeli

VAN
Muslih Görentaş

YOZGAT
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
Cahit Karakaş
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Bekir Tünay

ANKARA
İ. Sıtkı Hatipoğlu

ÇANAKKALE
Cihad Baban

ERZURUM
Gıyasettin Karaca
Adnan Şenyurt

GAZİANTEP
Hüseyin İnceoğlu

GÜMÜŞANE
Necati Akagün

ISPARTA
İrfan Aksu

İSTANBUL
A. Coşkun Kırca

KOCAELİ
Nihat Erim

KONYA
Seyit Faruk Önder

MANİSA
Sami Binicioğlu
Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAŞ
Hüseyin Yaycıoğlu

RİZE
Mazhar Basa

SİNOP
Hilmi İşgüzar

TOKAT
İrfan Solmazer

TRABZON
Hamdi Orhon
Ali Rıza Uzuner

UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu

[Çekinser]

BALIKESİR
Enver Güreli

Tekel Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Çoğunluk yoktur.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	137
Kabul edenler :	112
Reddedenler :	24
Çekinserler :	1
Oya katılmıyanlar :	307
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
M. Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Ahmet Topaloğlu
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala

ANKARA
Musa Kâzım Coşkun
Orhan Eren

ANTALYA
İhsan Ataöv
Rafet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

BALIKESİR
Adnan Akın
İbrahim Aytaç

BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak

BURSA
Kasım Önadım

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay

ÇANKIRI
Nurettin Ok

DENİZLİ
Fuat Avcı
Remzi Şenel

DİYARBAKIR
Abdüllâtif Ensarioğlu

ELÂZIĞ
Kevni Nedimoğlu

ERZURUM
Cevat Önder

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San

HATAY
Abdullah Cilli
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

İÇEL
Celâl Kılıç

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaş
Şeref Bakşık
Hüsamettin Gümüşpala
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay

KIRKLARELİ
Arif Hikmet Güner
Mehmet Orhan Türkkan

KIRSEHİR
Mehmet Güver

KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu

KONYA
M. Ziyaeddin İzerdem
M. Necati Kalaycıoğlu

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Kemal Kaçar

MALATYA
Hüseyin Doğan
Şaban Erik
Lûtfi Evliyaoğlu
Hamit Fendoğlu
İsmet İnönü

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Muammer Dirik
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Enver Kaplan

MUĞLA
Adnan Akarca
İlhan Tekinalp

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Raif Aybar
Hamdi Mağden

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAMSUN
Melâhat Gedik

SİİRT
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Niyazi Özgüç

SİVAS
Tevfik Koraltan
Seyfi Kurtbek
Cevad Odyakmaz
Tahsin Türkay

TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu
Osman Saraç

TRABZON
Ekrem Dikmen

TUNCELİ
Kenan Aral

URFA
Ramazan Tekeli

VAN
Muslih Görentaş

YOZGAT
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
Cahit Karakaş
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Bekir Tünay

AMASYA
Kâzım Ulusoy

ANKARA
İ. Sıtkı Hatipoğlu

ÇANAKKALE
Cihad Baban

ÇORUM
Nejdet Yücer

ERZURUM
Gıyasettin Karaca
Adnan Şenyurt

GAZİANTEP
Hüseyin İnceoğlu

GÜMÜŞANE
Necati Akagün

ISPARTA
İrfan Aksu

İSTANBUL
A. Coşkun Kırca

Fuad Sirmen

KOCAELİ
Nihat Erim

KONYA
Seyit Faruk Önder

MANİSA
Sami Binicioğlu
Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAŞ
Hüseyin Yaycıoğlu

RİZE
Mazhar Basa

SİNOP
Hilmi İşgüzar

TOKAT
İrfan Solmazer

TRABZON
Hamdi Orhon
Ali Rıza Uzuner

UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu

[Çekinser]

BALIKESİR
Enver Güreli

Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Çoğunluk yoktur)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	132
Kabul edenler :	109
Reddedenler :	22
Çekinserler :	1
Oya katılmıyanlar :	312
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
M. Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Musa Kâzım Coşkun
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı

ANTALYA
İhsan Ataöv
Rafet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

BALIKESİR
Adnan Akın
İbrahim Avtaç

BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak

BURSA
Kasım Önadım

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay

ÇANKIRI
Nurettin Ok

DENİZLİ
Fuat Avcı
Remzi Şenel

DİYARBAKIR
Abdüllâtif Ensarioğlu

ELÂZIĞ
Kevni Nedimoğlu

ERZURUM
Cevat Önder

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Kövmen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan Sarı

HATAY
Sabahattin Adalı
Abdullah Cilli
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

İÇEL
Celâl Kılıç

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Sükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Cetin

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay

KIRKLARELİ
Arif Hikmet Güner
Mehmet Orhan Türkkan

KIRŞEHİR
Mehmet Güver

KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu

KONYA
M. Ziyaeddin İzerdem
M. Necati Kalaycıoğlu

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Kemal Kacar

MALATYA
Hüseyin Doğan

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Muammer Dirik
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Enver Kaplan

MUĞLA
Adnan Akarca
İlhan Tekinalp

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Raif Aybar
Hamdi Mağden

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAMSUN
Melâhat Gedik

SİİRT
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Niyazi Özgüç

SİVAS
Tevfik Koraltan
Seyfi Kurtbek

Cevad Odyakmaz
Tahsin Türkay

TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu
Osman Saraç

TRABZON
Ekrem Dikmen

TUNCELİ
Kenan Aral

URFA
Ramazan Tekeli

VAN
Muslih Görentaş

YOZGAT
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
Cahit Karakaş
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Bekir Tünay

ANKARA
İ. Sıtkı Hatipoğlu

ÇANAKKALE
Cihad Baban

ERZURUM
Gıyasettin Karaca
Adnan Şenyurt

GAZİANTEP
Hüseyin İnceoğlu

GÜMÜŞANE
Necati Akagün

ISPARTA
İrfan Aksu

İSTANBUL
A. Coşkun Kırca
Fuad Sirmen

KOCAELİ
Nihat Erim

KONYA
Seyit Faruk Önder

MANİSA
Sami Binicioğlu
Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAŞ
Hüseyin Yaycıoğlu

RİZE
Mazhar Basa

SİNOP
Hilmi İşgüzar

TOKAT
İrfan Solmazer

TRABZON
Hamdi Orhon
Ali Rıza Uzuner

UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu

[Çekinser]

BALIKESİR
Enver Güreli

Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Çoğunluk yoktur.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	129
Kabul edenler :	107
Reddedenler :	21
Çekinserler :	1
Oya katılmıyanlar :	315
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
M. Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Şevki Güler

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Musa Kâzım Coşkun
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı

ANTALYA
İhsan Ataöv
Refet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

BALIKESİR
Adnan Akın
İbrahim Avtaç

BİLECİK
İsmail Selcuk Çakıroğlu

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BOLU
S. Nihat Bayramoğlu
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak

BURSA
Kasım Önadım

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay

ÇANKIRI
Nurettin Ok

DENİZLİ
Fuat Avcı
Remzi Şenel

ELÂZIĞ
Kevni Nedimoğlu

ERZURUM
Cevat Önder

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
İ. Etem Kılıçoğlu
Ali Kövmen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San

HATAY
Sabahattin Adalı
Abdullah Cilli
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

İÇEL
Celâl Kılıç

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
Fuad Sirmen
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay

KIRKLARELİ
Arif Hikmet Güner
M. Orhan Türkkan

KIRŞEHİR
Mehmet Güver

KOCAELİ
Sedat Akay
Sürreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu

KONYA
M. Ziyaeddin İzerdem
M. Necati Kalaycıoğlu

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Kemal Kacar

MALATYA
Hüseyin Doğan

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Muammer Dirik
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Enver Kaplan

MUĞLA
Adnan Akarca
İlhan Tekinalp

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Raif Avbar
Hamdi Maöden

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAMSUN
Melâhat Gedik

SİİRT
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Niyazi Özgüç

SİVAS
Tevfik Koraltan
Sevfi Kurtbek
Cevad Odyakmaz
Tahsin Türkay

TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu
Osman Saraç
TRABZON
Ekrem Dikmen
TUNCELİ
Kenan Aral
URFA
Ramazan Tekeli
VAN
Muslih Görentaş
YOZGAT
Neşet Tanrıdağ
ZONGULDAK
Fevzi Fırtt
Cahit Karakaş
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Bekir Tünay
ANKARA
İ. Sıtkı Hatipoğlu
ÇANAKKALE
Cihad Baban
ERZURUM
Gıyasettin Karaca
Adnan Şenyurt
GAZİANTEP
Hüseyin İncioğlu
GÜMÜŞANE
Necati Akagün
ISPARTA
İrfan Aksu
İSTANBUL
A. Coşkun Kırca
KOCAELİ
Nihat Erim
KONYA
Seyit Faruk Önder
MANİSA
Sami Binicioğlu
Şevket Raşit Hatipoğlu
MARAŞ
Hüseyin Yaycıoğlu
RİZE
Mashar Basa
SİNOP
Hilmi İşgüzar
TOKAT
İrfan Solmazer
TRABZON
Hamdi Orhon
Ali Rıza Uzuner
UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu

[Çekinser]

BALIKESİR
Enver Güreli

Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısına verilen oyların sonucu

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 266
Kabul edenler : 195
Reddedenler : 68
Çekinserler : 3
Oya katılmıyanlar : 178
Açık üyelikler : 6

[Kabul edenler]

ADANA
Ali Bozdoğanoğlu
Turhan Dilligil
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
M. Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Mustafa Akalın
Osman Atillâ
Şevki Güler
Ali İhsan Ulubahşi

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Kemal Bağcıoğlu
Ali Rıza Çetiner
Musa Kâzım Coşkun
Ahmet Dallı
Orhan Eren
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı
H. Turgut Tokeı
Hasan Türkay

ANTALYA
Hasan Akçalıoğlu
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

AYDIN
Yüksel Menderes
Nahit Menteşe
Kemal Ziya Öztürk
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Adnan Akın
Cihat Bilgehan
Cihat Turgut
Mevlüt Yılmaz
Mehmet Zeki Yücetürk

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak
Hami Tezkan

BURDUR
İ. Hakkı Boyacıoğlu

BURSA
Nilüfer Gürsoy
Cemal Külâhlı
Kasım Önadım
Mehmet Turgut
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Muammer Baykan
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Tahir Akman
Nurettin Ok

ÇORUM
İhsan Tombuş
Arslan Topçubaşı
Ahmet Uysal

DENİZLİ
Fuat Avcı
Mehmet Salin Baydil
Zafer Nihat Özel
Remzi Şenel

EDİRNE
Nazmi Özoğul

ELÂZIĞ
Ömer Eken
Samet Güldoğan
Kevni Nedimoğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek

ERZURUM
Ahmet Mustafaoğlu

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Süleyman Ünlü
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
Nizamettin Erkmen
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San
Sabahattin Savacı

HATAY
Sabahattin Adalı
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

ISPARTA
Ali İhsan Balım

İÇEL
Mazhar Arıkan
Kemal Ataman

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Juri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Abdurrahman Şeref Lâç
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Aydın Yalçın
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
İhsan Gürsan
Settar İksel
Nihad Kürşad
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin
Cengiz Ekinci
Celâl Nuri Koç

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Mehmet Ateşoğlu
A. Atıf Hacıpaşaoğlu
Feyyaz Köksal
KIRKLARELİ
Mehmet Atagün
Arif Hikmet Güner
Mehmet Orhan Türkkan
KIRŞEHİR
Memduh Erdemir

KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu
KONYA
Selçuk Aytan
Bahri Dağdaş
Hasan Dinçer
Mehmet Necati Kalaycıoğlu
Mekki Keskin
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Mehmet Ersoy
Kemal Kacar

İsmail Hakkı Yıldırım
MANİSA
Ertuğrul Akça
Muammer Dirik
Mithat Dülge
Önol Şakar
Nahit Yenişehirlioğlu
MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Hacı Ahmet Özsoy
MARDİN
Esat Kemal Aybar
Nazmi Oğuz
MUĞLA
Adnan Akarca
İzzet Oktay
İlhan Tekinalp
MUŞ
Kemal Aytaç
Kâmil Özsarıyıldız

NEVŞEHİR
İbrahim Boz
NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Haydar Özalp

ORDU
Ata Bodur
Hamdi Mağden
Kemal Şensoy

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın
SAKARYA
Nuri Bayar
Kadri Eroğan
Şerafettin Paker

SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Melâhat Gedik
Osman Şahinoğlu
Süreyya Uluçay
Şevki Yücel
SİİRT
Abdülhalim Aras

SİNOP
Cemil Karahan
SİVAS
Gıyasettin Duman
Tevfik Koraltan
Cevad Odyakmaz
Gültekin Sakarya
Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ
Halil Başol
İlyas Demir
TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu

Osman Hacıbaloğlu
Bedrettin Karaerkek
Osman Saraç
TRABZON
A. İhsan Birincioğlu
Ahmet Çebi
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Ömer Usta

TUNCELİ
Kenan Aral
URFA
Halil Balkıs
Necmettin Cevheri
Cemal Güven
Hüsamettin Köran

UŞAK
Orhan Dengiz
M. Fahri Uğrasızoğlu
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
S. Tekin Müftüoğlu
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Kemal Sarıibrahimoğlu
AFYON KARAHİSAR
Murat Öner
ANKARA
Hüseyin Balan
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu
ANTALYA
Hüseyin Avni Akın (Yüzbaşı)
ARTVİN
Turgut Altunkaya
AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda

BALIKESİR
Mesut Ozansü
BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu
BOLU
Hasan Özcan
Nihat Erim
BURDUR
Fethi Çelikbaş
BURSA
İbrahim Öktem
ÇANAKKALE
Cihad Baban
ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu
ÇORUM
Hilmi İncesulu

DENİZLİ
Muzaffer Karan
DİYARBAKIR
Feyzi Kalfagil
ERZURUM
Adnan Şenyurt
GİRESUN
Ali Cüceoğlu
M. Kemal Çilesiz
HAKKÂRİ
Ali Karahan
HATAY
Yahya Kanbolat
Mazhar Basa
SAKARYA
ISPARTA
İrfan Aksu

İSTANBUL
Orhan Birgit
Orhan Erkanlı
İSTANBUL
Fuad Sirmen
İZMİR
Şeref Bakşık
Cemal Hakkı Selek
Lebit Yurdoğlu

KARS
Turgut Göle
Osman Yeltekin

KASTAMONU
Âdil Toközlü
KAYSERİ
Fehmi Cumalıoğlu

Cengiz Nayman

KIRKLARELİ

Hasan Tahsin Uzun

KOCAELİ

Nihat Erim

KONYA

İsmet Kapısız

Seyit Faruk Önder

KÜTAHYA

Himmet Erdoğmuş

MALATYA

Lûtfi Evliyaoğlu

MANİSA

Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAŞ

Kemalî Bayazıt

Hüseyin Yaycıoğlu

MARDİN

İbrahim Aysoy

MUĞLA

Seyfi Şadi Pencap

MUŞ

Nermin Neftçi

NEVŞEHİR

S. Hakkı Esatoğlu

Ali Baran Numanoğlu

ORDU

Ferda Güley

RİZE

Mazhar Basa

SAKARYA

Ekrem Alican

Hayrettin Uysal

SAMSUN

Yaşar Akal

SİNOP

Hilmi İşgüzar

Niyazi Özgüç

SİVAS

Nasuh Nazif Arslan

Orhan Kabibay

TOKAT

Fethi Alacalı

İrfan Solmazer

TRABZON

Hamdi Orhon

Ahmet Şener

URFA

Behice Hatko Boran

Mahmut Çetin

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoğlu

YOZGAT

Nuri Kodamanoğlu

ZONGULDAK

Kâmil Kırıkoğlu

[Çekinserler]

BALIKESİR

Enver Güreli

Fennî İslimyeli

KOCAELİ

İsmail Arar

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Hasan Aksay

Kemal Çetinsoy

Kasım Gülek

Ali Karcı

İbrahim Tekin

Ahmet Topaloğlu (B.)

Bekir Tünay

ADIYAMAN

Nazım Bayıllıoğlu

Süleyman Arif Emre

AFYON KARAHİSAR

Mehmet Göbekli

Muzaffer Özdağ

AĞRI

Abdülbâri Akdoğan

Kasım Küfrevi

AMASYA

Ahmet Demiray

ANKARA

İsmail Rüştü Aksal

Orhan Alp (B.)

Rıza Kuas

Emin Paksüt

İlyas Seçkin

Alparslan Türkeş

Ahmet Üstün

Mustafa Kemal Yılmaz

ANTALYA

Osman Zeki Yüksel

AYDIN

Sinan Bosna

M. Kemal Yılmaz

BALIKESİR

İbrahim Aytaç

Ahmet İhsan Kırımlı

Süreyya Koç

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

Cemal Yavuz

BİTLİS

Zarife Koçak

BOLU

Ş. Nihat Bayramoğlu

Kemal Demir

BURDUR

Faik Kırbaşlı

BURSA

Sadrettin Çanga

Barlas Küntay

Ö. Doğan Öztürkmen

Mustafa Tayyar

Bahri Yazır

ÇANAKKALE

Şefik İnan

ÇANKIRI

Mehmet Ali Arsan

ÇORUM

Abdurrahman Güler

Hasan Lâtif Sarıyüce

Nejdet Yücer

DENİZLİ

Hüdai Oral

Atıf Şohoğlu (Bşk. V.)

DİYARBAKIR

Yusuf Azizoğlu

Metin Cizreli

Hasan Değer

Abdüllâtif Ensarioğlu

Tarık Ziya Ekinci

Recai İskenderoğlu

EDİRNE

İlhami Ertem (B.)

Ahmet Bilgin

Türkân Seçkin

ELÂZIĞ

Nurettin Ardıçoğlu

Kemal Satır

ERZİNCAN

Nafiz Giray

Âdil Sağıroğlu

ERZURUM

Turhan Bilgin

Nihat Diler

Necati Güven

Gıyasettin Karaca

Cevat Önder

Nihat Pasinli

İsmail Hakkı Yıldırım

ESKİŞEHİR

Şevket Asbuzoğlu

Hayri Başar

Seyfi Öztürk (B.)

GAZİANTEP

Ali İhsan Göğüş (İ.)

Hüseyin İncioğlu

Kâmil Ocak

GİRESUN

Kudret Bosuter

GÜMÜŞANE

Necati Akagün

Ali İhsan Çelikkan

HATAY

Abdullah Cilli

Reşat Mursaloğlu

Hüsnü Özkan

ISPARTA

Tahsin Argun

Süleyman Demirel

(Başbakan)

İÇEL
Burhan Bozdoğan (İ.)
İsmail Çataloğlu
Kadir Çetin
Celâl Kılıç
C. Sadık Kutlay

İSTANBUL
Çetin Altan
Sadun Aren
Hüseyin Ataman
Mehmet Ali Aybar
Ali Esat Birol (İ.)
Ferruh Bozbeyli (Başkan)
Orhan Eyüboğlu
M. Mustafa Gürpınar
A. Coşkun Kırca
İlhami Sancar
Ahmet Tahtakılıç
Reşit Ülker

İZMİR
Şevket Adalan
Şükrü Akkan
Muzaffer Döşemeci
Osman Zeki Efeoğlu
Ali Naili Erdem
Arif Ertunga
Şinasi Osma
Mustafa Uyar

KARS
Sevinç Düşünsel
Âdil Kurtel
Muzaffer Şamiloğlu

KASTAMONU
A. Muzaffer Akdoğanlı
Adil Aydın
Ahmet Şevket Bohça
Sabri Keskin
İ. Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ
Turhan Feyzioğlu
Vedat Âli Özkan (B.)
Mehmet Yüceler

KIRŞEHİR
Mehmet Güver
Süleyman Onan

KONYA
Lütfi Akdoğan
M. Ziyaeddin İzerden
İhsan Kabadayı
Yunus Koçak
Nazif Kurucu
Fakih Özfakih
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır

MALATYA
Hüseyin Doğan
Şaban Erik
Hamit Fendoğlu
İsmet İnönü

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Sami Binicioğlu
Süleyman Çağlar
Muammer Erten
Mustafa Ok

MARAŞ
Enver Kaplan
Vefik Pirinççioğlu

MARDİN
Rifat Baykal
Seyfi Güneştan

MUĞLA
Turan Şahin

NİĞDE
Mehmet Altınsoy
Oğuzdemir Tüzün
Ruhi Soyer

ORDU
Raif Aybar
Feridun Cemal Erkin
Arif Hikmet Onat
Şadi Pehlivanoğlu

RİZE
Erol Yılmaz Akçal

SAKARYA
Muslihittin Gürer

SAMSUN
Kâmran Evliyaoğlu
İlyas Kılıç
Salâhattin Kılıç (B.)
Bahattin Uzunoğlu

SİİRT
Misbah Ongan
Hüseyin Hüsnü Oran
Âdil Yaşa (İ. Ü.)

SİNOP
Mustafa Kaptan

SİVAS
Nihat Doğan
Kâzım Kangal
Seyfi Kurtbek
M. Kemal Palaoğlu

TEKİRDAĞ
Kemal Nebioğlu (İ.)
Orhan Öztrak

TOKAT
Cevdet Aykan

TRABZON
Osman Turan
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ
Hasan Ünlü

URFA
Ramazan Tekeli

VAN
Mehmet Emin Erdinç
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Kinyas Kartal
M. Salih Yıldız

YOZGAT
Yusuf Ziya Bahadınlı

ZONGULDAK
Talât Asal
S. Ekmel Çetiner
Bülent Ecevit
Kenan Esengin
Cahit Karakaş

[Açık üyelik]

Ankara	1
İstanbul	2
Malatya	1
Mardin	1
Samsun	1
Yekûn	6

Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısına verilen oyların sonucu

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	266
Kabul edenler :	193
Reddedenler :	70
Çekinserler :	3
Oya katılmıyanlar :	178
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
Ali Bozdoğanoğlu
Turhan Dilligil
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
M. Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Mustafa Akalın
Osman Atillâ
Şevki Güler
Ali İhsan Ulubahşi

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala

ANKARA
Kemal Bağcıoğlu
Ali Rıza Çetiner
Musa Kâzım Coşkun
Ahmet Dallı
Orhan Eren
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı
H. Turgut Toker
Hasan Türkay

ANTALYA
Hasan Akçalıoğlu
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Refet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

AYDIN
Yüksel Menderes
Nahit Menteşe
Kemal Ziya Öztürk
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Adnan Akın
Cihat Bilgehan
Cihat Turgut
Mevlüt Yılmaz
Mehmet Zeki Yücetürk

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak
Hami Tezkan

BURDUR
İ. Hakkı Boyacıoğlu

BURSA
Nilüfer Gürsoy
Cemal Külâhlı
Kasım Önadım
Mehmet Turgut
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Muammer Baykan
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Tahir Akman
Nurettin Ok.

ÇORUM
İhsan Tombuş
Arslan Topçubaşı
Ahmet Uysal

DENİZLİ
Fuat Avcı
Mehmet Salih Baydil
Zafer Nihat Özel
Remzi Şenel

EDİRNE
Nazmi Özoğul

ELÂZIĞ
Ömer Eken
Samet Güldoğan
Kevni Nedimoğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek

ERZURUM
Ahmet Mustafaoğlu

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Süleyman Ünlü
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
Nizamettin Erkmen
İ. Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San
Sabahattin Savacı

HATAY
Sabahattin Adalı
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

ISPARTA
Ali İhsan Balım

İÇEL
Mazhar Arıkan
Kemal Ataman

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Abdurrahman Şeref Lâç
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Aydın Yalçın
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
İhsan Gürsar
Settar İksel
Nihad Kürşad
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin
Cengiz Ekinci
Celâl Nuri Koç

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Mehmet Ateşoğlu
A. Atıf Hacıpaşaoğlu
Feyyaz Köksal
KIRKLARELİ
Mehmet Atagün
Arif Hikmet Güner
Orhan Türkkan
KIRŞEHİR
Memduh Erdemir
KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu
KONYA
Selçuk Aytan
Bahri Dağdaş
Hasan Dinçer
Mehmet Necati Kalaycıoğlu
Mekki Keskin
Sait Sına Yücesoy
KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Mehmet Ersoy
Kemal Kacar
İ. Hakkı Yıldırım
MANİSA
Ertuğrul Akça
Muammer Dirik
Mithat Dülge
Önol Şakar
Nahit Yenişehirlioğlu
MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Hacı Ahmet Özsoy
MARDİN
Esat Kemal Aybar
Nazmi Oğuz
MUĞLA
Adnan Akarca
İzzet Oktay
İlhan Tekinalp
MUŞ
Kemal Aytaç
Kâmil Özsarıyıldız
NEVŞEHİR
İbrahim Boz
NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Haydar Özalp
ORDU
Ata Bodur
Hamdi Mağden
Kemal Şensoy
RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın
SAKARYA
Nuri Bayar
Kadri Eroğan
Şerafettin Paker
SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Melâhat Gedik
Osman Şahinoğlu
Süreyya Uluçay
Şevki Yücel
SİİRT
Abdülkalim Aras
SİNOP
Cemil Karahan
SİVAS
Gıyasettin Duman
Tevfik Koraltan
Cevad Odyakmaz
Gültekin Sakarya
Tahsin Türkay
TEKİRDAĞ
Halil Başol
İlyas Demir
TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu
Osman Hacıbaloğlu
Bedrettin Karaerkek
Osman Saraç
TRABZON
A. İhsan Birincioğlu
Ahmet Çebi
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Ömer Usta
TUNCELİ
Kenan Aral
URFA
Halil Balkıs
Necmettin Cevheri
Cemal Güven
Hüsamettin Köran
UŞAK
Orhan Dengiz
M. Fahri Uğrasızoğlu
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Neşat Tanrıdağ
ZONGULDAK
Fevzi Fırat
S. Tekin Müftüoğlu
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Kemal Sarıibrahimoğlu
AFYON KARAHİSAR
Murat Öner
AMASYA
Kâzım Ulusoy
ANKARA
Hüseyin Balan
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu
ANTALYA
Hüseyin Avni Akın
(Yüzbaşı)
ARTVİN
Turgut Altunkaya
AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda
BALIKESİR
Mesut Ozansü
BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu
BOLU
Hasan Özcan
BURDUR
Fethi Çelikbaş
BURSA
İbrahim Öktem
ÇANAKKALE
Cihad Baban
ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu
ÇORUM
Hilmi İncesulu
DENİZLİ
Muzaffer Karan
DİYARBAKIR
Metin Cizreli
Feyzi Kalfagil
ERZURUM
Adnan Şenyurt
GİRESUN
Ali Cüceoğlu
M. Kemal Çilesiz
HAKKÂRİ
Ali Karahan
HATAY
Yahya Kanbolat
ISPARTA
İrfan Aksu
İSTANBUL
Orhan Birgit
Orhan Erkanlı
Fuad Sirmen
İZMİR
Şeref Bakşık
Cemal Hakkı Selek
Lebit Yurdoğlu
KARS
Turgut Göle
Osman Yeltekin

KASTAMONU
Âdil Toközlü
KAYSERİ
Fehmi Cumalıoğlu
Cengiz Nayman
KIRKLARELİ
Hasan Tahsin Uzun
KOCAELİ
Nihat Erim
KONYA
İsmet Kapısız
Seyit Faruk Önder
KÜTAHYA
Himmet Erdoğmuş

MALATYA
Lûtfi Evliyaoğlu
MANİSA
Şevket Raşit Hatipoğlu
MARAŞ
Kemalî Bayazıt
Hüseyin Yaycıoğlu
MUĞLA
Seyfi Sadi Pencap
MUŞ
Nermin Neftçi
NEVŞEHİR
S. Hakkı Esatoğlu
Ali Baran Numanoğlu

ORDU
Ferda Güley
RİZE
Mazhar Basa
SAKARYA
Ekrem Alican
Hayrettin Uysal
SAMSUN
Yaşar Akal
SİNOP
Hilmi İşgüzar
Niyazi Özgüç
SİVAS
Nasuh Nazif Arslan
Orhan Kabibay

TOKAT
Fethi Alacalı
İrfan Solmazer
TRABZON
Hamdi Orhon
Ahmet Şener
URFA
Behice Hatko (Boran)
Mahmut Çetin
UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu
YOZGAT
Nuri Kodamanoğlu
ZONGULDAK
Kâmil Kırıkoğlu

[Çekinserler]

BALIKESİR
Enver Güreli
Fennî İslimyeli

KOCAELİ
İsmail Arar

[Oya katılmıyanlar]

ADANA
Hasan Aksay
Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Ali Karcı
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)
Bekir Tünay
ADIYAMAN
Nazım Bayılhoğlu
Süleyman Arif Emre
AFYON KARAHİSAR
Mehmet Göbekli
Muzaffer Özdağ
AĞRI
Abdülbâri Akdoğan
Kasım Küfrevi
AMASYA
Ahmet Demiray
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Orhan Alp (B.)
Rıza Kuas
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
Alparslan Türkeş
Ahmet Üstün
M. Kemal Yılmaz

ANTALYA
Osman Zeki Yüksel
AYDIN
Sinan Bosna
M. Kemal Yılmaz
BALIKESİR
İbrahim Aytaç
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç
BİLECİK
Şadi Binay
BİNGÖL
Cemal Yavuz
BİTLİS
Zarife Koçak
BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Kemal Demir
BURDUR
Faik Kırbaşlı
BURSA
Sadrettin Çanga
Barlas Küntay
Ö. Doğan Öztürkmen
Mustafa Tayyar
Bahri Yazır
ÇANAKKALE
Şefik İnan

ÇANKIRI
Mehmet Ali Arsan
ÇORUM
Abdurrahman Güler
Hasan Lâtif Sarıyüce
Nejdet Yücer
DENİZLİ
Hüdai Oral
Âtıf Şohoğlu (Bşk. V.)
DİYARBAKIR
Yusuf Azizoğlu
Hasan Değer
Abdüllâtif Ensarioğlu
Tarık Ziya Ekinci
Recai İskenderoğlu
EDİRNE
Ahmeet Bilgin
İlhami Ertem (B.)
Türkân Seçkin
ELÂZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Kemal Satır
ERZİNCAN
Nafiz Giray
Âdil Sağıroğlu
ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler

Necati Güven
Gıyasettin Karaca
Cevat Önder
Nihat Pasinli
İsmail Hakkı Yıldırım
ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu
Hayri Başar
Seyfi Öztürk (B.)
GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş (İ.)
Hüseyin İncioğlu
Kâmil Ocak
GİRESUN
Kudret Bosuter
GÜMÜŞANE
Necati Akagün
Ali İhsan Çelikkan
HATAY
Abdullah Cilli
Reşat Mursaloğlu
Hüsnü Özkan
ISPARTA
Tahsin Argun
Süleyman Demirel
(Başbakan)
İÇEL
Burhan Bozdoğan (İ.)

İsmail Çataloğlu
Kadir Çetin
Celâl Kılıç
C. Sadık Kutlay

İSTANBUL

Çetin Altan
Sadun Aren
Hüseyin Ataman
Mehmet Ali Aybar
Ali Esat Birol (İ.)
Ferruh Bozbeyli (Başkan)
Orhan Eyüboğlu
M. Mustafa Gürpınar
A. Coşkun Kırca
İlhami Sancar
Ahmet Tahtakılıç
Reşit Ülker

İZMİR

Şevket Adalan
Şükrü Akkan
Muzaffer Döşemeci
Osman Zeki Efeoğlu
Ali Naili Erdem
Arif Ertunga
Şinasi Osma
Mustafa Uyar

KARS

Sevinç Düşünsel
Âdil Kurtel
Muzaffer Şamiloğlu

KASTAMONU

A. Muzaffer Akdoğanlı
Adil Aydın
Ahmet Şevket Bohça
Sabri Keskin
İ. Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Turhan Feyzioğlu
Vedat Âli Özkan (B.)
Mehmet Yüceler

KIRŞEHİR

Mehmet Güver
Süleyman Onan

KONYA

Lütfi Akdoğan
M. Ziyaeddin İzerdem
İhsan Kabadayı
Yunus Koçak
Nazif Kurucu
Fakih Özfakih
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır

MALATYA

Hüseyin Doğan
Şaban Erik
Hamit Fendoğlu
İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Sami Binicioğlu
Süleyman Çağlar
Muammer Erten
Mustafa Ok

MARAŞ

Enver Kaplan
Vefik Pirinççioğlu

MARDİN

İbrahim Aysoy
Rifat Baykal
Seyfi Güneştan

MUĞLA

Turan Şahin

NİĞDE

Mehmet Altınsoy
Oğuzdemir Tüzün
Ruhi Soyer

ORDU

Rifat Aybar
Feridun Cemal Erkin
Arif Hikmet Onat
Şadi Pehlivanoğlu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal

SAKARYA

Muslihiddin Gürer

SAMSUN

Kâmran Evliyaoğlu
İlyas Kılıç
Salâhattin Kılıç (B.)
Bahattin Uzunoğlu

SİİRT

Misbah Ongan
Hüseyin Hüsnü Oran
Âdil Yaşa (İ. Ü.)

SİNOP

Mustafa Kaptan

SİVAS

Nihat Doğan
Kâzım Kangal
Seyfi Kurtbek
M. Kemal Palaoğlu

TEKİRDAĞ

Kemal Nebioğlu (İ.)
Orhan Öztrak

TOKAT

Cevdet Aykan

TRABZON

Osman Turan
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ

Hasan Ünlü

URFA

Ramazan Tekeli

VAN

Mehmet Emin Erdinç
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Kinyas Kartal
M. Salih Yıldız

YOZGAT

Yusuf Ziya Bahadınlı

ZONGULDAK

Talât Asal
S. Ekmel Çetinel
Bülent Ecevit
Kenan Esengin
Cahit Karakaş

[Açık üyelikler]

Ankara	1
İstanbul	2
Malatya	1
Mardin	1
Samsun	1
Yekûn	6

Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Kanunlaşmıştır)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 268
Kabul edenler : 194
Reddedenler : 71
Çekinserler : 3
Oya katılmıyanlar : 176
Açık üyelikler : 6

[Kabul edenler]

ADANA
Ali Bozdoğanoğlu
Turhan Dilligil
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
M. Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Mustafa Akalın
Osman Atillâ
Şevki Güler
Ali İhsan Ulubahşi

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Kemal Bağcıoğlu
Ali Rıza Çetiner
Musa Kâzım Coşkun
Ahmet Dallı
Orhan Eren
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı
H. Turgut Toker
Hasan Türkay

ANTALYA
Hasan Akçalıoğlu
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

AYDIN
Yüksel Menderes
Nahit Menteşe
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Adnan Akın
Cihat Bilgehan
Cihat Turgut
Mevlüt Yılmaz
Mehmet Zeki Yücetürk

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak
Hami Tezkan

BURDUR
İ. Hakkı Boyacıoğlu

BURSA
Nilüfer Gürsoy
Cemal Külâhlı
Kasım Önadım
Mehmet Turgut
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Muammer Baykan
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Tahir Akman
Nurettin Ok

ÇORUM
İhsan Tombuş
Arslan Topçubaşı
Ahmet Uysal

DENİZLİ
Fuat Avcı
Mehmet Salih Baydil
Zafer Nihat Özel
Remzi Şenel

EDİRNE
Nazmi Özoğul

ELÂZIĞ
Ömer Eken
Samet Güldoğan
Kevni Nedimoğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek

ERZURUM
Ahmet Mustafaoğlu

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Süleyman Ünlü
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
Nizamettin Erkmen
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San
Sabahattin Savacı

HATAY
Sabahattin Adalı
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

ISPARTA
Ali İhsan Balım

İÇEL
Mazhar Arıkan
Kemal Ataman

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Abdurrahman Şeref Lâç
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Aydın Yalçın
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
İhsan Gürsan
Settar İksel
Nihad Kürşad

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin
Cengiz Ekinci
Celâl Nuri Koç

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay

KAYSERİ
Mehmet Ateşoğlu
A. Atıf Hacıpaşaoğlu
Feyyaz Köksal

KIRKLARELİ
Mehmet Atagün
Arif Hikmet Güner
Mehmet Orhan Türkkan

KIRŞEHİR
Memduh Erdemir

KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu

KONYA
Selçuk Aytan
Bahri Dağdaş
Hasan Dinçer
M. Necati Kalaycıoğlu
Mekki Keskin
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Mehmet Ersoy
Kemal Kacar
İsmail Hakkı Yıldırım

MANİSA
Ertuğrul Akça
Muammer Dirik
Mithat Dülge
Önol Şakar
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Hacı Ahmet Özsoy

MARDİN
Esat Kemal Aybar
Nazmi Oğuz

MUĞLA
Adnan Akarca
İzzet Oktay
İlhan Tekinalp

MUŞ
Kemal Aytaç
Kâmil Özsarıyıldız

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Haydar Özalp

ORDU
Ata Bodur
Hamdi Mağden
Kemal Şensoy

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAKARYA
Nuri Bayar
Kadri Eroğan
Şerafettin Paker

SAMSUN
Ala Fuat Alişan
Melâhat Gedik
Osman Şahinoğlu
Süreyya Uluçay
Şevki Yücel

SİİRT
Abdülhalim Aras
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Cemil Karahan

SİVAS
Gıyasettin Duman
Tevfik Koraltan
Cevad Odyakmaz
Gültekin Sakarya
Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ
Halil Başol
İlyas Demir

TOKAT
Osman Hacıbaloğlu
Bedrettin Karaerkek
Osman Saraç

TRABZON
A. İhsan Birincioğlu
Ahmet Çebi
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Ömer Usta

TUNCELİ
Kenan Aral

URFA
Halil Balkıs
Necmettin Cevheri
Cemal Güven
Hüsamettin Köran

UŞAK
Orhan Dengiz
M. Fahri Uğrasızoğlu

YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
S. Tekin Müftüoğlu
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Kemal Sarıibrahimoğlu

AFYON KARAHİSAR
Murat Öner

ANKARA
Hüseyin Balan
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu

ANTALYA
Hüseyin Avni Akın (Yüzbaşı)

ARTVİN
Turgut Altunkaya

AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda

BALIKESİR
Mesut Ozansü

BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu

BOLU
Hasan Özcan

BURDUR
Fethi Çelikbaş

BURSA
İbrahim Öktem

ÇANAKKALE
Cihad Baban

ORDU
Ferda Güley

ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu

ÇORUM
Hilmi İncesulu

DENİZLİ
Muzaffer Karan

DİYARBAKIR
Metin Cizreli
Feyzi Kalfagil

ERZURUM
Adnan Şenyurt

GİRESUN
Ali Cüccoğlu
M. Kemal Çilesiz

HAKKARİ
Ali Karahan

HATAY
Yahya Kanbolat

ISPARTA
İrfan Aksu

İSTANBUL
Orhan Birgit
Orhan Erkanlı
Fuad Sirmen

İZMİR
Şeref Bakşık
Cemal Hakkı Selek
Lebit Yurdoğlu

KARS
Turgut Göle
Osman Yeltekin

KASTAMONU
Âdil Toközlü

KAYSERİ
Fehmi Cumalıoğlu
Cengiz Nayman

KIRKLARELİ
Hasan Tahsin Uzun

KOCAELİ
Nihat Erim

KONYA
İsmet Kapısız
Seyit Faruk Önder
KÜTAHYA
Himmet Erdoğmuş
MALATYA
Lûtfi Evliyaoğlu
MANİSA
Şevket Raşit Hatipoğlu
MARAŞ
Kemalî Bayazıt
Hüseyin Yaycıoğlu
MARDİN
İbrahim Aysoy
MUĞLA
Seyfi Sadi Pencap
MUŞ
Nermin Neftçi
NEVŞEHİR
S. Hakkı Esatoğlu
Ali Baran Numanoğlu
RİZE
Mazhar Basa
SAKARYA
Ekrem Alican
Hayrettin Uysal
SAMSUN
Yaşar Akal
SİNOP
Hilmi İşgüzar
Niyazi Özgüç
SİVAS
Nasuh Nazif Arslan
Orhan Kabibay
TOKAT
Fethi Alacalı
İrfan Solmazer
TRABZON
Hamdi Orhon
Ahmet Şener
URFA
Behice Hatko (Boran)
Mahmut Çetin
UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu
YOZGAT
Nuri Kodamanoğlu
ZONGULDAK
Kenan Esengin
Kâmil Kırıkoğlu

[Çekinserler]

BALIKESİR
Enver Güreli
Fennî İslimyeli
KOCAELİ
İsmail Arar

[Oya katılmıyanlar]

ADANA
Hasan Aksay
Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Ali Karcı
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)
Bekir Tünay
ADIYAMAN
Nazım Bayılmıoğlu
Süleyman Arif Emre
AFYON KARAHİSAR
Mehmet Göbekli
Muzaffer Özdağ
AĞRI
Abdülbâri Akdoğan
Kasım Küfrevi
AMASYA
Ahmet Demiray
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Orhan Alp (B.)
Rıza Kuas
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
Alparslan Türkeş
Ahmet Üstün
Mustafa Kemal Yılmaz
ANTALYA
Osman Zeki Yüksel
AYDIN
Sinan Bosna
Kemal Ziya Öztürk
M. Kemal Yılmaz
BALIKESIR
İbrahim Aytaç
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç
BİLECİK
Şadi Binay
BİNGÖL
Cemal Yavuz
BİTLİS
Zarife Koçak
BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Kemal Demir
BURDUR
Faik Kırbaşlı
BURSA
Sadrettin Çanga
Barlas Küntay
Ö. Doğan Öztürkmen
Mustafa Tayyar
Bahri Yazır
ÇANAKKALE
Şefik İnan
ÇANKIRI
Mehmet Ali Arsan
ÇORUM
Abdurrahman Güler
Hasan Lâtif Sarıyüce
Nejdet Yücer
DENİZLİ
Hüdai Oral
Âtıf Şohoğlu (Bşk. V.)
DİYARBAKIR
Yusuf Azizoğlu
Hasan Değer
Abdüllâtif Ensarioğlu
Tarık Ziya Ekinci
Recai İskenderoğlu
EDİRNE
Ahmet Bilgin
İlhami Ertem (B.)
Türkân Seçkin
ELÂZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Kemal Satır
ERZİNCAN
Nafiz Giray
Âdil Sağıroğlu
ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Necati Güven
Gıyasettin Karaca
Cevat Önder
Nihat Pasinli
İsmail Hakkı Yıldırım
ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu
Hayri Başar
Seyfi Öztürk (B.)
GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş (İ.)
Hüseyin İncioğlu
Kâmil Ocak (B.)
GİRESUN
Kudret Bosuter
GÜMÜŞANE
Necati Akagün
Ali İhsan Çelikkan
HATAY
Abdullah Cilli
Reşat Mursaloğlu
Hüsnü Özkan
ISPARTA
Tahsin Argun
Süleyman Demirel
(Başbakan)
İÇEL
Burhan Bozdoğan (İ.)
İsmail Çataloğlu
Kadir Çetin
Celâl Kılıç
C. Sadık Kutlay
İSTANBUL
Çetin Altan

Sadun Aren
Hüseyin Ataman
Mehmet Ali Aybar
Ali Esat Birol (İ.)
Ferruh Bozbeyli (Başkan)
Orhan Eyüboğlu
M. Mustafa Gürpınar
A. Coşkun Kırca
İlhami Sancar
Ahmet Tahtakılıç
Reşit Ülker

İZMİR
Şevket Adalan
Şükrü Akkan
Muzaffer Döşemeci
Osman Zeki Efeoğlu
Ali Naili Erdem
Arif Ertunga
Şinasi Osma
Enver Turgut
Mustafa Uyar

KARS
Sevinç Düşünsel
Âdil Kurtel
Muzaffer Şamiloğlu

KASTAMONU
A. Muzaffer Akdoğanlı
Adil Aydın
Ahmet Şevket Bohça
Sabri Keskin
İ. Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ
Turhan Feyzioğlu
Vedat Âli Özkan (B)
Mehmet Yüceler

KIRŞEHİR
Mehmet Güver
Süleyman Onan

KONYA
Lütfi Akdoğan
M. Ziyaeddin İzerdem
İhsan Kabadayı
Yunus Koçak
Nazif Kurucu
Fakih Özfakih
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır

MALATYA
Hüseyin Doğan
Şaban Erik
Hamit Fendoğlu
İsmet İnönü

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Sami Binicioğlu
Süleyman Çağlar
Muammer Erten
Mustafa Ok

MARAŞ
Enver Kaplan
Vefik Pirinççioğlu

MARDİN
Rifat Baykal
Seyfi Güneştan

MUĞLA
Turan Şahin

NİĞDE
Mehmet Altınsoy
Oğuzdemir Tüzün
Ruhi Soyer

ORDU
Raif Aybar
Feridun Cemal Erkin
Arif Hikmet Onat
Şadi Pehlivanoğlu

RİZE
Erol Yılmaz Akçal

SAKARYA
Muslihiddin Gürer

SAMSUN
Kâmran Evliyaoğlu
İlyas Kılıç
Salâhattin Kılıç (B.)
Bahattin Uzunoğlu

SİİRT
Misbah Ongan
Âdil Yaşa (İ. Ü.)

SİNOP
Mustafa Kaptan

SİVAS
Nihat Doğan
Kâzım Kangal
Seyfi Kurtbek
M. Kemal Palaoğlu

TEKİRDAĞ
Kemal Nebioğlu (İ.)
Orhan Öztrak

TOKAT
Cevdet Aykan
M. Şükrü Çavdaroğlu

TRABZON
Osman Turan
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ
Hasan Ünlü

URFA
Ramazan Tekeli

VAN
Mehmet Emin Erdinç
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Kinyas Kartal
M. Salih Yıldız

YOZGAT
Yusuf Ziya Bahadınlı

ZONGULDAK
Talât Asal
S. Ekmel Çetiner
Bülent Ecevit
Cahit Karakaş

[*Açık üyelikler*]

Ankara	1
İstanbul	2
Malatya	1
Mardin	1
Samsun	1
Yekûn	6

Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	268
Kabul edenler :	195
Reddedenler :	70
Çekinserler :	3
Oya katılmıyanlar :	176
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
Ali Bozdoğanoğlu
Turhan Dilligil
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
M. Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Mustafa Akalın
Osman Atillâ
Şevki Güler
Ali İhsan Ulubahşi

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Kemal Bağcıoğlu
Ali Rıza Çetiner
Musa Kâzım Coşkun
Ahmet Dallı
Orhan Eren
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı
H. Turgut Toker
Hasan Türkay

ANTALYA
Hasan Akçalıoğlu
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

AYDIN
Yüksel Menderes
Nahit Menteşe
Kemal Ziya Öztürk
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Adnan Akın
Cihat Bilgehan
Cihat Turgut
Mevlüt Yılmaz
Mehmet Zeki Yücetürk

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak
Hami Tezkan

BURDUR
İ. Hakkı Boyacıoğlu

BURSA
Nilüfer Gürsoy
Cemal Külâhlı
Kasım Önadım
Mehmet Turgut
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Muammer Baykan
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Tahir Akman
Nurettin Ok

ÇORUM
İhsan Tombuş
Arslan Topçubaşı
Ahmet Uysal

DENİZLİ
Fuat Avcı
Mehmet Salih Baydil
Zafer Nihat Özel
Remzi Şenel

EDİRNE
Nazmi Özoğul

ELÂZIĞ
Ömer Eken
Samet Güldoğan
Kevni Nedimoğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek

ERZURUM
Ahmet Mustafaoğlu

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Süleyman Ünlü
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
Nizamettin Erkmen
İbrahim Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San
Sabahattin Savacı

HATAY
Sabahattin Adalı
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

ISPARTA
Ali İhsan Balım

İÇEL
Mazhar Arıkan
Kemal Ataman

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Abdurrahman Şeref Lâç
Orhan Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Aydın Yalçın
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
İhsan Gürsan
Settar İksel
Nihad Kürşad
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin
Cengiz Ekinci
Celâl Nuri Koç

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay
KAYSERİ
Mehmet Ateşoğlu
A. Atıf Hacıpaşaoğlu
Feyyaz Köksal
KIRKLARELİ
Mehmet Atagün
Arif Hikmet Güner
Mehmet Orhan Türkkan
KIRŞEHİR
Memduh Erdemir
KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu
KONYA
Selçuk Aytan
Bahri Dağdaş
Hasan Dinçer
Mehmet Necati Kalaycıoğlu
Mekki Keskin
Sait Sına Yücesoy
KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mehmet Ersoy
Mesut Erez
Kemal Kacar
İsmail Hakkı Yıldırım
MANİSA
Ertuğrul Akça
Muammer Dirik
Mithat Dülge
Önol Şakar
Nahit Yenişehirlioğlu
MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Hacı Ahmet Özsoy
MARDİN
Esat Kemal Aybar
Nazmi Oğuz
MUĞLA
Adnan Akarca
İzzet Oktay
İlhan Tekinalp
MUŞ
Kemal Aytaç
Kâmil Özsarıyıldız
NEVŞEHİR
İbrahim Boz
NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Haydar Özalp
ORDU
Ata Bodur
Hamdi Mağden
Kemal Şensoy
RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın
SAKARYA
Nuri Bayar
Kadri Eroğan
Şerafeddin Paker
SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Melâhat Gedik
Osman Şahinoğlu
Süreyya Uluçay
Şevki Yücel
SİİRT
Abdülhalim Aras
Hüseyin Hüsnü Oran
SİNOP
Cemil Karahan
SİVAS
Gıyasettin Duman
Tevfik Koraltan
Cevad Odyakmaz
Gültekin Sakarya
Tahsin Türkay
TEKİRDAĞ
Halil Başol
İlyas Demir
TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu
Osman Hacıbaloğlu
Bedrettin Karaerkek
Osman Saraç
TRABZON
A. İhsan Birincioğlu
Ahmet Çebi
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Ömer Usta
TUNCELİ
Kenan Aral
URFA
Halil Balkıs
Necmettin Cevheri
Cemal Güven
Hüsamettin Köran
UŞAK
Orhan Dengiz
M. Fahri Uğrasızoğlu
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Neşet Tanrıdağ
ZONGULDAK
Fevzi Fırat
Sadık Tekin Müftüoğlu
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Kemal Sarıibrahimoğlu
AFYON KARAHİSAR
Murat Öner
ANKARA
Hüseyin Balan
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu
ANTALYA
Hüseyin Avni Akın
(Yüzbaşı)
ARTVİN
Turgut Altunkaya
AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda
BALIKESİR
Mesut Ozansü
BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu
BOLU
Hasan Özcan
BURDUR
Fethi Çelikbaş
BURSA
İbrahim Öktem
ÇANAKKALE
Cihad Baban
ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu
ÇORUM
Hilmi İncesulu
DENİZLİ
Muzaffer Karan
DİYARBAKIR
Feyzi Kalfagil
ERZURUM
Adnan Şenyurt
GİRESUN
Ali Cüceoğlu
M. Kemal Çilesiz
HAKKARİ
Ali Karahan
HATAY
Yahya Kanbolat
ISPARTA
İrfan Aksu
İSTANBUL
Orhan Birgit
Orhan Erkanlı
Fuad Sirmen
İZMİR
Şeref Bakmk
Cemal Hakkı Selek
Lebit Yurdoğlu
KARS
Turgut Göle
Osman Yeltekin
KASTAMONU
Âdil Toközlü

KAYSERİ
Fehmi Cumalıoğlu
Cengiz Nayman

KIRKLARELİ
Hasan Tahsin Uzun

KOCAELİ
Nihat Erim

KONYA
İsmet Kapısız
Seyit Faruk Önder

KÜTAHYA
Himmet Erdeğmuş

MALATYA
Lûtfi Evliyaoğlu

MANİSA
Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAŞ
Kemalî Bayazıt
Hüseyin Yaycıoğlu

MARDİN
İbrahim Aysoy

MUĞLA
Seyfi Şadi Pencap

MUŞ
Nermin Neftçi

NEVŞEHİR
S. Hakkı Esatoğlu
Ali Baran Numanoğlu

ORDU
Ferda Güley

RİZE
Mazhar Basa

SAKARYA
Ekrem Alican
Hayrettin Uysal

SAMSUN
Yaşar Akal

SİNOP
Hilmi İşgüzar
Niyazi Özgüç

SİVAS
Nasuh Nazif Arslan
Orhan Kabibay

TOKAT
Fethi Alacalı

İrfan Solmazer

TRABZON
Hamdi Orhon
Ahmet Şener

URFA
Behice Hatko (Boran)
Mahmut Çetin

UŞAK
Ali Rıza Akbıyıkoğlu

YOZGAT
Nuri Kodamanoğlu

ZONGULDAK
Kenan Esengin
Kâmil Kırıkoğlu

[Çekinserler]

BALIKESİR
Enver Güreli
Fennî İslimyeli

KOCAELİ
İsmail Arar

[Oya katılmıyanlar]

ADANA
Hasan Aksay
M. Kemal Çetinsoy
Kasım Gülek
Ali Karcı
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)
Bekir Tünay

ADIYAMAN
Nazım Bayıllıoğlu
Süleyman Arif Emre

AFYON KARAHİSAR
Mehmet Göbekli
Muzaffer Özdağ

AĞRI
Abdülbâri Akdoğan
Kasım Küfrevi

AMASYA
Ahmet Demiray

ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Orhan Alp (B.)
Rıza Kuas
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
Alparslan Türkeş
Ahmet Üstün
M. Kemal Yılmaz

ANTALYA
Osman Zeki Yüksel

AYDIN
Sinan Bosna
M. Kemal Yılmaz

BALIKESİR
İbrahim Aytaç
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç

BİLECİK
Şadi Binay

BİNGÖL
Cemal Yavuz

BİTLİS
Zarife Koçak

BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Kemal Demir

BURDUR
Faik Kırbaşlı

BURSA
Sadrettin Çanga
Barlas Küntay
Ö. Doğan Öztürkmen
Mustafa Tayyar
Bahri Yazır

ÇANAKKALE
Şefik İnan

ÇANKIRI
Mehmet Ali Arsan

ÇORUM
Abdurrahman Güler
Hasan Lâtif Sarıyüce
Nejdet Yücer

DENİZLİ
Hüdai Oral
Âtıf Şohoğlu (Bşk. V.)

DİYARBAKIR
Yusuf Azizoğlu
Metin Cizreli
Hasan Değer
Abüllâtif Ensarioğlu
Tarık Ziya Ekinci
Recai İskenderoğlu

EDİRNE
Ahmet Bilgin
İlhami Ertem (B.)
Türkân Seçkin

ELÂZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Kemal Satır

ERZİNCAN
Nafiz Giray
Âdil Sağıroğlu

ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Necati Güven
Gıyasettin Karaca
Cevat Önder
Nihat Pasinli
İsmail Hakkı Yıldırım

ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu
Hayri Başar
Seyfi Öztürk (B.)

GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş (İ.)
Hüseyin İncioğlu
Kâmil Ocak (B.)

GİRESUN
Kudret Bosuter

GÜMÜŞANE
Necati Akagün
Ali İhsan Çelikkan

HATAY
Abdullah Cilli
Reşat Mursaloğlu
Hüsnü Özkan

ISPARTA
Tahsin Argun
Süleyman Demirel
(Başbakan)

İÇEL
Burhan Bozdoğan (İ.)
İsmail Çataloğlu
Kadir Çetin
Celâl Kılıç
C. Sadık Kutlay

İSTANBUL
Çetin Altan
Sadun Aren
Hüseyin Ataman
Mehmet Ali Aybar
Ali Esat Birol (İ.)
Ferruh Bozbeyli
(Başkan)
Orhan Eyüboğlu
M. Mustafa Gürpınar
A. Coşkun Kırca
İlhami Sancar
Ahmet Tahtakılıç
Reşit Ülker

İZMİR
Şevket Adalan
Şükrü Akkan
Muzaffer Döşemeci
Osman Zeki Efeoğlu
Ali Naili Erdem
Arif Ertunga
Şinasi Osma
Mustafa Uyar

KARS
Sevinç Düşünsel
Âdil Kurtel
Muzaffer Şamiloğlu

KASTAMONU
A. Muzaffer Akdoğanlı
Adil Aydın
Ahmet Şevket Bohça
Sabri Keskin
İ. Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ
Turhan Feyzioğlu
Vedat Âli Özkan (B)
Mehmet Yüceler

KIRŞEHİR
Mehmet Güver
Süleyman Onan

KONYA
Lûtfi Akdoğan
M. Ziyaeddin İzerdem
İhsan Kabadayı
Yunus Koçak
Nazif Kurucu
Fakih Özfakih
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır

MALATYA
Hüseyin Doğan
Şaban Erik
Hamit Fendoğlu
İsmet İnönü

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Sami Binicioğlu
Süleyman Çağlar
Muammer Erten
Mustafa Ok

MARAŞ
Enver Kaplan
Vefik Pirinççioğlu

MARDİN
Rifat Baykal
Seyfi Güneştan

MUĞLA
Turan Şahin

NİĞDE
Mehmet Altınsoy
Oğuzdemir Tüzün
Ruhi Soyer

ORDU
Raif Aybar
Feridun Cemal Erkin
Arif Hikmet Onat
Şadi Pehlivanoğlu

RİZE
Erol Yılmaz Akçal

SAKARYA
Muslihiddin Gürer

SAMSUN
Kâmran Evliyaoğlu
İlyas Kılıç
Salâhattin Kılıç (B.)
Bahattin Uzunoğlu

SİİRT
Misbah Ongan
Âdil Yaşa (İ. Ü.)

SİNOP
Mustafa Kaptan

SİVAS
Nihat Doğan
Kâzım Kangal
Seyfi Kurtbek
M. Kemal Palaoğlu

TEKİRDAĞ
Kemal Nebioğlu (İ.)
Orhan Öztrak

TOKAT
Cevdet Aykan

TRABZON
Osman Turan
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ
Hasan Ünlü

URFA
Ramazan Tekeli

VAN
Mehmet Emin Erdinç
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Kinyas Kartal
M. Salih Yıldız

YOZGAT
Yusuf Ziya Bahadınlı

ZONGULDAK
Talât Asal
S. Ekmel Çetiner
Bülent Ecevit
Cahit Karakaş

[Açık üyelikler]

Ankara	1
İstanbul	2
Malatya	1
Mardin	1
Samsun	1
Yekûn	6

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Büte kanunu tasarısına verilen oyların sonucu

(Kabul edilmiştir.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	255
Kabul edenler :	189
Reddedenler :	63
Çekinserler :	3
Oya katılmıyanlar :	189
Açık üyelikler :	6

[Kabul edenler]

ADANA
Ali Bozdoğanoğlu
M. Kemal Çetinsoy

ADIYAMAN
M. Arif Atalay
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Mustafa Akalın
Osman Atillâ
Şevki Güler
Ali İhsan Ulubahşi

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Kemal Bağcıoğlu
Ali Rıza Çetiner
Musa Kâzım Coşkun
Ahmet Dallı
Orhan Eren
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı

ANTALYA
Hasan Akçalıoğlu
Hasan Fehmi Boztepe
Refet Eker
Ahmet Torgay

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

AYDIN
Yüksel Menderes
Nahit Menteşe
Kemal Ziya Öztürk
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Adnan Akın
İbrahim Aytaç
Cihat Bilgehan
Cihat Turgut
Mevlüt Yılmaz
Mehmet Zeki Yücetürk

BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu

BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Halil İbrahim Cop
Ahmet Çakmak
Hami Tezkan

BURDUR
İ. Hakkı Boyacıoğlu

BURSA
Nilüfer Gürsoy
Cemal Külâhlı
Kasım Önadım
Mehmet Turgut
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Muammer Baykan
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Tahir Akman
Nurettin Ok

ÇORUM
İhsan Tombuş
Arslan Topçubaşı
Ahmet Uysal

DENİZLİ
Fuat Avcı
Mehmet Salih Baydil
Zafer Nihat Özel

DİYARBAKIR
Abdüllâtif Ensarioğlu

EDİRNE
Nazmi Özoğul

ELÂZIĞ
Kevni Nedimoğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli

ERZURUM
Cevat Önder

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur
Süleyman Ünlü
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
Nizamettin Erkmen
İ. Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San
Sabahattin Savacı

HATAY
Abdullah Cilli
Talât Köseoğlu
Şemsettin Mursaloğlu

ISPARTA
Ali İhsan Balım

İÇEL
Mazhar Arıkan
Kemal Ataman

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
Abdurrahman Şeref Lâç
Orhon Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel
Osman Nuri Ulusay
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaş
Hüsamettin Gümüşpala
İhsan Gürsan
Settar İksel
Nihad Kürşad
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin
Cengiz Ekinci
Celâl Nuri Koç

KASTAMONU
Osman Zeki Oktay

KAYSERİ
Mehmet Ateşoğlu
A. Âtıf Hacıpaşaoğlu
Feyyaz Köksal

KIRKLARELİ
Mehmet Atagün
Arif Hikmet Güner

KIRŞEHİR
Memduh Erdemir

KOCAELİ
Sedat Akay
Süreyya Sofuoğlu
Şevket Ustaoğlu

KONYA
Selçuk Aytan
Bahri Dağdaş
Hasan Dinçer
Mehmet Necati Kalaycıoğlu
Mekki Keskin
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Mehmet Ersoy
Kemal Kacar
İ. Hakkı Yıldırım

MANİSA
Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Muammer Dirik
Mithat Dülge
Önol Şakar
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Hacı Ahmet Özsoy

MARDİN
Esat Kemal Aybar
Nazmi Oğuz

MUĞLA
Adnan Akarca
İzzet Oktay
İlhan Tekinalp

MUŞ
Kemal Aytaç
Kâmil Özsarıyıldız

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Haydar Özalp
Oğuzdemir Tüzün

ORDU
Raif Aybar
Hamdi Mağden

RİZE
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAKARYA
Nuri Bayar
Kadri Eroğan
Şerafettin Paker

SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Melâhat Gedik
Osman Şahinoğlu
Süreyya Uluçay
Şevki Yücel

SİİRT
Abdülhalim Aras
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Cemil Karahan
Niyazi Özgüç

SİVAS
Tevfik Koraltan
Cevad Odyakmaz
Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ
Halil Başol
İlyas Demir

TOKAT
M. Şükrü Çavdaroğlu
Osman Hacıbaloğlu
Bedrettin Karaerkek
Osman Saraç

TRABZON
A. İhsan Birincioğlu
Ahmet Çebi
Ekrem Dikmen
Ömer Usta

TUNCELİ
Kenan Aral

URFA
Halil Balkıs
Cemal Güven
Hüsamettin Köran

UŞAK
Orhan Dengiz
M. Fahri Uğrasızoğlu

YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
Sadık Tekin Müftüoğlu
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Kemal Sarıibrahimoğlu

AFYON KARAHİSAR
Murat Öner

ANKARA
Hüseyin Balan
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu

ANTALYA
Hüseyin Avni Akın
(Yüzbaşı)

ARTVİN
Turgut Altunkaya

AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda

BALIKESİR
Mesut Ozansü

BOLU
Hasan Özcan

BURDUR
Fethi Çelikbaş

BURSA
İbrahim Öktem

ÇANAKKALE
Cihad Baban

ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu

ÇORUM
Hilmi İncesulu

DENİZLİ
Muzaffer Karan

DİYARBAKIR
Feyzi Kalfagil

ERZİNCAN
Âdil Sağıroğlu

ERZURUM
Gıyasettin Karaca
Adnan Şenyurt

ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu

GİRESUN
Ali Cüceoğlu

HATAY
Yahya Kanbolat

ISPARTA
İrfan Aksu

İSTANBUL
Orhan Birgit
Orhan Erkanlı
Fuad Sirmen

İZMİR
Şeref Bakşık
Cemal Hakkı Selek

KARS
Turgut Göle
Osman Yeltekin

KASTAMONU
Âdil Toközlü

KAYSERİ
Fehmi Cumalıoğlu

KIRKLARELİ
Hasan Tahsin Uzun
KOCAELİ
Nihat Erim
KONYA
İsmet Kapısız
Seyit Faruk Önder
KÜTAHYA
Himmet Erdoğmuş
MALATYA
Lûtfi Evliyaoğlu
MANİSA
Şevket Raşit Hatipoğlu

MARAŞ
Hüseyin Yaycıoğlu
MUĞLA
Seyfi Sadi Pencap
MUŞ
Nermin Neftçi
NEVŞEHİR
S. Hakkı Esatoğlu
Ali Baran Numanoğlu
ORDU
Ferda Güley

RİZE
Mazhar Basa
SAKARYA
Ekrem Alican
Hayrettin Uysal
SAMSUN
Yaşar Akal
SİNOP
Hilmi İşgüzar
SİVAS
Orhan Kabibay
TOKAT
Fethi Alacalı

İrfan Solmazer
TRABZON
Hamdi Orhon
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner
URFA
Behice Hatko (Boran)
YOZGAT
Nuri Kodamanoğlu
ZONGULDAK
Salih Ekmel Çetiner
Kâmil Kırıkoğlu

[Çekinserler]

BALIKESİR
Enver Güreli
Fennî İslimyeli

KOCAELİ
İsmail Arar

[Oya katılmıyanlar]

ADANA
Hasan Aksay
Turhan Dilligil
Kasım Gülek
Ali Karcı
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu (B.)
Bekir Tünay
Tahir Yücekök
ADIYAMAN
Nazım Bayılmoğlu
Süleyman Arif Emre
AFYON KARAHİSAR
Mehmet Göbekli
Muzaffer Özdağ
AĞRI
Abdülbâri Akdoğan
Kasım Küfrevi
AMASYA
Ahmet Demiray
ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Orhan Alp (B.)
Rıza Kuas
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
H. Turgut Toker (B.)
Hasan Türkay

Alparslan Türkeş
Ahmet Üstün
M. Kemal Yılmaz
ANTALYA
İhsan Ataöv
Osman Zeki Yüksel
AYDIN
Sinan Bosna
Mustafa Kemal Yılmaz
BALIKESİR
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç
BİLECİK
Şadi Binay
BİNGÖL
Cemal Yavuz
BİTLİS
Zarife Koçak
BOLU
Kemal Demir
BURDUR
Faik Kırbaşlı
BURSA
Sadrettin Çanga
Barlas Küntay
Ö. Doğan Öztürkmen
Mustafa Tayyar
Bahri Yazır

ÇANAKKALE
Şefik İnan
ÇANKIRI
Mehmet Ali Arsan
ÇORUM
Abdurrahman Güler
Hasan Lâtif Sarıyüce
Necdet Yücer
DENİZLİ
Hüdai Oral
Remzi Şenel
Âtıf Şohoğlu (Bşk. V.)
DİYARBAKIR
Yusuf Azizoğlu
Metin Cizreli
Hasan Değer
Tarık Ziya Ekinci
Recai İskenderoğlu
EDİRNE
Ahmet Bilgin
İlhami Ertem (B.)
Türkân Seçkin
ELÂZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Ömer Eken
Samet Güldoğan
Kemal Satır

ERZİNCAN
Nafiz Giray
Sadık Perinçek
ERZURUM
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Necati Güven
Ahmet Mustafaoğlu
Nihat Pasinli
İsmail Hakkı Yıldırım
ESKİŞEHİR
Hayri Başar
Seyfi Öztürk (B.)
GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş (İ.)
Hüseyin İncioğlu
Kâmil Ocak
GİRESUN
Kudret Bosuter
M. Kemal Çilesiz
GÜMÜŞANE
Necati Akagün
Ali İhsan Çelikkan
HAKKÂRİ
Ali Karahan
HATAY
Sabahattin Adalı
Reşat Mursaloğlu

Hüsnü Özkan

ISPARTA

Tahsin Argun
Süleyman Demirel
(Başbakan)

İÇEL

Burhan Bozdoğan (İ)
İsmail Çataloğlu
Kadir Çetin
Celâl Kılıç
C. Sadık Kutlay

İSTANBUL

Çetin Altan
Sadun Aren
Hüseyin Ataman
Mehmet Ali Aybar
Ali Esat Birol (İ.)
Ferruh Bozbeyli
(Başkan)
Orhan Eyüboğlu
M. Mustafa Gürpınar
Ali Coşkun Kırca
İlhami Sancar
Ahmet Tahtakılıç
Reşit Ülker
Aydın Yalçın (İ.)

İZMİR

Şevket Adalan
Muzaffer Döşemeci
Osman Zeki Efeoğlu
Ali Naili Erdem
Arif Ertunga
Şinasi Osma
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu

KARS

Sevinç Düşünsel
Âdil Kurtel
Muzaffer Şamiloğlu

KASTAMONU

A. Muzaffer Akdoğanlı
Adil Aydın
Ahmet Şevket Bohça
Sabri Keskin
İ. Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Turan Feyzioğlu
Cengiz Nayman
Vedat Âli Özkan (B.)
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Orhan Türkkan

KIRŞEHİR

Mehmet Güver
Süleyman Onan

KONYA

Lütfi Akdoğan
M. Ziyaettin İzerdem
İhsan Kabadayı
Yunus Koçak
Nazif Kurucu
Fakih Özfakih
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır

MALATYA

Hüseyin Doğan
Şaban Erik
Hamit Fendoğlu
İsmet İnönü

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Sami Binicioğlu
Muammer Erten
Mustafa Ok

MARAŞ

Kemalî Bayazıt
Enver Kaplan
Vefik Pirinççioğlu

MARDİN

İbrahim Aysoy
Rifat Baykal
Seyfi Güneştan

MUĞLA

Turan Şahin

NİĞDE

Mehmet Altınsoy
Ruhi Soyer

ORDU

Ata Bodur
Feridun Cemal Erkin
Arif Hikmet Onat
Şadi Pehlivanoğlu
Kemal Şensoy

RİZE

Erol Yılmaz Akçal

SAKARYA

Muslihittin Gürer

SAMSUN

Kâmran Evliyaoğlu
İlyas Kılıç
Salâhattin Kılıç (B.)
Bahattin Uzunoğlu

SİİRT

Misbah Öngan
Âdil Yaşa (İ. Ü.)

SİNOP

Mustafa Kaptan

SİVAS

Nasuh Nazif Arslan
Nihat Doğan
Gıyasettin Duman
Kâzım Kangal
Seyfi Kurtbek
M. Kemal Palaoğlu
Gültekin Sakarya

TEKİRDAĞ

Kemal Nebioğlu (İ.)
Orhan Öztrak

TOKAT

Cevdet Aykan

TRABZON

Selâhattin Güven
Osman Ferit Turan

TUNCELİ

Hasan Ünlü

URFA

Necmettin Cevheri
Mahmut Çetin
Ramazan Tekeli

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoğlu

VAN

Mehmet Emin Erdinç
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Kinyas Kartal
M. Salih Yıldız

YOZGAT

Yusuf Ziya Bahadınlı

ZONGULDAK

Talât Asal
Bülent Ecevit
Kenan Esengin
Cahit Karakaş

[Açık üyelikler]

Ankara	1
İstanbul	2
Malatya	1
Mardin	1
Samsun	1
Yekûn	6

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

58 NCİ BİRLEŞİM

21 . 2 . 1969 Cuma

Saat : 10,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

× 1. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyon raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/618; Cumhuriyet Senatosu 1/990) (Millet Meclisi S. Sayısı : 824; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1211)

× 2. — Tekel Genel Müdürlüğü 1968 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/604; Cumhuriyet Senatosu 1/956) (Millet Meclisi S. Sayısı : 825; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1205)

× 3. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/572; Cumhuriyet Senatosu 1/947) (Millet Meclisi S. Sayısı : 811; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1167)

× 4. — Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/579; Cumhuriyet Senatosu 1/948) (Millet Meclisi S. Sayısı : 812; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1174)

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

× 1. — 1969 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu ile 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısında yapılan değişikliğe dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Bütçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 1/567; Cumhuriyet Senatosu 1/955) (Millet Meclisi S. Sayısı : 800; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1162)

× 2. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon başkanlıkları tezkereleri. (Millet Meclisi 1/570; Cumhuriyet Senatosu 1/951) (Millet Meclisi S. Sayısı : 813; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1165)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

Dönem : 2
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 813

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Kaarma Komisyon başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/570; Cumhuriyet Senatosu 1/951)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 1165)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı: 9545, 1/951

4 . 2 . 1969

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi: 15 . 1 . 1969 gün ve 1/570 - 153 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 4 . 2 . 1969 tarihli 32 nci Birleşiminde aynen kabul olunan Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı bütçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.

İbrahim Şevki Atasağun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Not :

Açık oy neticesi : (123)
Kabul : 122
Ret : 1

Bütçe Karma Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No: 1/570 C. S. 1/951
Karar No : 153

7 . 2 . 1969

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 4 . 2 . 1969 tarihli 32 nci Birleşiminde aynen kabul edilen «Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1969 yılı bütçe kanunu tasarısı» ve Bütçe Karma Komisyonu raporu, Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Bütçe Karma Komisyonu Başkanı
Kütahya Milletvekili
Mesut Erez

Dönem : 2
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 829

14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/623)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71 - 854/1080

15 . 2 . 1969

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 15 . 2 . 1969 tarihinde kararlaştırılan «14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

657 sayılı Devlet memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrası hükümlerinin uygulanmamasına dair tasarının

GEREKÇESİ

657 sayılı Devlet memurları Kanununun kabul edildiği 1965 yılından bu yana 1966 - 1968 yılları Bütçe kanunları ile, bu kanunun, yürürlükteki personelle ilgili kanunların ilgasına ait 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrası hükümlerinin uygulanmaları birer yıl durdurulmuştur.

657 sayılı Kanunun çıkarıldığı tarihten bu yana çeşitli çözüm yolları üzerinde çalışmalar yapılmış, fakat henüz bir sonuca varılamamıştır.

Bu kanunun malî hükümlerinin uygulanabilir hale getirilip Genel kadro Kanununun çıkarılmasına zemin hazırlıyacak revizyon çalışmalarının bitmemiş olması sebebiyle, 1969 malî yılı Bütçe Kanununa, bahse konu 237 nci madde ile 238 nci maddenin 4 ncü fıkrasının bu yıl da uygulanmaması için bir madde konulmuş ve bu madde gerek Bütçe Karma Komisyonunca gerek Senato Umumi Heyetince kabul edilmiştir.

Ancak, bu arada Anayasa Mahkemesi 7.1.1969 tarih ve 1968/24-1969/4 sayılı kararı ile 1968 yılı Bütçe Kanununun (657 sayılı Kanunun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasını erteliyen) 35 nci maddesini iptal etmiş ve 28.2.1969 tarihine kadar süre tanımıştır. Anayasa Mahkemesi kararına uyularak 1969 yılı Bütçe kanunu tasarısında yer alan 36 ncı maddenin çıkarılması gerekecektir.

Anayasa Mahkemesinin bu iptal kararı karşısında, 28.2.1969 tarihinden önce ya 657 sayılı Kanunun malî hükümlerinin uygulanmasını sağlıyacak tasarının kanunlaştırılması, ya da bir kanunla bu kanunun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmasının bir süre daha durdurulması zorunluğu vardır.

28.2.1969 tarihine kadar bu iki çözüm yolundan birini seçip sonuçlandırmak gerekmektedir.

Ancak, 657 sayılı Kanunun uygulanabilir hale getirilmesini temin için yapılmakta olan çalışmalar henüz tamamlanmamıştır. Bu bakımdan hem yapılmakta olan çalışmalar için gereken zamanı sağlamak ve hem de Anayasa Mahkemesinin söz konusu iptal kararına uymak için 657 sayılı Kanunun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmalarını bu tasarı ile durdurmak yolunu seçmek zaruri olmuştur.

Maliye Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No: 1/623
Karar No: 29

20 . 2 . 1969

Yüksek Başkanlığa

14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere edildi.

Tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususlar, Komisyonumuzca da uygun mütalâa edilmiş, birinci maddeye ilâve edilen bir fıkra ile tasarı kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Komisyonu Başkanı Y.

Sözcü		Balıkesir	Çorum
Burdur	Ankara	*Adnan Akın*	Söz hakkım saklıdır
Faik Kırbaşlı	*Ahmed Dallı*		*Hilmi İncesulu*
Erzurum	İzmir	Konya	Maraş
Gıyasettin Karaca	Söz hakkım saklıdır	*Mekki Keskin*	*Vefik Pirinççioğlu*
İmzada bulunamadı	*Şevket Adalan*		

Bütçe Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi *20 . 2 . 1969*
Bütçe Plân Komisyonu
Esas No. : 1/623
Karar No. : 196

Millet Meclisi Başkanlığına

14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı, Maliye Komisyonunca yapılan değişiklik ilgililerin de katılmasiyle incelendi ve görüşüldü.

Tasarı, gerekçesinde belirtilen hususlar ve Maliye Komisyonunda ilâve edilen (Ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu tadil tasarısının en geç 1971 takvim yılı başına kadar Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilmesi zorunludur.) Fıkra yerinde görülerek Maliye Komisyonunca 1 nci maddede yapılan değişiklikle aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Kütahya	Zonguldak	Ordu	Antalya
M. Erez	*K. D. Sungun*	*Ş. Pehlivanoğlu*	*H. F. Boztepe*
Balıkesir	Eskişehir	Gümüşane	İstanbul
S. Koç	*M. İ. Angı*	*S. Ö. San*	*N. Eroğan*
İstanbul	İzmir	Konya	Manisa
M. Güven	L. Yurdoğlu	*M. N. Kalaycıoğlu*	*Ö. Şakar*
	İmzada bulunamadı.		
Muğla	Niğde	Sakarya	Trabzon
T. Şahin	*H. Özalp*	E. Alican	E. Dikmen
İmzada bulunamadı.		İmzada bulunamadı.	İmzada bulunamadı.
	Trabzon	Uşak	
	Muhalifim	*O. Dengiz*	
	A. R. Uzuner		

Hükümetin teklifi	Maliye Komisyonunun değiştirişi	Bütçe Plân Komisyonunun değiştirişi
14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair kanun tasarısı	*14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair Kanun*	*14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının uygulanmamasına dair Kanun*
MADDE 1. — 14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının (Kanunun diğer maddeleri, kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izliyen malî yıl başından itibaren yürürlüğe girer) hükmü; sözü edilen kanunun sınıflandırma ile ilgili hükümleri uygulanabilir hale getirilinceye ve Genel Kadro Kanunu yürürlüğe girinceye kadar uygulanmaz.	MADDE 1. — 14 . 7 . 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesi ile 238 nci maddesinin 4 ncü fıkrasının (Kanunun diğer maddeleri, kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izliyen malî yılı başından itibaren yürürlüğe girer) hükmü; sözü edilen kanunun sınıflandırma ile ilgili hükümleri uygulanabilir hale getirilinceye ve Genel Kadro Kanunu yürürlüğe girinceye kadar uygulanmaz. Ancak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun tadil tasarısının en geç 1971 takvim yılı başına kadar T. B. M. Meclisine getirilmesi zorunludur.	MADDE 1. — Maliye Komisyonunun 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.
MADDE 2. — Bu kanun 28 . 2 . 1969 tarihinde yürürlüğe girer.	MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.
MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.	MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.	MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

15 . 2 . 1969

Başbakan
S. Demirel

Devlet Bakanı
S. Öztürk

Devlet Bakanı
H. Atabeyli

Devlet Bakanı
K. Ocak

Devlet Bakanı
S. T. Müftüoğlu

Adalet Bakanı
H. Dinçer

Millî Savunma Bakanı
A. Topaloğlu

İçişleri Bakanı
F. Sükan

Dışişleri Bakanı
İ. S. Çağlayangil

Maliye Bakanı
C. Bilgehan

Millî Eğitim Bakanı
İ. Ertem

Bayındırlık Bakanı
O. Alp

Ticaret Bakanı
A. Türkel

Sağlık ve Sosyal Yar. Bakanı
V. Â. Özkan

Gümrük ve Tekel Bakanı
N. Menteşe

Tarım Bakanı
B. Dağdaş

Ulaştırma Bakanı
S. Bilgiç

Çalışma Bakanı
T. Toker

Sanayi Bakanı
M. Turgut

Enerji ve Tabiî Kay. Bakanı
R. Sezgin

Turizm ve Tanıtma Bakanı
N. Kürşad

İmar ve İskân Bakanı
H. Menteşeoğlu

Köy İşleri Bakanı
S. Kılıç